DUŠA DUŠE HRVATSKE

DUŠA DUŠE HRVATSKE

NOVIJA HRVATSKA MARIJANSKA LIRIKA

PRIREDILI I SASTAVILI:
NEVEN JURICA i BOŽIDAR PETRAČ

CRKVA NA KAMENU

MOSTAR 1988.

BIBLIOTEKA "CRKVE NA KAMENU" – KNJIGA 20

Korektor: Don Božo Goluža

Tehnički uredili: Don Radoslav Zovko
Don Ante dr. Komadina

Izdaje: BISKUPSKI ORDINARIJAT MOSTAR
Šetalište JNA 18, 88000 Mostar

Odgovara: Mons. Pavao Žanić, biskup
Šetalište JNA 18, 88000 Mostar

Naklada: 2000 primjeraka

Tisak: SOUR "Veselin Masleša" Sarajevo
RO "Rade Bitanga" Mostar

Gospodinu Zvonimiru Bobanu
od uredništva Crkve na Kamenu

Mostar, 16. svibnja 1990.

DUŠA DUŠE HRVATSKE,
ISUSOVA MATI
SUNCE NAŠIH STRADANJA,
NE PRESTANI SJATI!

(Uklesano na zabatu crkve Majke Božje u nacionalnom marijanskom svetištu u Mariji Bistrici)

UMJESTO PREDGOVORA

Sveti otac Ivan Pavao II. otvorio je na Duhove 1987. MARIJANSKU GODINU koja je trajala sve do svetkovine Marijina uznesenja 1988. god. Za tu prigodu napisao je i encikliku *Redemptoris mater,* koja je bila ne samo poziv i priprema za Marijansku godinu, nego i duboko nadahnuta želja sv. Oca da u treće tisućljeće našega otkupljenja zakoračimo slijedeći Mariju, majku Isusovu i našu.

Otkako je hrvatskim žićem potekla sakramentom krsta posvećena krv hrvatski je narod s posebnim osjećajem produhovljene nježnosti i ljubavi štovao Blaženu Djevicu Mariju. Iz te trinaeststoljetne vjerničke zaljubljenosti iskristalizirali su se prekrasni Marijini nazivi: Ona je Kraljica Hrvata, Advocata Croatiae, Zvijezda sinjega mora, Zvijezda Danica, Zvijezda jutarnja... Marija je postala Majka hrvatskoga naroda. Njezino majčinstvo do srži prožima hrvatsko vjerničko biće i ona je zaista *"Duša duše hrvatske".*

Imajući sve ovo na umu i žarko želeći da štovanje Gospe u našem hrvatskom narodu bude uvijek kristovsko i prožeto autentičnom crkvenošću, što se poglavito očituje u hrvatskoj marijanskoj lirici, odlučismo se na izdavanje ovoga vrijednog djela, koje neka bude naš krunski prilog slavlju i završetku Marijanske godine 1987/88.

Pored općekulturnog značaja od neprocjenjivog je značenja i pastoralna svrha ovoga djela koje će vjernike poticati na još žarču pobožnost prema Mariji, a svećenicima, propovjednicima i katehi-

stima će biti od velike pomoći u njihovom radu i brizi za duše. Crkvi u Hrvata se nudi neprocjenjiva riznica pjesničkih nadahnuća, čija je kolijevka pučka pobožnost i privrženost Mariji, koja je najobljubljenija Majka hrvatskoga naroda i Majka Kristove Crkve.

Zahvaljujemo od sveg srca sastavljačima ovoga djela, svima onima koji su pomogli da bude objelodanjeno kao i uredništvu lista "Crkva na Kamenu"

Pavao Žanić, biskup

UVOD

Odlučivši se na predstavljanje marijanskog segmenta hrvatske religiozne umjetničke pjesme sastavljači ove knjige imahu na umu slijedeće:

1. sadržajna i poetička specifičnost marijanske lirike jest sržno mjesto ili kralježnica naše ukupne religiozne poezije;

2. niti jedan drugi tip religiozne pjesme nije toliko određen doktrinarnom i vjerskom slikom kao marijanski;

3. niti jedan drugi tip religiozne pjesme nije toliko vezan za duh i osjećaj narodne pobožnosti kao marijanski;

4. niti u jednom drugom tipu religiozne pjesme ne prožimaju se kolektivni i individualni osjećaji s takvom upornošću i intenzitetom kao u marijanskom.

Marijanska pjesma u religioznom smislu eklezijalno je čvrsta i revna, dogmatski neupitna i teološki jasna; po duševnom ozračju odlikuje se finoćom sentimenta, dubinom vjere, idiličnošću, optimizmom, nježnošću i pijetetom; izražajno, ona je konvencionalno retorična, ukrašena patetičnom dikcijom, manirističkа i metaforički strogo zadana. Marijanska pjesma čini golem, jedinstven i do danas neistražen fenomen u kompleksu cjelokupnoga hrvatskog pjesništva. Upoznavanje tog tipa lirike izgleda nam nezaobilazno i imperativno ako se želi razumjeti integralnost hrvatskog duha i književne kulture.

Marijanska lirika teče u ovoj hrestomatiji u dugom nizu od dva stoljeća, točnije od vremena Preporoda do danas. Sastavljači su respektirali posebnost, izvornost, estetsku vrijednost izraza i retorike hrvatske marijanske pjesme obraćajući se tako prvenstveno pjesmi, a tek potom pjesniku. Knjiga obuhvaća relativno velik broj pjesnika i pjesama. Ona dokumentira važnost i bogatstvo marijanskog iskustva u novijoj poeziji. Dobar poznavatelj hrvatske književnosti ili, pak, onaj koji će s većom pozornošću pregledavati stranice koje slijede, lako će opaziti stanovitu atipičnost u javljanju tog književnog interesa. Velika koncentracija marijanske inspiracije, pjesnika i lirike odnosi se na tri perioda: prijelom XIX-og i XX-og stoljeća, godine između dva rata, osamdesete godine. Ostala razdoblja pokazuju slabljenje interesa za tu temu. Ra-

zloge bi zacijelo valjalo potražiti u vjerskom tumačenju lika Bogorodice: kao Zaštitnica i Tješiteljica ona svojom majčinskom skrbi osobito pogoduje vremenima klonuća, ugroženosti ili straha.

Uvrštene pjesme opisuju kao kružnicu čitav raspon marijanske motivike: sve pripadajuće dogme, doktrine, ikonografiju i elemente pučke pobožnosti. U svakom smislu zahtijevali smo od ove knjige potpunost. Razlog njenog objavljivanja vidimo, uvažavajući sve drugo, ponajprije u činjenici da marijanska lirika otkriva, baš zahvaljujući svojim unaprijed zadanim normama i uzusima, svu poetičku vještinu, jezičnu suptilnost, fantazijsku dosjetljivost i neizmjernu individualnu iznijansiranost čuvstva hrvatskog pjesničkog genija. Predajući ovu knjigu javnosti sastavljači su svjesni da ona predstavlja prvi obuhvatni prikaz novije marijanske lirike u Hrvata.

Na kraju, želimo istaknuti da je ljubaznošću, stručnim savjetom i osobnim trudom mr. Đure Vidmarovića u ovu hrestomatiju uvršteno i pjesništvo hrvatske dijaspore. Ovim mu se srdačno zahvaljujemo.

N. J. i B. P.

DE MARIA NUMQUAM SATIS.

PAVAO ŠTOOS
(1806–1862)

Pavao Štoos rođen je 10. prosinca 1806. u Dubravici. Umro je 30. ožujka 1862. u Pokupskom. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Noć horvacke zemlje po plačnem zahodu trojedne kraljevine...* (1831), *Nut! Novo leto! Mati-sin-zorja* (1831), *Poziv u kolo ilirsko* (1840), *Soko hrvatski i slavska mati* (1849), *Kitice crkvenih pjesamah s napjevi za razne prigode* (1858), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 28 (1965).

UZDASI K SRCU B. D. MARIJE

O! Marijo! Sladki su mi časi,

Gdje se sveto ime Tvoje glasi!
S Tvog imena sva se rađa slast,
S njim se diže po svem svijetu slava Tva i čast.

Stan je Božji u sred srca Tvoga,
Stog si Majko! stanak srca moga!

Srce sveto! dana Ti je moć,
Da, kud sine sunce Tvoje, gine grijeha noć!

O Marijo! mila moja nado!
duša moja misli na Te rado,
Jer miline neima takve svijet,
Kak' prečistog srca Tvoga je u raju cvijet!
Što na zemlji jesi se rodila,
Tim se vidiš s krvi naše Mila
Uz to sveta ljubav srca Tvog
Zaufano k Tebi diže čuvstva srca mog!

Srce Tvoje sladko pomiluje,
Komu vidiš, srce da tuguje,
Ti podižeš, koj' Te ljubi, u raj,
Kano majka dijete svoje u svoj naručaj!

O Marijo! poplavica s oči'
Teče suzah, koje srce toči,
Jer sve veće svijet taj rađa zlo:
Ljubav strada: — Majko draga, mila Marijo!

Nu što čuje tužna moja duša,
Ko da blažen glas iz neba sluša:
Ah ne plači, jer Te ljubim ja!
Ah ne plači, dijete moje! uvijek ću biti Tva!
Samo sljeduj slijede sinka moga
Od kolijevke do puta križnoga!
Ljubav njegva nek je u srcu Tvom!
Jer najslađi dar je ljubav dragom sinku mom'!

Još s propela rijek k mom' srcu ori,
Koju ljubav njegva izgovori:
Primi Majko učenika mog!
U Ivanu sav svijet primi sad za sinka tvog!
Tim uz riječi: "Oče! njim oprosti,"
Pokorniku dade znak milosti,
I poviče: "Zašt me u taj čas
Bože! ostavljaš!" kad zažeđa svega svijeta Spas.

Još posljednju octa kap popije,
Čim spasenja stražnji sat izbije,
Tada reče: "Dovršeno je:"
"Oče! duh moj preporučam sad u ruke tve!"
To izusti, dušicu ispusti,
Umirući s ljubavjom u usti',
O blaženo srce sinka mog!
Tko tak dobar može biti van jedini Bog!

Dakle Majko! ljubav ustanovi!
Nas u duhu sinka Tvog ponovi!
I već onda ne ostavi nas!
Ne ostavi, Majko draga! u nijedan čas!
Tako uzdah svaki naš utiši,
I posljednju suzicu izbriši!
Svud ah! svud obrati grješnike,
Da u nebu svi zađemo slavit srce Tve!

STJEPAN ILIJAŠEVIĆ
(1814—1903)

Stjepan Ilijašević rođen je 1. siječnja 1814. u Oriovcu u Slavoniji. Umro je 3. siječnja 1903. u Varaždinu. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Izabrane pjesme* (1850), *Nove pjesme* (1884), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 29 (1965).

KAPELA MAJKE BOŽJE

Takov hram te ide o djevo sveta,
Koj bi sjajnih sizao do nebesah;
Ti pak sebi odabra ovd' pod lipom
Čedno mjestance.

Gdje je, koj će dohvatit um umrlih,
Čemu skrovne sjene si većkrat biraš,
Gdje nam srdce naprama tebi plamti
Ljubavi žarom?

Je l' svjetiljka ovdje klijuća smjerno
Tebi draža zvjezdatih od nebesah?
Možda hoćeš svjetskijeh gizdu dvorah,
Tim da osudiš?

Ili stidnu hoćeš poštedit rumen,
Što po blijedu licu se tad prolijeva,
Kad klečeći jadit je nam pred sudcem
Nevolje duše.

Što je, nek je. Sveta ti tama ova
Moje srdece zarobi. I tu Bog je.
Kute mali, tihana oj zabiti,
Ala si mila!

PETAR PRERADOVIĆ
(1818–1872)

Petar Preradović rođen je 19. ožujka 1818. u Grabrovnici. Umro je 18. kolovoza 1872. u Farafeldu. Pjesnička djela: *Prvenci* (1846), *Nove pjesme* (1851), *Pjesnička djela* (1873), *Izabrane pjesme* (1890, 1918), *Pesme* (1902), *Probrane pjesme* (1907), *Život i pjesme* (1907, 1916, 1917), *Djela* (1918–1919), *Dela* (1922), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1965).

DJED I UNUK

Pramaljeća jednog kruto rano,
Prije neg bi bijeli danak svano,
K jasnoj strani, gdje sunce ishodi,
Šetat šetnju mladić starca vodi,
Mladi unuk slijepog djeda svoga.
"Vodi, sinko, vodi djeda svoga
I danaske na brežuljak oni,
S koga pozdrav našoj Gospi zvoni.
Je li čuješ, kako zveči svudi
Po dolini kako milo budi
Višnjem Bogu probuđene duše?
Znam da zvijezde veće preminuše,
Je li sinko, je l' se vidi koja?
Učila me tako majka moja,
Da jutarnje zvono kad se glasi,
Zvijezda svako svijetlo svoje gasi,
I tko želi gledat sjajnost neba
Jutarnjega, prije zvona treba
Poslu svome rano da prigledne".

IVAN TRNSKI
(1819–1910)

Ivan Trnski rođen je 1. svibnja 1819. u Staroj Rači kod Bjelovara. Umro je u Zagrebu 30. lipnja 1910. Pjesnička djela: *Pjesme* (1842), *Krijesnice* (1863, 1865), *Popijevke i milosnice mlađanke* (1881), *Svekolika mu djela* (1881–1882), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 29 (1965).

STALA MAJKA

Stala majka pod razpelom
Pod razpetim sinka tijelom,
Zaplakala gorki plač,
Kan da dušu tugujuću,
Razcviljenu stradajuću
Probode joj britki mač.

Turobna li i pobjena
Bjaše majka preblažena
Majka sina jedinog,
Kada jaučuć i cvileći,
Vidje dragu krvcu teći
I pogubu čeda svog.

Tko će videć neplakati
Isusova kako mati
Gine s bijede tolike?
Tko da s njom se nerazžali
Smatrajuć ju u pečali
S muke sina velike.

Vidla ga je, gdje se poda
Za pogreške svoga roda
Pod bič ljutom krvniku.
Sin joj mili, sin joj slavljen
Na umoru sam ostavljen
Dušu pusti veliku.

Mila majko, njege vrelo,
Stradanje daj svoje cijelo
Da me uz te razcvili.
Plam užeži srdca moga
Da sveđ ljubit Krista Boga,
Da se meni omili.

Sveta majko to izvoli:
Razpetoga težke boli,
U srdcu mi pomještaj;
Sinka tvoga ranjenoga
Ko pretrpi za me mnoga,
Polu muka meni daj!

Daj da s tobom suze lijem,
Razpetoga žalit smijem,
Dok mi traje život taj.
Da pod križem s tobom tužim,
Da se s tobom, majko, sdružim
Jadikujuć do na kraj.

Dijevo slavna nad dijevami!
Budi sada milostna mi;
Pust me s tobom plakati,
Daj da njegvu smrt polučim,
Njegve da muke mučim
Daj mi rane imati.

Da sam ranam' tim urešen
I s razpela sav zanešen
Krvlju sina ponosan,
I od pakla tako ista
Ti me čuvaj dijevo čista,
Kada dođe sudnji dan.

Isukrste! Bude l' poći,
Po majčice tvoje moći
Pobjede mi vijenac daj!
Kada umre moje tijelo,
Da mu duša preveselo
U nebeski dođe raj!

MAJCI BOŽJOJ BISTRIČKOJ

Oj majko nam Božja,
Oj nebesna daj
Blagoumno čuj nam
Spjev pobožni taj,
Tvog lišca blažen
Namakni sjaj,
Oj majčice, Ti nas
Zagovaraj!

Oj Bistrička naša
Pomoćnice, oj!
Otkloni nam domu
Vjekovti boj!
Rastepenim udma
Obnovi spoj,
Nek narod nam na svom
Nek bude svoj!

Oj majčice Božja,
Vrlinu nam daj,
Udomi poštenje
U Hrvatski kraj,
Zakriljuj na zemlji
Tvoj zavičaj,
Slobodu nam zlatnu
Blagosivaj!

Oj Bistrička majko,
Razbistruj nam sud,
Čudesim pomaži
Domoljubni trud,
Usadi nam ponos
U čednu grud,
A bratu nam kivnu
Ublaži ćud!

AVE VIRGO FLORENS

Zdravo, diko cvijeća,
Majko neskvrnjena,
Kraljice nebesa
Zvijezdam okrunjena!

Milosti nam puna,
Luči rajskog krijesa,
Daj pomozi svijetu
Gospe sa nebesa.

Prosta svakog grijeha,
Čista, kad i plodi,
Sveta od pravijeka
Prije neg se rodi!

Ljiljan usred trnja,
Noga t' zmiju davi,
Štono zašlim s puta
Svijetli na put pravi.

Sin ti vrijednik ne do
Niti prvog dana
Evinom grehotom
Da si okaljana.

Koju sebi obra
Da mu majkom bude,
Ne dade da na njoj
Mane joj se kude.

Nad anđelskim zborom,
Kriliš nam se čista,
Zlatna ti uz kralja
Odjeća se blista.

Milosna si majka
Nada grešna puka,
Zvijezdo si nam morska
Stradajućim luka.

Vratarka si raja,
Zdravlje bolesnika,
Nebeska nas tobom
Dopanula dika!

MIHOVIL PAVLINOVIĆ
(1831—1887)

Mihovil Pavlinović rođen je 28. siječnja 1831. u Podgori u Makarskom primorju. Umro je 18. svibnja 1887. u Podgori. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Ognjišar* (1865), *Kotari i župnikovanja* 1867), *Pjesme i besjede* (1873).

IZ "ŽUPNIKOVANJA"

Ninsko polje, već ne bilo pusto,
Kako si mi danas oživilo!
Pritisnule kape i jašmaci,
I bijeli zakrilili janjci:
Žamor stoji sa daleka svijeta,
Prebiraju diple i mišnice,
Dim se vije nebu u visine;
Sve naliči Gospojinskom' sajmu.
Stoji bijela na sred polja crkva,
Ko krilata na moru korablja;
Ta jedina Ninska uspomena,
Naših kralja prva zadušbina.
— Crkva stoji; 'al ne stoje dvori
Hrvatskoga ponosita Nina! —
Svijet se slega', poteka' zavjetu
Čudotvornoj slici Gospojinskoj.
Tko će odvjet tom narodu, tko će
Dat' upute kroz ta praznovjerja,
Što natiješću tminu na Kotare,
Da na prazne jal' ubojne čine
Izdušuju plemenite ćuti?
Onaj hoće lijeka mukavici,
Ovaj pita od ukolja vuka,
Jedan želi od puške obrane,
Jedan bježi urokljive oči;
Štirka moli od srdca poroda,
Dikla vapi drago nesuđeno;
Ženka čeka od muža milosti,

Udovica svoje samovolje;
Drugi blago, a drugi osvetu:
Opet druga bilja od omraze,
A susjeda od ukose lijeka,
Kravi mlijeka i sebi počitka.
Onaj pita od Gospe sićara,
I tuđbine bez rane krvave;
Pa sve tako na stotine lize.
Tko će tomu zadovoljit mnoštvu,
I vesele radovat priloge?
Mrtvo pisme riječi otajnijeh;
Jal' daj moći s' mora nabavljenih,
Svak će kući sa veselom nadom.

GAŠPAR GLAVANIĆ
(1833–1871)

Gašpar Glavanić rođen je 4. siječnja 1833. u sjevernogradišćanskom selu Štikapronu. Umro je 19. prosinca 1871. u Vorištanu. Bio je svećenik. Nema objavljene zbirke pjesama.

MARIJI

Vi, vse moje ćuti bolje,
Divi diku glasite!
Većkrat zmožnoj Majki Božjoj
Spomenik ponovite.

Nit je človik, nit je jezik
Mudar i dostojan dost,
Ki bi zvišit, vridno dičit
Mogal Marije vridnost.

AUGUST ŠENOA
(1838–1881)

August Šenoa rođen je 14. studenoga 1838. u Zagrebu. Umro je 13. prosinca 1881. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Izabrane pjesme* (1882), *Pjesme* (1934), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 39, 40, 41, 42 (1962), *Sabrana djela* (1931). Sastavio antologiju *Vijenac izabranih pjesama hrvatskih i srpskih* (1873).

SMRTNO ZVONCE

U Remete u slavne,
Gdje Božja mati sjedi,
Za dobe davne — davne
Redovnik dođe blijedi.
"Iz zemlje obećane
Prevalih, reče, put,
Da grijeh si skinem ljut,
Kim mlade teščah dane.
Vaj! Nevjera sam bio!
U tešku zlu se nađoh —
A nakon amo zađoh,
Obašav svijet vam cio
To zvonce na dar donih,
Zo nevjerniku glas:
Kad od sebe mu zvoni,
Tad zadnji kuca čas."
I braći zvonce dao,
Pa onda mrtav pao.

U Remete u davne,
Gdje Božja sjedi mati,
Sa kule staroslavne
Sve klikčuć idu svati,
Mladoženja prednjači,
Konjica hrla tjera,
Konjicu rebra kvači,
Ej što je njemu vjera!
U mlinu imao dragu,

A ta sad plače, plače.
"Oj plači, cvili k vragu!"
Ko mahnit mladić skače:
"Sad ljuba mi je druga,
I ljepša neg' što ti!"
Bjesomučan se ruga:
"Baš gospodska je kći."
Kad sveti pod noć kući,
Sva gora gromom ječi
Od grla pjevajućih.
Al' čuj! Što ono zveči?
Da, kroz noć zaplakalo
S daleka zvonce malo.
"Oj neka bije, bije,
Oj neka ludo zvoni!"
Mladoženja se smije,
Konjica naprijed goni;
Al' kada dođe do kraj mlina,
Nad gorom bljesnu mjesečina:
Na kolu visi blijeda, mrtva
Iznevjerena prva žrtva.
Ko bijesan klisnu
Mladiću hat,
I mladić vrisnu,
I skrha vrat.
U Remete, u tihi stan,
Gdje Božja mati sveta,
Na svečani ti vrvi dan
Još i sad sila svijeta.
A zvonce? Stoji još i sada;
Nu zvoni l' i sad, reci, kada?
Ne! Nijemo visi tudi:
Od nevjere je ljudi
Utrudnilo se veće—
I više zvonit ne će.

MATE MERŠIĆ–MILORADIĆ
(1850–1928)

Mate Meršić-Miloradić rodio se 9. rujna 1850. godine u Frakanavi (njem. Frankenau). Župnik u Hrvatskoj Kemlji. Službovao bez prestanka do smrti 1928. godine. Pjesnička djela: *Jačke* (1978).

MARIJI

O Marija!
Drugi neka jaču:
"Gospa svega svita."
Moj jezik ti jači,
Za slađim ne pita:
"Mati čudnovita!"

O Marija!
Drugi neka jaču:
"Cvitno protuliće."
Moj jezik ti jači,
A drhće od sriće:
"Grešnikom zavićel"

O Marija!
Drugi neka jaču:
"Mat s Celja, Željezna."
Moj jezik ti jači,
A lipše ni ne zna:
"O Mati ljubeznal"

MATER DOLOROSA

Ča je to va seli
Za metamorfozu?
Kamo oko gleda,
Vidi lica blijeda,
Majku dolorosu!

Ča je još va seli
Za metamorfozu?
Vidim suze točit,
Blijeda lica močit
Majku dolorosu!

Ča vidim va seli
Za metamorfozu?
Majku..., plač ju davi
I jezik zaustavi...
Majku dolorosu!

Ča čujem va seli
Za metamorfozu?
Poslušam kod maše
Plač uz očenaše...
Majku dolorosu!

Rad bih opet vidit
Vaše vedro lice!
Aj, vi majke stare,
Kćerke moje fare,
Ko su to kaprice?

Je li je zgorilo
Naše selo malo?
Je li vam prohaja
Voda iz Dunaja!
Ča vas je dopala?

Nit nam je zgorilo
Naše selo malo!
Nit na nas dohaja
Voda iz Dunaja!
Čuj, ča se je stalo!

Otpeljali su nam
Naše mlade sine
Va krvave kraje,
Krvave Dunaje
Kod Visle i Drine!

Vi ste nam molili:
"Jezuše, kralj mira!"
Ča ne znadu Boga
Meštri straha toga?
Klat se zbog filira!...

Majke! Jezuševa
Rič je istinita!
Kraljevstvo njegovo
Nij ovde gotovo,
Nij s ovoga svita!

Slobodna je volja
Človiku ostala:
Zali duh je muti
Po gizdavi puti...
Vjera je propala!

Jezuševa Vjera!
Ta ne mari za nju,
Ta je vrag gizdavi
Ki početak stavi
Prokletomu klanju!

Ovde, još na zemlji
Mira vrag ne daje:
Huska na krivice,
Paklene kaprice
Svitom na sve kraje!

Tiho, tiho, majke!
Jezuš kralj je mira!
Svaki najt će sebi
Va pakli, va nebi
Plaću do filira!

IVAN DESPOT
(1851—1886)

Ivan Despot rođen je 19. kolovoza 1851. u Zaostrogu. Umro je 19. veljače 1886. u Splitu. Bio je svećenik franjevac. Pjesnička djela: *Prve iskre* (1881), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 29 (1965).

DJEVICI

O prečista majko-djevo,
Ružo krasna;
K tebi tužnik leti evo,
Zvijezdo jasna —

Slavljenice svih vijekova,
Majko draga,
Izabrana Evo nova,
Djevo blaga...

Pred neg Vječni nebom osu
Zvijezde jasne,
Tvog imena Slava prosu
Pjesni glasne...

Svih srdaca, svih vremena
Nado sveta;
Mati slatka, neskvrnjena
Rajskog cijeta...

Prognaniku Veljem kada
Silnog vijeka
Vječnim miljem rajskog sklada
Poda lijeka:

Nadahnu ga: glasi svijetu
Trubljom zlatnom
Pjesan slave bijelom cvijetu
Vjekocvatnom.

Nikad slađeg glasa čula
Zemlja bijedna,
Nikad takva odpjevnula
Pjesma medna...

O prebijeli nježni lijere,
Milijuni
Slavom tvrde jedne vjere,
Vjere puni

Kliču danas: zdravo, zdravo,
Djeva djevo,
Zemlje, neba, diko slavo
Bog te pjevo!..

Men' tužniku svijeti mila,
K miru kraju,
A Hrvatsku svij pod krila,
Slatki raju!!!

ĐURO ARNOLD
(1854–1941)

Đuro Arnold rođen je 24. travnja 1854. u Ivancu. Umro je 22. veljače 1941. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Izabrane pjesme* (1899), *Čeznuća i maštanja* (1908), *S visina i dubina* (1918), *Izabrane pjesme* (1923), *Na pragu vječnosti* (1935).

GOSPI NEBA

Ja sam htio samo tebi
Pjevat pjesme Gospo neba:
Ali što ćeš – kad mi srce
U grudima sveđ koleba.

Danas jednu slavi ljepost,
Sutra drugu opet ište–
Ah, uzmi ga već jedared
Ti za svoje podnožište!

Umiren ću onda pjevat
Samo tebi pjesme svoje
Ko anđela Božjih čete,
Što se oko tebe roje.

BOGORODICI

I.

Sm'ješeć se njišeš milo
Na kriocu mekom Hrista –
Ali čemu suza krupna
U očima tvojim blista?

Je l' od sreće, majko sveta,
Što te Njime Bog obdari?
Il od bola – što ga vidiš,
Gdje na križu već krvari?

Oboje te podjednako
Časti diljem zemskog dola —
Ja se klanjam suzi sreće,
A cjelivam suzu bola!

II.

Oko tebe uv'jek trepti
Neko svjetlo bajna čara...
Ne znam — ali ja bih reko,
Da ga tvoja ljubav stvara.

Zato te i sveđ toliki
Ko leptiri oblijeću —
Svak bi htio, da očuti
Ljubavi ti rajsku sreću

Ne uskrati, majko Spasa,
Ovu slast ni mojoj duši —
U molitvi kad se vrućoj
Na podnožju tvome skruši.

III.

Da si zdravo, Bogorotko,
Jedin dragulj u čistoći!
Bog ti ruho zv'jezdam protko,
Da nam sjajiš i u noći.

Sa visine svetih siđi
Naše griješne u nizine;
Dvorove nam sve obiđi,
Da ih groza mraka mine.

Satri legla one zmije,
Što nas nekoć liši raja;
Nek nad Tvoje ljub'vi tije
Sveta veza samo spaja.

Ah, ojači ljudstvo cijelo,
Da verige zemske skrši —
I hvati se za propelo
U nebesa koje stršil

TI SI JOŠTE...

Ti si jošte, majko Hrista,
Na toj zemlji među nama;
Zvijezdama ti kruna blista
Ko kupola Božjeg hrama.

S nje je svijetla naša staza,
Išli kroz noć ili slotu —
Mi drugoga putokaza
Ne trebamo u životu.

Samo njeg nam ne uskrati
Nikad, Hrista majko sveta —
Krajevi su zvijezde zlatnih
I našega žića meta.

JOVAN HRANILOVIĆ
(1855–1924)

Jovan Hranilović rođen je 18. prosinca 1855. u Kričkama kod Drniša. Umro je 5. kolovoza 1924. u Novom Sadu. Bio je grkokatolički svećenik. Pjesnička djela: *Žumberačke elegije* (1886), *Pjesme svakidanke* (1890), *Izabrane pjesme* (1893), *Izbor iz Žumberačkih elegija (1934), Izabrane pjesme (1986).*

MOLITVA GOSPI

Sveta Gospe! bijednom čovječanstvu
Ti si uvijek od pomoći bila,
Tebi se je iz doline suza
Sveđ molitva nevoljnika vila,
Da ih braniš Majko Božja sveta
U nevolji, u oluji svijeta.

Kad se majci na svijet čedo rodi,
Prva miso do tebe joj leti,
Da ga čuvaš u buri života,
Da ga prati tvoj blagoslov sveti,
Da čistoću očuva si duše,
Da mu strasti mira ne naruše.

A kad čedo ljuta shrva bolja,
Kada mu je s ovog svijeta poći,
Zove bijedna Kraljicu Angjela,
Da joj čedu bude od pomoći,
Da ga k sebi među angjele prime,
Da se lakše utješi za njime.

Krvav Davor kad zaigra kolo,
A majka se od svog čeda dijeli,
Iste riječi sa drhtavih usta
Majka čedu, sinak majci veli:
"Čuvala te sveta Božja Mati,
Da nas opet jedno drugom vrati."

Klone li nam u nevolji nada,
Poviju l' se na nebu oblaci,
Jedna miso na te, Gospe sveta,
I nebeski ogriju nas traci;
Kano teret da padne sa grudi,
Nova nada u srdcu se budi.

Pod zastavom s tvojom slikom svetom
A uz doziv svetog ti Imena,
U boj lete čete pravednika
I nova se stvaraju vremena,
I liječe se nevolje i rane,
Sastavljaju veze pokidane.

Oj i sada, kada demon crni
Blistavo je navuko odijelo,
Kako l' bi se bijedno čovječanstvo
Krivim bljeskom zvonkih riječi smelo,
Da što više upropasti ljudi, —
Majko Božja! u pomoć nam budi!

Daj raskrili ruke svoje svete
Povrh moje otačbine mile,
Kako l' ne bi prijevarne sirene
Hrvatskog mi roda prevarile,
Da pod plaštom prividne slobode
Dobro srdce demon mu probode.

To te mole tisuće Hrvata
Što svagdance krunicu ti mole,
Okrjepljeni blagoslovom tvojim,
Kušnji pakla da lakše odole;
I da čuvaš doma prag im sveti
Od napada paklenske aveti.

ZDRAVA MARIA!...

Večernji se sumrak na zemljicu spušta
Zviježdje svoje milje sa visina lije,
A dolom i gorom razlijega se zvono
Sve u sebi kupeć zemske harmonije;
To na pozdrav zvoni tebi, Gospo sveta,
Kraljice angjela, zaštitnice svijeta!

Djeca s majkom mole pozdravljenje Gospi,
A staračko bijedan krunicu prebira,
Putniku na putu, stražaru na straži
Nose zvuci zvona utjehe i mira;
U jedan je vijenac angjel sakupio
Uzdah cijelog svijeta: "Zdravo o Mario!"

U tom svetom času i nebo i zemlja
Uz angjela stoje, dok ti vijenac daje,
Umuknuo vapaj nevolje i bijede,
A u oku suza utješnica sjaje;
I kud odjek, zvona na tu zemlju pada,
Utoljuje bolja, oživljuje nada.

U sobici svojoj, samac u tuđini,
Al' u duši mojoj tvoja sveta slika,
A u njojzi moje uzdanje i nada,
Majko Božja sveta, nado nevoljnika!
Tek za jedno molim tvoj zagovor sveti,
Ne daj meni bijednom nespremnom umrijeti.

MARIN SABIĆ
(1860—1923)

Marin Sabić rođen je 10. ožujka 1860. u Starigradu na Hvaru. Umro je 12. lipnja 1923. u Visu. Pjesnička djela: *Trenutci* (1901).

PIETÀ

I.

O vi, što svijetom prolazite bijelim,
i znate rane, koje pale ljute —
pred Žrtvom ovom recite j l' boli,
je l' igdje boli poput boli moje?

Ko da sam oštrac sedmeroga mača
u materinjoj osjetila duši —
Ja sve sam, sve sam izplakala suze,
što bolna može da izplače majka.

O tiha stajo Betlemska, o zibko,
što prva Božje primila si Čedo —
o jesi l' čula uzdahe mi prve?

Ah, s one zibke sve sam duše okom
krvave ove ugledala dane
i sveti užas Golgotskijeh muka...

II.

A sad, gdje Krv je otkupnicu svoju
do zadnje Onaj iztočio kapi,
što braćom svojom umrlike sve je
i sve je mojom posvetio djecom —

Ja gledam tokom vjekova dalekih
niz lomne staze života i čujem,
i čujem širom ispod neba zemlje
svih gorkost suza i svih lelek jada.

I s ove svete nadvijam se Glave
nad sve, što živo pati se i strada —
nad sve ko Majka milosti i boli.

I Tijelo sveto na srce privijam,
ko sve da pleme Adamovo bijedno
na Svoje stištem materinje grudi...

ASSUNTA

I.

Rastvori, nebo, svoje dveri jasne!
Nad bezdan plavi nadvio se eno
i gleda Otac a na zemlju sitnu
i čeka — ruku raskriljenih čeka.

I čeka Onu, koju dahom vječnim
od iskonskijeh njegovao dana
i svih u kolu Evinijeh kćeri, —
ko ljiljan ženstva odnjihao sveta.

I čeka Onu, te u dane nove
na glavu zmiji edenskoj je stala
i Majkom ljudstvu javila se novom.

I čeka Onu, te na zemlji griješnoj
u čistoj Riječ je nosila utrobi,
što shvatiti ne mogahu nebesa...

II.

A Ona laka uzlazi... I tanki
oblaci svijetlim vazduhom se bijele,
ko svi da za Njom čovjekova roda —
svi za Njom vreli uzdasi se viju.

A Ona laka uzlazi... I čisti,
drhtavi širom anđeli se krile —
ko svih nebesa da Joj pozdrav nose
i Majku slave, koja Djevom osta.

A Ona laka uzlazi — i diže,
i diže oči, Vječnog Boga pune,
ko Ocu harna da se kćerka klanja.

I ruke širi — ko da sad će ono
na Svoje opet da privije grudi,
što u Betlemu grlila je Čedo!

III.

Rastvori, nebo, svoje dveri jasne!
A vi, o zvijezde, krunite Joj čelo:
ti, sunce, pasom opaši Je zlatnim
i ti pod noge, mjeseče, Joj stani.

A vi, što za Njom s ove puste ravni
vapite glasom velikim i ruke
pružate za Njom ko sirote žudne,
da Majčina dotaknete se skuta —

svi na koljena spustite se smjerno
i zemlju ovu ljubite, što Ona
mirluhom Svoje prokadila duše.

I one svi blagoslovite Dvore,
otkud kroz ruke Majčine će zemljom
da vrelo vječne Milosti se toči...

ZDRAVO MARIJO! — AVE MARIA!

I.

Među svijetlim nebom i među zemljom tavnom
Ti ko na stupu visokom si stala —
i kao Majka milosrdna bdiješ
nad svim, što ženska začela utroba,
nad svim, što s ovim životom se hrve.

I Svoje širiš materinje krilo
nad porod ovaj, što u grijehu začet,

u sjenu grijeha s izkona se vlači —
i srce grijehom izkonskijem hrani,
i život muti izkonskijem grijehom.

I gledaš nebo, s kojeg ruka blaga
svud zemljom blago razasula svako —
i s gnjeva drhćeš one Pravde vječne,
što na sveđ istog Adama se žali,
ko da će lice od njeg da odvrati.

I čuješ jeku, što se s kola ori,
gdje stari Adam pomano se vrti —
gdje Kajin stari Abela još vreba,
ko neutažna da ga zvijer podtiče
i mutnim srcem mutnu krv mu goni.

A Ti spred neba Svoje širiš krilo —
ko pravednome da sakriješ nebu
sve, što još griješnu ovu zemlju truni
i što još Krvlju opralo se nije,
što Golgotsku poškropila je golet.

I kada okom milosrdnim vidiš,
i kada čuješ uhom milosrdnim —
kao suze vidiš i uzdahe čuješ,
što u samoći rone se i viju,
ko Pravdi vječnoj da se tiho mole —

Ti one suze i uzdahe kupiš
u čiste Svoje materinje ruke
i Pravdi vječnoj kao prinos nosiš —
da žig sa čela Kajinova zbrišeš
i krv otareš s Abelovih grudi...

II.

Zdravo, Marijo — Ti milosti puna!
Zdravo, Marijo — Bog je Gospod s Tobom!
Zdravo, Marijo — Ti blagoslovljena
među ženama ovog svijeta jesi
i blažena u narodima svima!

Zdravo, Marijo! Djevice prečista!
Bogorodice sveta! Kućo zlatna!
Zdarvo, Marijo! Tajistvena ružo!
Nebeska vrata! Jutarnjice zvijezdo!
Zdravo Marijo! Odvjetnice svijeta!

Zdravo, Marijo! Zdravo, Majko naša!
Ti za nas moli u trenutak svaki —
za svako moli ovog svijeta čedo:
za pravednika i nepravednika,
za sretnika i nesretnika moli!

Zdravo, Marijo! Nepresušno vrelo
ljubavi čiste, koja vječno struji
i sve ko voda čudesnica topi —
Ti svud, gdje grijeh se zameće, proteci
i svud proteci, gdje se bijeda pati.

Griješnika sviju Utočište blago,
Ti k svakom srcu grješnome se sagni —
i gjegod svjetla koja iskra svijesti,
Ti iskru onu razgori u plamen
i grješno srce plamenom prekali.

Patnika sviju Utješenje čisto,
što čemer svaki samilostno sladiš —
Ti prigni uho k svakom boli glasu
i svaku gorku tužnjavu utaži,
i svaku suzu čemernu osuši.

Ti griješne duše umij i pročisti,
ti duše jadne razvedri i smiri —
i sve pod jedan skuči jaram lako
i sve na vrutku Ljubavi napoji,
i sve utvrdi Istine na stazi.

III.

Zdravo, Marijo! Zvoni, zvono sveto,
sa hridi ove — bjelog svijeta širom,
nad kitne ravni i nad brda kršna,

nad mirna sela i nad grade šume
i dušom svakom odjekni duboko.

Zdravo, Marijo! Trne zapad rujni
nad vrhovima Pireneja sniježnih —
a noć se s tavnog istoka izvija
ko sjen golema, što se vlači gluha
i trudom zemljom rosna krila širi.

Zdravo, Marijo! Noć se gluha vlači
i krila širi — ko da hoće meke
a oko zemlje da osvije ruke
i sve što živi i što živeć strada
u laki sanak da zanjiše laka.

Zdravo, Marijo! Tiho Gava struji
a zvijezde s neba trepere i siju —
ko sladki pokoj trepereć da toče
na trudnu zemlju i na srca trudna
i s bolnih duša sladke suze mame.

Zdravo, Marijo! Zvoni, zvono sveto,
ko vapajima da se svim odzivaš,
što k svijetlom nebu s ove hridi vape
i svijetlog neba kucaju na dveri —
i melem — lijeka svakoj rani ištu.

Zdravo, Marijo! — Zvoni, zvono sveto,
i dušom svakom odjekni duboko —
ko s onog čistog da se neba glasiš,
što sve podiže, što je s grijeha palo,
i pere sve, što kaljavo je s grijeha.

Zdravo, Marijo! Zvoni, zvono sveto,
i rod čovjekov s ove hridi zdravi,
ko sve da zemljom umrlike kličeš
i sve na gostbu života ih kupiš —
jednaku djecu jednog Oca Boga...

AUGUST HARAMBAŠIĆ (1861—1911)

August Harambašić rođen je 14. srpnja 1861. u Donjem Miholjcu. Umro je 16. srpnja 1911. u Stenjevcu. Pjesnička djela: *Ružmarinke* (1882, 1883, 1887), *Slobodarke* (1883), *Sitne pjesme* (1884), *Tugomilke* (1887), *Pjesničke pripovijesti* (1889), *Izabrane pjesme* (1895), *Ukupna djela Augusta Harambašića* (1943), *Pet stoljeća hrvatske književnosti, knj. 54 (1966).*

POZDRAV GOSPI

Već nagiblje dan se kraju,
Već mu gine svjetla kraj;
U posljednjem sunca sjaju
Nalazi se u taj čas.

Baš zalazi sunce sjajno
I ostavlja danak taj,
I od nas se krade tajno
Već u drugi spješi kraj.

Čuj! što ono zuji milo?
Ah ta to je zvonca glas!
"Pozdrav Gospi" zazvonilo,
Nà molitvu zove nas:

Dragi Bože, čuj me sada,
Usliši mi molbu daj!
Ne daj, da mi rod moj strada
Usreći mi zavičaj!

AVE MARIJA

Već zadnjim trakom sunce zemlju ljubi,
Oko nje crna već se nojca svija;
Dolinom zvono srebrno se gubi,
Ko s dobra srca molitvica tija:

Ave Marija!

U suncu žaru sav se kraj rumeni,
Jezero u njem čisto se lelija,
Na njemu čunak srebrom obliveni
Romoneć tiho — tihano se nija:
Ave Marija!

Na žalu kućerka eno prosta,
U njojzi majka čudan vijenac svija,
Jer sin joj danas plijenom smrti posta
A ona šapće u pol plač, smija:
Ave Marija!

— Oj pred koj danak tek mi tu kućerku
Posjetila je smrtca, crna prija,
Pokosila mi cvjetak, milu kćerku,
Baš kad je jekno zvonašca tija:
Ave Marija!

Brdašce ti se malo ovdje diže,
Na njem' u krilu crkvica se svija,
Tuj bujna lipa — strmogled tuj siže
A krstu mladić bolan se previja:
Ave Marija!

Na vedru nebu sjajni mesec sijeva,
Na blagu vjetru granje se lelija;
Tišina svuda — tek što šturak pjeva
Mladiću bijednom posmrtnicu s tija: —
Ave Marija!

MOLITVA

Bi vedar dan. Ko oko Božije
Zrcalilo se nebo, smiješeć se
Na ovu zemlju, kao djetešce
Na igračku, a male ptičice
Žuborkale u gaju zelenom,
A blagi vjetrić cvijeću pričao
Otajstvene i slatke pričice,
I ono s tajna milja drhtalo,

Ko zaljubljeno srce mlađano,
Kad sluša srodnog srca kucanje,
I sva se narav tiho nježila,
Ko plemenita duša majčina,
Kad gleda sreću svoje dječice,
I svetokrilac anđel Gospodnji
Nad cijelom Božjom zemljom ubavom
Raširio je krila ljubavi,
I sve je bilo sretno, presretno,
A svijet je bio raju spodoban.

Al u tom raju Božjemu
Ja bijah možda jedini
Satrven, slomljen, očajan,
Ni malih ptica milopoj,
Ni nježnog cvijeća uzdisaj,
Ni šapat lišća zelenog,
Ni modrog neba osmješak,
Ni sam Bog nije mogao
Ublažit moje nevolje.
S brežuljka vjetrić nosio
Momaka pjesmu veselu
I moma kihot potajni
Na mile šale nevine
I dosjetke i zadjevke,
Uz koje su baš bezbrižno
Svoj posao obavljali.
A ja sam sam u prodolju
Ko hladan kamen stajao
Na svoju pušku naslonjen,
I s mog su oka suzice
Na blijed mi obraz padale,
Ko kapi rose jutarnje
Na slomljen cvijetak proljetni.
Kraj mene jastreb lijetnuo
I plahi zečić skoknuo,
Al ja ih nisam strijeljao,
A vjeran pas me motrio,
Ko da je reč mi hotio:
"Ah, ti si lovac kukavan!"

No da je sad iz groba svog
I sam moj otac ustao
I imenom me zovnuo, —
Ja ne bih se ni ganuo,
I da je došla djevojka,
Ko bijela vila s gorice,
Još ne bi svojim pogledom
S mog čela sjete prognala,
Ni samim žarkim cjelovom
Mog obličja razvedrila.
Jer meni vam je bilo užasno
I tako teško, tako preteško,
Ko zločincu, kad jadan ugleda
Na gubilištu strašna vješala.
A ja vam znadem, ja vam dobro znam,
Što vješala su, jer je i mene
Za pogrešku mi jednu jedinu
Na vješala sramote, prezira
Bez milosti već svijet osudio,
A nije htio čut ni obrane!
I stog je moje sapelo
Očajanje i tol' ga pritislo,
Koda mi se je na njeg survalo
Sveg vasionog svijeta olovo,
A moju dušu nekoć zanosnu,
Malodušnost je svu prekrilila,
Ko crna tmuša tmastih oblaka
Kad mjesečinu skrije zlaćanu,
I meni se je jadnu činilo,
Ko da je zemlja pusta grobnica,
A ja u njojzi živ već pokopan,
Zaboravljen od Boga Gospoda
I njegovijeh svetih anđela,
A nad tom silnom, strašnom grobnicom
Do tri su Božje kćerke polegle
U mrtvačkom odijelu žalobnom, —
I one mrtve!... Prvoj, Ljubavi,
Sva rasporena grud je prečista
I presječeno srce na dvoje,
Da nikog više njim ne zanosi,

A drugoj, Vjeri, čelo smrskano
I obraz krvav, jezik iščupan,
Da nikog više k dobru ne puti,
A Trećoj, Nadi, oči iskopane
I odsječene ruke obadvije,
Da nikog više iz zla ne vodi.
I sve tri mrtve! Mrtve za sva svijet,
Il barem za me, samo za me! Oh!
A zar su bile žive ikada?
Zar ikad mi je makar ikoja
U mom životu bila milosna?
Da, Ljubav mi je srce slomila,
A Vjera mi je um pomutila,
A Nada me je gadno izdala!
Da, to je uzrok svoj mi nevolji,
To mom životu grijeh je istočni.
Nu sad su mrtve, mrtve zauvijek!
Al čemu bez njih život i meni,
Zar nije bolje: sam se skončati?
I već sam bio smislio,
Da grozno djelo izvršim,
I već sam cijevku samrtnu
Na usta bio metnuo, —
Al u to zvonce jeknulo,
A ja sam se i ne hoteć
Pram zvuku mu okrenuo:
Na brijegu se je crkvica
U divnom svjetlu sjajila,
Jer baš je za taj mali brijeg
Na zapad sunce klonulo,
I svojim zadnjim sjajem je
Tu malu crkvu zlatilo.
I meni su se oči tad
Od svjetla mu orosile,
I meni se je orosila,
I meni se je crkvica
Kroz suza sjaj pričinila:
Ko divna žena, koja je
Na crnu zemlju poklekla
I bijele ruke sklopila

Na tihu, čistu molitvu,
A u te žene bio lik
Baš ko u Majke Božje,
I ja sam ganut, prestravljen
Na koljena se bacio
I stao tiho moliti:
"Oj, da si zdravo, Marijo,
Jer ti si puna milosti,
Gospodin Bog je sa tobom,
Ti blažena međ' ženami
I blagoslovljen, blažen plod
Utrobe tvoje Isus!"...
I moje se je srce ubogo
Tom molitvom i opet smirilo,
Baš kao što se dijete plačljivo
I razmaženo pjesmom majčinom
U tihi sanak slatko uljulja.
I meni se je sretnu činilo,
Baš koda sam se s nova rodio,
A duh moj, blažen, vedar, poletan,
Raskrilio se cijelim svemirom,
I bilo mi je, ko da u taj čas
Sav svijet me grli, a ja opet njeg,
A kad sam plahi pogled svrnuo
Na onu divnu malu crkvicu,
Već zlatno sunce bilo zapalo,
Al ona još je sva se blistala
U svome divnom sjaju rajskome,
Jer tri su prve kćerke Božije
Uz pročelna joj vrata stajale
I prema meni ruke podigle,
Podjeljujuć mi sveti blagoslov.

A ja sam blažen, zatravljen
Na koljena se bacio,
I teški plač prigušujuć,
U zanosu govorio:
"Oj, divne rajske sestrice,
Ne ostavljajte mene već
U mom životu nikada,

I ja ću biti čovjek, div!
Ja ljubim svoju Hrvatsku,
Ja ljubim cijeli ljudski rod,
I ponajljepše djevojče,
Što hrvatski ga rodi kraj,
I uz vaš sveti blagoslov
Ja vjerujem u spasenje
Svog hrvatskoga naroda
I svega roda ljudskoga!
I nadam se kroz život svoj
Držanstvo svoje ispunit,
Ko Hrvat, čovjek, poštenjak,
U dobru skroman, u zlu jak.
I neću više klonuti,
Jer ako meni ljubavi
Anđelak moj ne uzvrati,
Bar cijelo svoje srce ću
Svom narodu pokloniti
I samo za njeg živjeti.
A svoj ću uzor štovati,
Ko nebesnika rajskoga,
Do kog se čovjek samrtnik
I ne može uzvinuti,
Jer divno Božje nebo se
Za griješnike ne otvara.

Al u to bljesak bljesnuo
I nebo se otvorilo,
A ja sam stravljen zgledao,
Gdje na svom sjajnom prijestolu
U slavi sjedi Gospod Bog
Međ' sveci, među anđeli,
A k prijestolju je Božjemu
Prečista Bogorodica
Privela moju majčicu,
I rukom na me kazujuć,
Ko da sam tajno načuo,
Gdje ona majci govori:
— Veseli mi se, dušice,
Jer ja ti vraćam sina tvog,

Koj za te bješe izgubljen!....
A moja majka pokleknu
I stade skut joj ljubiti,
I zapjevaše anđeli
A s njimi zemlja i nebo:
"Oj, da si zdravo, Marijo,
Jer ti si puna milosti,
Gospodin Bog je sa tobom,
Ti blažena među' ženami,
I blagoslovljen, blažen plod
Utrobe tvoje Isus!"...

Pa gle, i s one bijele crkvice
Razlijegalo se zvono maleno,
Ko da je pjev nebeskih anđela
Cilikanjem si pratit željelo,
A ljudi s polja kući hodili
I "Pozdrav Gospi" tiho molili
I još za mrtve jedan "Oče naš",
I cijeli svijet je bio čist i blag,
Ko veličanstven hram Gospodinov,
A ja sam jošte uvijek klečao
I već ugaslim glasom šaptao:
— O majko moja, slatka majčice,
Oprosti moju prošlost čemernu
I sretna će mi bit budućnost! Amen.

JOSIP MILAKOVIĆ
(1861—1923)

Josip Milaković rođen je 2. kolovoza 1861. u Somboru. Umro je 4. kolovoza 1923. u Samoboru. Pjesnička djela: *Hrvaćanke* (1883), *Iz uvela lišća* (1891), *U zatišju* (1892), *Vjetar i talasi* (1897), *Staze i putevi* (1900), *Pod timorom* (1910), *Fragmenti* (1913), *Suspiria* (1916).

VEČERNJA

Zemljicom se hvata tama,
Svud tajinstven vlada muk;
Sa Božjeg me zove hrama
Na molitvu zvonca zvuk...

Sveta majko, zvijezdo raja,
Slušaj moje molbe glas,
Što iz ovog suznog kraja,
Šaljem k tebi ovaj čas:

Štiti mene Ti i brani,
Da me mine jad i vaj ...
Višnjeg Oca moli za me,
Da u rajski dođem kraj...

A kada me, majko draga
Zaogrli sanka noć:
Anđelka mi pošalji blaga
Da me čuva Božju noć!

BISTRIČKA ZVONA

Bistrička zvona zvuče
Ko sretan poj —
"Moj sinko, možda tuče
Na ozdravak tvoj? —

Nu kraljice nebesa,
Pokloni ti se njoj!
Tu vrelo je čudesa,
O sine moj!

U hramu tom će dati
Sad blagoslov ti svoj
I ti ćeš progledati
U uri toj.

U prekomorskom kraju
Tad ljubu steć ćeš oj
I moliti ćeš moju:
— Ko grle mi je goj!

A ja ću suze liti,
Svatovski obuć kroj
I harni ćemo biti
Kraljici nebeskoj.

Ti gledaš?! Žive zjene?!
Da ljubim njih — de stoj!
Il suza vara mene?
O jao, joj —!"

Bistrička zvona zvuče
Ko sjetan poj,
A majci srce puče
Aj — nesretnoj —!

EUGENIJA ŠAH
(1861—1928)

Eugenija šah rođena je godine 1861. u Zagrebu. Umrla je 14. ožujka 1928. u Bjelovaru. Nema objavljene zbirke pjesama.

PRED SLIKOM IMAKULATE

O ima slika, što je zrem
I u snu i na javi,
I čitav duše moje svijet
O sliku tu se savi;
Nju videć, ko da oči mi
nebeske boje vide,
Nju videć, ko da sad mi Bog
Otvorit nebo ide.

Ah, pred njom ko da udišem
Dah cvijeća mirisnoga,
I mrtvi moj se diže svijet
Pun čara proljetnoga,
Na krilima duše dižuć me
Put zlatnoga vrhunca,
Gdje jednom žiće blistalo
U sjaju majskog sunca.

I nema noćnih sjena već
Ni ledenih grobova
Ni razvaljenih hramova
Ni zakopanih snova;
Nju videć sve je jasni dan,
Sve život sladak, ubav,
Neoskrvrnjeni oltar sve,
Sve vjera, nada, ljubav.

Nju videć, ko u drugi svijet
U rajski svijet da gledam
I od tog čara mističnog
Ja otkinut se ne dam;

Nju videć, moga žića led
Mah vrvi ko s vrela sjajna,
I spomen-žice dršće zvuk
I pjesma zavičajna.

Sunčani s nje treperi čar
U duši mi duboko,
Plavetnih sanja oblak drag,
Zatravljaje mi oko;
S nje davne majske priče mi
U duhu zlatnom planu,
O snježnim zboreć lijerima,
O rajskom đulistanu.

O ima slika, što je zrem
I u snu i na javi,
I svaki vlasak srca mog
O sliku tu se savi;
Nju videć , ko da oči mi
Nebeske boje vide,
Nju videć, ko da sad mi Bog
Otvorit nebo ide.

IMMACULATI

Kad čarnu mi bajalo priču djetinjstva proljeće rajsko,
A zvijezde mi zlaćane sjale zovuć me zamamno k sebi,
Tad brižna me učila ljubav na nebo gledati majko
I molit se tebi.

I vidjeh te djetinjim okom — kraljicu anđela zboru,
A sazdanu samih od lijera, ljupkim me osmijehom zrijuć,
I punom sveđ o tebi dušom svibanjsku izgledah zoru
Sve o tebi snijuć.

Da, ljubljah te mladosnim srcem, čarne ko zlaćane bajke
Što ljubimo nevinom maštom; — cjelivah sliku sve tvoju,
Kad dušom čeznutljivom tražih neznano oko mi majke
U zvjezdanom roju.

I žrtvenik kitila tvoj sam mirisnim cvjetićem majskim
I ljubav sam za te svoju splitala moje u snove,
Što plovili zlatnim su carstvom, kao što predjelom rajskim
Kad anđeli plove.

Zaminulo čarno tad doba, nebo se smrknulo moje,
Ugasilo majsko se sunce, magle ga zaviše guste,
A tražila sve sam kroza njih zastrto obličje tvoje
I grobove puste.

Ah, sveudilj tebe ja ljubljah, bolom dok kipjela duša,
Dok smrtne krvarile rane, teška se pušila žrtva;
Pod kršinom svojega žića, gusta što zavi ga tmuša
Još ne bijah mrtva.

Još sveudilj tebe ja ljubljah — majski tad opet bje danak,
A moje se nemoćne ruke dizale sve put nebesa,
Kad sunčanu opet te zgledah, — bajovni ko da je sanak —
U carstvu čudesa.

I zahvalno moja te duša zavjetom pozdravi svetim;
I majska kad proplane zvijezda kao grumićak od zlata,
Na krilih tad spomena harnog dušom svom k tebi vijek letim,
O Immaculata!

Pa opet sve kao da snivam čarni svoj mladosni sanak,
Sve kao da slušam, gdje moliš zemlji svoj sreću, slobodu,
Sve kao da gledam, gdje plamsa sunčani svibanjski danak,
Na hrvatskom svodu.

I opet sam uz tebe dijete, svibanj sja zlatan i ubav,
I genij me vjere i nade slađano prizivlje k sebi,
Sva u srcu traži se bura... uz tebe vječnu zrem Ljubav
I molim se tebi.

STABAT MATER

"S kim da te isporedim tješeći te, Djevice, kćeri Sionska?
Jer je velika poput mora ruka tvoja; tko da te izliječi?"

(Plač Jer 2,13)

"Ne kloni, stoj,
To čas je Njegov, Majko, i čas tvoj!"
Ko sav da šeol tim se klikom ori,
A srce njeno udara i gori...

Oglasuje se čekić s Kalvarije
Ko mukli da su udarci iz Hada,
A srce njeno zamirući bije
Ko sleđen svemir da joj na grud pada.
U hramu drhtnu prvi put joj duša,
Kad prinijela je k žrtveniku Čedo,
Kad prorok sijed, ko rajsku slast da kuša,
U slabo dijete ko u sunce gledo,
A njoj sa dana, puna svih žalosti,
Tajinstven veo malko odignuo:
"Mač britki tvoju dušu će probosti!"
I već se čekić njoj u srcu čuo...

"Ne kloni, stoj,
To čas je Njegov, Majko, i čas tvoj!"
Ko sav da šeol tim se klikom ori,
A srce njeno sedam noža mori...

Na Kalvariji kobni čekić ječi
Ko oštra pratnja prorokova plača,
A ona stoji, glavu Zmiji gnječi,
Uz Eden kerub nema više mača.
I bije čekić, zrakom se talasa
Grozovit zvuk, o njeno srce tuče,
Vis nijemi nad njom dršće od užasa,
U zemlji pod njom ko da vulkan huče,
Dok poput zvijeri ljudska grla riču
Od klete žeđe za nevinom krvi,
Vasioni se silne osi miču,
A čekić bije, njeno srce mrvi.

"Ne kloni, stoj,
To čas je Njegov, Majko, i čas tvoj!"
Ko sav da šeol s tim se klikom vije,
A srce njeno zamirući bije.

Na križu krvna svršuje se Žrtva,
I zemljom crna prosiplje se tama,
A ona – Mati – nije jošte mrtva!
Još ona stoji poput mermer-kama,
Obnevidjele još joj nisu zjene.
Prem i njoj srce već je probodeno.
Ah, gje je rana, bolnija od njene,
Gdje srce tužno kao srce njeno?
S Njim na oltaru izgara i ona,
Tek bol joj blaži misao, da snosi
Za vječnu sreću ljudskih milijona,
Što On ih u svom silnom srcu nosi.

"Ne kloni, stoj,
To čas je Njegov, Majko, i čas tvoj!"
Ko sav da šeol s tim se klikom vije,
Da pobjedničkom krunom okruni je.

Dovršilo se... Puca ljuto stijenje
Ko srce njeno parano od boli,
I samo kruto vapije stvorenje,
Gdje krv božanska za ljude se proli.
Još Majka stoji kraj svetog Raspela
Ne kao Rahel u ridanju samu,
Već kao nova Makabejka smjela;
Uz križ Mu stoji miso vječita Mu,
Krasota bolna ljiljanovih lica,
Jedincata, što tom Mrtvacu prista
Užežena od Oca voštanica,
Što u smrt divnu divnim svijetlom blista.

ANTE JAGAR
(1867–1899)

Ante Jagar rođen je godine 1867. u Novskoj. Umro je 5. listopada 1899. u Novskoj. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Vjeri i domu* (1895).

SONETNI VIJENAC

Salve sancta parens, enixa puerpera Regem,
Qui coelum terramque tenet per saecula.
Sedulij (Carm. Fasc. L. II. v. 63).

I.

Ljepota tvoja iznad sunca, raja —
U nebu sjaješ, pakla tareš tmine;
Sa tvoga sjaja zemlje tama gine,
Što žarkost kusa s tvojih okrjepljaja.

Kraj tebe, Majko, nema ko da zdvaja,
Na tvoje ime strah nas svaki mine;
Na tvoje ime radost srcu sine,
Jer ti si majka slatkih utješaja.

Božanska ruka na nebo te stavi,
Da zvjezdan sjaj ti putokaz nam bude,
Da stazu spasa k večnoj kažeš slavi,
Da bježat znamo napadaje hude;
Ko sunce sjaješ sa nebeskog saga,
Po Božjem rodstvu naša majko draga.

II.

Po Božjem rodstvu, naša majko draga,
Sva krasost tvoja — sva ti čast i slava;
Nebesam ti si ugodnica prava,
A nama pomoć, zaštitnica blaga.

U tami stasmo s Evinijeh ljaga,
Pod jarmom smrti klonula nam glava;

Prokletstvom dugo rigala je lava
Iz bezdna crnog, da nas smetne straga; —

Dok ti ne zasja, predhodnice jasna,
Pred Suncem pravde, štono jasno grane;
Dok ti ko zora ne rodi se krasna
Svijetlo noseć dan da spasa svane; —
Oj ti nam otkri blago iznad blaga,
Ti Spas nam donje vlast da satre vraga.

III.

Ti Spas nam donje vlast da satre vraga,
Da smrt potišti, život dade novi,
Da s naših uda ropski spanu kovi
I novom žiću novih dade snaga.

Ko proljeće si svanula nam blaga —
Jer nebo tebe svačim blagoslovi,
Ti zemlju svetim oživljajem povi,
Da svakom bude opet mila, draga.

Nebesa tobom nam se smilovala,
Ko gruda rosom s neba orošena
Cvijetkom kad si Božjim Sinom cvala;
Ti Božjom rukom nad sve uzvišena
Po svetom rodstvu izbavi nas vaja
Nebeskih dajuć zemlji okrjepljaja.

IV.

Nebeskih dajuć zemlji okrjepljaja,
Iza sna tvrdog tobom pak se prenu,
Kad tebe spazi toli uzvišenu
Ljepotom svakom iznad sunca, raja.

Rad tvoga, Majko, djevičanskog sjaja
Božansko slovo s neba k tebi skrenu
U kuću svetu zlatom pozlaćenu,
Da štit mu budeš s naših napadaja.

Ti hram si divni Svevišnjega Boga,
Ti radost sveta — Izraela slava,
Ti sidro spasa naroda si svoga,
Ti usred trnja ljubica si plava;
Po tebi kao zemlja usred maja
U procvat stasmo s tvoga pohogjaja.

V.

U procvat stasmo stvoga pohogjaja,
Jer Sunce Božje kroz tebe nam sinu,
Po tebi jerbo zgledasmo milinu
Nebeskih dvora, izgubljena raja.

Ta vrata rajska zlaćanog si sjaja,
Ti prohod dade Božjem samo Sinu,
Da Božju kažeš ljubav, veličinu,
Na zator laži — lažljivoga zmaja.

Kroz vrata ota sva nam milost sigje;
Do slave s tobom vinusmo se nove,
Jer ti na zemlju Bogom dana prigje,
Da pružiš u raj ljestve Jakobove. —
Da rajskoga se domognemo blaga,
Po tebi Božjeg dostasmo se praga.

VI.

Po tebi Božjeg dostasmo se praga,
Ti Sinu Božjem do nas pristup dade,
Da rane l'ječi, pregorke nam jade,
što žalac zado odmetnika vraga.

Oj koli divna, koli blistaš blaga, —
Kad sunce pravde k tebi s neba spade,
Nebesa kad si s tebe pr'jesto grade,
Od svih stvorenja nad sve si jim draga.

Ti cedar skupi s brda Libanona,
Ti sionova lijepa cypresa;
Ti majka naša, gospogja si bona,
Ti blažen pr'jesto, stolica nebesa;

Što nebu ti si nad sve bila draga,
Sa tvoje pravde nam se opra ljaga.

VII.

Sa tvoje pravde nam se opra ljaga,
Jer s tvoje, Majko, golubje prostote
I mi od Božje primismo dobrote,
I opet djeca postasmo mu draga.

Ko kule čvrste krijepost ti snaga,
Pa zalud onim, što se na te rote —
Jer s tvoje, Majko — s tvoje se čvrstote
Sva sila krši napasnika vraga.

Ti toranj tvrdi vječnoga si grada,
Što sjajem sjaje bjelokosnog r'jesa;
Ti majka naša, štit si nam i nada
U borbi protiv podzemnoga b'jesa;
Po tebi gorkih rješismo se vaja
I uzdah doče dugih uzdisaja.

VIII.

I uzdah doče dugih uzdisaja,
Kad ti se javi, radost roda svoga,
Da spas doneseš, obećanje Boga,
Tu čežnju svetu slatkih utješaja.

Veselje sveto srce nam osvaja,
Da tvoja, majko, djevičanska noga
U bezdno shrva zmaja paklenoga,
A nas iz gorkih uzdižući vaja.

Na tvojoj glavi kraljevska je kruna
Po svetom pravu, Davidova kćeri;
Ti nad sve Božjih darova si puna,
Po tebi prvoj procvjetaše ljeri;
Po tebi jer se čisti stijeg vije,
Tajinstvenim te velom nebo krije.

IX.

Tajinstvenim te velom nebo krije,
Ko vrt si tajni posvud zatvoreni,
Ko izvor hladan nikom nevigjeni,
I vječan zasjan lukavosti zmije.

U vrt taj tajni niko zašo nije,
Da cv'jet ubere rosom orošeni;
U njemu samo nad sve Uzvišeni,
Ljepotu bajnu jednu drugom krije.

U čudu sjaješ s djevičanskog sjaja,
Što s Božjim rodstvom čišće još se srelo;
Ti visom gineš s naših pogledaja,
Jer čudo s čudom nad tobom se splelo:
U isti čas si djevica i mati,
Pa ko da tebe, čudna majko, shvati.

X.

Pa ko da tebe, čudna majko, shvati —
Pred čije oko jasna da si stala,
Da znade kako ti si procvjetala,
Da miris s tebe vjekove nas prati.

Sred trnja tvoji cvjetali su cvati,
A nebu miris ugodan si slala —
Ta ti si, majko, ljepša ruže cvala,
Što Bogom procva Božja kano mati.

Tajinstvena si kraljica cvijeta
Ko ruža nježna nad svim ružicama;
Ti oko mamiš cijelog svijeta
I zemlju puniš rajskim milinama —
Pa kuda goder miris tvoj se vije,
Ko sjaju tvom se načudio nije.

XI.

Ko sjaju tvom se načudio nije,
Ti kćeri divna Svemožnoga cara;

U tebi On si sve veselje stvara,
Jer ti si kruna kruna Njegovije.

Od dvanaest zv'jezda kruna ti se vije,
A plašt ti krjepči sunčanoga žara
Ko sjajan poklon možnog gospodara
Tijelo tvoje djevičansko krije.

Kud god se ime Oca tvoga slavi,
I tvoje ime posvuda se čuje;
Jer tebe Otac mjesto sebe stavi,
Da s tobom, majko, mnogi blaženstvuje —
Da b'jedi budeš milostiva mati,
Na tebe Božja sva se milost sjati.

XII.

Na tebe Božja sva se milost sjati,
Po Duhu svetom ti si odabrana,
Da po njem, majko, nad sve milovana
Prijesto Božji dostojiš se zvati.

Oj ti si krasna nad sve krasna mati,
Ko pjesan skladna Bogom ispjevana,
U želji što nas dugo željkovana
U b'jedi tješi, vjekove nas prati.

Nad nebom nebo još bi već stalo,
Al majka veća bila ne bi nika,
Na kojoj lice ljepše bi se sjalo —
Od tebe blista Božja samo slika;
Jer tebi samoj Bog se pokorava
Na nebu, zemlji — vječna ti je slava.

XIII.

Na nebu, zemlji — vječna ti je slava,
Ti puna slave kraljica si sveta;
Pod tvojim st'jegom rajska stupa četa
I Janje Božje prateć opjevana.

I nama ti si vodilica prava,
I nama dolje kraljica svijeta;
Ti stijeg dižeš protiv Hada kleta
Na vječan zator ričućega lava.

Ko dobra majka slušaš naše vaje,
I vidaš rane svakoga si čeda;
Ti svakom daješ tvoj da posvjet sjaje,
Da svako jasno jedno samo gleda:
Na nebu da je, ružo mirisava,
Vijencem slave vjenčana ti glava.

XIV.

Vijencem slave vjenčana ti glava
Ko Božjoj majki, kraljici u raju;
Ti blistaš sjajna u nebeskom sjaju,
Jer Božja ti si prva nad sve slava.

Što oku našem ljubica je plava,
To ti si, majko, u nebeskom kraju;
Ti krasom svojim kraljica si maju,
Na tebi živa sva krasota spava.

Pred našim okom bezdno si čudesa,
Ti skupe Božje nedokučivosti;
Pa tebe samo shvaćaju nebesa,
A mi te shvatit ne možemo dosti, —
Jer s koga god te pogledali kraja,
Ljepota tvoja iznad sunca, raja.

XV.

Ljepota tvoja iznad sunca, raja,
Po Božjem rodstvu naša majko draga;
Ti Spas nam donje vlast da satre vraga
Nebeskih dajuć zemlji okrjepljaja.

U procvat stasmo s tvoga pohogjaja,
Po tebi Božjeg dostasmo se praga;

Sa tvoje pravde nam se opra ljaga,
I uzdah doče dugih uzdisaja.

Tajinstvenim te velom nebo krije,
Pa ko da tebe, čudna majko, shvati,
Ko sjaju tvom se načudio nije;
Na tebe Božja sva se milost sjati, —
Na nebu, zemlji — vječna ti je slava,
Vijencem slave vjenčana ti glava.

ANTE TRESIĆ PAVIČIĆ
(1867–1949)

Ante Tresić Pavičić rođen je 10. srpnja 1867. u Vrbanju na Hvaru. Umro je 26. travnja 1949. u Splitu. Pjesnička djela: *Glasovi s mora Jadranskoga* (1891), *Nove pjesme* (1894), *Đuli i zumbuli* (1900), *Sa kninske tvrđave* (1902), *Valovi misli i čuvstva* (1903), *Sutonski soneti* (1904), *Plavo cvijeće* (1928), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 6 (1963).

SJEVERNA ZVIJEZDA

Ko kršćanskome pobožnom brodaru,
Sred noćne zimske strahovite bure,
Pučine bijesne u užasnom jaru,
Na greben vihri kada lađu ture;

Pa njegovoj mašti, punoj jake nade
I želje žića i dječice drage,
Kroz tmurni oblak, da mu stiša jade,
Bogorodice sine lice blago:

I krhki čamac pjesničke mi duše
Sa sviju strana obletiše vali
I vihri ljuti, da mi ga poduše,
II razbiju ga mržnje na obali:

Sa pogubnoga grebena sirene
Zapojaše mi čarobničkim glasom,
Pa varavom ljepotom vabe mene,
I mekoputna tijela gibkim stasom

Uspavaše mi uši uma moga,
I oteše mi kormaniku svijesti;
Pa sad će bura vrh grebena toga
Mog žića čamac u trijeske rastresti;

Kad tvoje vedro, moja mila, lice
Razvedri tmurnu nojcu, stiša buku;

I okom, čara zvijezde sjevernice,
Moj čamac spasa dovede u luku:

U luku sreće i duševna mira,
U cvjetni bostan poezije rajske;
Gdje tiha voda iz ljubavna vira
Zalieva cvijeće moje duše majske:

Iz plemenita vira rajevine,
Tvog srca puna čuvstva uzvišena,
Što na me rosom rominja miline,
Pa duša mi se diže ponižena.

Ko narćiz kitni, kada sunce grane,
Pa pune rose latice mu širi,
Da cjelov-tračja više na nje pane;
Da slađim jutru mirisom zamiri.

Mirisati će ljepša duša moja
Od milmirisa poezije svježe;
Od kad ju grije sunce duša tvoja,
Otajstvena od kad ih spona veže.

Već nikad s vida izgubiti neću,
Po moru brodeć varavoga svijeta,
Tvog oka čarna sjevernicu svijeću,
Već pratiće me njena zraka sveta.

BONO ZEC
(1868–1954)

Bono Zec rođen je 24. kolovoza 1868. u Brzacu na otoku Krku. Umro je 26. rujna 1954. u Rimu. Bio je franjevac trećoredac. Pjesnička djela: *Samoprijegor vodi svijetlu i slobodi* (1909), *Mir vam* (1917), *Euharistijsko sunce* (1922), *Neven cvijet* (1923), *U školi života* (1927), *Cvijeće vječne mladosti* (1930).

U SUNCU LURDSKIH RUŽA

I.

Motreći Lurdsku Djevicu
Edena svijet se sjeća,
Adamu gdje bi javljena
Po Novoj Ženi sreća.
Odonda svi se vijekovi
S Njezina sjaju sjaja.
Kraljicom posta raja
Evina skromna kći.

Odsjevi Sunca rajskoga
Ovdje se sjaju sjajem;
Naša je zemlja postala
Novim zemaljskim rajem!
Ele je suznu dolinu
Minula zdvojna bijeda;
Božja smo evo čeda
Evina djeca mi!

II.

Šta su ti novi hramovi?
I još sveđ nove snuju!
Poganske štuju bogove,
Isusa Krista psuju.
Ali ih ruši s temelja
Kristova Mati sveta:
Ruši ih Svijetlo svijeta,
Lurdskih čudesa sjaj!

Sumnja li tko o prošlosti?
Sadašnjost tu je čudna!
Znakove prsta Božjega
Znanost tuj motri budna!
Gorda dva vijeka prosvjete
Motre gdje novi Šavli
Postaju čudom Pavli
Vidjev na zemlji raj!

III.

Sunce se Božje divilo
Osmijeha Tvojih sjaju.
Begriješna Lurdska Djevice,
Novi na zemlji raju!
Sunce se s Tvojih osmijeha
Sveudilj regbi smiješi,
Evinu djecu tješi,
Da si im Majkom Ti!

Gava je svijetom ponijela
Lurdskoga miris cvijeća;
Sada nas svaka ružica
Ružica Lurdske sjeća.
Oj! Kad će s Kurdskih osmijeha
Lica svih ljudi sijevat,
Bezgriješnoj pjesmu pjevat
Narodi svijeta svi!

IV.

Djevičin grade čudesni,
Edene svih divota,
Tvoje je sunce Hostija,
Rajskoga vir života!
Sunašcu u tom Božjemu
Pobožne duše gore,
Rajske se pjesme ore,
Život se živi svet!

Djevičin grade čudesni,
U suncu Tvojih ruža
Našem se vijeku bolesnom
Nebeska pomoć pružal
Pretvori, Lurdska Djevice,
Dolinu suza rajem,
Tvojega sunca sjajem
Obaspi cijeli svijet!

IVAN ŠARIĆ
(1871–1960)

Ivan Šarić rođen je 27. rujna 1871. u Travniku. Umro je 16. srpnja 1960. u Madridu. Bio je sarajevski nadbiskup. Pjesnička djela: *Pjesme* (1911), *Sunce i oblaci* (1914), *Salve Regina* (1920), *Judita* (1921), *Magnificat* (1937), *Hrvati seljaci* (1937), *Neveni* (1939), *Vrata Sunca* (1953).

GOSPIN LAUDATE

Bregovi, mora i dolovi,
Valovi, munje i gromovi,
Oblaci, kiše i vjetrovi,
Pećine, rijeke i slapovi,
Mrazovi, rose i snjegovi,
Zvijezde, sunce i kresvoi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Kraljicu Djevu Najdivniju!

Ponori, šume i vrhovi,
Poljane, žita i plugovi,
Masline, loze i hrastovi,
Leptiri, pčele i krinovi,
Laste, slavuji i orlovi,
Jeleni, janjci i lavovi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Kraljicu Majku Najmiliju!

Kolijevke, gnijezda i grobovi,
Kolibe, kule i hramovi,
Orgulje, slike i stihovi,
Zanosi, snovi i bolovi,
Ubogi, gordi i knezovi,
Anđeli, Sveci, svi stvorovi,
Hvalite, hvalite Mariju,
Djevicu Majku Najsvetiju!

IMMACULATA

"Kako je lijepa Prijateljica moja, kako je lijepa!"
(Pjesma nad pjesmama 4,1)

1. LIJEPA SI

Lijepa si, o Marija,
Kao osmijeh čistih djeva,
Kao pjesma s cvjetnih grana,
Slatka pjesma slavuljeva!

Lijepa si, o Marija,
Ko sjaj zvijezde večernjice,
Kad zasine mornarima
Na pučini usred tmice!

Lijepa si, o Marija,
Ko na nebu rano sunce,
Kad pozlati u po maja
I doline i vrhunce!

Lijepa si, o Marija,
Ko na ruži kaplja čista,
Kad je takne trak sunčani,
Pa ko biser sva zablista!

Lijepa si, o Marija,
Ko djetinje oči blage,
Kad gledaju nasmijano
Sa prsiju majke drage!

Lijepa si, o Marija,
Sva milosti Božje puna,
najljepša si, najdivnija,
Samom Bogu sjajna kruna!

ZVIJEZDA MARIJINA

Dan mi je sav danas prešao u mraku,
U stotini muka, u stiski, u bolu:
Crni su oblaci lebdjeli u zraku,
I magla na brijegu, i tama u dolu;
Svega me spopale sve misli zloslutne,
I ruke mi ledne, i oči mi mutne.

Jurnuo sam u noć. A nada mnom plamen,
Plamen Zvijezde divne, Zvijezde Marijine;
I s moje se duše odvalio kamen,
Kamen bola, stiske, i nestalne tmine;
U mom srcu opet sjala svjetlost tajna:
Zvijezdo Marijina, Utjeho beskrajna!

FRAN BINIČKI
(1875–1945)

Fran Binički rođen je 11. srpnja 1875. u Malom Selu kraj Gospića. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Grgur Ninski* (1900), *Katarina, kraljica bosanska* (1906), *Zlatno vrelo, Bratskoj slozi Hrvata i Slovenaca* (1907), *Tvrdko* (1908), *Krštenje Hrvata* (1910).

PRED HRIDINOM MASABJELSKOM

15. kolovoza 1908.

Tiha nojca krila stere. Svud tišina tajna;
Svud mrak gusti: Gdjegdje samo trepti zvijezda sjajna.
A gle tamo pred hridinom, kraj šumorne Gave
More svjetla, more ljudstva gromko grmi: "Ave!"
Bezbroj srca burno kuca, bezbroj usta slavi
Neporočnu Djevu, štono zmiji glavu smlavi,
Što strostruko vjeru čvrsti i ufanje plaća,
Očajnikom nadu lijeva, bolnim zdravlje vraća.
Sa svih strana ljudstvo grne usred noći crne,
Rušeć međe i zapreke, što ih dijele vijeke,
Ljubazno se puci slažu ko rođena braća.
Iz gradova naših bijelih, iz zabiti selske
Do hridine posvećene Tvoje Masabjelske,
Pohrlismo i mi k Tebi, Zdravlje bolesnika,
Pohrlismo bijedna djeca Tvojih bojovnika,
Što srtahu u smrt slavnu na poljanu ratnu,
Za križ sveti Sinka Tvoga i slobodu zlatnu.
Gromko grme naši glasi, suza lice kvasi,
Iz srca se k Tebi krile molbe i uzdasi.
Oj ne prezri našeg glasa, naših suza bolnih,
Što ih s nama u daljini rone milijoni:
Očisti nam, ukrasi nam srca, Djevo čista,
Nek u njima vjera cvate, nada, ljubav blista,
Izvidaj nam rane, Mati, s kojih duša pati.
Gledni milo još na jednu bolesnicu bijednu:
Sad ju toče jadnu crvi, kleti jal ju mrvi,

Kajinovo sjeme kleto skvrni njene grudi,
Bezbroj Juda dnevice joj lažni cjelov nudi,
A pako se crni digo, da joj s čela skine
Križ Isusa, Sina Tvoga; da ju u grob rine.
Oj Kraljice naših pređa, kliču Te Hrvati,
Ne prezri nam molbe smjerne, naših suza bonih,
Što ih rone zazivljuć Te s nama milijoni:
Kraljica nam opet budi i ljubezna mati,
Izdajničke razdri mreže, što ih pako veže,
Zatornike smrvi crve, što nam sreću mrve,
Hrvatskoj nam dragoj majci trajnu sreću vrati!

VELIMIR DEŽELIĆ ST.
(1875–1933)

Velimir Deželić rođen je 21. veljače 1875. u Zagrebu. Umro je 7. veljače 1933. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1889), *Kopnom i morem* (1900), *Zvuci iz katakomba* (1900), *Filia regis* (1921), *Kraljica Hrvata* (1935).

KRALJICE KRUNICE, BUDI NAM SPAS!

Kraljice svete krunice,
Beskrajne sreće more.
Tebi se puci klanjaju,
Anđeli Tebi dvore.

Kraljice krunice, moli za nas,
Kraljice krunice, budi nam spas!

Divno si čudo stvorila,
Krunicu kad si dala
Nebo i zemlja pjevaju:
Bila Ti čast i hvala!
Kraljice...

Zrncima svete krunice
Cvatu nam bijele ruže,
Nose ih k Tvomu prestolju
Anđeli, što Te kruže.
Kraljice...

Ruže te divno mirišu,
Radost su vječnoga raja,
Svaka ta ruža čudesna
Nebo sa zemljom spaja.
Krljice...

Držću na svakoj ruži toj
Suze nam crnih dana,

Neka Te, majko, sjećaju
Krvavih naših rana...
Kraljice...

Križeve teške nosimo,
Okovi sve nas tište,
Svi smo mi sužnji nevoljni,
Svaki Te pomoć ište.
Kraljice...

Tko će nam, Majko, pomoći,
Ako ne Ti s visina?
Kraljice svega svemira,
Kraljuješ Srcem Sine.
Kraljice...

Posljednji kad nam smrači vid,
Prekrije smrti tama,
Majčice, dođi, moli, daj,
Krunicu zadnju s nama!
Kraljice...

MAJKA BOŽJA TRSATSKA

"Što ste uradili, o anđeli bijeli.
Da ste nam kućicu Majčinu odnijeli?
Golubice mira lijetat k nama stale,
I ruže nam rajske svima mirisale,
A sada je pusto vrh Trsatske gore,
A sada je burno to hrvatsko more.
Što ste uradili, o anđeli bijeli,
Da ste nam kućicu Majčinu odnijeli?
O Majčice sveta, mole Te Hrvati,
U hrvatske strane opet nam se vrati!"
U Loretu ruke dižu naši stari,
Grozne suze liju, srce im krvari.
Majčica je čula, pak se smilovala,
Hrvatima svoju sliku darovala,
Sipati je stala ruže od čudesa,

I sunčane zrake zlatnih sa nebesa.
Već hodaju kljasti, progledaju slijepi,
O Majčice naša, o ljiljane lijepi!
Brodolomce vodiš do sigurnog žala,
Tebi naša srca, Tebi naša hvala!
Čuj, gdje ispod Učke stara majka jeca,
Naša srca plaču, naša noga kleca.
K Tebi dižu ruke pobožni Hrvati,
Majko sveta, Majko, nama naše vrati!
Do novoga dana sve nas, Majko, vodi,
Babilonskog mraka Ti nas oslobodi!
Daj, da dune vjetar od sinjega mora,
Iz crne noći, da nam svane zora,
Da nam pjesma plane sa Jadranskog žala:
Tebi naša srca, Tebi naša hvala!

KRALJICA HRVATA NA SLJEMENU

Na Sljemenu gordom crkvica se diže,
A tko u nju uđe, i Bogu je bliže.
Na Sljemenu divne zastave vijore,
Hrvatskoga roda svete pjesme ore.

Uzalud nam đavo oltare svojata,
Uz nas čvrsto stoji Kraljica Hrvata.

Tko te pjesme sluša, od milinja plače,
U grudima srce zakuca mu jače.
Kud pogleda, svuda prospe mu se cvijeće,
Zatravljeno gleda vječno pramaljeće.

Uzalud nam đavo oltare svojata,
Uz nas čvrsto stoji Kraljica Hrvata.

Hajte amo, ljudi, Božji proštenjari,
Promrzla vam srca vjera da ražari.
I zemlja se trese i ruše se hridi,
Al kroz požar svijeta u nebo se vidi.

Uzalud nam đavo oltare svojata,
Uz nas čvrsto stoji Kraljica Hrvata.

DRAGUTIN DOMJANIĆ
(1875–1933)

Dragutin Domjanić rođen je 12. rujna 1875. u Krčima kod sv. Ivana Zeline u Prigorju. Umro je 7. lipnja 1933. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1909), *Kipci i popevke* (1917), *Izabrane pjesme* (1924), *V suncu i senci* (1927), *Po dragom kraju* (1933), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1970), *Za zbogom* (1972).

SPOMEN NA MARIJU BISTRICU

Noć je vre, noć, Majka Božja,
Pri Tebi molitvah ni čuti,
A vani med polji se puti
Doma sad pašćiju spati,
Noć je vre, noć, Majka Božja.

Ali mi dva smo zdavna poznati
Čez leta i žalosti vse.
I če Ti i kesno dohajam,
Posluhnut me hoćeš, kaj ne?!
Ja tak bum Ti s tiha govoril,
Da moreš me čut samo Ti,
Da Sinek se Tvoj ne zbudi,
Koj v zlatu i svili spi.

Zlo su Ti ljudi napravili,
Kojim si v pomoći bila,
Kad su ih vsi vre ostavili.
Kojim si suze brisala
I žalost življenja skrila,
I v dušu veselja dala.
Kojim kak mati si bila.
Sunčeca dela pred vrata,
I najgorše grešnike čuvala.
Ti, koji si ljudem alduvala,
Kaj Ti je dragše, neg svet,
Neg zlata nebeskoga roža:

Sineka svojega dragoga,
Žalosna, Ti, Majka Božja!

A ljudi su, Tebe pozabili
I Sina na križ su Ti pribili
I jošće po cirkvah i stanjih,
Po varoših i križanjih
Na križ Ga pribijaju zmirom.
Zlo su Ti ljudi napravili,
Koji od Tebe živiju
I mirno pod Tvojom dobrotom
Vu senci od cirkve spiju.

***

I v cvetju su Tvoji oltari,
Vre novi Te prosiju dari,
Da moliš za našu bogčiju,
Za betege, kaj nas boliju,
Za grehe teške kak megle,
Kaj v zrele su strni se legle.
Da sunca v življenje nam daš,
Ti, koja si lepša, neg sunce,
Neg zlata Božja roža,
Ti, koja nit sence nemaš,
Ti, čista, Ti, Majka Božja!

Noć je sad pak, Majka Božja,
Noć v mojem srcu i v lugu,
Pak sem Ti tu, kak i negda,
Svoju sad tužim Ti tugu.
Hoćeš mi v srce pogledat?
Toplo, kak znaš samo Ti?
Tebi bi štel ja povedat,
Kaj se nigdar ne veli,
Kaj me vre zdavna boli,
Da bi i želel poginut.
Morti bu mene Ti milo,
Pak vračtva — ili mira mi daš.
— Ja bi tak rad se počinut.
Noć je vre, noć, Majka Božja.

K SUNCU PROSI

K suncu prosi vsaka roža,
k suncu trava vsaka,
tak i k tebi, Majko Božja,
srce siromaha.

Milostiva vsakom ti si,
vse ti vračiš boli,
odbila još nikog nisi,
kaj za pomoć moli.

Čuj molitve braće ove,
draga naša Mati,
tvoj te vezda narod zove,
romari Hrvati:

Dobra nam navek ostani,
zmoli nam pri Sinu,
da od svega zla obrani
nas i domovinu.

REMETE

Tiha je crkva, sva srca se mole,
Tamjana koluti viju se plavi.
Rumeni rupci se sganuše niže,
Bijelo se ruho nad kamenom savi.

A na oltaru se prinosi žrtva,
Mramor u svijeća se plamenu zlati.
Tamo je Srce, što svakom je dobro,
Tamo je ona što svima je Mati.

Onad se pjesma od svodovlja tamnog
Crkvom do sjajnog oltara sve zali.
Samo još čas su zadržat je htjeli
Glasovi djece, ti čisti i mali.

— Sunce je došlo kroz otvoren prozor,
Pjesma se proli niz selo i doli.
Sve ju je čulo: i trava i klasje,
I cvijeće šaro, i sve ko da moli.

Sve joj se klanja, ko s lahora lakog,
I oni najmanji cvjetići bijeli.
Oni se najdublje sagnuše k zemlji,
Dragu tu zemlju bi milovat htjeli.

VLADIMIR NAZOR
(1876—1949)

Vladimir Nazor rođen je 30. svibnja 1876. u Postirama na otoku Braču. Umro je 19. lipnja 1949. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Slavenske legende* (1900), *Živana* (1902), *Knjiga o kraljevima hrvatskijem* (1904), *Krvava košulja* (1905), *Lirika* (1910), *Nove pjesme* (1913), *Intima* (1913—1914), *Pjesni ljuvene* (1915), *Utva zlatokrila* (1916), *Medvjed Brundo* (1916), *Gospa od snijega* (1918), *Lirika I, II, III* (1918), *Epika* (1918), *Arkun* (1920), *Pjesme o četiri arhanđela* (1927), *Boškarina* (1928), *Deseterci* (1923—1925), *Pjesme u šikari, iz močvare i nad usjevima* (1915—1920), *Topuske elegije* (1933), *Knjiga pjesama* (1942), *Pjesme partizanke* (1944), *Djela* (1946—1950), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* knj. 77, 78 (1965), *Sveti lug* (1975), *Sabrana djela* (1977).

MARIS STELLA

Dokonča borba.... Sklopi se vir.
Olujno nebo se vedri.
Na moru pokoj i mir.
....Nevidljiv i gust metulja se roj
Po n'jemim vodoma prosu;
Ostrvce blista ko ljubičast cv'jet,
Što čeka večernju rosu.
Po zatonu rujnom i uz drage sve
Bruj ječi tajnih romona;
Slađano, tiho — a ne znaš gdje —
Brenčaju srebrna zvona.
.... Dokonča borba. Lešine leže
Gore na razboju plavom.
Sunce, što tone, vjenčava čelo
Blistavom, krvavom slavom.
Umiru borci; daleki vjetar
U vječnost nosi ih, gona...
Slađano, tiho, u vodi, u zraku
Brenčaju srebrna zvoa.
Velebna sjajna iz morskog vala,
Sv'jetlo dok večernje mrije,

Očiju punih blistavih suza,
Prosutih kosa, sklopljenih ruku
Prikaza u vis se vije.
... Diže se, a bojno polje
Blijedi, i krvca tamni;
U tankoj kopreni plavoj
Gase se odsjevi plamni.
Diže se. Tjemenom nebu
Kristalne svodove tiče,
Pod petom mlađak joj sija,
U oku zv'jezda joj niče.
... O kućo zlatna, o zv'jezdo morska,
O kulo bjelokosti,
Ostani burnim nad morem našim,
Ti majko od milosti!
Izmori rat nas vihor nas skrši,
Slični smo zgaženoj travi.
Sini nad tmorom naših oluja,
Ti majko od ljubavi!
Slađano, tiho — a ne znaš gdje —
Brenčaju srebrna zvona.
Dubok i tajnen romona sklad
Bruji niz ostrva ona.
Balovi tamne, zv'jezde blijeste,
Mrak pada na bila gorska,
Valovljem pramena baca
Zvijezda blistava morska.

VJESNIK

I Vjesnik reče:
— Zdravo!
Ti puna milosti.
Blagoslovljena nek si među ženama,
Ti prva, koja neće
Zemaljskim ml'jekom dojiti
Onoga, što će, u te sišav, niknuti
Iz tvoga krila.

— Gospodu
Nek sveđ je slava!
Njegova ja sam službenica. —

— Zdravo!
Ti puna žalosti.
Blagoslovljena nek si među majkama,
Što svoga sina gledaju,
Gdje luta sam, u crne dane,
Kroz pustinju i ulazi
U lug, gdje vijek vuk,
U grad, gdje vlada B'jes;
I vide ga, gdje nosi
U svojim grudima
Sunce, što sja, i dobru v'jest na ustima,
Dok jednog dana staračkim ga rukama,
Bijenog, prašnog, krvavog,
Skidaju s križa.

Gospodu!
Sveđ slava! Volja nek se vrši njegova. —

— Zdravo!
Ti puna radosti.
Ljudima jednom stajat ćeš pred očima,
Ko mira znak, ko izvor utjehe.
Imat ćeš mjesec pod nogama. Mlado
Sunce će tebi sijati u naručju.
A jutarnje će zv'jezde
Nad tvojom glavom pjevati.
I bit ćeš vez,
Što Zemlje dno i Neba vrh
U jedno spaja.
I bio bit ćeš most,
Od molitava tkan,
Od suza mit, i u luk svit,
Nad jazima i crnim vodama,
Što čovjeka će d'jeliti
Od Boga.

— Nek je Gospodu
Slava! Nek volja njegova se vrši. —

I alem-krila raširi
Gabriel, Vjesnik Gospodnji.
I ponije ga let
Na gore vrh. I njegov sjaj
Obasja do, i lug, i žal
Na međama najdaljnijim.

I Vjesnik kliknu:
— Zdravo!
Ti prva među zemljama,
Što Gospodnja ih ruka rasija
Po prostorima.
Hvaljena nek si među svjetovima,
Što kao roj,
U skladan let i blistav sjaj,
Oko Njeg oblijećul
Kroz grudi jedne žene
I u te On će sići.
I ti ćeš, zrno sićušno
Med svjetovima svemirskim,
Postati rodna sjemenka,
Što jednog dana od nje će da nikne
Najljepše carstvo Gospodnje.
... Svih mezgra sok,
Svih ml'jeka kap, svih ploda med
Odsad će biti drukčiji.
... U mrzle dane oblačne,
Kad svoj ćeš dah
Uvući u se najdublje,
Visoko ja ću iznad tebe stajati
I puštati, nek pada
Kroz prste moje hrana Gospodnja,
Da sve ti žile napuni
Za muku tvojih rađanja
U dane ranog proljeća.
... Zdravo!
Ti puna kreposti.

Mezgre se tvoje sada bistre. Sokovi
Pročišćuju se. Ml'jeko ti se mijenja.
A On već silazi,
Ko sunčev trak u mračan jaz,
I u bit tvoju.

Arhanđelov glas
Zamuknu. — Zaljulja se
Sva Zemlja.
Šušnu, zašumje
Na moru val, u lugu list.
A kao uzdah radosti,
Ko poklik sreće iza duga čekanja,
Od br'jega, s jednog mora k drugome,
R'ječ jedna tad se prosu
Po c'jeloj Zemlji:
— Hrist!

AVE MARIA

"Ave Maria!" Sa planine one
Sunce, što mre, sav svijet pozdravilo,
I, tajna neka dok se zemljom stere,
Na nebu titra zadnje rumenilo.
Usklike razne u glas jedan slaže
Treptaja puna tiha harmonija;
S malene crkve oživlje se širom
Ko prigušeni plač: "Ave Maria!"

"Ave Maria!" Neko čuvstvo slatko
A nepoznato ganulo je mene;
U duši mojoj sto se slika budi
I oplakane davno uspomene.
Sred ove tihe i tajnene sjete,
Što zemljom vlada, zaplako bih i ja,
Ko negda i sad kleknuti bih htio
Te nevin opet reći: "Ave Maria!"

"Ave Maria!" Ne znam, što je meni,
Al zvono to sad u srce me dira,

I ja bih reko, e mi ono veli:
"Onamo gore ima sreće, mira."
A ja sam jutros govorio, da je
Praznina samo sred tih prostorija...
Oh, kako c'jela priroda sad moli,
I slatko bruji zvon: "Ave Maria!"

"Ave Maria!" Kad svi tužni mole,
Klicao čemu ne bih i ja tako?
Ta r'ječ amanet svih je nesretnika,
A ja sam možda više od svih plako.
Ja uprav ne znam, što ta r'ječ mi nosi,
Al ona dušu sve mi slađe njija;
I koljeno je prignulo se moje,
I uzdisaj je moj: "Ave Maria!"

'Ave Maria!" Siguran ja nisam,
Ta molba hoće l' mir mi donijeti;
Al srce ovo sad je nade puno,
Ne znam, ta nada kad će umrijeti.
U grudi mojoj odziva je našla
Zaboravljena davno poezija.
Ja sada dižem prema nebu ruke
I molim dušom svom: "Ave Maria!"

MIHOVIL NIKOLIĆ
(1878–1951)

Mihovil Nikolić rođen je 29. srpnja 1878. u Kričkama kod Drniša. Umro je 28. veljače 1951. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1898, 1901), *Nove pjesme* (1905), *Knjiga pjesama* (1917), *Pjesme* (1944), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1970).

SVIBANJSKOJ KRALJICI

S azura modrog toplo sunce sjaji
I sva se narav budi s tihana,
A molitva se topla diže k nebu
S naših usana...

I slavimo Te: Tebe, lijer čistoće
I uzor prave, nježne ljubavi,
S bespuća ove tužne svjetske doli
Ti nas izbavi!

I smiluj nam se u tom svetom času,
Gdje svuda čar se blažen razlio,
Mi molimo Te: budi uvijek s nama
Svibanjska Marijo!

MILAN PAVELIĆ
(1878–1939)

Milan Pavelić rođen je 30. studenoga 1878. u Mrzlom Dolu. Umro je 14. lipnja 1939. u Zagrebu. Bio je svećenik — isusovac. Pjesnička djela: *Iz zaputka* (1902), *Pjesme* (1902, 1913), *Pjesme o Malom Isusu* (1928), *Zvijezde Srca Isusova* (1939), *Pod okom Gospodnjim* (1939). Sastavio je i u vlastitom prijevodu objavio antologiju *Iz duhovne lirike* (1937).

ZDRAVO MARIJO

O zdravo Ti
stvorenja svih
zagonetko u tijelu,
na koju Bog
iz srca svog
milotu sasu cijelu!

Ko rajski dan
i Višnjeg san
neokaljano lijepa.
Tko vrijedan je
visine te
ko majci da Ti tepa?

O njivo Ti
što obrodi
tek jednim punim klasom!
O lozo Ti,
što dozori
tek jednim grozdom — Spasom!

A ljudski duh
tog klasa kruh
već vjekovima ije,

a cio svijet
sa grozda Tvoga pije!

Za grešne nas
k svom Čedu glas
i nježnu diži ruku,
a Marijin
i Božji Sin
oprostit svom će puku.

Bud' lahor lak
i sunčan zrak
u žegu nam i tmuše;
kad prođe san,
pred vječni dan,
tad zovni naše duše.

SVIBANJ

Svibanj baca sag od cvijeta
Poljem, lugom, humom, dragom,
Tajno, tiho cvjetnim sagom

Gospa šeta;

Iznad šuma, trava, njiva
Milost joj se s ruku liva,
Sunce joj je kruna sveta.

Klanjaju se zelen grane,
Povija se usjev mladi,
Dahom ruža lahor kadi

Na sve strane,

Dokle slavuj napjev mijenja
Moleć slatka pozdravljenja
Ispred šume razdragane.

Mah nasuprot Majci hrli,
Ruku njenu ljubi, grli
Pjevajući Aleluje.

Glasi zvona ječe, zuje
Ko da slavno čislo poju
Dirajući dušu moju;

Kad ih čuje,

— Moje dijete, Majka veli,
Stoput ljepši svibanj ima,
On je tebi u njedrima:

U njih bijeli

Sa visina Golub sleti,
Raj u kljunu donese ti,
Ostat s tobom uvijek želi.

U tvom srcu on se stani,
Gnijezdo milo ondje vije,
U nj vrline mlade krije

Pa ih hrani;

Al, gle, dolje zmijske glave
Gdje iz cvjetne vreba trave, bdij
I gnijezdo od nje branil

"Majko moja, strah je mene:
Svijet i srca mog oluje
Saveznici te su Guje

Sakrivene,

A ja tek sam nemoć sama...
Ohrabrim se ipak namah,
Kada u Te uprem zjene.

Sjaj, o sjaj po mojoj stazi,
Zoro svibnja vječitoga,
Šetaj svibnjem srca moga,

Gnijezdo pazi,

Petom, punom strašnog sjaja,
Strašnu glavu starog Zmaja
I u mojem srcu zgazi!"

MAJCI MARIJI

(Molitva jedne djevojačke kongregacije)

U naše dane, u vremena tupa,
Po svijetu vojska svih rugoba stupa,
Vrline dršću, bježe sveti zvuci
Ko lanad mlada, kada viju vuci.
Nad ponorima i kroz mrke klance
Putovat nam je svima uzamance:
O Majko Božja, jaka krila gdje su,
Da kroz taj pako žive nas pronesu?

Al Ti ćeš s nama, Majko svih ljepota,
O Ti ćeš s nama, okrilje sirota,
I duša Tvoja biti za našu će
Ko postojano krasno nadahnuće,
Ta duša, jecaj golgotskih oluja,
Ta duša, crkva sviju aleluja,
Neslomljivom će nas oružat snagom
I vodit će nas k vječnom domu dragom.

Milina Tvoja zanijela nas mlade,
I k Tebi svoje donijele smo nade;

U jednom kolu oko Tebe, Mati,
Ko velika smo evo krunica Ti.

Iz grudi k Tebi lete osjećaji,
Sva ljubav naša u njima se sjaji,
Ko golubovi nježnu dižu huku
I dobroj Gospi hrane se sa ruku.

Mi naziremo suzne oči Tvoje
Ko zvijezde, kojih sotone se boje,
Ko Duha Svetog divne pjesme dvije,
Iz kojih nebo vascijelo nas grije;
I ruke meke, što na usne naše
Ljiljane dižu kano ljupke čaše
I medom žeđu naših mladih dana
Napajaju iz prebijelih ljiljana.

I slušamo Ti jake, slatke riječi,
Iz kojih sućut milosrdna ječi,
A miso naša puna čara tiha
Ko mirisnica kandilka se njiha,
I zvoni poput kristalnoga zvonca,
I roni poput smionoga ronca,
Po biser hiti, njim Ti kiti pute,
I sretna, sretna, zagleda se u Te.

O Majko naša, nismo samo tijelom,
U proljeću smo još i dušom cijelom:
Još cvjetni njome nižu se grumenci
I kite je ko Tvoju sliku vijenci.
Pošalji Ti joj žarkog ljeta zrake,
Od nezrelosti izbavi je svake,
I čedne cvijetke pretvori u plode,
Da krupnim, slatkim krepostima rode.

Ljepotu svijet je ubio u sebi
I stoga on je tako tuđi Tebi:
O Majko med nas i med njega stani,
Bezazlen duh nam djetinji obrani;
K tom staračkom nas mudrošću obdari

Da ne vara nas ovaj pauk stari:
Sa kćeri svojih Ti sva bijela sini
Ko snijeg sa jela zimi u planini.

Sunčanim sjajem srca naša tari,
Da budu kao tijelovski oltari,
I usta naša očisti, da sjaju,
Dok Sinu Tvojem cjelov uzvraćaju.
O Majko blaga, uvijek s nama hodi,
K sakramentu nas ljubavi sprovodi,
Da sveđ nam duše uz taj čisti plamen
Ko pokaznice blistaju se. Amen.

SPIRIDON PETRANOVIĆ
(1880–1958)

Spiridon Petranović rođen je 24. prosinca 1880. u Trogiru. Umro je 2. siječnja 1958. u Križevcima. Bio je grkokatolički svećenik. Pjesnička djela: *Sirotice* (1905).

DJEVICI NAJČIŠĆOJ

Oj Djevice Ti najčišća,
Pred noge Ti skrušen padam,
Da ćeš molbe uslišat mi,
Iz sveg srca ja se nadam;
Jer od vijeka još se ne ču,
Da si koga ostavila,
Koj za pomoć utek'o se
K Tebi, majko moja mila.

I ja grješnik s tog Te molim:
Ded uslišaj molbe moje,
Te milosti pune ruke
Nad dijete izlij svoje.
Nad dijete, koje, majko,
Nad sve ino Tebe voli,
Nad dijete, koje sada
Tol' skrušeno Tebe moli:

Usliši ga, te od njega
goni grijehe, goni zloću,
A u srcu njeg'vom čuvaj
Najkrasniji cvijet: čistoću;
Nju mu čuvaj nad sve ino.
Dok mu živo srce bije,
Nek u njemu ona, majko,
Mirno raste, buji, zrije.

Pa i kad ga volja Božja
Sred širokog stavi svijeta,
I onda ju Ti mu čuvaj

Majko mila, majko sveta.
Čuvaj, po njoj da uzmogne
Svršiv ovdje zvanje svoje,
Jednoć blažen ugledati
Čisto lišce, majko, tvoje.

ZVIJEZDA MORA

Uzburkanog usred mora
Malena se lađa vidi,
Smrću joj se vali prijete,
Što se dižu kano hridi.

Čini ti se, već je nema,
Al' za kratko ukaže se;
Malena je regbi ne će
Svladat moći mora bijese.

Al' gle, u njoj kako mladić
Lijep, uznosit kao gora
Kleči šapćuć prama nebu:
"Smiluj mi se, Zvijezdo mora!"

Zvijezdi mora on se moli,
A ona ga uslišava,
Otvara mu put u luku,
Burno more utišava.

Oh! i moga žića lađu
Mnogi vali svijeta tuku;
Smiluj joj se, Zvijezdo mora,
Otvori joj rajsku luku.

NAJBOLJOJ MAJCI

Već davno spoznah što je ljubav svijeta,
Već davno spoznah što je svijet taj,
Stog' od njeg bježim ko od trovnog cvijeta
I hrlim evo u Tvoj naručaj!

Ti poznaš, majko, boli srca moga,
Ti znadeš vaje, što me muče vijek,
Ti poznaš dobro griješnog sinka svoga,
Ti jedina mu možeš podat lijek.

Oh! vini njega na Tve svete grudi,
Sred kojih vrije vrutak milosti,
Oh! vini, vini, srce moje žudi,
Da s Tobom počne život svetosti.

Oh! vini, vini, sretan tad ću biti,
Zaboravit ću sasvim na svijet taj,
Tad ne ću više gorke suze liti,
Tad minut će me i najteži vaj.

IZIDOR POLJAK
(1883–1924)

Izidor Poljak rođen je 7. svibnja 1883. u Bednji. Umro je 21. kolovoza 1924. u Brčkom. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Pjesme* (1909), *Sa Bijelog Brda* (1924), *Pjesme* (1964), *Pjesme* (1983).

DJEVICI SNJEŽNOJ

Ja gledam Te. Divna,
Na visokoj gori u sjaju i slavi,
U bisernom plaštu i smaragdnom pasu,
Sa v'jencem od zv'jezda na glavi.

I htio bih, Snježna,
Da pjevam sa zv'jezdama oko tvog čela,
Da himnu Ti šapućem, ko na oltaru
Ruža ti šapuće b'jela,
Da s brujem se složim, što kristalnu u noć
Sa usana ljiljana ml'ječnih romoni,
Kad velebne gore u požaru plamte,
A Angelus zvoni.

O Divna, o Snježna,
O čista, o Sveta –
Smijem li ružom Ti okitit nogu,
Što blatnoj u posudi srca mog cvjeta?

AUGUSTIN (DRAGAN) DUJMUŠIĆ (1884–1916)

Augustin Dragan Dujmušić rođen je 6. listopada 1884. u Gradačcu. Umro je 14. rujna 1916. u Varaždinu. Bio je svećenik kapucin. Pjesnička djela: *Iskre srca moga* (1910).

ZORNICA

Mrak se stere dolinom, zvijezde na nebu sjaju
Milo čarovito. Maglica lazi tajanstveno dolom,
Svaki će kutić pohodit i napunit studeni oštrom.
Tiho, tihano je svud, tek sa brda sićano zvono
Slatko, umiljato zvoni: baš ko da angjeo pjeva
Pjesmice mile o Ljubavi vječnoj, božanstvenoj, žarkoj.
Zašto li zvoni zvono ganutljivo? Zora je istom;
Spava priroda mrtva, i ljudi spavaju sneni...
Tiho, tihano je svud, a zvono sa brda zove:
"Dođite, ljudi bogoljubni, zornica sad će započeti!"

Šuti dolina i brdo; prodoljem jeka se ori,
A po tijesnom puteljku čuju se koraci laki;
Šušti haljina zimska i narod na zornicu ide,
Moli se pobožno, toplo: "Rosite rosom, nebesa;
Pošaljite bolesnim lijek i nevoljnim utjehu rajsku;
Daždite, oblaci, Pravdom; o dođi, Željeni, dođi,
Ljubavlju, mirom i slogom obdari ledena srca!"

Magla se dolinom krade i prodoljem gologa brda
Tiho, tajanstveno. Zvono ganutljivo pozdravlja Gospu,
Danicu sjajnu, neporočnu, Ljubav što donese svijetu.

Zornica svršena već je. S nebesa rosica rosi...

NEOSKVRNJENOJ

Kroz vijekova burne dane runile se kapi znoja
Usred boli i očaja tražeć mira i pokoja.
Ali zalud! Ljuta zmija blag je pokoj ugrabila

I rođenu, krvnu braću kletom mržnjom zavadila.
Nisu znali jadni ljudi, što je ljubav, što je sloga:
Kukavlukom slogu zvali, a ljubavlju mrzit Boga.
U nečisti grješnog kala ljudsko pleme valjalo se
A bez cilja, puštajuć se, nek ga burni vali nose
Do ponora vječnih jada, gdje nikakva nema čara,
Gdje u društvu izdajica vjekoviti oganj hara.
Zatvorena bila vrata lijepog raja žuđenoga,
Rastavljeni sirotani od ljubavi Otca svoga.

Uminuše vajni dani, sinu zora željovana,
Sladka nada tužnog roda, nositeljka bijelog dana.
Poslala je vječna Ljubav Djevu čistu, odabranu,
Da izcijeli paloj braći raztrovanu tešku ranu.
Dođe skromna kao cvijetak sa sionske prodoline,
Uzvišena kao kedar sa libanske visočine.
Duša joj je čista, vedra, kao kaplja bistre rose,
Kao cvijeće ljiljanovo, što prisojkom osulo se.
U začetku nije znala, što je grijeha samo sjena,
Sva milina Božjeg dara u Njojzi je sahranjena.
U Djevinu čistom krilu ležala je višnja Sila,
Bog dobrote, vječni, blagi zvao ju je: "Majko mila!"

Po njoj dođe Spas naroda, da u krvi Srca svoga
Otvori im vrata raja, od davnina žuđenoga;
Da u jedno stado skupi braću ljutu zavađenu
Zboreći im, nek se ljube, u Ljubavi nek se prenu.
Al su ljudi prezirali sladke riječi Spasa Boga
I primali bačen korov zavodnika paklenoga.

A kada je divlja mržnja na vrhuncu zloće bila,
Tad je Ljubav nedohitna čistu Djevu postavila
Na zemaljsku sitnu kruglju, gdje u sjaju sunca sijeva
Čista, vedra, kao nebo, kad miline u svijet lijeva;
Gdje u ruci drži skromno bokor cvijeta ljiljanova,
Nogom tare gordu glavu zavodnika Adamova:
Da se sjete bijedni ljudi crne ljage Adamove
I Ljubavi, što izuze čisto srce Djeve ove.
A Djeva je mila Majka svuda ljubav podizala
I tješila dobra srca i bodrila pozaspala.

Pa i sada, divna Djevo, kad Te dala Ljubav sveta,
Da postaneš dobrom Majkom vasionog bónog svijeta,
Daj pogledaj blagim okom sa visina lijepog raja
Na dolinu gorkih suza, kojom usred boli, vaja
Blude sinci razstavljeni od ljubavi Otca svoga,
Mrzeć svako dobro Božje, samu Ljubav, vječnog Boga;
Daj se sjet, o Bezgrješna, da su i to djeca Tvoja,
Privedi ih vječnom Suncu, o spasi ih, Majko moja!

LJUBO WIESNER
(1885–1951)

Ljubo Wiesner rođen je 2. veljače 1885. u Zagrebu. Umro je 3. srpnja 1951. u Rimu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1926), *Pjesme* (1943), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 85 (1970). Sastavio je *Hrvatsku mladu liriku* (1914) i antologiju *Četrdesetidvojica* (1942).

NAVJEŠTENJE

Kroz bijele zavjese mir i veče svilno
Rasipa se sobom i preko svega bića.
Djevica se začudi i prepade silno,
Kad je naglo spazila kraj sebe mladića!
Ne bi se ni prepala, ali evo: on je
Došao tako nečujno, pristupio do nje
Pa se dahom taknuo zbunjenih joj lica
/Ili je to vjetar tek dunuo u lica
Pa joj ko u proljeću dođe omaglica?/
Strašljivo, ko da bi je zatekao neko...
"Ti ćeš mnogo trpjeti!" Nije l' ovo reko?
Al to bješe kao to veče svilno i meko...
S očiju mu razabra neke riječi drage,
A oči su anđelu bile tako blage i
Tako strašne u isti mah, te je i nehotice
Osjetila čudnu slast, oborila lice
I rekla ko za se tek: — Evo službenice!

Tada opet nasta mir. Veče svilno i meko
Na spuštenoj zavjesi kose zrake lama.
Ogleda se sobicom i prepadne silno,
I odjednom primijeti, da je posve sama...
Čisto bude Mariji, kao da je druga;
Nešto ju je pritislo — skoro presta disat,
Za srce je ujede tako teška tuga,
Da je ne bi znala baš nikomu opisat.

POKLON MUDRACA

Već im je pokazala svoga malog sina,
Čedno im zahvalivši na pozdravnoj riječi.
Zna unaprijed, da će — o nespretnih milina! —
Svaki od njih mnogo još lijepo i skromno reći
O dalekim zemljama i mjestima, i potom
O ogromnoj svjetolosti iznad crnih šuma,
O tom, kako pođoše tražit Kralja, i o tom,
Kako su se sastali na raskršću druma.

I sad ne zna, što je to: Časkom joj se čini,
Kao da je bila tek neka lijepa slutnja
/Ili zar je doista čula u blizini
Pjevanje i glasove anđeoskih lutnja?/
Časkom opet dođe joj, ko da mora sići
S prijestolja i ostavit glorije i dike
U toj maloj štalici i onda otići
Po tim bijelim cestama u dubini slike,
Gdje je zovu gradovi — bijeli — i tornjići.

I dok se na dvorištu k odlasku već sprema
Silno mnoštvo dvorjana s povorkama deva,
Njoj na licu nagnutom kao smiješak drijema
Svijetlo čudne blagosti — i ona oklijeva.

REMETE

U njinom vrtu struji miris meda
I pune kada i tamjana sanjarije,
Zvonici zvone u zraku Čistih Srijeda.
Zvonici mole. Zvone Zdravemarije,

A blage ruke Marijinog čeda
Blagosivlju u zvuku modre arije
Te sijede glave, što idu u dva reda
K oltarima, u tihe sanktuarije.

I evo, braćo, to je sreća čista:
Slušati zorom dragih grlica gukanje
I ljubit cvijet, metulju što se klanja;

A kad se vrate, grle tijelo Krista
I pobožnost o Zvijezdi Morskoj sanja —
Remete čuju slatkih gajda dudukanje.

I evo: idu pod nebesa plava,
A oči im gore vatrom svete manije
Ko jezera, na kojima zaspava
Glas zvonova što pjevaju litanije.

I evo: idu stazom, koja je prava
I doći će od kasnog sunca ranije,
Jer njima zvoni duša molitava
I zove ih na vječne epifanije.

Kalvarija, crvenih rana znaci
Kažu im staze svijetlih svetačkih tragova;
I ne zna bola put, što vodi k raju,

I kudgod idu, cvatu bogomraci
Bjelinom zvijezda i u mirnom sjaju
Smiješi se Bog sa svojih usnulih pragova.

FRAN GALOVIĆ
(1887–1914)

Fran Galović rođen je 20. srpnja 1887. u Peterancu u Podravini. Poginuo je 26. listopada 1914. u Mačvi kod mjesta Radenkovići nedaleko od Mitrovice. Pjesnička djela: *Z mojih bregov* ("Književna republika", 1925), *Djela Frana Galovića I – X* (1940–1942), *Poezija i proza* (1963), *Lirika, Pripovijetke, Drame, Kritike* (1966), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1969).

GIAN BELLINIJEVA MADONNA

Od halkidona i safira
Sagradit valja Tebi dvore,
Pa da se njima pjesme ore,
I zlatna harfa vječno svira!

Da zore val Ti čelo dira,
A uzdisaj ruža dvore
Ljepotu Tvoju, da Ti stvore
Tek jedan prijesto od zefira.

O, dopusti, da se kajem,
Kraj Tvog trona, jer Te voli
Duša, dokle sunca traje!

Divna gospo, molitva je
Ovo, što me tako boli,
I što Tebi, evo, dajem!

LJUDEVIT MATKOVIĆ
(1887–1920)

Ljudevit Matković rođen je 16. prosinca 1887. u Vrboskoj na Hvaru. Bio je svećenik. Umro je 16. srpnja 1920. u Zemunu. Pjesnička djela: *Najljepšoj među ženama* (1919).

TI RODI

Ti rodi Boga. – Vjerujem u vjeru,
pa što da tražim otkud Bog taj Tebi,
da l' si Ga ozgo donijela u sebi? –
No što nam Ga ne rodi u biseru,

nego u slami?... O, taj Bog Tvoj oće
On dođe tih, ko janje gdje su vuci,
tih dođe med nas s maslinom u ruci,
na magarčevu sinu jašuć dođe.

I zborio je čim i sunce zbori,
i kao ruža – dahom duše svoje,
i ko što knjiga pred nama govori;

a tek je malo Božja usta mako,
da kao labud smrti pjev zapoje
i da zaječi, kad je ono plako.

PRED NAŠOM KRALJICOM!

O sinovi asiškog sunca! ta teška rastvorite vrata,
gdje s vama Velebit i Učka na straži sveđ pobožno stoje!
Rastvorite velika vrata
u drame nam Gospe s Trsata,
da s rođenim zemljama uđe, u bolove uprćen svoje,
sav narod i vojska Hrvata!!

Obazri se, Sione grade! Gle talase svijeta ti šalje
tvoj Hanaan. Puti vru. Zemlja od pjesme i psalma odzvanja:

na praznike Izrael ide.Šum svetačne čuje se halje
kroz mirise cvijeća i granja. —
Vri talas za talasom svijeta,
svud biblijske spomene sreta
i ide, svak s ubranom granom razbijajuć prevrela sunca
i velike istočne zvijezde, i goneć Jehovi za sveta
pod vijencem po pretila junca. —

I k tebi, naš Sione, gledaj! sva mora i zemlje se penju,
ka prepunim kulama tvojim: prah ljube kod prvog vidika,
u pokornom zastaju pjenju
te bijuć se u prsa stenju
i pobožno hode, uz poznat glas visokih tvojih zvonika,
svi bosi po oštrom kamenju.

A eto, i mi smo na vrhu!... Gle veselo mašu nam školji
u kadulji grožđu i smokvi. Dol, po dnu popasuje riba
po algi u šumi koralja, a galeb gor' sitoj u volji
sad krilom o valove šiba,
u bjelilo jedra se krije,
a sad opet, lak kao perce, u oblake pod nebo vije.
Već tu smo na hridi, što Ona — bez mjere, bez žlice i mlata —
nad bezdanom lebdeći sazda ko podnožje za se i za nas!
Ej žurno! Rastvorte sva vrata
u drage nam Gospe s Trsata,
jer sav jedan narod i zemlja pred Kraljicu ulazi danas:
— sav narod i vojska Hrvata!

O hrame! — O nebo nam naše! Tvoj narod gle nijem ti se divi!
U stijenama tvojim mu kuca i duše i srdašca dio!
— U tebi i s tobom on živi!
Tu blagoslov uzev u skutu i kući i stocu i njivi,
on dušu i usta bi htio
kroz cjelov svoj pribit uz kamen
i objesit tamo o čavo i srce i život svoj cio,
da visi ko zavjetni dari za vječiti spomena znamen!

Ej, u šire, vrata! Protegnite bokove svoje!
Porasti nam, nadmi se, hrame, ta pogledaj mnogo nas mnogo;

ta svi smo, te ni Salem sveti sve iznijeti ne bi nas mogo!
Ko kvočka pod krila, ti pod krov de skupi nas piliće svoje,
pa kao kad valovi teški o hridine udru nam koje,
ko jedan će pasti milijuni
zaječavši bolesti puni:

— O kraljice, kojoj Božanstvo na srdašcu nagnuto diše,
pred Tebe nas potisnu strašni taj Davor. Ne možemo više!
Na ploče te, izdrte golim tek koljenma, padao k jednu
i fronta i kuća i zemlja i nebo i more i rijeka — sve naše.
Zar ne vidiš? Jedu zli mačevi
djecu Ti bjednu
— nas, da nas u panteon smogu već pokojnih naroda dovest.
Oj ustani! neka smo narod i kraljevstvo Tvoje do vijeka
il ako ne dostaje lijeka:
tad eto nas, tu smo! Ko jedan agoniju tu ćemo provest,
tu danas još rukom potpisat i našu zaklopiti povijest! —

NEVINOST

Šutite! nitko da me ne oda!
— Nježan ogradih rebrima cvijet.
Šutite! jer će — razbivši njedra —
otet ga taj mi hajdučki svijet.

Pustite nek me mračnjakom reku
i da to kupim prosuti um:
dražu gdje gazim, a to do mene
veselo pjeva krcati drum.

Kroz svijet je meni cvijet gor ponijet,
za nj će se samo raj meni dat:
Eto im svijeta, sunca, života
— krvi im eto! — nek puste me stat!

Ne ću im na suncu prostora krasti,
jecaj će sama čuti mi noć:

s dračom u nozi, suzom u oku
neka me puste zemljicom proć!...

Smiju se... Neka! — Al ograđen rukom
jake je Djeve mali moj vrt:
Neka me taknu. Ona će med nas
kao zid moju baciti — smrt.

MIHOVIL PAVLEK MIŠKINA
(1887—1942)

Mihovil Pavlek Miškina rođen je 24. rujna 1887. u Đelekovcu. Pogiba 9. lipnja 1942. u Staroj Gradiški. Pjesnička djela: *Poezija* (1968), *Sabrana djela III* (1968).

BADNJA NOĆ

U noći,
crnoj, tamnoj noći
bez pomoći
dijete je rođeno.
Malo, maleno djetešce
kao janješce
u štalici.

U krvi i suzama Mati Ga rodila,
uz bol i osmjeh na slamu položila.
Zima Ga ovijala.
Živina dahom grijala.
Staračka ruka čuvala.
Majčica uz Njeg drijemala
u štalici.

Zabrujila tad je pjesma anđeoska,
Rasvijetlila se je pučina nebeska.
Na poklon Mu došla čeljad pastirska,
dare nosili,
milo pjevali:
Zdravo, kralju mali,
rođeni u štali.

Vjekovi prolaze,
kraljevi novi dolaze,
al' i danas se još veseli
pastira rod cijeli
i pjesmice pjeva
djetetu
što rodi Ga djeva
u štali.

STANKO PETROV
(F. S. MILOVANOV)
(1887—1963)

Stanko Petrov rođen je 8. siječnja 1887. u Metkoviću. Umro je 13. ožujka 1963. u Sinju. Bio je franjevac. Nema objavljene zbirke pjesama.

MOJE RUŽE

(Pred slikom Gospe Sinjske)

Majko, ruže su procvale
Rumene ko krv,
Bijele ko anđela krilo,
I mirišu milo,
Smiješak je listić im svaki,
Al negdje krije se crv...

Majko, ruže su procvale,
Al nestat će svih,
Bijele i rujne će svenut...
Tek bilo im zenut,
Lahor će stresti ih laki...
Ti ruža ne paziš tih!

Majko, ruže su procvale
I u srcu mom...
Znaš, ruka ih gojila Tvoja
U danima boja...
Od njih ću vijence Ti viti —
To Srcu milo je Tvom...

Majko, ruže su procvale
Rumene ko krv,
I bijele ko sinovska nada:

Njih brat ću Ti sada,
I njima nek svibanj se kiti...
Njih neće podgristi crv!

S GOSPOM UZ JASLICE

Marija:

Ninaj, ninaj, Sine, zlato,
Janje moje umiljato,
Tvoja majka bdi!
Ninaj, ninaj, slatko Ranče!...
Ne žuri se, bijli dančе!
Moje Čedo spi...

Pjesnik:

Mila Majko, daj da i ja,
Dok sunašce ne zasija,
Uz Isusa bdim;
Da Mu pjevam pjesme male,
Iz grudi mi procvjetale,
Pjevam srcem svim!

Marija i pjesnik:

Ninaj, ninaj, Božji Sine,
Nama poslan sa visine,
Snivaj slatki san:
Uz jaslice Tvoje bdiju
Srca koja za Te biju
Vazda noć i dan...

Ljubav naša ne zna spati,
Na straži će ona stati
Dokle Isus spi...
Ninaj zato, Čedo zlato,
Božje Janje umiljato,
Naša ljubav — bdi!

IVAN BLAŽEVIĆ
(1888–1946)

Ivan Blažević rođen je 17. lipnja 1888. u Frakanavi. Umro je 29. ožujka 1946. u Subotištu. Bio je svećenik. Nema objavljene zbirke pjesama.

NAZVIŠĆENJE DIVICI

V Nazaretsku hižicu
Anđeo sveti zajde
I Divicu blaženu
Tiho moleć najde.

Anđeo veli tiho njoj:
"Majka ćeš Ti postat,
Boga Otkupitelja
Svitu ćeš darovat.

Zdrava roža milosti,
Jasna zvijezda zlata,
Najsrićnija izmed svih,
V milosti bogata."

Nujno prigne glavu tad
Najsvetija Mati,
Volju Božju svagda će
Rado spunjevati.

NA BIJELU NEDILJU

Mat vas lipo opravi,
Bijeli vijenac na glavi,
Bijela pratež na tijeli...
Mat se s vami veseli.

Bijele sviće va ruki...
Čuli ste va nauki:

Bijela mora bit duša!
To veseli Jezuša!

Bijela, čista je duša
Željno čeka Jezuša.
Jezuš željno pride k vam...
Vaše srce j' Božji stan!

Zato tako ste lipi, –
Da vas svit ne zaslipi!
Neka bude Božji stan
Vaše srce svaki dan!

MAJUŠKOJ KRALJICI

O Marija, naša Mati!
Sad Ti ne ću izbrajati:
Tuge, muke, skrbi moje –
Ti je sama poznaš bolje!

Tužio sam se čudaputi,
Stočio mnogo suzic kruti.
Ti si me, o Majka mila,
Mnogo puti obatrila...

Sad, kad će Te zaobličit,
Kot kraljicu maja dičit
Širom-barom i cijeli svit –
Te i ja nek hoću dičit!

Hvala, dika, slava Tebi,
Naša mila Mat na nebi!
Ti Kraljica krasna maja,
Slavim Te prez konca-kraja!

ZVONKO MILKOVIĆ
(1888 –1978)

Zvonko Milković rođen je 1. listopada 1888. u Varaždinu. Umro je 3. ožujka 1978. u Varaždinu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1915), *Pobožni časovi* (1944), *Izabrane pjesme, Pjesme, uspomene* (1969), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 84 (1969), *Legende o sakritoj sreći* (1976), *Iz starog Varaždina* (1979).

ANGELUS

U polju nas je opet suton zatekao.
Mi sagnusmo se pobožno i smjerne duše
Sad gledamo u blagi mrak, što svud je pao
I čekamo na pozdravljenje. — Vjetrić puše,

I plodna polja magle se; na svježem miru
Već sagnulo se klasje i san prvi sniva.
Tad negdje zvono javi se i k manastiru
Dalekom plovi preko sumračnijeh njiva.

I budi zvonik njegov na tiho pozdravljenje.
I manastirski zvon zazvoni u daljini,
Pa tajno nosi vjeru, sveto umirenje,
I ljulja se u blagoj, mlakoj polutmini.

Sve tiše i tiše srce kuca, pa se skruši; —
Tek moli besvjesno, prisluškujući tako,
u tihoj sreći i sa radošću u duši,
Dok pozdravljenje poljem zamire polako.

I zvonovi utihnu. — Podignusmo glave,
Al niko niti riječi od sreće ne reče;
A kada prođe stari orač preko trave,
On smiješi se pa nam šane: dobar veče.

BISTRIČANCI PROLAZE

"Prosi Marija
Morje nas ima,
Moli nebesa za nas"!

— Deset vur ponoput dalko hodamo
K sajmu da bole kravicu prodamo;
Sakog se dana do mraka mučimo.
Kaj nam ostane? Kaj polučimo?
Hodamo bosi po prašnatoj cesti,
Ponoput nemamo dosti za jesti —
Dok drugi imaju zlatne ribice,
Ponoput nemamo ni za šibice,
Niti v štacunu da kupimo soli.
Žuhko je, gdo je vu suznoj doli!
Gda o življenju našemu gruntamo,
Drugi veliju da se puntamo —
Danas ne kopamo, danas ne kosimo,
S Raspelom staru popevku nosimo —

"Prosi Marija,
Morje nas ima,
Moli nebesa za nas!"

VILKO GABARIĆ
(1889—1915)

Vilko Gabarić rođen je 25. ožujka 1889. u Maji kraj Gline. Poginuo je 11. kolovoza 1915. u željezničkoj nesreći u Zagrebu. Pjesnička djela: *Stihovi i proza* (1920).

GOSPA OD ALJMAŠA

Tihim korakom, tihim
vuku se povorke duge.
Pogled im žalost krije,
teške gone ih tuge.
Iz krajeva dalekih idu
dane i noći duge.

U srcu jadi im stari
ko gvožđe tišti ih neko,
usnice šapću i mole
pobožno, blago i meko
da vrati se ono, oh, vrati
što je već tako daleko...

I biju se nemoćni starci
u slabe prsi svoje
i mršave žene, što s tugom
već sedmeru djecu si doje.
I biju se i k crkvi stižu.
— Pomoći treba nam tvoje!

Tad im se ukaza Ona.
— O smiluj se aljmaška Gospe!
Jače se sagiblju glave
i mutna suza se prospe
u krilo rodilje stare.
— O, smiluj se, Blažena Gospe!

A ona — razumije suzu
kojom se moli i kaje,

i, sveta, u zraci bijeloj
kroz prozore gotske što sjaje,
vidješe, podiže ruku
i djeci svoj blagoslov daje.

A drugi vidješe i to
kako se osmjehnu meko...
— Tek trudnik, što pjesmu vam ovu
vraća ko uzdarje neko
žali nad dobom tih sanja,
Što je daleko, daleko...

PETAR GRGEC
(1890–1962)

Petar Grgec rođen je 15. veljače 1890. u Kalinovcu kraj Đurđevca. Umro je 22. kolovoza 1962. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Bijeg u djetinjstvo* (1972).

GOSPIN DIPTIH

I.

Oj divni dani mladosti daleke,
što ih provedoh u Travniku
dragom,
u vas me vuče nadčovječnom
snagom
zov neodoljiv slatke, divne jeke.

Prskaju s neba zrake, žitke, meke,
dok nekadašnjim sagibam se
tragom
i berem jaglac s visibabom blagom
na Tarabovcu iznad Lašve rijeke.

U grad se vraćam. Čedno cvijeće
svježe
pred noge Gospi na žrtvenik nosim,
suzom ga gorkom pokajanja rosim.

Ne zborim glasno, usnica se steže
u šaptu misli tronute se roje:
Poznaš li, Gospo, jošte dijete svoje?

II.

Gle, ja sam starac oslabljena
tijela,
u oku žar se nekadašnji trne,
a moje vlasi, nekad tako crne,
ko glavica su već maslačka bijela.

Roj mračnih briga sjeo je vrh čela,
sve više bola u dušu mi grne,
plašim se poput progonjene srne,
na licu mreža nabora se splela.

Al u mom srcu još je ljubav stara,
jošte mi usna kao nekad tepa:
Majčice draga, Gospo naša lijepa,

o nemoj, Gospo, odbit malog dara,
što ti ga pružam kao nekad rado,
dok mi je srce bilo još mlado.

DANKO ANĐELINOVIĆ
(1891—1963)

Danko Anđelinović rođen je 13. travnja 1891. u Makarskoj. Umro je 23. rujna 1963. u Splitu. Pjesnička djela: *Galebovi* (1918), *Latice* (1922), *Jutarnja zvona* (1925), *Oluja jedra* (1957).

GOSPE OD PRIZRENICE

Prizrenička Gospe čuva naše more,
Čuva naše more i naše mornare,
Razrušene puste manastirske dvore
I brodove bijele što morem krstare.

U kamenu živu ispod krša sura
Nadvila se bijela u oku pučine.
U prisoju sunca, u zaklonu bura
Blagosivlja tiho sve morske dubine.

Stoljetni joj čempres ispred vrata straži,
Pod njom drže odron smilje i masline,
Kud blesavi zvonar svakog jutra traži
Zakopano zlato i bere kupine.

I mucajuć priča kako jednog dana
Donijelo je more u davna vremena
"Lipu sliku Gospe, ko zna s koji strana —
Ča je digod blida, a digod rumena!"

Jednom preko ljeta, kad u kršu zriju
Vinogradi sočni ko mlade curice,
Silazeć iz sela putanjom se viju
Procesije k Gospi, žagoreć krunice.

A pod stijenom, dole, ljuljaju se barke
I mornari kleče od sunca garavi,
Žene tiho šapću Gospi molbe žarke:
— Ti ih Gospe čuvaj, vali su varavi!

I večeri svake, kad se sunce gasi,
Pozdravljenje slazi nad morske dubine.
I oviju čežnjom čisti zvona glasi
Ribare, što mole, veslajuć s pučine.

Al kad vihor kroz noć vitla smrt i stravu,
Bijesno more bije jadnoga mornara,
Tad kroz munje, vale i vjetrine lavu
Cik ih zvona hrabri suludog zvonara.

I donesu dare Gospi što ih spase:
Istesan i malen lik svojih brodova;
Nek i oni vječno slave je i krase
Među dugim nizom lađa sa zidova.

Prizrenička Gospe čuva naše more,
Čuva naše more i naše mornare,
Razrušene stare manastirske dvore
I brodove bijele što morem krstare.

TIN UJEVIĆ
(1891–1955)

Tin Ujević rođen je 5. srpnja 1891. u Vrgorcu u Dalmatinskoj Zagori. Umro je 12. studenoga 1955. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Lelek sebra* (1920), *Kolajna* (1926), *Auto na korzu* (1932), *Ojađeno zvono* (1933), *Pesme* (1937), *Žedan kamen na studencu* (1954), *Rukovet* (1955), *Odabrane pjesme* (1956), *Izabrane pesme* (1956), *Sabrana djela* I–XVII (1967).

MOLITVA BOGOMAJCI ZA RABU BOŽJU DORU REMEBOT

I.

Pred tvojim slavnim, Majko, dražima,
ja pjan i besan, sasvim nedostojan,
ko trska lak, ko dijete nepostojan,
u mraku klonuh s crnim lažima.

I kost, i mozak bol izažima;
a teško onom ko je, nespokojan,
u jadu srećan, a u sreći zdvojan
lutao noćnim, sam, pejzažima.

— I nigdje nije našao obećane
ljubavi, nigdje grijehu orpštenja,
i nigdje nije našo rosne mane,

i nigdje čistog srebra Pozdravljenja,
i nigdje nije našo Vivijane,
i nigdje krvi svetog Otkupljenja. —

II.

Blažena Gospo moje sijede majke,
Marijo, zvijezdo bijelih naraštaja,
s usnice tvoje, s ruku punih Sjaja,
ja popih prve neborajske bajke.

Srce je Majke srce Bogomajke:
ja znam da mnogi ljudski grijeh utaja,
i znam da srodne duše srećom spaja,
izlaže astar povrh gnjevne hajke.

I ti što znadeš za čim plače plot
i tugu cvijeta bereš očima,
znat ćeš i zašto evo postah Got.

Znat ćeš i zašto mene obli pot
i zašto moja tužba počima
za svetu ženu Doru Remebot.

III.

O pred te noge s punim ritmom sfera
zavjet u staklu položimo suze.
Pred svete noge nek se s plačem spuze
plameno srce dviju hemisfera.

Nek zemsku ljubav spasi rajska vjera,
Sveta Madona naše svjetske Muze,
i nek uz tihi jauk kornemuze
razvije duša sokolova pera.

Ljubav je Bog, ne Dzeus ni Sabaot,
i zato nek je sanak blagoslovljen,
i neka pada drač i trnski plot;

Majka je Bog, ne Dzeus ni Sabaot,
i nek me čuje, kada vapim slomljen
za rabu Božju Doru Remebot.

IV.

Svete joj oči kazuju: nevina,
a bijele ruke drščU rajskom strasti.
U njenom vrtu znadoše se srasti
i oganj ruže, i nevinost krina.

Glas joj je tužan kao jek dolina
gdje jaganjac je izašao pasti,
a u tom paklu što me može spasti
do njena zlatna, plava Mjesečina?

Pred njenim likom da se skromno klekne
u slavu bola i u slavu snova
kao pred neki živi Jeruzalem.

I da se plače, i da se vjera rekne,
i svaki uzdah bude Vita Nuova,
a svaka suza drugi sjajni alem.

BALTAZAR VIJOLIĆ
(1891–1958)

Baltazar Vijolić rođen je 21. travnja 1891. u Kuni na Pelješcu. Umro je 14. rujna 1958. u Pirovcu. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Žrtveni plamen* (1932), *Cvijet hrvatske krvi* (1939).

MOJA BIJELA RUŽA

Dugo
Kroz suha proljeća i
Mrke ledene zime
Gojio sam bijelu mirisnu ružu
Za srebrnu vazu iskićenim biserom
što stoji na Tvome oltaru, do Tvojih nogu
Koje gaze
Paklenog Zmaja.

Zalijevao sam je svojim suzama.
Krvlju mladoga srca.
No moje suze bijahu nečiste.
Krv otrovna. Žestoka. Plamena.
Blijeda, ispaćena, jadna
Umiraše ruža moja.

Ali Ti si čudesnom vodom
Čudesnijom od zdenca Siloe
Preporodila mene i
Ružu
— Moj cvijetak bijeli.

Nosim Ti ga. Mio je.
Primi ga u svoju srebrnu vazu,
O Mama! Najmilija! Regina coeli!

Sada sam dobar,
Jer si Ti
Čudotvorna i dobra.

Tvoja mi suza nosi oproštenje.
Tvoje mile ruke blagoslov.
Tvoj osmijeh raj.

O ja nijesam, ni Dante, ni Claudel, ni Jammes,
Ja sam samo sitan crvak.
Tvog milosrđa i žarke majčine ljubavi
Skroman vijesnik.
Ja sam, o Mama, Tvoje čedo.
Rob.
Tvoj zadnji, al ipak
Tvoj pjesnik.

Ništa ne tražim nego Tebe.
Dragi sjaj Tvojih divnih nebeskih očiju.
Tvoju milu riječ: "Sinko!"

Mama, o Mama, Mama,
Ne daj da crna paklena tama
Proždere moju dušu
Koja Te ljubi.

STELLA MARIS

Na moru ovom gdje crne oluje
Ganjaju moj brod i bijela mu kidaju jedra,
Još brodim — argonaut smion — iako ruku mi svu je
Isjeko led na tvrdom kormilu. Vedra

Malo ja vidim neba. Zvijezde,
Iluzije i mladenački sni
Mru iza teških oblačina što avetno jezde.
Samo još — Divna — osmjehuješ mi se Ti
— Stella Maris ....

RUŽI S VISINA

U visu gora. U dan mutnog plavila
Kad bijelo tvoje cvijeće miri jače.
Kad gine s čežnje. Ćuti. Tajno plače
bez nade, suza moja ti se javila.

Nas dvoje... Ah! — I sudba nam je stavila
u nježna srca vitke, oštre mače.
— Ne lomi nitko lance, što nas kvače.
— Nit ičija nam ruka ranu zvaila.

I stigne našeg bola gore, gore.
No on je tajan. Nitko ga ne sluti.
— Al možda o njem sve te zvijezde zbore.
I patimo ga sami, sami, sami.
Pred suton tek Madone šušnu skuti
u pjesmi srebra nad nama u tami.

MATE BLAŠKOVIĆ
(1896–1974)

Mate Blašković rođen je 4. travnja 1896. u Vrboskoj na otoku Hvaru. Umro je 13. ožujka 1974. u Jelsi. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Modri zrenici* (1971), *Nasmijani zvonici* (1974).

STELLA VESPERTINA

I.

U sutone svježe, kada gasnu boje,
Po zelenoj svili nebosklona šeta,
I ona je tako velika i čista,
Da se kao alem na zapadu blista.
Ko lampijon visi na kristalnom svodu
I kao kometa
Zlatne zrake svoje
Prosiplje u vodu,
Pa se, po pučini boje ametista,
Srebrnasta brazda lelija i blista.

II.

Venerom je zovu — a ja bih je nazvao
Stella Vespertina... jer tako je čista,
Da se kao alem na zapadu blista;
I kad, ko kraljica, na prijestolju sjedi
Od njezina sjaja sjaj zvjezdica blijedi.

III.

U sutone drage često sam Je zazvao:
"O, sini nam pred mrak, Večernjice sjajna,
Jer dani se naši sve pomalo gase,
I nama se čini ko da zemlja sve se
U haos pretvara — vremena su vajna...
Baci pramen zraka u naše pučine
I pokaži stazu usred ove tmine!"

Pa dok zvona zvijezdu od Jakova zdrave,
Ja joj kličem: Stella Vaspertina, ave!

GOSPA NA OBLACIMA

Objavi se, Djevice, mirišu valovi slani,
kad zelene alge u modrim dubinama cvatu.
Čuj,
kako proljet u prvome cvatu
niz obale struji kao što je strujila lani.

I sedefasti valovi putuju
k suncu što plamsavo blista
na pučini kao slika od najboljega kista.

Sve za maestralom svježim luduje.

Budi se šafran u šumi
i modrim očima gleda
raspuklu zemlju od leda
i sluša kako proljet nad časkom njegovim šumi.
o,
javi se, Gospo od Plaže,
jer u zimrądu mirišu humi,
miriše šafran u šumi
i proljeće novu budnicu slaže!

Tad bijela se podiže Djeva
uz oblake blistave meke.
Pod njom blistaju pučine daleke,
jer sunce po njima sijeva.
Diže se velika i sjajna
kao vizija laka
s povorke bijelih oblaka.

I u prostore podiže ruku,
da težačku blagoslovi muku
i njihova ognjišta skromna.
Lebdi Neoskvrnjena
kao vizija laka
vrh povorke bijelih oblaka...

GOSPA OD PLAŽE

U večernjoj tmuši,
Dok gori se cijela oblačinom puši,
Niz obronak spušta se ona,
Bijela spiljska Madonna.
Okolo kosa joj svetih
Pet bijelih goluba leti.
Bude se monasi davni
Dižući pokrove stare,
Otvaraju brevijare
I himan joj pjevaju slavni;
A Ona niz obronak silazi
I k ubogim kućama prilazi
Da tješi, da liječi,
Šutljiva, bez riječi,
I velika Ona
Bijela spiljska Madonna.

MARKO SOLJAČIĆ
(1896–1962)

Marko Soljačić rođen je 20. veljače 1896. u Bolu na otoku Braču. Umro je 11. travnja 1962. u Zagrebu. Nema objavljene zbirke pjesama.

DE PROFUNDIS

Dobroto tražena,
od svih, koji su gladni
milosti vječite česme,
sa muklim akcentom pjesme
proći će pjesnici hladni
kraj Tebe noćima.

Ali ja moćima
svim Tebe iskat ću krasnu
Siona kraljevskog kćeri,
na Tvoje kucat ću dveri,
pričati tihanu basnu
noćnim rumenilom.

Djevo, crvenilom
večeri, jutara blagih
zašto da ostaviš mene,
što svoje isplakah zjene
traženjem očiju dragih
Tvojih bez odmora?

– Hoću li pod mora
i rijeke kristalne zaći,
gorama pipati ludim
to srnče tiho da budim
pitajuć, gdje ću Te naći,
velebna kraljice?

Hoću li kraljiće
tajnenog Istoka zvati?

— Sve ću ja, sve ću ja dane
pod Tvoje postavit grane,
samo Ti nemoj mi dati
bez Tebe svršiti!

Ne će me skršiti
dan gnjevan veljih oluja,
samo Ti gorom nad mojom
dah prospi prečistom hvojom,
vinograd moj da mi buja,
zvoni mi proljeće!

Glas da mi dolijeće
Tvoj iz daljine i reče:
Vidjet ćeš dugine boje,
sve njive rodit će Tvoje,
svako ćeš jutro i veče
psalmom me sretati;
mladost će lijetati
pred Tobom, čovječji sine!
— Ah, Majko, svjetlosti svijeta,
Imakulata i sveta,
hoćeš da grud mi se viňe
neba prostorijom.

Ljupkom davorijom,
da Tebe pozdravim i ja
pjesničkom besjedom plamnom,
daj, Čista, ostani sa mnom,
duša da moja se njija
na vječnoj Ljubavi!

Cvijete ubavi,
nebesa jaspijskih Dugo,
reci mi, hoćeš li doći
u zadnjoj zvjezdanoj noći?
Blažena sestro i drugo,
Carice moja Ti!

NIKOLA KORDIĆ
(1897—1946)

Nikola Kordić rođen je godine 1897. u Grljevićima. Umro je godine 1946. u Vitini. Pjesnička djela: *Prvi kralj* (1925), *Ujaci* (1927), *Mučenik* (1929), *Otac sirotinje* (1932), *Sa suzom ti pišem život, borče, fra Didače, sirotinje oče* (1938), *Ramski mučenici* (1939), *Tri hrvatske zvijezde* (1941), *Zemlja patnje i ponosa* (1941).

GOSPOJINA U OLOVU

Kolovoz.
Osvanuo je vedar i sunčan dan,
Dan svetoga Gospina Uznešenja.
Olovo je drago u moru veselja
Ko dijete, kad mu majka donese bombona.
U slavu Mariji Majci
Pjevaju ptice, zvone zvona,
Sunčani sjaju traci.

Oživjeli su drumovi i staze:
Vjernika nove povorke dolaze
Uz darove Gospi djetinjsku ljubav nose.
— Franjevci dijele Krista u hostiji,
Bosanski biskup propovijeda
Zanosno o Mariji.
Njegova je franjevačka riječ topla i živa,
Lijepa ko sjaj jutarnje rose.
Puk sluša i uživa...
Bolesnici pred slikom kleče
I ozdravljenje prose.

Sja ljetno sunce u najljepšoj svjetlosti.
U Olovu
Prolaze satovi ko minute u radosti,
Marija dijeli more milosti.

BOSANSKA KRALJICA VEZE MISNICU

U Kraljevskoj Sutjeskoj,
A pod lipom zelenom
Katarina kraljica
Veze bijelu misnicu –
Niti zlatnom svilenom
U zahvalu Mariji
Dragoj Gospi Olovskoj.

Primiče se kolovoz –
U Olovu Gospin god;
Veze hitrim prstima
A zlaćanim nitima
Po svilenoj misnici
Anđele i grozdove
I pšenične klasove.

Bosna šumi tihano,
Zefir piri lagano
I blista se misnica
Ljepše od dragulja,
Pjeva Kata kraljica
Ljepše od slavulja:

– Slavo naša bosanska,
Draga Gospe Olovska,
Krijepi oce franjevce
Kršćanstva čuvare,
Nek' ljubavi serafskom
Moju Bosnu žare:

Puku rane vidaju
Nove crkve zidaju,
I Bošnjake čuvaju,
Proklete hereze... –
Pjeva Kata kraljica
I misnicu veze.

NIKOLA PAVIĆ
(1898–1976)

Nikola Pavić rođen je 22. srpnja 1898. u Zagrebu. Umro je 16. prosinca 1976. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Lirika* (1922), *Pozableno cvetje* (1923), *Popevke* (1940), *Međimurska zemlja* (1951), *Zvira voda* (1957), *Izabrane pjesme* (1962), *Prsten zvenknul* (1968), *Pet stoljeća hrvatske književnosti*, knj. 105 (1973).

POZDRAVLENJE

Popevke plave kad čez mrak
zapevaju si zvona,
pobožno onda zamislim se
na tebe ja – Madona.

Vu moji sobi onda se
postavljaju altari
a sveče zvezde blisteče
v oblok mi luču stari.

Pokleknem onda pred oltar
pa sklopim ruke v sebi,
i saka zvezda svečica
s z menom moli tebi,

A zvona dale čez mrak črn
se zibleju – zvoniju,
i zmenom skup zazivleju:
Madonu – Mariju.

ZGUBLENO DETE MADONI

Daleko, daleko odovud
gde noči mrzle i kmične
brez zvezdic na grobje su slične
daleko odovud, odovud.

Tam kraju gdje sunce ishaja
i cvetje gde v njemu se vmiva
gde v oblake ftičica pliva
i sunce gde nigdar ne zhaja

Tam opet bum miren i vesel
po svetju ja lovil metule
i slušal bum slušal slavuje
i cvetja ti v rukama nesel

A gda bu mi opet kak predi
na kolenim v cirkvu bum zašel
i mir svoj bum zgubleni našel
procvetal bu obraz moj bledi

Kud hodi bum cvetja bu onud
tvoj kipec bu gledel me zlati
i zvon tvoj mi rekel poznati:
em zakaj si prešei odovud.

TOMISLAV PRPIĆ
(1898–1987)

Tomislav Prpić rođen je 22. siječnja 1898. u Zagrebu. Umro je 25. srpnja 1987. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Modri časovi* (1920), *Mrtvi grad* (1921), *Plava gora* (1923).

PJESMA PROŠLIH STOLJEĆA

Gospe,
Moja je pjesan o zapadu
Divotan, purpurni san,
Pjesma iz prošlih stoljeća
Kako je pao dan.
Za jedan smiješak djetinji
O Gospe,
Ja pjevam pjesmu heroja
Kad krv u pijesku prospe
Te nikne cvijet. On sjetno
Bjelinom svojom miri,
A puno groblje sve.
Sve sami crveni martiti.
Bijeli heroji.
Gospe,
Danas sjene padaju
I sjene se nadaju
Velikom danu i suncu
Kroz žalost večernjih arija.
Tvoj zapad, Gospe, sad tone u san.
Ta počast krvavi padaju stjegovi
Na zemlju koja je starija
Nego je dan.

LEGENDA

Zakaj me srce još navek boli
Gdo bi mi vezda povedal?
Morti je bilo žalosti preveć,

Kaj sam ju gledal i gledal?
Da rajše sem prišel,
Mogel sem oči pokriti.
Ali sem ostal, nekaj me vleklo,
Ni mi se štelo iti.

I tam, na kamenitom mostu
Ivan Krstitel se stal.
Z rukom od kamena, on je
Mene još zdaleka zval.
Na Zagorje drago gledel je svetec,
Na Stubicu, obedve Bistre,
I čul sem glase, kak da bi školnik
Na orguljah zvlekel registre.

V najlepši zemli na svetu
Samo je jena, pretužna Ona,
Madona.
Kraljica.
Bistrički su Nezini zvoni,
Nezin poškroplen je put.
Tu rano v jutro, z odkritom glavom
Ideju bogci smetlari
I dali ji budu salut.

A ona bu sedela
V cvetju i gledala
Z plavimi očmi na groble,
V rukah bu držala Dete.
Jezušek mali kak rožica cvete
I zrele bobice zoble.

Lep je Tebi, Mati, pri miru,
Vse drvje stoji ti v špaliru.
Je l' vidiš, kak bela je cirkva
I turen se zvija
V nebo, Marija,
Marija!

Zakaj me srce još navek boli,
Ja ne znam to još ni sam,
Na groble, na groble,
Gda negdo pokleknul bi tam,
Taki bi nestalo,
Vse dobro bi bilo, ja znam.

PJESMA MADONI

Pred Tobom ja sam dijete s plavim očima,
kojem je uvijek nečega žao.
Ja se veselim ranom cvijeću,
koje sam za Tebe brao.

Sve nek je Tebi, o samo Tebi
za mirne, blage sne.
Ja ljubim u srcu i sretan sam
i moje su misli radosne.

S ljubaznim smješkom na usnama Ti si
Kraljica prva, božanska Dama.
Ja s čežnjom u srcu lutam u večere,
a jutra me nalaze sama.

ANTUN BRANKO ŠIMIĆ (1898–1925)

Antun Branko Šimić rođen je 18. studenoga 1898. u Drinovcima u Hercegovini. Umro je 2. svibnja 1925. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Preobraženja* (1920), *Izabrane pjesme* (1933), *Pjesme* (1950), *Sabrana djela I–III* (1960).

POBOŽNA PJESMA

Tebi cijeće moga vrta i mog života,
Tebi moja svaka bol i svaka radost,
Tebi moja duša, tijelo i sva mladost!
Sve, o sve Ti dariva samotni sirota.

Jutrom i večerom na šetnji u gaju
Kroz granje mi tvoje oči ko zvijezde sjaju,
A metulji, vjetar, stabla, rosa s lista,
O tebi mi tajno zbore, Djevo Čista.

I kad noću cvijeće otvara usta plava,
Otvara se i duša moja ko cvijet ubavi,
Pa kroz purpur noći i miris molitava
Mre za Tobom. Divna Ružo! Bijela Ljubavi!

VEČE LJUBAVI

Skromno veče. Zvona zvone. Zapad gori.
Ko da čujem glas Tvoj i korak u blizini.
Dođi k meni. Sam sam u plavoj nizini.
Časi mira. Zapad gori nalik zori.

Ko da lice Tvoje sja na tamnoj gori,
Zvona s gore slaze k selu u dolini.
Jasenova šuma tone u daljini.
Ko da usna Tvoja meni ljubav zbori.

Ja večeras stupam sretan pored žita.
Među klasjem šuška prepelica skrita.
Žuto klasje moli čedno: Zdravo Marija!

San je pao na mlin starinski u doli.
Mir je pao tiho na srce, što voli.
Skromno srce puno sreće i sanjarija!

MARIJA

Marijo, ja u tebi gledam svoju majku
i svaku majku
I ja mislim često
na onaj bol u tvomu licu kada spazi
da tvoj se porod poče odvraćat od tebe
(i samo blag mu posmijeh za te osta)

Ja znadem da si gledajući gdje ga gubiš
poželjela da nikada ga ni rodila nisi
i da je vječno pod srcem ti osto

I znadem i to da si u čas raspinjanja
više htjela živog sina pokraj sebe
no mrtvoga boga
I da si na koncu
svih muka i svih boli vidjela svoj poziv službenice
i smjerno prignula se pred zakonom, koji tako hoće

CVITE ŠKARPA
(1898–1968)

Cvite Škarpa rođen je 10. listopada 1898. u Starigradu na otoku Hvaru. Umro je 2. veljače 1968. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Knjižnica stihova* (1926), *Novi stihovi* (1928), *Izabrane pjesme* (1927).

SVETA NEDELJA

Ali iznad svega, što se to selo kiti,
To je ona lijepa gorska spilja, što se
Diže ko hram neki ispod gorske kose
Sazdane od jakih, silnih gorskih liti.

U toj tihoj, lijepoj gorskoj spilji jednom
Neki samostanci bijahu se skrili;
I oni su, živeć u njoj, tada bili
Jedina utjeha tome selu bijednom...

Sada pred njom vječno: i dan i noć straži
Jedan budni čempres... jer u njoj sad jedna
Krasotica Neba osamljena živi...

To je Gospa, koja sad jedina blaži
Molitvama svojim ljudska bića bijedna,
Što se muče usred tih krševa sivih.

ANTUN BONIFAČIĆ
(1901–1986)

Antun Bonifačić rođen je 8. listopada 1901. u Puntu na otoku Krku. Umro je u Chicagu 1986. Pjesnička djela: *Pjesme* (1926), *Pjesme* (1932), *Pjesme* (1938).

MAJSKA POBOŽNOST

Po svima stvarima rasipamo sebe sa laticama i
prašinom.
Htio bih pokleknuti i poljubiti svaku stepenicu, kojom
su prošli ljudi.
U ruci nosim srce i zaklanjam ga dlanom, da se ne
ugasi.
Visoko na Trsatu čeka brodolomce bijela trsatska Gospa.
Htio bih obrisati gordošću čela sve korake ljudi,
dubokom poniznosti svoje svinute grudi i moliti i moliti.
Tko to u meni upaljuje zavjetnu svijeću,
skromnošću ispija srce i puni uljem molitve za druge?
U majskim večerima i hruštevi lijeću oko svjetlosti
i padaju u bijeloj smrti sa cvijetom kostanjeva.
Gospo, molim te za sreću.
Umiri svojim plavim, mornarskim plaštom valove tuge,
valove mučne i burne,
umiri moje nemirno srce, bijela trsatsko Majko, svijetli
trsatski turne!

MOLITVA BL. DJEVICI ZA MORNARE

Ne osvrći se na kletve, što ih govore mornari, Gospo!
To je čeljad bez odgoja,
ali dobra srca.

Kad šijuni kidaju jedra
svaki stiska škapular na mršava rebra.

I na njih čeka djevojka, koje još nijesu našli u luci,
što čeka i moli sa djetetom na ruci.

Oprosti, jer ne znaju što čine.

Noću su zgrčeni kao djeca
i mole u potaji.

Čuvaj ih, Gospo, s trsatske visine.

GOSPA OD TRSATA
(EX VOTO)

Lađu našu noću lomljaše oluja,
Pomamni su vali kršili joj korbe,
svi su snažni momci klonuli od borbe,
dok je bura grizla kao bjesna kuja.

Katarke su naše lepetale muklo,
rutava su prsa uzdisala jako,
garavi je mornar kraj jambora plako,
kao mrtvo krile jedro nam je tuklo.

Pomućene oči sv'jetle nam je žeglo
dalekog ferala kao zmijsko leglo,
zastave se naše slomiše na krmi.

Kad' se silni talas razli po palubi,
a momcima hrabrim zacvoktaše zubi,
ovila nas plaštem Gospoja u srmi.

FRANJO MERŠIĆ
(1901–1967)

Franjo Meršić rođen je 24. prosinca 1901. godine u Frankanavi. Umro je 16. srpnja 1967. Nema objavljene knjige pjesama.

ZORNICA

Još je vani škuro,
Zemlja spi u mrazu.
Po ulici mračnoj
Ljudi tiho gazu.

U tišinu zvonu
Zvoni od crkvice,
Zovu na zornici,
Slavit cvijet Divice.

Ave, bud pozdravna,
Divica Marija,
Nebo ino zemlje
Majka najsvetija!

Vrijeda ćeš nam milo
Dite Ti roditi,
Ko će neba, zemlje
Kralj i Vladar biti!

SIDA KOŠUTIĆ
(1902–1965)

Sida Košutić rođena je 20. ožujka 1902. u Radoboju u Hrvatskom Zagorju. Umrla je 13. svibnja 1965. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Osmjesi* (1941), *Vjereničke žetva* (1942), *Jezero mrtvih* (1956), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 132 (1984). Sastavila je antologiju *Hrvatska majka u pjesmi* (1941).

BOGORODICI

Pozdravljena budi, Marijo
Jutrom je malena trava isprala rosom lica.
Ptica propjeva leteći nad gajima i poljem.
Povjetarce se žuri maglenim oceanom,
noseći pjesmu jutarnjega zvona:
Pozdravljena budi, Marijo.

Osjen crni zavi krajinu u samrtnome
času Tvojega Sina.
Prejaki bol Ti vrisak uskrati i ruke
majke sklopi nijemo.
Umjesto vapaja — oči Tvoje suze obliju
i pogled zaustavi gore.
A svod nije skidao crne zavjese.
Majko osamljena, što gledaš gore?
Majko pretiha, što gledaš gore?
Sveta Majko razapetog Sina, zar ništa
od prekora nemaš za svjetinu, što sad
Te okruži do nogu Nedužnoga?
Umjesto riječi — oči Tvoje suze obliju i
pogled zaustavi gore.
A svod ne skida crne zavjese.
Majko osamljena, što gledaš gore?
Majko pretiha, što gledaš gore?
O, sveta Majko, kad si sukobila oči svoje
s pogledom Oca, i Sina vidje osmiješena Bogom!

Pozdravljena budi Marijo.
Večerom je mala trava isprala rosom lice.
Ptica grakće leteći iz polja k svojemu domu.
Povjetarce se žuri maglenim oceanom
noseći pjesmu večernjega zvona:
Pozdravljena budi, Marijo!

FRANO ALFIREVIĆ
(1903–1956)

Frano Alfirević rođen je 11. rujna 1903. u Zadru. Umro je 2. veljače 1956. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Pjesme* (1934), *More i daleki gradovi* (1941), *Ranjeni golub* (1942), *Izabrane pjesme* (1952), *Izabrane pjesme* (1963), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 115 (1969).

CRKVICE POKRAJ MORA

Dočekuju nas prijazno njini zidovi stari,
skloništa priprostih duša, ribara i mornara.
Mnogo su uzdaha čuli polumračni oltari,
mnogo je suza vidjela Gospina slika stara.

Tu klečahu žene i majke k zemlji spuštajući oči,
moleć za daleke svoje Mariju, zvijezdu mora.
Tu klečahu grijehovi davni i grižnje na istrtoj ploči,
kajanja teška, što mole mir od nebeskih dvora.

Tu vise zavjetni darovi skromnog, pobožnog puka:
sidra, konopi, fenjeri . spomeni brodoloma,
srca i ribe od srebra. To je posljednja luka,
u kojoj je tako dobro poslije životnog loma.

O te stare kapele na primorskim padinama,
srasle sa škrtim predjelom kamenja i stijenja,
smiruju snenim bojama dušu, što luta sama
i daju neznano nešto, od čega bol nam jenja.

Te male crkve, što bijele se među zelenilom tamnim
i dižu se često nad morem, s visoka gledajući,
pozdravljali su brodovi pred vidokrugom kamnim,
zavičaj u njima videć, iz daljina se vraćajući.

One imaju nešto prisno i za srce nevjernika,
užarilo se pred njima i lice krutog psovača,

jer mir tajanstven struji iz njihovog staračkog lika,
i oči nekada divlje ispunjaju sjenom plača.

Ko zna, zbog čega. Al tako, skromne i pogurene,
kao da čuvaju dušu davno nestalih ljudi,
toplinu srdaca prošlih i neznanih godina sjene,
tajnu srdaca zgaslih i bolove umrlih grudi.

Ko zna, zbog čega. Al tako, u svečanom miru,
one gledaju žive stasom duboke samoće,
dok more pred njima blista s odrazom kuća u okviru,
a kroz crninu čempresa bijele se nadgrobne ploče.

POBOŽNOST

Ući ću možda sa štapom lutanja
ko zna u koje veče u crkvu kraj mora;
već star, i prešav oštrinu svih putanja,
možda ću doći crkvi djetinjih zora.

Tad kad budem prognan od svakoga sunca,
tražit ću da mi dade dobrotu svoje tame,
bez prkosa uma, bez strasti što bunca,
kleknut će moja duša, žalosna od osame.

Na neku klupu tamnu poput lesa,
klonut će tako, ko žena u crnini;
kleknut će umoran, izmučenog mesa,
u crkvi brodolomaca povraćen tišini.

Čut ću stare molitve suhih žena,
pognutih i žutih u sjaju voštanica;
iz groba ko da dolaze napjevi tih sjena,
dok mole za sve duše u ritmu brojanica.

Vidjet ću u kutu kog starog mornara,
poklonika, smjernog, spasenog od loma,
gdje kaže pred Gospom probitih njedara
srce zvijezdi morskoj, nadi brodoloma.

I ja ću možda molit', vadeć iz dubina
glas zaboravljeni davno mrtvih dana,
kraj znanog oltara, zanijet od tišina,
u kutu gdje vise slike okeana.

To zavjetne su slike mora uzburkanih,
lađa što se valjaju pod crninom svoda;
al' svjetla iznad života razbacanih
i slika je Madone, spasa mnogog broda,

ukletog broda ko uklete duše,
osuđene da spozna bijes svih okeana.
I gorki psovači u očaju se skruše
i slabi su pred snagom jednog kobnog dana.

Ah, možda ću molit' kraj slika tih mora,
ja, pusta lađa što je mnogo stradala;
zovuć' ga, plakat ću pred Bogom davnih zora,
pred posljednjom vizijom, koja me svladala.

IVO HORVAT
(1903)

Ivo Horvat rođen je 3. lipnja 1903. u Ivanić Gradu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Zvuci osame* (1925), *Riječi srca* (1928).

PIETÀ

I zašto baš si zavila u crno
ti svoje draži?
Zar svaki alabaster
s crninom čini sklad.

Ti vječno šutiš u ljepoti svojoj,
ko kip što kriju meke sjene
i tamjana kâd.

Pa stoga čuj:
Pred prelomljenom tvojom mladošću
ne usudim se niti plakati,
tek potajice šapućem:
Pokloni mi bar jednu suzu,
s njom ću možda biti i ja lijep.

Ti vječno šutiš. Ni uzdahom kojim
nećeš da mi kažeš svoju patnju.
O, znam: ko i ti plače kip od mramora,
iako je slijep!

Samo šuti. Ja ću i sam naći
u strtoj duši svjetlost jednog pramena,
jer otkad sretoh tvoje tužne oči,
ja shvaćam bol i nijemog kamena.
O šuti, šuti. Nek govore tišine
s jecajima rastrganih ruža
s ugasnućem boja u sunčanom snivanju.
Tiho, tiho samo.
Sumorne daljine simfoniju sviraju.

Ti ćeš po tom taktu koracati gipko,
bez ijedne riječi slušati ćeš molove
i draži ćeš svoje, zavite u crno,
pronijeti kraj sviju — a s njima i bolove.

Znam to sve. I što ti duša pati
i zašto tuže ta crna oka dva,
pa stoga volim glazbu tvoje šutnje
i riječi hladnog oka —
o moja lijepa, bolna Pieta.

U SAMOTNOM PARKU

Zamrlo sve je: i mjesec i zvijezde
i ptice na granama jela.
Večer si ispire umorne ruke
u vodama jezera bijela.

Na čovječjoj usni tajneno treperi
žalost i molitva tija.
Priroda odiše jesenjom sjetom.
Postajem osamljen i ja.

A kada sve zaspe u antiknom parku
i srebrom se drveće pospe,
pod najtišom krošnjom očekujem sjenu
jedne fantastične gospe.

Sred drveća snena i uvela lišća
u intimnoj, jesenskoj noći
sve mi je pusto. Jedino sjaje
meni još Gospine oči.

O, draga Gospo, što u koralu
moliš se za sve — i za me,
dok umiru pjesme zadnji akordi
i izdišu zadnje ciklame:
ja stojim u sjenama antikna parka
i bilo prisluškujem noći
i postajem sretan, ko maljušno dijete,
što cjeljuje majčine oči.

ĐURO SUDETA
(1903—1927)

Đuro Sudeta rođen je 10. travnja 1903. u Staroj Ploščici kraj Bjelovara. Umro je 30. travnja 1927. u Koprivnici. Pjesnička djela: *Osamljenim stazama* (1924), *Kućice u dolu* (1926), *Sutoni* (1930), *Pjesme I—II* (1943), *Molitve* (1966), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. (1966).

PJESMA MARIJI

— Ja sam obolio teško, Marijo, majko moja,
i ne znam, da li će ikada bolovi moji proći.
Mnogo je bilo dana, mnogo je bilo noći
što čekah, da me opet molitva ozdravi Tvoja.

I nisi — nisi došla u odaje moje mrtve,
da čudo na meni stvoriš sa moći dobroga sina,
s riječi Onog, što stvori iz vode žarka vina,
sa strahom nevine djece, s krvi Božanske žrtve.

Nikoga nije bilo, da nada mnom svijeće pali
i moli za srce moje, za dušu, što nevina vene.
Nikoga, majko, ne bješe — osim smrti i mene
svi su me prezreli tada, što uvijek su laskat' mi znali.

— Umoran, nijem i satrven ko ratnik s krvava boja
vraćam se natrag k Tebi; pred vrata samotnog grada.
Dok sve se oko mene ruši — Ti si tek jedina nada:
znadem —
Ti me tek prezreti ne ćeš.
Marijo,
majko moja!

JA MOLIM TI SE

Ja molim ti se,
dobra gospo Marijo,
za sutom mojih blijedih obraza

i ono malo, nezaštićeno srce,
u kojemu svake noći tinja po modri žižak
za malog Isusa
i moju staru majku.

Molim Ti se,
molim ti se, Marijo,
za one moje male, bijele ruke,
koje sam zaboravio u jednom vrtu
među jorgovanom, bijelim ružama.
Za onu ruku, koja me je vodila
u šumu iza naše kućice,
da gledam tajnu, kad se gase boje
i mir se diže do pred prijesto Gospodnji...
Za one kose, koje je tako voljela
ona mala, blijeda susjedica
s plavim očima —
i onaj glas, što je zvonio
ko zvonce vrtom našim širokim.
Molim ti se,
molim Ti se, dobra gospo Marijo,
za onog malog seoskog dječačića,
koji je ostao nekoliko godina iza mene —
u našoj kući iza šume; s pticama
i suncem preko rodnih ograda —
u livadama, poljima i šumama
kraj onog hrasta, gdje je ptice tražio,
kod one rijeke, gdje je često sanjao...
za onog malog, veselog dječačića,
za kojeg mi rekoše:
da je sjećanje na djetinjstvo.
Za one moje male prijatelje
i ono Podne, kad smo sa zvonika
uhodili za pticama i oblacima —
kud je put u nebo...
Za onaj stari bor kraj kuće
i sjenicu pokraj njega.
Za sve, za sve: —
Za sijedog crkvenjaka
i za onog starog, dobrog gospodina,

koji nas je učio prekrstiti se.
Za prvu suzu
bol
i patnju
i za onog malog židova
s kojim sam jutrom ministrirao
i nosio Ti cvjetove
s dubrava i šuma.
Za onu malu sušičavu susjedicu,
koju smo oba volili
i zajedno se za nju Tebi
molili.
I za one ljude,
crne trgovce,
koji me odvedoše daleko od Mene
i načiniše, da budem velik i žalostan,
koji htjedoše, da zaboravim...

Zato Ti se molim,
dobra Gospo Marijo,
za suton mojih blijedih obraza
i ove tužne zamišljene oči;
molim Ti se,
jer ih ne mogu zaboraviti...

Kad se vratim sa dalekih lutanja
umoran i bolan u tu kuću našu,
na vratima me čeka mali bratac — Ja,
na prozorima brižna ruka majčina,
za baštom bijeli kao staklo cvjetovi
i golub stari na visokom krovu;
ja znam, da još u vrtu stoji dunja pognuta
i izvor-voda pod njom čudesna,
u kojoj na dnu stoji crkva bijela,
a u njoj oltar sav od zlata žežena —
i pred njom — Ona, što me stalno čeka...
i pitaju me tada grane zelene:
kud su ti, oči, brate, uvele,
kud su ti, brate, lica umorna;

zar ti je duša bolna, sumorna
Zar ne znaš više našeg govora?

U hladu našem izvor studeni,
na njem je majka čedo zibala,
zelen se grana tiho gibala
i zelen grana i izvor studeni.

Napij se, brate, vode s izvora,
u njemu ima sreće tražene
i ruža, što još nisu zgažene,
i mir daleki i mir žuđeni...

Odmori srce svoje umorno,
u ovom bujnom hladu zelenom,
ne cvatu gorki dani s pelenom —
s gorkim pelenom, olovom pečali.

Kud su ti oči, brate, uvele,
kud su ti, brate, lica sumorna,
zar ti je duša bolna, umorna,
zar ne znaš više našeg govora?

A mene srce boli, Marijo,
i ja bih plakao, gorko plakao...

Ja molim Ti se,
dobra Gospo Marijo,
zaštiti tugu mojih obraza
i ovo malo, malo, tužno srce,
u kojemu svake noći dogara po modri žižak
za malog Isusa
i moju staru majku. —

Podaj,
da kroz ove verzove
zirnem natrag na proljetne putove svoje,
na kućice i lađice,
koje se mirno njišu
na dlanu malog jezera

sa suncem na dnu;
dopusti, da se opet sastanem
s onim malim, veselim dječačićem,
kojega kroz molitvu
vodiš Ti za ručicu
a za kojeg mi rekoše:
da je sjećanje na djetinjstvo.
Ja molim Ti se
Dobra Gospo Marijo!

MOLITVA

Evo me!
Pred oltar Tvoj,
o, Majko, mojih boli i čeznuća!
Ko dijete.
S dva dva,
s dva cijeta,
sa vedrim čelom
i poljupcem ljeta
iz šuma, polja, dolova i lugova,
sa onih strana,
gdje svaka grana
Tebe slavi.
Zakićeno, ovjenčano,
opojeno zrelim klasovima,
Tebi da se pomoli i darove da:
— Dušu čistu ko cvijet,
srce, kog ljubav sažiže,
uzdah mio i svet
i cvjetova pet:
Ljubav
samilost,
vjeru, pobožnost
— nadu.

O, primi ih, Majko, sa cvjetnih poljana,
Sa plodnih njiva i sjetnih šuma,

sa svakog kuta i svakog huma
mojega srca...

Jer čujem gdje preda mnom plodovi pucaju
žita se truse, zvončići kucaju:
"Zdravo Marija, milosti puna",
a ja?

Zavidan za njima, rastužen hodim
plačuć sudbinu, što nisam cvijet,
da zajedno s njima mogu umrijeti
za pogled Tvoj mio, blagi i sveti,
za pogled Tvoj mio, blagi i sveti.

I sada sam tu
i dušu Ti svu
razotkrio molitvom evo,
pa primi bar nju
što ljubavlju svijeti,
kad za te ne mogu mrijeti

GABRIEL CVITAN
(1904–1945)

Gabriel Cvitan rođen je 11. prosinca 1904. u Zatonu kod Šibenika. Pjesnička djela: *Glas zemlje* (1937), *Pjevači zemlje* (1944), *Voda iz kamena* (1944).

KAPELA NA RASKRIŽJU

Od nevješte ruke građana
Nazad mnogo i mnogo ljeta,
Stoji kapela mala
Skromna ko molitva sveta.

Sa požutjelog platna,
Majka Božja modrih očiju,
Zabrinuto gleda
Na prolaznike hladnih noćiju.

Kad putuju blatnim cestama,
Pred njom se uvijek ustave.
Za savjet Majku pitaju
I čašu bola ostave.

Tad mirno dalje odlaze
Kroz mračne studene noći
Uz njih sa četom anđela
Putuju Majke Božje modre oči.

Neka nam kapela naših
Bez srebra, tamjana i svijeće.
Ona našem puku
Još uvijek rane liječe.

BEZGRIJEŠNOM ZAČEĆU

Bezgriješna!
Kojim ću Te riječima slaviti,

Što ću Ti pred noge staviti
Ja smrtni crv,
Pogana zemaljska krv —
Kad anđeoski korovi
I svi nebeski stvorovi
Ne mogu dosta
Hvale Ti dati.

Od sve Adamove djece
Jedina Ti si
Koju Bog uzvisi
Nad anđele i svece,
Rođena bez ljage, čista;
Određena da budeš majka
Bogočovjeka — Krista.

Što ću Ti pred noge staviti,
Kojim ću Te riječima slaviti,
Marijo!
Čudo najviše!
Ljiljane, divni, bijeli
Od koga svemir cijeli
Miriše.

Ja znam da riječi moje
Opore, suhe, bez sjaja,
Ne mogu uzveličati Tebe
Kraljicu raja.

Zato prestajem...
I bacam se ničice
Pred noge Ti svete.
Poput ranjene ptičice,
Zaklona tražim i molim
da ostanem, ma i posljednje,
ali — Tvoje dijete.

JA NISAM, MAJKO DOSTOJAN...

Ja nisam, Majko, dostojan
da dignem k Tebi oči,
u dobru sam nepostojan,
ustrajan u zloći.

Čvrsto me drže nizine,
a val zemaljskog blata
zastire čiste visine
i sjajnost pravog zlata.

Otrov praoca Adama,
što spleten je u krvi,
satire bijele radosti
i zlatne čežnje mrvi.

Bez Tvoje, Majko, pomoći,
bez Tvoje svete ruke,
nikad se neću domoći
nebeske, sretne luke.

Al ti si moja obrana
i milosrđa mati,
voliš sina i neharna
kad mnogo trpi, pati.

Sjaj nade ne ću gubiti,
od Tvoga bježat stijega
nego ću Tebe ljubiti
do smrti iznad svega.

VLADISLAV KUŠAN
(1904–1985)

Vladislav Kušan rođen je 3. svibnja 1904. u Srijemskoj Mitrovici. Umro je 30. rujna 1985. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Lišće na vjetru* (1932), *Ponoćne ispovijesti* (1937), *Začarane tmine* (1942), *Izabrane pjesme* (1964), *Pjesme u prozi* (1964), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1969).

MOLITVA

O smiluj mi se, Majko, Bogomajko, i reci, što ću s mojim tijelom?
Zašto je ono moje, a ipak ne pripada meni?
Zašto sam ja kralj, koji ponizno prosi, a ono preubog prosjak,
koji dijeli raskošne darove?
Zašto nas vezuju nerazdjeljive spone života,
kad nas toliko rastavljaju protivnosti Smrti i Vječnosti?
Zašto ga krvnički zatvaram u krletku moje volje,
kad sam ipak njegov ponizan rob?
O smiluj mi se, Majko, Bogomajko, i reci, što ću s ovim tijelom?

TON SMERDEL
(1904–1970)

Tom Smerdel rođen je 21. travnja 1904. u Silbi na istoimenom otoku. Umro je 20. kolovoza 1970. Pjesnička djela: *Iz moje korablje* (1940), *Drvorezi* (1942), *Duša u plamenu* (1945), *Epitaf* 1964), *Sonatine* (1968), *Poentes lucentes* (1962), *Cantilenae* (1965), *Palmae solis almae* (1966), *Flatus cupressorum* (1968), *De cicadis et undis Pasentinis* (1969).

GOSPA OD SPINUTA

Ljetni je sumrak kroz svilu plavu
uljuškao srce i oči u čudnu javu
budućih sanja i sreće.
Tad ni želio nijesam radosti veće
od posmijeha zvijezda, koje u vječnosti jezde
preko tajne i blistavo čiste brazde.
U oku mome ljubav je cvala,
kad noć je s čarima svojim pala
dijeleći obilno čovjeku melodije blage,
volu i magarcu sna, a travi rosne vlage.

U ušima mojim s crkvice "Gospe od trnja"
još je drhtao psalam večeri ko klasje prepuno zrnja
pred sutrašnjim oštrim srpom u zebnji
i nekoj tugom ispunjenoj slutnji.
Srce mi drhtaše plaho i stazom života pođe
u borbu dana s bolom i nadom
bježeći od sile i želeći svakim padom
k miru nekome doći.
Prođoše proljeća osunčana
i ljeta i jeseni s tugom
i zime bez kruha i žive riječi,
jer htjedoh nekamo k sreći svojoj poći.

Sad zimsko je veče suro
i vjetar udara u staro zvono
prozeblo i bez glasa ono.
A oko prepuno suza

i misli u duši ko galiot iz svojih uza
očima svojim, "Gospo od trnja", obraća se blagim
moleći mir molitvama tebi dragim:
— O Majko, stopala od rana mi gore,
jer su prepune trnja bile,
dok oči su samo bijedu i jad pile.
O Majko!

Crkvica zasja u bojama čudnim
kao da je sišla svjetlost sveta.
Njoj pružih tada uz zvuk malog zvona
na dlanu srce okićeno od njenog trnja.
Dva čista i blaga oka
ljubavi vječne bila su jedina svjedoka.

SKLAPAM RUKE

Marijo majko, sklopi mi zjene,
o Ti milosti puna, ne daj da dijete tvoje vene!
Ti si vječno bijela, pjesma si moja cijela,
jer duša mi mlada tobom se zanijela.
O Majko, vječno Ti si lijepa,
zato se od čežnje za tobom srce moje cijepa.
O zvijezdo pučine,
tebe će duša voliti trajno i sveto!
O zvijezdo najsjajnija sred nebeske modrine!
O ljubavi moja, jedina i čista
učini da ljubav mi ova uvijek u srcu blista!
Iz očiju ukloni nam tugu,
a u času smrtnom pokaži vječnu dugu.
O Ljiljane, iz nebeskog vrta krasni,
o dane željni i uvijek jasni,
grč nam boli sa usana posuši,
a na molbe naše Ti se, Divna, ne ogluši!
Ti kao zvijezda nad mladošću našom
svjetlošću sunčanom sjaji vječnom!
O Jedina,
ti u čas smrti blago priđi
i kao nada sveta u srce siđi!

RAZGOVOR S MADONOM

Madono lijepa,
slušaj što ću ti reći:
— Pogledaj ulice ovoga grada,
pogledaj rijeku
i njen crni tok.
Pogledaj krvave stupove svjetla
i mostove tužne
u svjetlosti lažnoj.
Poprati očima tužnim
večernju njegovu slavu.
Svuda ćeš naći
kamo ćeš poći
i gdje ćeš doći:

Poglede mutne
usnice suhe
i smijeh minute
uz kukanje crvenog grijeha!

Svjetlo pred slikom tvojom se trne,
Madono lijepa!
Siđi ko plamen
iz svjetla mladosti vječne
na dlanove naše
i pošalji duše naše
da posvete ulice blatne!

PERE DULČIĆ
(1905)

Pere Dulčić rođen je 4. listopada 1905. u Brusju na Hvaru. Nema zbirke pjesama.

ARHIPELAG BOLA

Putuju moji otoci
Zagrljaj žude svemira
Mrmore srcem potoci
Sumnje i slutnje: nemira

Otoci moji putuju:
Galije pjanih jedara
Prostori miso smućuju
I tugu naših njedara

Putuju tako otoci
Putuju moji bolovi
Kao ponorni potoci
Ko durovi i molovi

Putuju plove prostorom
Spiralom plavih visina
Krijući strah nad otvorom
Ponornih svojih dubina

I jezde tako svemirom
Putanjom zvijezda ugaslih
Gonjeni vječnim nemirom
Vrutaka voda presahlih

Putuju puni putovi
Patnika padom padine
Patosom ptanje kutovi
Pucaju drevne gradine

Putuju jedre svraćaju
Beskrajnim modrim morima

Trudni se vječno vraćaju
Maslini lozju borima

A more humci dolovi
U koru pjesmu skladaju
Nariču noću borovi
Tužaljke vjetrom vladaju

Jecaj i krik je grču sklon
Kad vapi duša sanena
Uzak je širok nebosklon
Za boli srca ranjena

O, mi smo vječni putnici
Božanskom strijelom taknuti
Nemoćna tijela uznici
Žudimo beskraj maknuti

U sjaju noći zvjezdane
Suludo srce posrće
Roneći kroza bezdane
Dubine bola prevrće

Znam, Majko Sedam Žalosti
Da sluša Sin tvoj raspeti
Kuknjavu naše radosti
I vidi da smo sapeti

Slobodom u tom beskraju
Arhipelaga bolova —
Zvijezde gore ne haju
Za tugu naših dolova

Oh, da smo barem lagani
(Lišeni svoga bremena)
Oblaci bijeli tanani
Bez prostora i vremena

Il vjetrom nošen morski slap
I ljubav ko pjena ko dah
Na dlanu Tvome sitna kap
I nestati — namah

JOSIP BERKA
(1906)

Josip Berka rođen je 11. ožujka 1906. u Slavonskom Brodu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Tihi trenuci* (1973), *Riječi pjevaju* 1976), *Lanx satura* (1980).

PJESMA O JUTARNJOJ ZVIJEZDI I GOSPINU ZVONU

I

Moja je duša danas ko sjajna kapljica rose
u kojoj se kupalo sunce i radost modroga neba.

Veliko moje sunce
što svakog jutra mi griješ
pospano čelo i kose,
uz osmijeh jutarnje rose,
danas se od mene kriješ,
ledeno griješ!
A ona Jutarnja Zvijezda
što rastjera tamu noći
pozlatila mi je oči.
I svu ću hvalu svoju
pjevati danas Njoj —
Zvijezdi Jutarnjoj!

II

Srce je moje danas malena vasiona
što radosno trepti i sluša pjesmu Gospina zvona.

Ptičice, drugovi mali,
koje u osvit dana
pjesmama jutra rana
blažite moje snove,
vaš cvrkut me ponovno zove.
Al' ono Gospino zvono
što radosne zvukove lije
srce mi zvonjavom grije.
I sveg me obuzima ono —
Gospino zvono!

Moja je duša danas ko sjajna kapljica rose
u kojoj se kupalo sunce i radost modroga neba,
a srce je moje danas malena vasiona
što radosno trepti i sluša pjesmu Gospina zvona.

ZVIJEZDE PLAČU

"Dolorosa et lacrima bilis es..."

Iz mog srca izvire danas pjesma.
Pošao sam k Izvoru
i oprao grešne snove
što se noću grijahu
na mom srcu.

Očišćeno srce nosio sam Ljubavi.
No morah ga skrivati
pred žalcima ljudskih pogleda.
Jer — ljudima se čista srca ne mile,
iskrenost je mraz njihovoj zlovolji,
a bezazlen pogled stvara munju
u njihovim očima.

Ali — kako se začudih
kad pridoh Ljubavi
i vidjeh mač —
zaboden u dragom Srcu!

O, kako li se začudih!
Jer gle:
Ja čuvah svoje srce od drača ljudske zlobe,
a Ona svoje otvori oštrici ljutoga bola.
Ja skupljah divno cvijeće
da njime okitim njenu ljepotu,
a Ona se ukrasi vijencem golgotskog trnja.
Ja htjedoh da moja pjesma postane himna
nebu i Njoj,

a Njene mi oči otkriše nebo u boli.
I mjesto zvijezda — ja vidjeh na nebu suze!

Iz mojeg srca izvire danas pjesma,
a u očima moje ljubavi plaču zvijezde...

PJESMA GOSPINA ZVONA

Danas me ljubav neba pohodila
i pjesma se u meni rodila.

Pjesma će moja zagrlit cijeli svijet,
raznosit će je oblaci, vjetrovi, ptice,
i sav će svemir pratiti njezin let,
a mrki čovjek razvedrit će svoje lice
i njegove sumnje počet će da se ruše
kad usred životne tmuše
začuje
srebrni zvuk
moje duše.

Ritam će moje čarobne pjesme
ući u njedra plavih visina
i zvuk će njezin
taknuti prostore nijemih daljina
i opet će vratiti se k meni
ko radosna jeka
izdaleka...

Tin, tin, tin
tin, tin, tin
zvoni i pjeva
metalni krin.
Lije se pjesma Gospina zvona.
Sluša je zemlja i sluša nebo,
sluša je cijela vasiona.
Sluša i moje srce,
a sluša i Ona —
draga Madona.

GAŠPAR BUJAS
(1906—1963)

Gašpar Bujas rođen je 6. siječnja 1906. u Šibeniku. Umro je 26. rujna 1963. u Zagrebu. Bio je franjevac. Pjesnička djela: *Sa svjetiljkom u rukama* (1940).

UTJEHA ŽALOSNIH

Slušam: iz daljine tiho zvone zvona.
Kroz prodole brdske u haljetku žutu
rana Jesen slazi. Po vrletnu putu
bijednici se žure teška srca, bona.

Tamo iza sela, podno gorske kose,
u crkvici staroj Majka Božja čeka
žalosne bolnike. S bliza i daleka
ko njoj na zavjet hrle i darove nose.

Od davnine davne sva im sreća bila:
kad bolesti kužne harale po dolu,
dobre majke, brižne, u svom gorkom bolu
stavljahu svoj porod pod Gospina krila.

.....I sad, kad zvon zamre, gledam gdje po mraku
jedan lik se penje po gorskoj vrleti.
Ide sve polako o svom štapu jaku.

Kažu, da tad noću, kad san s neba sleti,
stari župnik sela u subotu svaku
pred Madonom dragom žižak pali sveti.

U SLUŽBI OLTARA

Osjećam još. Jutros nadzemaljska radost
u dušu mi sašla s Marijinih ruku.
Svu gorčinu, bolest, srditost i muku
iz sebe izbacih. I sad bijelu mudrost

k žrtveniku nosim. Na plitici čistu
uzdižem je k Bogu. Duh uličnog kala
s otrovima prolih. Iz zlatnog bokala
krv prinosim novu na posvetu Kristu.

Srušio sam grijeh. Idole iz hrama
opake izbacih. Sve pogazih laži.
Spomenike razbih pakosti i srama.

Sad Svevišnjeg dvorim. Kraljica me snaži
sa nebeskih dvora. Puna Božjeg plama
pred oltarom svetim mladost moja straži.

KAPELA NA BRIJEGU

Ispred kuća, u vrtu ružice su cvale
bijele, žute, rumene. S propupalog grma
orunjene latice potresle se, pale.
Razbuđeni ljiljani blistaju ko srma.

Navrh brijega strmena zavjetna kapela
uzdiže se visoko. Pred njom stara lipa
razgranata miriše. Šume gorska vrela...
Rukovete biserja drago sunce sipa — — —

Krš, osama i pustoš. Ni srebra ni zlata
u kapeli ne vidiš. Prozorčići blijedi
polupani zijaju... Kroz raspukla vrata
Majka Božja Marija Samilosno gledi.

Iznad surih zidina u sumraku plavu
kaplju suze Gospine. Na oltaru svijeće
izgorješe odavno. Marijinu glavu,
o, otkada ne bješe ovjenčalo cvijeće!

Svakog dana proljetnog, dok je svibanj cvao,
s uzvikom na usnama ko Gospino dijete
po gorskoj sam rudini brdsko cvijeće brao.

I tad srce s vijencima, što zna da ih splete
samo ruka djetinja, dragoj Majci dao,
da joj ljubav uznosi oko glave svete.

AUGUST ĐARMATI
(1906–1981)

August Đarmati rođen je 31. srpnja 1906. u Srijemskim Karlovcima. Pjesnička djela: *Lirika* (1936), *Cvjetovi nad provalijama* (1941), *Na putovima vječnosti* (1967), *Negdje daleko* (1970), *(zmeđu omeđenih krugova* (1977).

SONETI "MAJČINIM OČIMA"

1.

Svetošću zrače dva božanska oka,
Gdje nevinost se plavih čežnja stere,
Sam pogled na njih teške grijehe pre,
Dok im se stupa pobožnoga kroka.

Te oči izvor najslađega soka,
Što sobom nosi svu privlačnost vjere,
Uče da trnov plod sa krsta bere
Velika žalost i bol preduboka.

Kraj njih se stiče prezrenje svih laži,
Zanesen snatri o ljepoti bića,
Tu duh nemiran prestaje da traži

Ljubavi ljudske, uzroke, otkrića,
Tu mir mi pruža ispred svjetske hajke
Jedina, prava ljubav: ljubav Majke.

2.

Patnjama mučnim nadolazi kraj,
Kad pogled padne na oči joj svete,
Sa pravom srećom, što osjeća joj dijete,
Vraća se natrag izgubljeni raj.

Ovdje je preslab burni život taj,
Orkani bijesni uzaludno prijete,
Ne mogu dalje od te plave mete,
Gdje blista svijetli nadzemaljski sjaj.

O srce, ovdje utjeha je, znaj,
Tu slijeću misli zanosne i svete,
Nestaje uzdah, bol i teški vaj.

Pred tim očima čekam cvjetni maj,
Da sine dušom duboke mi sjete,
O vječna Majko: utjehe mi daj!

AVE MARIA!

S metalnim zvukom vitkih zvonika
Uzbudi srca večernji Ave.
Tad brojno mnoštvo poklonika
U zamisli Njenog svetog lika
Pozdrave šalje otkrite glave.
O Ti, najljepša od sviju žena:
Ave Maria, gratia plena!

Ljupkost vedrine dušom zablista
U žudnji Njene ljubavi svete.
Milosti puna Majka je Krista;
O moli za nas, Djevice čista,
O moli za nas presveto Dijete.
Ljubav je Tvoja granitna stijena:
Ave Maria, gratia plena!

Večernji pozdrav zvukom metala,
Utjehom slatkom pri koncu dana.
Razgoni tminu preteških zala,
Uzdiže nadom čista kristala
Umorne grudi, prepune rana.
Oh to sve čini dobrota Njena:
Ave Maria, gratia plena!

S pozdravnim zvukom vije na granje
Tišina noćna, — zamiru gnijezda, —
Volim je više no svijetlo danje
To doba, kad kroče umilne sanje
U srebrnom sjaju blistavih zvijezda.

U Njima sjaji milina Njena:
Ave Maria, gratia plena!

S pozdravom zvona, sa mnoštvom vjernih,
U rumenoj smrti sunčanih zraka,
Uzdižem molbu sred želja smjernih
Kraljici plavih prostora sfernih.
Zagovor Njen je utjeha jaka.
Moćna je milost i pomoć Njena:
Ave Maria, gratia plena!

MAJCI SVIJETA

Ah svi mi, svi mi žudimo
Za sunčanim oazama, nemirom misli
Tražimo smirenja nadzemaljskoga,
O Ti, što vječno kraljuješ
Zvjezdanim mlječnim stazama,
Pogledaj na nas grešnike,
S prijestolja svoga rajskoga.

Jer mnogo živi bijednika
Na našim hemisferama,
Mnoštvo ljudi predobrih
Griješe sviješću nesvjesnom,
Griješe, a ipak sanjaju o plavim
Dalekim sferama,
Griješe, a ipak kucaju srcem
Po svodu nebeskom.

Pečat je volje preslabe
Na mnogoj duši kristalnoj,
Što stalno žeđa svjetlosti
A ostaje u tminama,
Obodri nas, o Prečista, i našoj
želji nestalnoj, ojačaj krila
Klonula, za uspone k visinama.

Mnogi ljudi predobri utjehe
Tvoje žeđaju, sreća je ljudska
Varljiva, ko sunca zrake proljetne.
Oprosti, Majko milosna,
Ako Te oni vrijeđaju,
Srce su njino dražile nepravde
Svjetske stoljetne!

Tebi se za njih zalažem,
Ljubav je Majke svemoćna, molim Te
Za sve bijednike, nemoj iz zaboravljati,
Majko, bez Tvoje milosti
Duša je njina nemoćna, a samo tračak
Milosti i ona će ozdravljati.

Mnoge su duše cvjetovi u zamrznutim
Vazama, nježno ih treba kraviti i
Blagošću poškropiti, samo ih s
Puno ljubavi povedi zvjezdanim
Stazama, i sve će čaške
Mirisnih cvjetova se rasklopiti.

HRVOJE BOR
(LJUBOMIR HRGIĆ)
(1908–1976)

Hrvoje Bor rođen je 1. travnja 1908. u Zenici. Umro je 16. svibnja 1976. u Zenici. Bio je svećenik franjevac. Nema objavljene zbirke pjesama.

KANTATA BOGORODICE

Tebi pjevam, o Gospode Sabaot,
Ti otkri sjaj, O silni, meni malenoj,
Otkri sjaj, svoje misli sjaj...
Bože Sabaot...
Maloj, maloj, ljudskoj Djevici malenoj!

***

Kirie eleison, Besmrtni jaki!
Kirie eleison, Gospode Sabaot!

***

Na službenicu Tvoju svile se,
svile se sve vasione sile,
svile se na službenicu Tvoju.
EVO SLUŽBENICE TVOJE!

***

I sva će plamena od zanosa,
od zanosa klicati,
od čuda i žara plakati,
gromornim radosnim plačem.

***

Od sada do vijeka, do vijeka eleison,
ljudska sva tvoja bića
O svemoćni Gospode eleison himas

***

Gospode Sabaot, sa Tvoga Siona
kliktat će puci:
Hosana va Višnjih Gospode,
Ti, Oče naš, ogromne svemire stvori
velike stvari meni učini
. . . . . .
Od mene skromne, sitne, malene
na vijeke vijeka slavljen...

***

Oh, beskrajni svijete,
veličaj svemožnog
I dušo moja, veličaj

***

NE PLAČI VIŠE TUŽNI SVIJETE!
Briljanti, biseri, zlatni diskosi,
blistajte duginim bojama...

***

Citre, cimbali, bubnji, svirale,
zgrabite trube, flaute i saksofone,
velji Anđeli,
vi, ptice azurne pjevice,
zbijte se u neviđen koncerat kozmosa

***

Za ovu slavu u dan moj
od ponora zemaljskih
do bezdana nebeskih nek ori poj!
Amen, Aleluja...

IVO LENDIĆ
(1908)

Ivo Lendić rođen je 4. lipnja 1908. Pjesnička djela: *Lirika* (1930), *Angelusi* (1936).

OČI MAJKE MARIJE

Na Tvom licu lelija trzaj straha u pustinjskim noćima,
bol, što je nekad u štalici Tvoje djevičanstvo zalio...
Al, divne se dubine kriju iza Tvojih vjeđa, u Tvojim krasnim očima

Tvoje su oči veličanstvena molitva... Majko Marijo.

Iza tih prozirnih vlažnih vjeđa krije se palestinsko proljeće,
a u proljetnom cvijeću mali se Isus tihanom igrom zanio...
O, iz tih svilenih vjeđa neprestano bogatstvo doljeće.
Tvoje su oči naše toplo proljeće... Majko Marijo.

Onaj talas prebolne ljubavi, što Ti je srce prolomio
preko skvašenih Ti vjeđa svu je zemlju poplavio...
O, onaj talas ljubavi... sva je naša srca slomio...
Tvoje su oči beskrajna dobrota... Majko Marijo.

AVE MARIA

Kako si tiho more večernje u Kvarneru!
Kako pobožno zvone zvona,
svečan je njihov glas.
Svjetlo je ožujsko sumračje, tiha duša,
vjetar se pritajio kao dah... Majko Božja,
moli se za nas!

Verande su ogrezle u večernjem sjaju,
lađe se žure, sumrak titra nad morem,
vrhunac Učke, pun snijega, krvavo sja,
zvone zvona, Majko Božja,
moli se za nas!

Lica su bolesnih radnika sva u rumenom osvjetljenju,
gube se obrisi i sve se razlijeva dolaskom mraka;
ne zna se, što blista u očima bolesničkim,
da li molitva, da li duh,
da li čežnja za svojima.
Čekamo tako smireni zvijezdu večernjicu,
da bljesne nad morem u ovaj svečani čas.
Majko Božja, moli se za nas!

Sav Kvarner kroz drhtanje sumraka sja,
zvone zvona, umire još jedan dan.
Je li sve ovo jedan težak san?
Gdje sam to ja?

Majko Božja, Majko Božja!

NA VRHU BLIZU JANJINE...

I.

Na vrhu blizu Janjine na poluotoku
nalazi se mala kapelica sred hridina i šuma;
sagradili su je težaci na dogled plavih otoka
i morske pučine. Stoji kraj strmog druma.

Mala je... U nju mogu da uđu dvije ruke
da pred žalosnu Majku Božju stave poljskog cvijeća
Tužna je to Majka Božja, mrtav Sin joj je na krilu,
mrtav Sin... sva Majčina sreća.

Tuda prođu uvijek siromasi s poluotoka
kad puni nade za srećom u nepoznate strane polaze,
Tad ih otprati uz majčin ból i bol Majke Božje,
a dočeka ih bol za mrtvom majkom i bol Majke Božje
kad natrag dolaze.

Ta mala kapelica srce je onih hridina
kao što je srce kapelice Srce Božje Majke.

O koliko su puta žalosne majke gledale odatle pučinu
i šajke, koje im odnose djecu, i plove mirno.
Šajke, Šajke...!

II.

A svak ima bar trun veselja u životu pa i siromasi,
I poluotok kadgod dodirne tiha plima radosti.
Ali Srce Majke Božje na Vrhu blizu Janjine,
uvijek je probodeno. Srce je to Majčino sa sedam
žalosti.

I uzalud procvate oko kapelice vrijesak i kadulja,
uzalud zamirišu ruzmarini tako tužno, tako umolno,
da Je razvesele... Uzalud ptice pjevaju.
Lice je Majke Božje uvijek tužno, uvijek prebolno.

I svako vedro jutro u rana, topla proljeća
dok morskom pučinom vjetrovi s lakoćom lađe nose,
dok još spava Janjina i tiho osvježenje pada,
tada su oči žalosne Majke Božje pune rose.

I šumom prođe srh da Majka Božja plače.
Sve se uznemiri i strese do najmanjeg lista.
Sunce se požuri da grane. Sve plaho zatitra,
a tad i kroz suze Majke Božje tihi sjaj zablista...

MIRA PREISLER
(1908–1982)

Mira Preisler rođena je 22. lipnja 1908. u Zagrebu. Umrla je 12. prosinca 1982. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Akordi* (1963), *Kroz prašinu i kamenje* (1967), *Akordi* (1969), *Mirne staze* (1977), *Spomenar srca* (1978).

POĐI S NAMA!

Pođi s nama!
Kraljice u sivoj odjeći, opasana pojasom s putnom torbom i u sandalama.
Upalila si luči u dušama našim. Oči naše plamte od zanosa!
Pođi s nama!
Opasani smo pojasom s putnom torbom Vječne Riječi. U našim dušama upaljene su luči.
Ceste su beskrajno duge, a u očima prolaznika ugasilo se svjetlo.
Prašina zagušljiva prati njihove korake. Smiju se kao da su razbili posude staklene.

Strah nas je od Učitelja!
Pođi s nama!
Upalila si luči u dušama našim. Oči naše plamte od zanosa.
Kraljice u sivoj odjeći, opasana pojasom sa putnom torbom i sandalama.

Večernje su se magle objesile o krovove kuća u našem gradu.
Magle su protkane mutnim svjetlom. Povorke kreću kućama svojim. Umor ih baca na postelje i u brigama crnim sklapaju svoje oči.
Negdje mladost od stakla, snaga i smijeh. Pjesma i svirka.
Koraci živi i ledeni.
idu u prazno.
U očima im se ugasilo svjetlo.

Pokraj dugih sjena osjetili smo Učitelja. Prolazi sam.
Kroz magle protkane mrtvim svjetlom kaplje kiša Getsemana.
Orosila je naše pognute glave.

Upaljene luči u našim dušama.
Nije to kiša što kaplje. To su suze Učitelja.
Kraljica u sivoj odjeći, opasana pojasom sa putnom torbom i u sandalama prosula je suze.
To su luči što gore u našim dušama.

Pođi s nama! S Tobom ćemo, Kraljice, poći prašnim cestama kroz maglu i u prolaznicima upaliti ugaslo svjetlo.
Naći ćemo mirno mjesto, gdje će na čas utihnuti ptice, a cvijeće će zatvoriti svoje lati. Negdje po travi padat će rosa.
Mi ćemo otvoriti svoje putne torbe. Sa Vječnom Riječi.
Svjetlo će se razići po dušama.
Mirno mjesto!.....

Svi će čuti glas Učitelja!

S prašnim sandalama poći ćemo dalje i otvarati putnu torbu sa Vječnom Riječi!
Kraljica u sivoj odjeći opasana pojasom sa putnom torbom i u sandalama
Upalila je luči u našim dušama.
Oči naše plamte od zanosa!
Kraljice naša!

MAJCI CIJELOG SVIJETA

Vidjela sam je
Kako je Isusa u naručju obuhvatila beskrajnim Majčinstvom držeći u Njemu cijeli svijet.

Božansko Dijete
Predano se naslonilo na Majku izabranu od Oca, predano, prepustivši joj cijeli svijet.

Svemirom lebdi
U treperenju zvijezda, u svjetlu sunca, u sjaju mjeseca
Kruna
Kojom je ovjenčana
Pred očima Njezinim
Prostire se zemlja...

Jednim, jedinim pogledom
Cijelu je obuhvatila
U ljubavi
U brizi
U boli i patnji

U tom jedinom pogledu
Svi smo mi okupljeni.

O, mi!
Da, mi, djeca njezina, stanovnici zemlje.
Mi što bezglavo jurimo za znanošću, za radom, za dobrima
što nam zemlja rađa
Mi što bismo htjeli obuhvatiti svemir, zaustaviti kiše i poplave,
bježati od potresa i mirno gledati zemlju što se trese.
Mi sitna djeca, što bismo htjeli izliječiti rak, gubu, prebite kosti
i neizlječive bolesti umornih srdaca.
Mi koji sa zebnjom gledamo raskoš i sjaj — bijedu i siromaštvo.
O, beskrajne patnje!... O more bola što počiva pod pogledom
Tvojim!....
Daj da sve to bude Tvoje,
Kad se javiš u osmjehu zore ovjenčana suncem.
Spasi nas!
Za ljubav Tvoje odane djece
Kada ti u sumraku donose cvijet pred Tvoju sliku u svojem
skromnom domu.
A kad se počinju trusiti latice ispred Tvog oltara
Sjeti se
To su rastrgana srca što Te vječno mole za blagoslov sviju
i veliko oproštenje.
MAJKO CIJELOG SVIJETA!

POHODI ME!

Pohodi me, dobra Majko od zdravlja,
I daj mi
Da osjetim miris Tvoje duše.
Miris nade i olakšanja,

mira i smirenja,
radosti za trpljenjem.
Miris što struji iz izvora voda, koji su potekli pod nogama Tvojim
Izvora, što si ih dozvala iz zemljine utrobe i dala im blagoslov za
naše kosti umorne i meso što trune na nama
Dobra Majko od zdravlja!

Pogledaj na naše sklopljene ruke
I umorne oči.
Dok putujemo stazom trpljenja u tišini osluškujemo žubor
izvora Tvojih
Izvora milosti i Ljubavi
Izvora voda u kojima šumi blagoslov Tvoj za trpljenje Tvoje
najdraže djece
Djece bolesnog tijela
I patničke duše.
Dobra Majko od zdravlja!

Pohodi me!
Moje su kosti izbrojene u trpljenju.
Pohodi i sve moje supatnike, djecu izabranu.
Poškropi nas iz izvora Tvojih
Lurda, Banneuxa, Bistrice, Sinja,
I daj olakšanje tvrdim krevetima
Izmučenim srcima
Šutljivim usnama.
Daj nas obaspi milostima za mukotrpni život
Da osjetimo vrijednost trpljenja u Tvome krilu
DOBRA MAJKO OD ZDRAVLJA!

JERONIM KORNER
(1909–1976)

Jeronim Korner rođen je 3. siječnja 1909. u Herceg Novom. Umro je 21. siječnja 1976. u Volterri kraj Pise. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Blistavi rub* (1932), *Ljubav neba* (1935), *Ljeto i vječnost* (1935), *U hramu cistercija* (1938), *Obasjane staze* (1941), *Nebo s trideset zvijezda* (1975).

MAJCI ČOVJEČANSTVA

U crninu bola zavila se duša.
Ruka traži svjetlost.
Ruka klone.
Ukapaju se prsti u meso od srca.
Ali svuda su tmine i praznine.
U njima duša osamljena grca.

Umorni od traženja i očajanja,
idemo svijetom kao sprovod velikana,
ko sablasti neke
kroz ugasle požare htijenja.
Mi tražimo nebo,
mi tražimo suzu oproštenja,
a nikog nema.

O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti zvijezdo stara nad kolijevkom ubogara,
otvori vjeđe nad ponorom naše tmine
i pogledaj,
koliko bijednika ide svijetom
bez Boga
i bez istine.

Čuješ li kako se lome svemirom
udarci o prsa grješnikova
i vidiš li duše kako se grče,

da dosegnu plavet neba,
a tijelo se koleba,
jer hoće hljeba?!

Vidiš li kako duša klone,
kako traži Boga, a nema neba
kako traži Tebe, a nema sebe,
kako traži mira, sreće
i zaboravi blage,
a nema snage?!

O Majko Božja,
zoro naših zora,
Ti oko patnje i nevolje naše,
prospi srebro milosrđa svoga!
I vrati nam ljubav,
vrati nam Boga!

MOJ DAR BISTRIČKOJ GOSPI

Tvoj kip je star i vjekove broji,
al jošte pred njim izgaraju svijeće.
Tako ti ljubav za Tebe, Majko,
u srcima Hrvata umrijeti neće.

Kip je taj, Majko, i malen i bijedan
a tih je kraj Tvoje silne milosti,
Al za to su srca sva dobra i blaga,
što dolaze k Tebi u suncu i radosti.

O, danas i ja vaskolik gorim
od ljubavi Tvoje svete i vrele,
I kao da nosim stopama Tvojim
srce, Majko, Hrvatske cijele.

I svaki kut u mojoj duši
željan je pjesme Tvoje silne slave.
Oh, htio bih imat usne sviju ljudi
i šapat cvijeća i rosne trave.

O, htio bih slovom svemira cijelog
da slavim Tebe, Djevice bijela,
Jer Ti si Majko, ljubavi plaštem
moj dragi narod odijela.

Danas mi je srce ljubavi puno,
kao pred oltarom uljanica sveta.
Uzmi ga, Majko, nek Ti vječno gori
i pjeva pjesmu moju mladu, lijepu...

Ja znam, da ono dostojno nije,
al uzmi ga, draga milostiva Mati,
i u njemu gledaj ljubavi bez dna
što za Tebe ćute Hrvati.

TREĆA NOĆNICA

I.

Po Tebi Krist nam se daje
u svetoj hostiji bijeloj.
Sliku Njegova lika
Pronose Tvoje oči.
Ti jesi Crkvi cijeloj
divna i blistava zvijezda,
desnica jesi, Majko,
njezine moći.

Tvoja je ruka stalna,
jer žena Ti si jaka
i Ti si nova Judita,
što lađom Gospodnjom ravna.
K Tebi podiže oči
i pokorni Simon Stilita
i grješnik kojemu srce
ponoć obavija tavna.

II.

Mnogi valovi biju
tu lađu svetoga Petra.
Noć se zaplela crna
u krhka njezina jedra.
Reko bi: Igračka to je
ludog, bjesomučnog vjetra,
al Ti se nad njom blistaš
u sjaju — Svojega spektra!

III.

U Tebi neka se slavi
Ljubav i Božja snaga.
Neka ih slave sveci
i anđela četa blaga;
svi koji ljube Boga
sa svetim zborom levita.
O moćna, slavna i nova
i nenatkriljiva
Judita!

IV.

Neka se danas združi
Crkva zemlje i raja
jer ovo je čas kad sve je
po Tebi postalo jedno.
Jer Ti si ljudstvo bijedno
povukla u vrelo sjaja,
o moćna kraljice Božja,
kraljice
raja!

FERDINAND SINKOVIĆ (1911)

Ferdinand Sinković rodio se u Koljnofu (mađ. Kópháza) 4. srpnja 1911. Svećenik. Pjesnička djela: *Otajni ribolov* (1982).

HIŽA ZLATA

Još u časi stari
Nisu na oltari,
Nego v'hiža čuvat
Htili Sakramenat.

Crikve Šalamona
Biše pozlaćena.
— Bog u njoj stanuje —
Pretkip je Marije.

Kako biše ona
Crikva Šalamona
Najlipša med svimi,
Još i ke su Rimi.

Tako se Marija,
Majka najmilija,
V' znaku zlate hiže
Nad sva bića zdiže.

MAJKA

Simbol bi svibnja znao ozdravit svit,
Ar on je lipi misec matere,
Ka dite čisti, njeguje, pere,
Zacipi ljubav, s njom otpira vid.

Današnji tvrdi svit godi mužem:
Svakud nek sila, lažni govori,

Sve išće svoje, za se se bori.
Je ovo majčin duh, njoj zadužen?

Obrni lice majkici svojoj,
U krilu nje ćeš najti zavićaj,
Ostavi lakte, glasni ljuti boj,

Domaćoj kriposti prvinstvo daj,
Ljubavi dragocjenoi majčinoj:
Na licu Maike Božje vidiš sjaj!

VRATA NEBESKA

Prez Majke Marije
Širom ov svit ti je
Plača puna uza.
U njoj klika suza!

Ar nebeska vrata,
Donle još zaprta,
Po njoj se otvoru,
Kroz zvjezdanu zoru.

Sve milosti mati,
Na pomoć te zvati
Biži svaki človik,
Putnik zemaljskih dnik.

Grišnikov zaviće,
Zalog vječne sriće,
Ki te pravo ljubi,
Ta se ne pogubi.

O Majka Marija.
Ljubav se razvija
V' srcu prema tebi,
Gdo te ljubio ne bi?

Sjajno svitiš zgora,
Kot nebeska zora.
Ku teško čekamo
I željimo samo.

Prez tebe bludimo
I projdemo mimo
U jedini naš spas,
Ki zadovolji nas.

Prez tebe smo slipi
V' žitka svakom hipi,
Kîm u sinju griha
Duša teško zdiha.

Zibranosti dokaz
Jasan je, kad ki vas
Zizma tebi služi
I od jakih muži.

U svi teški bitka
Ubogoga žitka
Naša si danica,
Jutarnja zvezdica.

Peljaj nas nadalje
Po puti, ke šalje
Tvoja nam providnost,
Tugu ili radost.

Bud morska zvezdica,
Zvijezda peljačica
Na morju nam žitka,
Dokle traje bitka.

A kad udri ura,
Da nam duša zdura,
Bud nam večernjica,
Marija Divica.

JOSIP VELEBIT
(1911)

Josip Velebit rođen je 30. lipnja 1911. u Rijeci. Pjesnička djela: *Putnikova pjesma* (1940).

MATER DOLOROSA

Koplje mrtvih mučitelja,
Sine, više ne prijeti.
Otidoše probiv drago
Srce, i sve suze moje
Ne će ga već oživjeti.

Čini mi se: ljubav Tvoja
Muči, kini, srca tašta
I zato Te razapeše.
O, reci mi, bolan sine,
Zar se i to, i to prašta?! —
Hladne su Ti ruke, tijelo
Tek lice, gle, čudno sja se.
Zar će i smrt nadvladati
Ljubav Tvoja, da sav teret
Grijeha ljudskih primi na se?

ANTE JAKŠIĆ
(1912–1987)

Ante Jakšić rođen je 22. travnja 1912. u Bačkom Brijegu kod Sombora. Umro je 30. studenoga 1987. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Biserni đerdan* (1931), *U dolini zaborava* (1936), *Zova proljeća i mladosti* (1938), *Pod sapetim krilima* (1941), *Elegije* (1954), *Hod pod zvijezdama* (1955), *Osamljeni mostovi* (1962), *Pred vratima tišine* (1963), *Pjesme o sinu čovječjem* (1965), *Pod pješčanim satom* (1975), *Molitve pod zvijezdama* (1979).

NAJLJEPŠOJ MEĐU ŽENAMA

Tebi ne pristupaju oni što nose posude laži
I u čijim mržnja leži zjenama,
I smrtnici nikada neće razotkriti Tvoje draži,
Najljepša među ženama!

Jer Ti si visoka gora bjelinom život gdje grezne
I mir u čistim sjenama,
I bit ćeš velika onom za pravdom koji još čezne,
Najljepša među ženama.

I majkom mnogi zvat će Te što majke svoje nemaju,
A ljubav svijetom pronose,
I mnogi k tebi doći će s nepravde koji stradaju,
A ipak tugom iskrenom
Zbog grijeha oči orose.

I bit ćeš sunce ubogih što miso patnje nalaze
U tvojim tužnim očima,
Da patnjom svojom ustrajnom još zmiji glavu pogaze
U kobnim za nas noćima.

Jer Ti si izvor utjehe što tužna srca orosi
I ranu svaku zavije,
Jer Ti si sveta zastava što vitez smjeli pronosi
Nad gradom ljudstva uboga
Ko požar da je razvije.

I zato mi Te nosimo ko dragulj naših nadanja
U svojim skromnim zjenama,
I Ti si luka odmora kroz vihor naših stradanja
Najljepša među ženama!

MARIJA

1.

Nebo i zemlja tvojim dahom dišu,
ljepota tvoja u svakom je klasu,
na pozdrav tebi sve se grane njišu,
ko majka dijete Ti nas vodiš k Spasu.

Ko majka dijete Ti nas vodiš k Spasu
i suze brišeš sa našega lica,
nov život blista u tvojemu glasu
i srca dižeš kao jato ptica.

I srca dižeš kao jato ptica
u vedru plavet i prostranstva veća,
i kao tamjan s jutarnjih ravnica

iz duše plamsa zahvalnost i sreća,
jer Ti si radost, utjeha i mati
svakom tko ljubi, nada se i pati.

2.

Svakom tko ljubi, nada se i pati
iz tvoje ruke srce radost prima,
i Ti ćeš mir i blagu ljubav dati
i vratit nade što pogasi zima.

I vratit polet svenuo od mraza
u danu tuge, beznađa i plača,
jer Ti si puna milosti, i staza
kojom nas vodiš od smrti je jača.

I Ti si temelj na kojem se zida
život iz kojeg uskrsnuće diše,
a mi smo list, što slabi vjetar njiše

i mirno s grane prolaznosti skida.
I tako krhke i skromne po snazi
za vječni život Ti nas preobrazi.

MARIJO, MAJKO

Marijo, majko Božjega Sina,
milosti puna Djevice smjerna,
svoj pogled svrni k nama s visina
i nadom gani srca nam vjerna.

Budi nam izvor utjehe blage,
zvijezda u noći zemnoga puta,
ljubavi daj nam, vjere i snage,
smirenje svakom, koji još luta.

Zaštita budi svih Hrvata
u miru, slozi i slobodi,
otvori ljepših dana vrata,

u vječni život Ti nas vodi.
Marijo, mako Božjega Sina,
svoj pogled svrni na nas s visina!

BRANKO KLARIĆ
(1912–1945)

Branko Klarić rođen je 16. kolovoza 1912. u Jesenicama, Poljička Knežija. Pjesnička djela: *Missa poetica* (1936), *Darovi vječnosti* (1939), *Sklopljenih ruku* (1940), *Slava katedrale* (1942), *Srebrni kovčeg* (1943), *Svjedočanstvo zemlje* (1943).

BLAGOSLOVLJENA MEĐU ŽENAMA

Svako jutro prolaze žene iz mog sela
S krunicom u ruci i s tugom u zjenama,
Idu nekuda i šapću iz srca vrela:
Blagoslovljena Ti među ženama.

Od toga se šapata prene povrh puta grana
I moli u plavim jutarnjim sjenama,
Svuda okolo struji tiha molitva rana:
Blagoslovljena Ti među ženama.

Tada se makne pod stijenom šarulja zmija
Što od tog šapata dršće po pjegastima venama.
Kliče travka što u procijepi klija:
Blagoslovljena Ti među ženama.

Posljednja zvijezda što pomalo nestaje
I na ružičnom nebu katkad bljesne sama
Zadnjim dahom svojim klicati ne prestaje:
Blagoslovljena Ti među ženama.

Pod lakim dodirom nevidljive boli
U nezamjetljivim jutarnjim mijenama
Ide čovjek po putu svom i moli:
Blagoslovljena Ti među ženama.

I netaknut djevičanski cvijet
Što je niko na nepristupačnim stijenama
Šalje Njoj jutarnji pozdrav svet:
Blagoslovljena Ti među ženama.

Ona kojoj jutros sve od ljubavi kliče
I koja čini da se rađa dobrota u nama,
Ona što iz Božjeg krila ko nevin cvijet niče,
Ona je blagoslovljena među ženama.

ANĐEO GOSPODNJI NAVIJESTIO MARIJI

Nebo zlatnog žita je požnjeveno.
Ime Gospodnje koje je bilo
Nacrtano na utrnutoj stazi zvijezda
Sad je u srcu mom užeženo.
Zlatnomodri plamen piruca.
Cvijet u mojem oku od sjaja puca.
Jedan oblak prši nada mnom letom.
Anđeo Gospodnji navijesti Mariji
I ona zače po Duhu svetom.

Žita su poželjela kišu.
Život koji kapljama teče.
Žedne se vlati s uzduhom njišu.
Pohodile su me danas tri duvne svete,
Alba, Vijola, Observata.
(Sve tri kao svjetiljke mudrih djevica svijetle).
Anđeo Gospodnji je uspio u misiji svojoj.
Evo službenice gospodnje,
Budi meni po riječi tvojoj.

Podne. Veliko Sunce sja. I blistavim lukom
Miluje cvijeće rukom.
Iz zemlje sokovi teku. Toplina cvjeta.
Dvanaest Svijećnjaka Dana
Ražiga tamne zakutke svijeta.
Cvijetovi zvone srebrnim krunama.
Riječ je Tijelom postala,
I prebivala među nama.

Pomolimo se.
Bože, koji svako posijano zrno žita
Oplođuješ milošću proljetne kiše,

Tvoja je snaga u nama od vijeka skrita.
Ona sad klija. Ona sad diše.
Mi smo vidjeli Sunce
I žetve zdrave i sjajne.
Ali još smo kljasti. Ulij u naše ruke
Snagu, da sakupimo bremena zrela,
(Blagoslovljeno Voće Muke).

DIGNI ME NAD MOJU TUGU

Na vratima mojim prosjak jede
Svoj uprošeni kruh.
Pun je nevolje i bijede,
Nemoćan, gol i suh.
Ništa nema već sunce što ga grije
Pa se ipak katkada nasmije,
Marijo, Majko moja.

Ulicom jednom prolazi sirota.
Niko ne gleda na nju,
Nju ne čeka radost života
I u tom jadnom stanju
Svojoj se mladosti veseli,
I sreći koju želi,
Marijo, Majko moja.

Pred licem tvog Sina grešnik kleči.
Bio je prepun zala,
A kad je primio utjehu Božjih riječi
Tuga mu sa srca pala.
Sad moli sretan u svetom Gradu
I grli novu vjeru i nadu,
Marijo, Majko moja.

A duša moja duše hrvala
S tugom mladosti moje
Pa tuga dušu moju shrvala
I ruke skrštene stoje.

Pogledaj, stoga, najbjednijeg slugu
I digni me nad moju tugu,
Marijo, Majko moja.

I ja sam prosjak i grešnik i sirota
I imam srce što plače
Zgažene radosti života
Svaki dan sve jače, jače.
O, pokrij tugu moju smirenja velom
I dušu moju radošću bijelom,
Marijo, Majko moja.

VINKO NIKOLIĆ
(1912)

Vinko Nikolić rođen je 2. ožujka 1912. u Šibeniku. Pjesnička djela: *Proljetna svitanja* (1935), *Svijetli putovi* (1938), *Moj grad* (1941), *Oslobođeni žali* (1944), *Izgubljena domovina* (1947), *Oskvrnuto proljeće* (1947), *Molitva za moju Hrvatsku* (1947), *Duga nad porušenim mostovima* (1964).

GOSPA SRIMSKA

Na brigu usrid kamenja sivog našeg dolačkog poja
stoji ko zna koliko stara: crkvica mala i bila.
Oko nje je šumica slaba, gora sviju baš boja,
pa ova crkvica tija pari ka osamjena vila.

Crkva ka starica trudna već je i prignila pleča
po brimenom života; zidovi se drže ka o' milosti.
Ta u njojzi već je pradid našega pradida kleča,
tu su grobiman okolo počinile trudne im kosti.

Oko nje su naši stari posadili raznoliku goru,
šta je izrasla đubrena mrtvin. Tu je maslina, smrika;
u raspucanim grobin sušu se žile boru,
šta oko njega se pletu bršnjan i lovorika.

A u crkvi na jedinon oltaru stoji Divica Marija,
sa svojin Ditićom u naranku, — sama, bidna i tužna.
I meni se čini da je svake godine sve starija i starija,
al odavle Ona ne biži, makar kuća Joj odumidna i ružna.

Nema na Nježinon oltaru nikakva cvića, ni nakita;
nema ni obične tavaje a kamo li kakva zlata —
ka nika druga zavitna mista. Tek arnost je sakrita
u po kojen latenon daru i jednoj svaži kraj vrata.

A ispo Nježina kvadra stoji jedna bandira mala —
trobojka 'rvaski boja, namisto srebra i zlata, —

taj jedini zlamen svog puka, po komu uvik se zvala:
najboja Majka, Marija, sveta Krajica 'Rvata.

Takvu Gospu ja volin. Ovakva žalosna Marija
meni se pari da je Gospa mog ditinstva i snova.
Ovakvoj se tužnoj i skromnoj naminije ponajlipša arija,
molitva trudne mi duše i ova pismica nova.

Ne volin viditi Gospu u zlatu ka gospođe ovoga svita;
za me je furešta ona šta je u raskošju, blagu i svili,
jer to su ritko bogojubni' dari neg obična mita
bogati' judi da moru grišiti daje — pa nisu mi mili.

O Marijo žalosna majko, zlamene dobri matera,
kumpati, ali ja Te volin bidnu ka narod, — bez zlata.
Ja sam samo pri' takon u mladosti srce Ti stera,
Ti si meni i danas Marija dobra, moćna Kraljica 'Rvata.

O Ti kojoj je jedan mladi pisnik u mladosti dariva sebe,
i bila mu jedina i najlipša žena — lipa kano iz bajke,
budi mu dobra ka prije, pa i ako on pribrdi Tebe,
ostani Marija, ne zanemari diteta moje bogujubne majke!

IVO BALENTOVIĆ
(1913)

Ivo Balentović rođen je godine 1913. u Županji. Živi u Umagu.
Pjesnička djela: *Krvavi ples* (1939), *Balada o rastanku* (1969).

GOSPI LURDSKOJ

Pred Tobom, Djevo Majko Lurda grada,
Tvoj narod vjerni sklapa trudne ruke,
Od Tebe milost sa nebesa pita,
Pomoć mu podaj, ublaži mu muke!

Ti dobra Majko, Kraljice nebeska,
Već tisućama pomoći si dala,
I svakim danom ozdravljeni kliču:
"O hvala, Majko-Gospo Lurdska, hvala!"

I naša majka Ti ćeš, Djevo, biti,
Tvoj narod Tebe poštuje i moli,
Milost mu svoju pruži sa nebesa,
Izliječi rane i utješi boli...

RADOST MAJKE MARIJE

Kad je na nebu bljesnula velika zvijezda,
tiho je meknulo jedno malo janje.
Lahor je nježno zanjihao granje...
Pjesma se je anđela prosula preko usnulih njiva.

I spojila radošću zemlju i nebeske visine,
a usne majke Marije ko ruže rumene dvije
tiho su šaptale: Sine...

Oči, lijepe oči Majke Marije bile su pune
toploga sjaja
ko miris proljetnih noći —
ko more, kad spokojno spava.

Lijepe, majke Marije oči.

Pa kad su došli pastiri i mladome se Kralju poklonili
i nadjeli zapjevali nove pjesme radosti,
lice je majke Marije zasjalo smiješkom blagosti.

Oči je lijepe sreća beskrajna zalila.

I dok su ruke sklopljene starca Josipa drhtale
I molitve ko modri leptiri kružile Gospođu u visine
usne su majke Marije ko ruže lijepe rumene
(dok je lahor vani ljuljao usnulo granje
i do nogu Isusovih spavalo malo janje)
drhtavo šaptale: Sine...

SVIBANJSKI ČARI

U šljiviku, vrtu prava je divota,
procvalo je divno, mirišljavo cvijeće,
prirodu je krasnu pogledat milota,
u grudima srce širi se od sreće.

Laki vjetrić šeta preko cvjetnih grana
i latice bijele raznosti posvuda,
poklici se sreće ore sa svih strana,
marna pčela cvijećem mirisnim vrluda.

Mladenačka srca sad kliču od sreće,
sa starog zvonika zvona skladno zvone,
dječica se žure, k crkvi nose cvijeće
da okite oltar svibanjske Madone.

JANKO BUBALO
(1913)

Janko Nikola Bubalo rođen je 31. siječnja 1913. u Turčinovićima u Hercegovini. Svećenik, franjevac, živi na Humcu kod Ljubuškoga. Pjesnička djela: *Koraci od jučer* (1973), *Na rubu ništavila* (1974), *Između sna i zastava* (1975), *Raspon trenutka* (1976), *Prema sidrištu* (1977), *Gorko drvo* (1977), *Blagoslov darivanja* (1983).

PREMA VISOVCU I NATRAG

Sve kovitlac do kovitlaca.
Petlja do petlje. Raskrižja su tu
prava Blagodat! Jer, tu te goniči
bar za časak puste
da se obazreš i pogledaš
koliko ti mostova ostaje
da svoju nemoć mimoiđeš.
Makar kroz stoljeća
ni jedno vješalo prazno ne ostade,
tu galebovi,
nadlijeću i njih i sebe,
svojoj se strasti vesele.
Blagoslovljeni među letačima!
Samo od njihova jedrenja
plavetnilo još plavlje postaje

Ovdje ih nema! Ovdje
voda i povijest, zaljubljeni u sebe,
sve paleže, sve vihore tišinom poliše.
Visovac! Vidim: i sebe i mene nadvisuje.
I svojom tišinom i mirom Neslutnje.
Pa, kad se zagledah u kameni zdenac
(dno mu duboko pod jezerom miruje)
što nekad ga bijeli Oci u njem izdubiše,
i, za ostatak vremena mušmulom natkriše,
s gutljajem vode iz njega

razboljeg srce otajstvom postrojbe
onih što padoše, tu, na toj hridi
gdje sada Nezemlja počinje

A Krka se zagledala u se.
I, na svom stubištu prska, do bezumlja,
da kosti osvajača izbljuje.
Da sve, ko Nadsvijet, čisto i njeno postane!
Ko sunce, okrunjeno njezinim suzama,
dok lijega u vrtlog njenih slapova.
Pa, tako. Siđoh, za čas, sa zemlje
i uspeh se nada se,
u neponovljivosti,
za koju nisam znao
dok me ove ljepote ne prožeše. A,
još i sad me Gospa, bosanska, negoriva,
iz visovačkog čudesnog snovišta
starim otajstvom proniče

U MAJČINU PROŠTENIŠTU

Pred širokobriješkom Gospom

Ni godine, ni one teške,
ni one Ti više ne smetaju.
Nikoga nije lako obradovat ko Tebe:
čim Ti se nešto daruje
kao što Ti ja danas svoje,
ne znam što, darovah,
sve biva plavo od neke novoće.

Pa, ovaj put
neka nitko u Mir ne dira
prosut po ovom kamenju
oko ovog sunčanog uzlaza,
da ne bismo mutili slutnja
u kojima se vrijeme ne mijenja. Samo,
neka se, majko, ovog časa sve zaplavi:

i moje mutne oči
i Tvoj vijenac od zvijezda.

Gledam: širokobriješko plavo nebo
naslonilo se na Tvoja ramena.
I nigdje pod suncem nije tako plavo
kao na Tvome majčinskom ramenu i
kao, ovoga časa,
u mojim umornim očima.

Pa, iako su mi oči već dobrano oteščale
od suvišnih stvari i dugih čekanja,
ovoga časa sve su stvari iz njih iselile
da Tebe,
tako plavu, prime
i u svomu Te dnu ostoliče.

I tako, Majko, jadnik nadam se
da Ti tu neće smetati pokoja ptičica
što mi još uvijek ostade u očima, a
u njima nema mjesta ni jedna druga Marija:
sve se za Tebe priprema.

Stoga, u ovom času silaska u dno vremena,
dok silazim u bezdan koji se time otvara,
vidim da ni tu Tvoj korak ne počinje:
Ti si nam darovana prije svih vremena!

I tako, već davno se ovaj Brijeg zaplavio
od Tvoje Vječnosti i Tvog, Gospe, Početka.

ALEKSA KOKIĆ
(1913–1940)

Aleksa Kokić rođen je 14. listopada 1913. u Subotici. Umro je 17. kolovoza 1940. u Cetinju. Bio je svećenik. Pjesnička djela: *Klasovi pjevaju* (1936), *Zvona tihe radosti* (1938), *Srebrno kasje* (1962).

MAJKA LIJEPE LJUBAVI

O Majko lijepe ljubavi i Djevo,
Na koju grijeha nije pala sjena,
Pjesmom siromaha, molbom sitnih ljudi.
Cvrkutom i cvijećem budi pozdravljena.

Pozdravljena budi za sve one čase
kad je naša duša samo za bol znala,
I jedina Ti si ustrajala uz nas,
Pogledom si blagim križ nam olakšala.

Pozdravljena budi za dobrotu Tvoju,
Kad su sa svih strana nepravde nas
Bile. Osvetu smo htjeli, zasuzile oči,
A Tvoje nas ruke nježno zagrlile!

Kad nad nama crni oblaci se vuku
I noć se grijeha već spuštati stala,
Rastvorila srce i ljubavlju Majke,
Nas bolesne, slabe, Ti si ugrijala.

I za one dane pozdravljena budi,
U Tvom krilu kad smo cvali mirom i
Srećom, bdila si nad našim poljem,
Šumom, lozom, kuće mirisale ljubavlju, proljećem.

O Majko lijepe ljubavi i Djevo,
Bez Tebe ne daj život nam ni trena.
Za Tvoju dobrotu pjesmom, srcem,
Hvalom, s pticama i žitom budi pozdravljena!

BIJELOJ GOSPI

Sedam dugih voštanih svijeća,
plamečcima bijelim plamte
pred Tvojim gotskim oltarom.
Sedam anđela malih s ljiljanom u ruci
nevinosti pjevaju pjesme;
njihovi zvonki glasovi
razliježu se kapelom starom.

Ti slušaš, o Bijela Gospo,
radosne pjesme anđela malih,
Ti gledaš u svijeće plamene,
Ti moliš za prezrene, patnike i grješne,
Ti moliš za nevine, sirote i male...
o Majko draga, daj,
moli i za mene!

Moli za mene i za sve nas ovdje,
jer trebamo s neba milosti i snage,
ojačaj vjeru, učvrsti nam nadu
i ljubav žarku u srce usadi,
da vedra čela,
čista srca,
Bijela Gospo, stupamo
prema Vječnom Gradu...

MAJKA SVIJU LJUDI

Majka si onima, koji su sretni,
A to su nevina djeca,
Jer ako tko, a to Ti znadeš,
Što je to prava sreća.

Majka si onima, koji su bolni,
Prezreni i bijedni,
Jer ničije nas oči ne prate tako,
I ničija ljubav od Tvoje nije veća.

Majka si onima, koji imadu svoje

Dobre i pobožne majke,
I onima, koji nikoga nemaju,
Koje su stotine nevolja stisle.

Majka si onima, koji imaju majke,
A ne znaju za njezinu ljubav,
Na koje ljudi tako malo misle...

Majka si onima, koji bi
Za komadić kruha prodali dušu,
Glad im je oduzela pamet, poštenje
I ponos, i ne cijene vrijednosti duše.

Majka si onima, koji rade
Ko jadna stoka, za bijedne plaće,
Muče se, pate i guše.

Majka si onom slijepcu, koji
Na uglu ulice stoji i drhtavom rukom
Nuđa staru, bezvrijednu robu,
I onom koji je izgubio nogu, hodeć
Putevima teškim, onom koji je bolan
I sušičavom djetetu i prosjaku i meni,
Koji nikom pomoći ne mogu.

Majka si svih nas na zemlji.
Tvoja nas ruka iz svagdanjih boli
Liječi i diže. Privlačiš umorne
Poglede naše i vodiš nas
K nebu i Bogu sve bliže.

SERAFIN MIČIĆ
(1913)

Serafin Mičić rođen je 16. rujna 1913. u Puntamici kraj Zadra. Svećenik franjevac, živi u Zadru. Pjesnička djela: *Aureole* (1942), *Zvjezdane viglije* (1982).

PIETÀ

Dok oko tebe lete gladne vrane,
ti s tugom misliš na usjeve zrele
kada si imo, uz krunu i rane,
i modrog cvijeća za uvojke vrele.

A sada nikog da se skrušen gane
pa da ti priđe kad ne možeš zvati:
to krhko biće, što ti ljubi rane,
da l' je to sjena ili tužna mati?

KALVARIJA

Što tražiš, o Čista,
na vratima tvrđe?
Odvedoše Krista
dželati i hrđe!

Sred granitna trga,
do kukova svučen,
u kandžama kvrga,
i pljuvan i tučen,

pod obručem drača
On stoji uz trsku
i praštanjem vraća
na pljuvačku mrsku.

Oko njeg ko talas
puk pestima maše:

"Krv njegova na nas
i koljeno naše"!

O Majko, i ja sam
od koljena tame:
nek kaplje taj balsam
i na me i na me!

VIKTOR VIDA
(1913–1960)

Viktor Vida rođen je 2. listopada 1913. u Kotoru. Svoj život završava samoubojstvom 25. rujna 1960. u Buenos Airesu. Pjesnička djela: *Svemir osobe* (1951), *Sužanj vremena* (1956), *Sabrane pjesme* (1926), *Otrovane lokve* (1971), *Pet stoljeća hrvatske književnosti,* knj. 139 (1982).

EX VOTO

Mjesec nad zaljevom
golubica s grančicom u kljunu.
Kap rose na krilu mrtvog šturka
ispod maslina.

Na tom kamenu i moji dragi snivaju:
Njiše ih južni vjetar u rogačima
iznad svjetlucavog mora
s plutom i stakalcima.

Al ja ne ću plakat:
neka riječji sjaju
i vlažno oko vidi Mariju!

Večernja zvijezda kroz luk zvonika
svijetli mladosti i svibnju.
Marija ide iz borika
tiho kao zrak kad kruži
između čaša od kristala.

Nebom golubice lete.

Na dlanu Joj noć
a na licu ruža cvjeta.

Peraste, o moja bijela tvrđo!

VEČER NAVJEŠTENJA I NOĆ

Rastuća večer, što se iz srca razlistava
kao palma.
Pod tim zračnim lukom
Djevica je plahovito stala,
među prstima joj drhću tri grančice.

Ona, koja bdije, zvat će se majka.

O slatki umor večeri, klonuće
u čistoj modrini, gdje blago velikih očiju
snatri.
Predvečerje Jone i lelujanje alga
u plićacima,
a potom noć Pascala,
koji sluša rječitu tišinu
kao Božji ljudi,
kad, odloživ motiku i mrežu,
ugađaju, Oče, tvojim znamenjima
i jedu kruh samoće i kvase ga suzama.

Dane je Gabrijel brojio, bacajući šljunak
u svježinu zdenca,
što je kao u vjenčanju mjeseca i vode
hladnom tamom težio vedrini
visokoga neba.

(Vrebam te iza stabla, zmijo, kako sikćeš na rub
Arkanđelova plašta.)

Obrisi stvari bili su one noći
kao osvijetljeni zelenim fenjerom,
kako znadu biti u djetinjstvu
na proštenjima
od mirisa karbida i ruza,
jer tako se dijete zanosi i čudi.

A tebe nek ponese vjera,
moj brate,

kad se budiš
u ovaj svijet tužnih sanja,
jer je bol
buran sjetne sreće.

LUCIJAN KORDIĆ
(1914)

Lucijan Kordić rođen je 9. lipnja 1914. u Grljevićima u Hercegovini. Franjevac. Pjesnička djela: *Zemlja* (1951), *Od zemlje do neba* (1953), *Pod arkadama neba* (1955), *Grob u katedrali* (1962), *Exodus* (1965).

MARIJO...

Marijo... tiha, dobra,
vječna Marijo!
Oči Tvoje plave
vječnog Boga slave.
Tvoja prečista usta
i Tvoja kosa gusta
u sebi proljeća nose:
milost sviju ljeta.
Tvoji blagi koraci
kao sunca pramci
šume i ne prestaju;
bljeskom nade sjaju.
Marijo... vjerna, sjajna,
bijela, lijepa Marijo!
U Tebi je čaroba mnoga,
Ti si živa riječ Boga.
Uzdasi duše Tvoje
nebeske su čiste boje.
Ti si ona, koja jednom
sinu zemaljskom bijednom
pruži okrilje majke.
Marijo... naše molbe žarke
saberi u pregršti cvijeća
širom burnih dolina.
Tada će sva zemna površina
postati zanos i vedrina...
Tiha, dobra, vječna Marijo!

TRENUTAK NJEZINA BIĆA

Ima nešto, što je s tobom prisno vezano kao
istrošena noć s osvanulim danom; kao prhli mrak
s orošenom zorom. I to je nešto: vjekovječni
strastveni misterij uma i srca.

A ti se jednostavno i bajoslovno zoveš Žena!

Za tobom se kao za otetom ljepotom pružaju
nostalgične ruke; za tobom kao za mučeničkom
pravdom žeđaju žedna tla; za tobom kao za svetom
slobodom ginu od ljubavi sve ukleti zemaljski vitezovi.

Tako si ti trojstveno i tisućstveno i uvijek
jedino samo Žena s pogledom uprtim u proklijale i
procvale brazde, u horoskop vremena, koji se ruši
u beskonačnost.

VJEČNO LICE MAJKE

Kao gordi sunčanik vjere,
kao ustreptala breza pokrivena godinama i surim jašmakom
prilaziš k meni.
Ti, koja si u bijele salaše mojega djetinjstva
zasadila bosilje radosti.
Ti, koja u mojemu hodu kroz logore života
djenu u ruke krepku nebosjajnu zastavu.
Ti, moja majko!
U Tvojoj prikazi cvjeta obličje svih majka.
Ti si sama mati Božja i moj trnoviti božanski susret.

VINKO KOS
(1914–1945)

Vinko Kos rođen je 10. srpnja 1914. u Sv. Jurju na Bregu. Pjesnička djela: *Vodopad* (1939), *Kipar* (1941), *Šišmir* (1943), *Lada* (1944).

PIETÀ

Sada moja bol sa zdvojnošću graniči
Srušila se bijela crkva moje sreće. Na mom krilu
leži hladan onaj što ga volim tako
majka, jadna majka. Sedam oštrih
mačeva u srcu to je samo blijeda slika
moje boli. Preko moje duše prelila se tuga
beskrajna ko vječnost.
Moje srce bijeli cvijet je trešnjin
ispod mraza tuge.

DOLOROSA

Tužni pogled tvoj sad traži ono truplo
ranjeno i golo usred krila tvoga,
da probudi barem na čas
sjećanje na davno hodanje
kroz raskoš večernjih idila,
kroz šuštanje klasja na poljima mladim;
da povrati sliku lica,
kud je vječnost svoje crte tkala.

Ali... zvuk što tako muklo tutnji i pada
ko teški predmet na nježnosti plahe.

U toj boli sjede kao u sjenama vrba
sve boli majka.
U tom plaču zvone svi molovi
pogrebnih zvonova.

Duge sjene idu kroz pokrajine mračne
u kopreni sivoj
i rone suze sviju gubitaka i odlazaka...
Šumna rijeka toči se livadama cvjetnim
i razlijeva se među procvalim voćkama.

Okamenjena sjediš, velika majko, i tužni pogled tvoj
uzalud traži truplo ranjeno i golo
usred krila tvoga.

RAJMUND KUPAREO
(1914)

Rajmund Kupareo rođen je 16. studenoga 1914. u Vrboskoj na otoku Hvaru. Svećenik dominikanac, živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Pjesme i psalmi* (1939), *Nad kolijevkom srca* (1945), *Na rijekama* (1949), *Blagoslov zvijezde* (1961), *Pjesme* (1980).

VELIKI ANGELUS

Još nije zamro prvi pozdrav anđeoskih usta...
Ko očarana — sluša zemlja tu pobožnu pjesmu staru,
Od svih stariju.
Ne znaš, da li su ustrajnija zvona koja zvone
Ili usta koja mole
Zdravomariju.

Sve je na zemlji po zvuku zvona tog odmjereno:
Na njegov se glas umorno polje budi
I lađe trče da u pjeni operu lice;
Na njegov se glas u podne krijepe sunce i ljudi,
A uveče zaspu djeca, šume i ptice.

Čini ti se tako, dok čitavom zemljom jedna pjesma ječi,
Da su svi zvonici u jedan uzidani,
I sva zvona u jedno salivena,
I svi konopi u jedan povezani,
A Gabrijel Božji da poteže konop
I s nebom pjeva divnu ariju,
Dok zemlja, more i ljudi pobožno mole
Zdravomariju.

GOSPA I JA DOČEKUJEMO PROLJEĆE

(U bolnici prije svećeničkog ređenja)

Gledaj, Gospo! Sustali i pripeti o hridine borovi
Opet podižu glave i šire ruke:

Grle Anđela proljeća.
Onog istog, koji je k Tebi nekog jutra došo
Prije mnogo stoljeća.

Razveselih se i ja, jer mi je navijestiti prišo,
Da ću iz Tvoga krila primiti na ruke ovog ljeta
Onoga, koji je ovog mjeseca u Tvoje krilo sišo,
Djevice sveta!

Znam, Gospo, posivjet ću u naponu mladenačke sreće,
Ko grmlje uz putove, koga podjeda prašina mnogo godina,
Ali meni je dosta, da jednom na ruke primim Gospodina,
Pa makar usnuo ko malovjeko proljetno cvijeće.

BALADA O GOSPINIM PČELAMA

Tako je bila Marija lijepa
Da su se za njom jagmile pčele,
Pa kad bi časkom prestala s poslom,
Na njene ruke one bi sjele.

Jer te su ruke nosile Krista,
Iz njih je slatko jeo i pio.
Pčele su znale da je med njihov
Djetetu Božjem posebno mio.

Bile su tužne što žive malo
I što im krila ne traju duže.
One bi htjele barem još jednom
Isusu ljubav s medom da pruže.

Zto ih Gospa vječnima stvori:
U svijeći ljubav gori im bijela.
Jer, što su svijeće tu na oltaru
Rojevi nego usnulih pčela?

MIRKO SLADE ŠILOVIĆ
(1916)

Mirko Slade Šilović rođen je 23. kolovoza 1916. godine u Splitu. Živi u Trogiru. Pjesnička djela: *Kamen, vrime, suće* (1988).

POST PARTUM VIRGINIS...

...tko će tako poniziti sebe u svijetu
a u krilu razlistava otajnost?

Uzalud ištemo slavu u legendama
kad smo naivnost dječju davno osudili;

u nemiru da nametnemo sebe
otejrali smo zakone iz srca patnika;

duh nam žudan sumnjama boluje,
a ne pristajemo na mudrost Pisma;

igre smo željni i utjehe,
ali s atomskim franjama;

sanjamo veličinu i moć,
a ugasili zvijezdu trakaticu;

hoćemo ljubav;
a ne učimo na šutnji riba dlijetom ucrtanih.

Ostanimo duše mramorne
i krotki telamoni Radovanovi
bdijući u istini Križa do izdaha...

...nakon poroñenja Djevice!

BLAŽEVE GOSPE

Kako su ponizne u svetačkom stavu,
smirene u čudesnim bojama
brnistre i javora, a za slavu
ovjenčane zlatičastim hvojama!

Te žalosne gospe traju zime,
stoljećima sred pobožnih ljeta
od Dubrovnika sve do Zadra sjeta,
u plaštevima raskošne rime.

Nevere gorke bdiju sa tronova,
umorni im prsti usred ružičnjaka
sviti kao grana milosrdna svaka
mole za radost drevnih svodova

da procvatu klanci u svetišta
a budući dani gradskih mira
otajstvena pouka odmorišta,
lukove ruža trajnoga mira.

Utkao Blaž je gospama na dar
kad tamjana, srebro maslinika
zavjete i zvijezde na oltar
dušom skrušenog umjetnika.

Zdrobio je za njih sivo stijenje,
pitomio zvijeri a let ptice
opelo u kuke i vitice
s modrilom svemira u smirenje,

da aureole cvjetne blistaju
vjencima patnje hrvatskih žala,
koralji i biseri da zalistaju
u radosnom nizu suprotiv zala.

Kao majki što su nas dojile,
svojim potom i ljubavi pojile

paćenice krunice cijele
pune nade prsi su im bijele,

na krosnima duge danke tkale
pokoru čineći za naše slaboće
u kruh topli brige pretakale
suzama mijući drevne samoće.

Nježnim gospama blago je nagnut
ružičasti vrat, blijedo lice
kao mladosti nam prve stranputice
za kajanja kasna prostrt je skut.

Prežalosne samotnice plaču,
ko mendule nabrekle im oči,
okružene boli mjeseca u noći
milovanja nose vedrinu uz draču.

Pa dok more u škrapama bije
a otoci slažu ružarije
tugu vrijeme veliča i liječi,
vjerni narod od davnina kleči.

Blago tebi, Blažu, majstore,
jer si bogorodicma ukrasio dvore
a svom srcu nebeske prostore.

STANKO DOMINIĆ
(917–1980)

Stanko Dominić rođen je 10. rujna 1917. u Zlataru. Umro je 15. ožujka 1980. u Zagrebu. Pjesnička djela: *Sunce z naših bregov* (1943), *Zrnje u čislu ljeta* (1967), *Pređa srca* (1969), *Kesne cvetje* (1970), *Zebrane popevke* (1978).

POZDRAVLJENJE

Zdravo Marija! Zdravo Marija!
Zvona se glas med brege odbija.
Pozdravljena budi v sakom času
Tu budi nam "Amen" v zadnjemu glasu.

Zdravo Marija! Zdravo Marija!
Ljepoti se Tvojoj moliju rože v obolku
Ti sama, tak sveta, si rodila Sveto
Med vsimi zabrana za tajnu gliboku.

O, daj da bi pri nam navek tak bilo:
Pozdravljenja anđelskog, da glas se prelija.
Od naše dece, da bi se molila deca:
Zdravo Marija! Zdravo Marija!

PRI MAJKI BOŽJOJ SNEŽNOJ V BELCU

Pozablena stara sama v samoći
za cintorom trošnim je cirkvica siva.
Čez okneca mala kak zgasnute oči,
sunce se s hiljadu niti preliva.

Mir blagi, sveti mir, z nejne nutrine izvira
a večnost vu vsakoj sliki i kipu prebiva.
Te nema smrti, ovde se ne vumira,
Tu saki čemer i blaga se vuteha skriva.

I se je kak spredi nebeskih vrati.
V toj lepoti kak svetlost, da
zdrugog sveta se blista.

Kak živi se smeju angjeli zlati,
a v majčinom krilu sunčece ljubi —
klonulu glavu Krista.

ANGELUS NAD POLJEM

Za brijegom veliko sunčano oko sklopit će vječ
S ravnice gubi se okvir orubljen modrinom:
To tkanje srca tu sitnu pređu
U talasnju žita žutom paučinom.

Vonja ožarina dana topli dah zrenja,
Šušti žia jaseča ljubav, ta hrana kruha.
Sve tiše orguljaju umuklih cvrčaka bdijenja,
Angelus zvoni nad poljem:
U ime Oca, Sina i Svetoga Duha.

Ave Marija! Prigibljem glavu
Dok suženi vidik zaprijeda mrak.
Orošen ganućem crvene je lati sklopio mrak.

ANA ZORKA KOJAKOVIĆ (1917)

Ana Zorka Kojaković rođena je godine 1917. u Čibači kod Dubrovnika. Sestra od Križa, živi u Đakovu. Pjesnička djela: *Pjesme otkupljene* (1983).

ROSA MYSTICA

Spustila si vjeđe ko zavjese teške
da skriješ ljepotu što u Tebi blista
i da možeš ronit sve dublje i dublje
u Božanstvo divno svoga dragog Krista.

Na toplo si srce pritisnula ružu
— do nje možda seže pogled Tvojih oči.
O, da mi je čuti zanosnu joj priču,
kad večerom blagim rajski miris toči.

I u dušu upit ljubavi puninu,
pa ne bojati se zala crne noći,
što mi često prijete, nego hrabra biti.
O, da mi je moći! O, da mi je moći!

ODUHOVLJENOJ

Kako je dobro znati da postojiš
Ti, Marijo
I, da si nam posve bliza.
Kako je blagotvorno
biti svjestan toga
u času
kad nam je prelaziti
preko nezasitnih provalija
sebičnosti
ili dok se hrvamo
s blještavim vijugama
oholosti.
Kako je lijepo tražiti

otiske Tvojih stopa
i pokušavati ići njihovim tragom,
Marijo,
stazo osunčana Duhom Svetim!
Sva
njegovom svetošću
oduhovljena!
Ti
nebeska vedrino,
snivana u noćima tjeskoba
koje žude za Tvojom rukom
dok nam kormilo skreće
prema crnim grebenima
zavisti, nemira.
Zvijezdo naših smionih nadanja,
ozdravi tamne vode
sve turobnijih sumnja,
sve težih strahovanja.
Unesi u njih Svjetlost Duha,
Zaručnika svoga,
Marijo oduhovljena,
Majko naša!

PREDVEČERJE MARIJINA UZNESENJA

Tragove Tvoje slave
nazirem ovoga predvečerja
u igri titravog zlata
između Sunca i Mora.
U ozračju vigilije
Tvoga velikog dana
ova igra postaje za me
Tvoja prisutnost,
Prelijepo Čedo Vječnoga Oca.
Kraljice
koja poniznošću dišeš
dok Otac
Tebe radi
zlato rasiplje po širokim morima,

a dragulje u dubinama stvara
Tebi za nakit.

Ti koja povjerova
jednom
i ustraja u moru gorčina
pijući iz kaleža svoga
Jedinorođenca
punim gutljajima
ne bi li Njemu lakše bilo.

Marijo
more vjere
u koje na Kalvariji
kapnuše prve kapi otkupiteljske
krvi
i Tebe
Majku Djevicu
priznaše
Suotkupiteljicom svega
stvorenoga
Ti
što čudom bje i Majka i Kći
Očeve Riječi,
a zaogrnuta neznatnošću
službenice

prođe našim tlom
i u jednom trenutku iščeznu
poput Sunčeve zrake.
Vječno je Sunce povuklo k Sebi
svoju najljepšu zraku.
Vječno je Sunce okrunilo
rajskom krunom
svoje Prelijepo Čedo.

Tragovi Tvoje slave
nazirem danas
u raskošnoj igri titravog zlata
na pučini zavičajnog mora
i čeznem da Te ugledam
u Tvojoj slavi,
Kraljice na nebo uznesena.

STIPO BARIŠIĆ
(1918–1944)

Stipo Barišić rođen je 23. 2. 1918. na Ceru kod Dervente. Bio je svećenik Vrhbosanske nadbiskupije. Poslije rođenja 6. 7. 1944. krenuo je vlakom za Slavonski Brod. Poslije bombardiranja vlaka između Želeće i Žepča ranjeni Stipo Barišić je preminuo na putu za dobojsku bolnicu. Pjesme je objavljivao u *Katoličkom tjedniku, Vrhbosni i Hrvatskoj misli.*

NA GORI

Onoga je dana proplakalo nebo,
A suze je krupne prolijevalo cvijeće,
Kad joj Dijete drago staviše u krilo,
U zagrljaj mrtvo – svu puninu sreće.

Prestalo je srce u grudima tući,
Utrnule zjene dva ugljena crna,
Zadrhtale usne poljubaca nježnih,
Prokapale suze ko sedefna zrna.

Njihala Ga mrtvog na grudima Mati,
Ljubila Mu crne zamršene prame,
Gledala Mu čelo izbodeno sveto,
Gledala Mu nježno satrveno rame.

A u dolu tamo zvončići su stali
Da slušaju šapat ljubavi i žara,
A drumovi pusti posuti su cvijećem,
što od rana Božjih ko oganj izgara.

I nitko se nije sjetio na Gori
Da se bodež plamni od ljubavi sja.
Tek su suze krupne svjedočile svijetu,
Da je oštrac plama probo Srca dva.

MOLITVA MAJCI BOLI

Sklapam slabe ruke svoje
Ko nemoćno slabo dijete
Tebe zovem sad iz doli
Znadeš Majko
Znadeš Dobra
Mene peče duša boli.

Tebi pružam bolne ruke
Otkrivam Ti srce svoje
Daj mi samo pogled jedan
O utješi Majko boli
Baci na me
Oči svoje.

Zar Ti trpjet majko možeš
Da se moje srce kida
Zar Te ganut neće boli
Od djeteta koje pati
Koje Tebe Majko ljubi
Koje Tebe Blaga voli.

Neizmjerno patim sada
U ponoru ginem boli
Tješiteljko bolnih Čista
Digni svoju ruku blagu
I obriši suze bistre
Daj da sreće jedan tračak
I u oku mome blista!

JAKOV KOPILOVIĆ
(1918)

Jakov Kopilović rođen je 9. srpnja 1918. u Subotici. Živi u Subotici. Pjesnička djela: *Daleko od zavičaja* (1944), *Tisuću i jedna noć* (1946), *Soneti* (1953), *U dolu jablan* (1964), *Radosti* (1966), *Medaljoni* (1967), *Sjeverna jesen* (1967), *Mozaik* (1967), *Njiva patnje* (1968), *Žedan đeram* (1968), *Plava veza dana* (1969), *Grlica na grani* (1970), *Skretnice* (1971), *Đerdan* (1979), *Cesta pod suncem* (1983).

MOLITVA ZA GLADNE

Isusova Majko
sjeti se zemaljskog
života svog
kao Sin Tvoj, BOG.

Čuvaj nam duše
i srca zamljišna,
a brazde od suše
i dažda suvišna.

Poplava, bujica
vode što ruši
domove žive.

Nahrani gladne.
Obrani jadne,
nejake i mirne.

ZDRAVO MARIJO!...

Zdravo Marijo
milosti puna!
Ostario sam;
život je šuma.

Marijo majko,
zlaćana kruno
i s Lunom rajskom
plavetno runo.

U meni zemlja
i prah i želja
da vječno živim.

Ti me usliši.
Pod križem stojim,
OCU se molim.

KAMILO KRIŽANIĆ
(1908–1975)

Kamilo Križanić rođen je 5. travnja 1908. u Petrinji. Umro je 22. travnja 1975. Pjesnička djela: *Lirika* (1933), *Na pragu ljepote* (1941).

PUTNIK PRED MADONOM

(Galovićevu zanosu pred Gian-Bellinijem)

Nemiri moji su puni lutanja, želje i noći
i nosim u sebi pogled sanja i muka davnih,
nikada ne će duša ovako ponizno doći
da prostre mlado srce s mirnih podravskih ravni
ko danas u tužaljci svojoj.

Jer putnika Tvoga dobrota i čežnja mira obuze
i licem koje trpi da bolove svoje preda
i rane složi svoje
nek smire ih Majčine ruke, operu Majčine suze.

— A mirni Lik na sluge svojega zanose gleda,
mole se majstorske boje,
u vlažnom polumraku visine se skromno skruše,
noseći govor boli
i stihove za spas duše.

ANTE SEKULIĆ
(1920)

Ante Sekulić rođen je 16. studenoga 1920. u Tavankutu kraj Subotice. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Sin nizina* (1941), *Zvona bjeline* (1946), *Vijenac uspomena* (1968).

PRED MADONOM

Zašto je, o dobra Gospo,
na cvijeće pala rosa?
Zašto je baš pred Tobom
zaplakala djevojka
bosa?

Ona već za drugu majku ne zna,
jer je davno ostala siroče,
Ti joj ne odbi, Djevice, molbe
u ovo kasno proljetno veče.

Strah ju je onih dana
što buru i smrt nose.
Ne odbij je!
I oprosti, Majko,
što je pred Tobom
rasplela crne kose...

MOJOJ KRALJICI

Na beskrajnim poljima,
daleko od zamamnih glasova
ljudskog bijesa, bacajući pogled
u čiste visine,
zastao sam pred Tvojom
nadzemaljskom pojavom,
o Marijo, Majko moja!

Prekinuo sam veze,
koje me vezahu za svakidašnji život.
Zaboravio sam bolove i patnje.
Pustio sam srce, da radonso kuca,
jer Tvoj je danas dan,
o Marijo!

Punino ljepote... Marijo divna...
Kraljice cvjetnih vječnih proljeća...
Tebi pjeva sva mladost moja!

"Sva si lijepa, o Marijo"
Kraljice čistih visina.
O, što da kažu danas o Tebi
usta moja? Ipak...
Glas će moj biti pun tuge.
Pjesma moja bit će prožeta bolom.
O, Majko, često sam plakao
cijele noći duge.
Madono!
Čuj tihi zaziv sina nizina.
Čuj jecaj ranjenog srca. Čuj...
Zdravo, o Kraljice moja!

Svijet suzama zalijeva trnje.
Svijet žudi pronaći sreću,
želi riješiti cilj i patnje života.
Lutaju tamom, jer ne znaju
da je vječnost više
nego kratka sreća...
Od umora, bola i ogorčenja života,
prešavši preko varavih nada,
klečim pred Tobom,
Utjeho moja!

Teško je...
Dolinom suza ori se pjesma
Zlobi, laži i strasti.
Himna je to onih
što traže sreću bez Boga.

Moje je srce puno tuge....
Glas moj je pun čežnje i vjere.
Bojim se... Ali čuj... Usliši.
Ne prezri vapaje moje.
Ne boj se grijeha mojih.
Čuj...
Zdravo Marijo, o Majko moja!

MIRKO VALIDŽIĆ
(1920)

Mirko Validžić rođen je 31. svibnja 1920. u Čitluku kod Knina. Svećenik, živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Osmijesi čežnje* (1962), *Oj Promino* (1965), *Govor moje duše* (1968), *Portreti* (1969), *Hrvatske zemlje znamen* (1970), *Povelja krvi i nemira* (1971), *Na iverju ime moje piše* (1974), *S mojih strništa* (1974), *Izabrane pjesme* (1976), *Poniranja i jedrine* (1980), *S onu stranu sunca* (1983), *Izviri i uviri* (1985).

MAJCI CRKVE

Na spomen Marijanskog
kongresa u Hrvatskoj 1971.

Najljepšoj Majci što je nebo stvori
sinovski pozdrav upravljamo rado:
Slava ti budi, najdivnija Ženo,
Kristove Crkve urese i nado.

Bezgrješnu, svetu, Majku Krista — Spasa
kršćanstvo slavi već stoljeća mnoga.
Uz djecu vjernu ti si trajno bila,
svemoćna prošnja za spas puka svoga.

Hvalu ti kliče Crkva, čovječanstvo,
Hrvatski narod pozdravlja te vjerno.
Ljubavlju vrelom ispuni nam duše,
osnaži vjeru, prosimo te smjelo.

Pred nama idi, obasjaj nam pute,
unesi svuda Evanđelje sreće.
Stazama mira, uzrasta i pravde
nek Petrov brod se u sve dane kreće.

Najljepšoj Majci što je nebo stvori
mi pozdrav duše upravljamo rado:
Slava ti budi, Kraljice Hrvata,
Hrvatskog puka urese i nado.

DOLAZAK SVIBNJA

Svibanj je došao tiho
ko plahi prosac,
nošen na krilima čežnje i nade.
Travanjska prohladna noć
bila mu je veo i pratnja,
jer nije htio
da mu koji neznanac
bogate dare pokrade.

Pod svaki prozor stavio je poklon:
procvalu granu,
umivenu u rosi rađanja.
I svugdje je napisao monogram,
iz koga zrači
poletna želja sreće,
beskrajna čeznuća
i besmrtna vječna nadanja.

Opojno miriše jutros
pomlađeni dan
i pjeva rascvalom dušom himnu života.
U naše uzničke izbe
kradom se šulja
nedorečeni mir
i osipa nas miljem
oživljelih milota.

Pitao sam povjerljivo
mladog viteza:
zašto je njegova duša jutros tako vatrena?
On mi se nagnuo blizu
i šapnuo tiho
beskrajno slatku tajnu:
svemu je tome rješenje
— predivna vječna Žena.

Iz njegovih usana
odjeknula je istina

slatka ko život ili božanska arija.
Stajao sam dugo zanesen
u sreći koju anđeo čuva
i slušao nadahnuće,
iz kog sam razabrao sve:
ta žena je — Marija, Marija.

Marija i svibanj prolaze svijetom
ko vječne sile,
što donose sreću.
O, Bože, sretan sam što znam
prirode tajnu,
zakon tvoga djela,
uzroke vječne,
što stožere neba svemoćno pokreću.

Nek i dalje svibanj
polja naša kiti
svježinom raja, u kom Adam pade.
Nek Marija s nama
dijeli radost trajnu,
jer po njoj Tvorac
novi život milja
obnovljenoj djeci za svu vječnost dade.

GOSPI VELIKOGA HRVATSKOGA ZAVJETA

Tvoj Lik nam, Majko, podari Nebo
kad Hrvat stiže u prisnoj rodni,
otada žari u srcu Ljubav,
milozvuk zvoni ugodni, plodni.

U hramu što ga Zvonimir diže
tvoje nam ruke cvjetaju širom,
blaženstvo liju Hrvatskom zemljom,
sreću nam rose božanskim mirom.

Zavjeta vječnog duga si trajna
i znamen časni što zorom sviće,
unesi svetost u naše duše,
obasjaj žarko sve naše žiće.

Otvori, Majko, svoje nam dveri
i primi djecu što stižu k tebi,
zapali svjetla dobrote blage
i sve nas milo privini k sebi.

Mi Lik tvoj drevni iz Knina kraljskog,
Solina, Sinja, Bistrice davne,
Olova kamnog i Trsat brijega
nosimo željno kao vijenca slavne.

Raznesi svijetom, Putnice Božja,
slobodu, pravdu, jednakost, slogu;
bez rata, krvi, mržnje i laži;
unesi spokoj u dušu mnogu.

Ostani s nama, o Majko dobra,
ognjišta čuvaj i djecu mladu,
svima nam krepost podari jedru,
ražari vjeru, ljubav i nadu.

Iz drevne zemlje Hrvatske naše
pred Likom tvojim skupljeni sada
pjevamo sretni, kličemo žarko:
nek ljubav Božja u nama vlada.

Vječna ti slava, vječna ti hvala,
Hrvatske Svete zaštito slavna,
usreći sve nas, Marijo Majko,
ostani s nama, o Zvijezdo plamna.

STANISLAVA ADAMIĆ
(1921)

Stanislava Adamić rođena je 11. prosinca 1911. u Koprivnici. Živi u Splitu. Pjesnička djela: *Pjesme plamenih jutara* (1955), *Jabuko moja prezrela* (1956), *Grebenovi rastu na obalama* (1958), *Krotka zemlja* (1960), *Suočenja* (1963), *Močvare i zvijezde* (1970), *Raspuća* (1977).

PRELIJEPA I PREČISTA

Nebeski plava
bijela
Sva od duše
prozračna tijela
Marija
riječ Majke
roditeljice Riječi
Pred Tobom
srce kleči
um izmišlja molitve.
Blagoslovljena
najsvetija od žena.

Marijo milostiva
Živi izvoru nježnosti
Sva radost razdana
Jedina MAMA
Čuješ li zvona?
Tvoje su kretnje šator Mira
Sve poklonstvo Tebi
Kraljice Svemira.

Pjevaju misli —
Tvoj pogled liječi
Uđi Blagoslovljena
u zavjetni šator riječi.

AUGUSTIN BLAZOVIĆ
(1921)

Augustin Blazović rođen je u selu Frakanava (njem. Frankenau) 29. siječnja 1921. godine. Svećenik, benediktinac. Nema objavljene knjige pjesama.

KOLJNOFSKA MARIJA U CELJU

Po ideji Ignaca Horvata

Kod Koljnofa na sredini polja
Stoji tiha i samotna crikva.
U njoj snuje o nama Hrvati
Naša Mati, Marija Koljnofska.

K njoj su negda naši oci, majke
Svoje brige nosili i tuge;
Njoj pjevali divne jačke naše,
K njoj dizali na Molitvu ruke.

A Marija s neba doli šalje
Vedri posmih dobrote, ljubavi.
Tugu tiši, Božje dili dare,
Suze toli, grišnike obatri.

Kad zamukne jačka i molitva,
Oko crikve tišu glad i žaju,
Veselu se na sajmu hrvatskom,
Ter nevolju svaku zaboravu.

Onda dojdu teška ljeta straha:
Divlje čete mir, slobodu gazu,
Vihor boja, krvi i tiranstva
Goni narod na Golgotu strašnu.

Sad je tiho kod crikve Koljnofske.
Hrđa žere vrata, zatvor, ključe.
Mriža paoka zaplita obloke.
Lanci vežu ruke, a i duše.

Na zapadu kao plahta straha
Smrtni zastor bodljikaste vlake
Tira zdvojnost u neplodna krila,
Da sloboda nikada ne svane.

Ali jedne sparne ljetne noći,
Kad ne jaše na oblaki blijedi
Špijun misec, da bigunce lovi
Uz granicu po otajni slijedi.

Kad je nebo u črn plašt ovilo
Suze robov neslobode jalne,
Počne sjati otajno svitlo
Kroz obloke crikve hodočasne.

Ča za svitlost je ta slaba magla? —
Anđeli su došli 'z neba doli,
Da Divicu kruni rajska slava,
Da ju dvoru u tihoj samoti.

K njim se družu duše svih pokojnih,
Ki su negda ovde nju prosili,
Da je čuva, brimen oslobodi
I otpelja k vjekovječnoj srići.

Rajskom pjesmom najprije pozdravu
Gospu neba i zemlje kraljicu.
Zatim počnu žurno, puni posla
Na put spravljat Mariju Divicu.

Na ramena plašt lip joj obisu,
A na glavu zlatnu vržu krunu,
Zvjezdicami vlase joj nakitu,
Stara vrata široko odbušu.

Mati Božja digne se s oltara,
Anđelom se posmihom zahvali,
U noć tamnu stupi van kroz vrata,
Sjaj nebeski širi na sve strani.

Onda lice k zapadu obrne
I preleti tu granicu straha,
Vidi sela, polja, loze, grme,
U daljini maglu velegrada.

Dok nju pratu ropstva suze gorke,
Po varoši vladar zloće tira
Lake duše kot leptire noćne
U zabave i močvare griha.

A po seli ta sebičnost škrta
Dvori prage, kot u Betlehemu.
I Marija zaman bi prosila
Krov nad glavu i postelju mehku.

Prema zori doleti Marija
Kroz obloke u celjansku crikvu.
Na oltaru svetog Ladislava
Pretvori se u mirisnu sviću.

Kad otvoru jutro baziliku,
Puni straha vidu na oltaru,
Sjajno gorit dragocjenu sviću...
Od nje sjaja srca se ražaru.

Druge sviće nažgu se sad same...
Jedan nimi, kao Zakarija
Negda čudno po porodu sina,
Počne glasit, ča želji Mariji:

"Srca vaša ovde ražarite!
U svit aldov ljubavi nosite!
Kletvu mržnje dobrotom slomite!
A za braću u ropstvu molite!

Trošeć sebe svića Boga slavi.
A kad vi svoj život u pokori
I molitvi aldujete braći,
Moj sin Jezuš rodi se u vami."

BORO PAVLOVIĆ
(1922)

Boro Pavlović rođen je 27. travnja 1922. u Slavonskoj Požegi. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Dobro jutro* (1943), *Sitne pjesme* (1944), *Poezija* (1945), *Tišina* (1951), *Mrav* (1952), *Srna* (1952), *Traktor* (1952), *Zemlja* (1952), *Slapovi boja i linija polivinila* (1952), *Ljubav* (1953), *Vreva* (1953), *A. G. M.* (1954), *Zadarska elegija* (1954), *Konj i kola* (1954), *Mirogoj* (1954), *Novina* (1954), *Plitvice* (1954), *Slikovnica* (1954), *Srce* (1954), *Stećci* (1954), *Jutro u travnju* (1955), *Stara Lika* (1955), *Stadion* (1955), *Velesajam* (1955), *Zagreb* (1955), *Portreti* (1956), *Halo veza* (1958), *Spomenar* (1959), *Majalis* (1962), *Suveniri* (1962), *Simfonija Gradišća* (1968), *Nin* (1969), *Velika ljubav* (1977), *Korzo* (1978), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1985).

SVETA MARIJA

Tu,
na kamenu
zvonika
zadarske srušene
Svete Marije

prizivam

drevnu sliku
dugotrajne naše Kalvarije;

lutam
kroz mutan san

u rvinu
ruina

i nađem se
najednom u vrtači katakomba,
pred ravno deset godina
u koju se sručio
tepih bomba.

TOMISLAV DOROTIĆ
(1923)

Tomislav Dorotić rođen je 6. rujna 1923. u Dubrovniku. Živi u Samoboru. Pjesničke zbirke: *Šator ljubavi* (1983), *Nemir zvijezda* (1984), *I golubovi samuju* (1986), *U pustinji jubavi* (1986).

LJILJANI MIRIŠU, MAJKO

Još, negdje, u našem vrtu
ljiljani mire, u cvatu,
kao nekad, mati moja,
— srce im blista u zlatu.

O kako te jasno vidim,
klečiš u jutarnjoj rosi,
tvoja ruka ljiljan bere,
— pred zavjetni oltar nosi,

s ružama zajedno stavlja
pred Mariju, majku Krista,
moli za nas, moli zdravlja
— dok u oku suza blista.

Ali godine prolaze
i dragi na Put odlaze,
tebe, majko, nema više
— i u vrtu sve je tiše.

Ruže su povele davno,
samo ljiljani bijeli
na suncu mire i cvatu,
— Marija darove dijeli.

KO NEKAD DAVNO...

Pred zidom
neke nepoznate kuće

zaustavi me juče
naglo, u hip,
oltarić u stijeni,
jedan posve mali –
mog djetinjstva najdraži kip.

Baš takav smo imali
u sobi, nekoć davno,
uza nj je mati moja
Marijino ime slavno
zazivala,
molila Ljiljan bijeli
malo zdravlja da udijeli
za sve nas,
a obilje svega
da nam bude Kruh,
za tijelo hrana, duši spas.
Molitvom Mariji jačala je duh
u godine teške, dane bez sunca,
noćna bdjenja duga...

Zato me juče slatka obuze tuga
uz oltarić jedan skromno mali
i ja moliti stadoh
ko što smo prije znali,
ali, zbog ljudi na ulici,
posve tiho, bez glasa,
u duši na koljena padoh,
nešto svečano u meni se zatalasa,
nešto što tek srce može znati

– uz mene, ko nekoć davno
moja molila je mati...

MARIJA U SUNCE ODJEVENA

Don Anti Škobalju

Svetin Pinćulov,
iz daleke Australije,

pred oltarom Uznesenja
ste Marije,
u Dragonjinoj spilji
podno Vidovice,
zagledan u vjekove
stoji i moli.
Vidi Viđenje Ivanovo,
Apokalipsu uklesanu na stijeni:

Skamenjene zvijeri čekaju da ožive,
zlo da zagrli zlo, leopard lava,
a oba u sjeni goreg od njih,
cara tmina, ljuta zmaja.

U podne Zavjetnu skrinju osvijetli
sunca pram
i Sedmoglavi krenu,
uništit ljubav Zemlje i Neba htjede,
al' u tom trenu
pojavi se Žena u sunce odjevena,
čiste ljubavi hram,
dobrote puna mati,
i svijetlom ranjena zvijer
dalje ne smjede,
ustuknu, sa željom da se vrati.

Pred neveru muk
uznemiri orla, veliku pticu,
i poletje mladima doma.
S neba se začu zvuk.
Svjetla more na prelijepom Licu!
Prasak groma.
Brojnih munja zraka.
To *Nebo* pomoć šalje
– svjetlo protiv mraka!

Zmaj zatvori ralje.
Glas pobjede se javi,
a na tronu svemira,
uzvišena, u slavi,

službenica Gospodnja
i Majka mira
ukaza se.

*

Kapelica u Zmajevoj spilji.
Molitva u podne, svaki dan:
Blagoditi plna,
ako naši grisi vapiju osvetu,
karv Isukarstova vapije milosrđe[+)]
moli za nas Otca, i Sina, i Duha svetago,
da budu s namin
za mir i ljubav,
za kruh naš
nasušn'i,
amin.

Obradovanja neka bude Marija
kako u kamenu oltaru uklesa
na slavu nebesa
Juraj Dubravić, eremita poljički,
kipar po Božjemu daru,
čiji prah rasuše padinama Brača
a oči su mu Nevinost
otvorena svakoj mijeni,
i ukopane u stijeni
gledaju u nas
iz vjekova.

+) stari glagoljaški zapis

MATO MARČINKO
(1925)

Mato Marčinko (pseud. T. J. H. Mar, Tomislav Heres) rođen je 13. veljače 1925. u Hrastovici. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Mjesečev sjaj* (1979), *Noćurci u krajoliku* (1981).

OTVORI VRATA PRAVDE

O blažena, o prislavna,
o prisvitla svrhu svih blaženih,
Bogom živim uzvišena,
o umiljena Divo Marijo.

Gospoje, Ti sve vire kripko
uzdržanje i okripljenje.
Gospoje, Ti svih naroda piće
i slatko nasićenje.

Kraljice svih virnih
i slabih
i nemoćnih,
nada sve ime dostojna,
u svemu Bogu ugodna,
Sveta mirotvorice,
otvori nam vrata pravde.

Otvori vrata pravde svim ljudima,
da mir nadvlada rat,
blagost silu,
ljubav mržnju.
Otvori vrata pravde,
da dobro pobijedi
rušiteljsko zlo,
da se potlačeni
oslobode ropstva.
I neka se nikome više
ne uskrati sloboda,
ni osobna
ni narodna.

Pružimo ruke
svim ljudima dobre volje,
pokopajmo nepravdu.
Pružimo ruke svima onima
koji u svojim rukama ne nose
ni mač,
ni lažne darove.

Izmoli za nas
milost ljubavi,
koja jedina preporađa.

Pružimo ruke jedni drugima,
iskujmo čvrsti lanac
neraskidive zajednice
pravednih,
da bi pobijedila sloboda
kao najveće
ljudsko dobro,
da bi kipuća ždrijela ratišta
poškropio blagoslov mira.

Otvori nam vrata pravde,
da se spasi svijet
od kaosa
i smrti.

VELE LIPO I SLAVNO OD DIVICE MARIJE

Tebi pjevamo hvalu, Marijo,
koja riječ Božju ponizno primi
u svoje srce po vjeri
u svoje tijelo po Duhu Svetomu.

Tebe slavimo, Marijo,
jer Ti se, služeći ljudima,
posredništva milosrdna prihvati
između čovjeka i Boga.

Neka mi bude po riječi Tvojoj,
odgovorila si po Anđelu
Navjestitelju
ponosnu prignuvši glavu.

Blažena Ti koja povjerova
nebeskom glasu Božjeg zova,
koji Te jedinu od svih žena
izabra za čin otkupljenja.

Tebi se utječemo, utješiteljice sirota,
Tebi koja suncem svijetliš
na putu pred Božjim narodom
kao svjetiljka utjehe i nade.

NEKA IZRASTE CVIJET

Tebi po Tebi marijo molimo se
za odmor naših tijela
za spokoj naših duša
Ako već moramo jesti u znoju lica svoga
kruh naš svagdašnji
da ga blagujemo u miru
S vijenca Tvoje milosti kojim Te okruni Sin
neka jedan cvijet
izraste za nas iz tijesta zemlje
Raziđite se oblaci munja i gromova
naše su oči željne
nedogleda neba
Ne budi neprolaz šumo ni šikara ni zasjeda
osunčaj nas proplankom
odmori hladom
Učini Bože beskraja da neprozirna noć
bude suton dana
mrak čuvar svijetla
sila podanik dobra
Neka se ruka blagoslovna spusti
na izmučeno čelo ove zemlje
Marijo
iz zagrljaja svojih ruku
pošalji slavuje
u dubrave poharane

JOJA RICOV
(1929)

Joja Ricov rođen je 25. ožujka 1929. u Kalima kraj Zadra. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Marabunta* (1968), *Trajna paučina mraka* (1986). Sastavio je antologiju *Talijanska poezija XX stoljeća* (1972).

KRALJICE SLJEMENSKA

Ivi koji dolazi

Snuždena povorka stabala
psalam u granama

školji i vale u ovom šumu
jarboli neokaljanih lađa

njišu se vrhovi jélâ
polarno nebo zalaza

potoci
udolja
staze

rasti će i u smrti
anđeo bez drveta
(koji spava)

idemo goro — otoci
more dolazi

Kraljice Sljemenska
Majko

ZEMLJA ispraća
JUNAKA.

OPROSTI IZRODIMA EVE

Mariji iz Nazareta

Ispljuvana
odgurnuta
gažena

morena zločinima i bezakonjem
Djevice loze Adamove
nedirnuta
blaga

Zoro i Sunce bezmjerja
nevina i sjajna

Ti što si strepnja i izgaranje
Ljubavi (u)bijena

Majko Boga Spasitelja
Odvjetnice naroda
Kraljice Arvata

oprosti izrodima Eve
(ali praštaj dalje!)

prosi Nebo

nakazama.

NOTRE-DAME DE PARIS

(ulomak)

...Obitelj golubova smjestila se u krunu Bogorodice
Lastavičje gnijezdo usred Marijina krila

Toranj se penje u vis nijem i sebedostatan:
Zraka duha čovjekova koji se uputio u nebo
Prst koji otkriva Boga

Ova povorka zbratimljenih bifora
Ovaj govor horizontala u veritkalnu hodu
Slavlje prihvaćena i sveravnajućeg Deusa

Epos odanosti i zanosa
Svevremenska mladost otkupljene zemlje
Psalam stoljeća

Kako da te obujmim
Nad Senom ustoličeną
Miroljubiva
Lepezo neugasivoga sunca

Ljepotice uglazbljena u tišinu
Ljepotice bez poze
(Svijet je poza i nasilje
Glupost krvoločna) hoću mir
Hoću mir
Notre-Dame mira
Notre-Dame nevinosti...

DINKO BILIĆ-TUSUN
(1930)

Dinko Bilić-Tusun rođen je godine 1930. u Klanjcu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Darovi srca* (1977).

MARIJI

Marijo, prečista naša majko,
koja nas sve nosiš u srcu,
čudesni cvijete poniznosti,
nebesko jutro čistoće!
Stvarajući tebe, Bog je
u punini svoje radosti
bio još radosniji.

Bdio je nad tvojim koracima
i obasjavao te svojom milošću.
A ti si ponizno
osluškivala blagi glas
koji se čuje samo u tišini.

U poniznom sjaju svoje duše
svidjela si se Bogu
i Sin te uze za svoju majku.

Smjerna Djevice, mi smo oholi,
nemirni i nagriženi zlom.
Pomozi nam da spustimo glavu
i u poniznosti slušamo
tišinu Duha i pustimo
da liječi naše rane!

Marijo, mi želimo ozdraviti
da budemo tebi slični,
da i mi u srcu
nosimo Boga!

NOTRE-DAME DE PARIS

Strašne nemani prijete oko tornjeva katedrale.
Zar više nema zvonara Quasimoda?
Pod svodovima lađa skuplja se mrak.
Ne bojte se, jer dugina svjetla blistaju
na cvjetnjacima oslikanih prozora
i malo bijelo svjetlo gori
i bdije u kapeli svete Hostije,
svjetlo milosti koje sja kroz dlanove
naše Gospe i Majke, naše Pariške Gospe.

To je ista nježna Majka koja nas čeka
na vrhu brežuljka u Bistrici,
izdaleka nam mašući blistavim vršKom zvonika.
To je naša zajednička Majka,
hrvatska i francuska, i Majka svih naroda.

A u kutovima katedrale skupio se mrak,
mrak svih naših boli i jauka, i naših grijeha.
Stoljećima se nagomilao pod sivim svodovima,
tu smo ga istresli pred svoju Majku
u grču suza iz kojih raste radost,
i izlazimo okupani vodom milosti i vjere.

IVAN GOLUB
(1930)

Ivan Golub rođen je 21. lipnja 1930. u Kalinovcu kraj Đurđevca.. Svećenik, živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Maximus in minimis* (1978), *Kalnovečki razgovori* (1979), *Strastni život* (1983), *Nad malim morem* (1986), *Izabrana blizina* (1988).

VELIKA MEŠA

Majkica se k Majkiboži žure
V belem rupčecu molitvenu knigu
z debelema slove drže
"Denes je Velika Meša" — vele
Zvoni zvone, deca po cintonu beže
Majka Boža Bistrička moli se za nas.

Nekaj se giba od cirkveni vrat
Bogečki dinr ide na oltar
Saka ga ruka zeme i kušne
i drugoj ruki doda
Na oltar ide bogečki, stoput zasluženi
stoput kušneni dinar
Majka Boža Bistrička moli se za nas

Svećenik f spovedalnicaj sede
Saki čas čez zastor glede
Pak se još više žure
MAJKA Boža Bistrička moli se za nas

Žepari f kip Marijin glede
ruku f tuđem žepu drže
Gospon s predekalnice vele:
"Čuvajte se džepara"
Majka boža Bistrička moli se za nas.

Mladi gospon f šekreštiji molitve pobiraju
Čoveki i žene na molitve daju:
"Za sreću pri gospodarstvu

Za pokojne Luku i Baru"
Majkica z rupčeca beloga
vu vugel svezanoga dinara vade
Za saku molitvu dinar.
Majka Boža Bistrička moli se za nas.

Sveće gore
Suzne joči
Mariju glede
Nekaj joj vele
Majka Boža Bistrička moli se za nas

ADVOCATA CROATIAE

Vjetrovi šibaju krošnje
Sjenica prelijeće od stabla do stabla
Stakla staroga hrama plamte
Bogorodica šuti u tami dana
Drhtavom rukom Pavlina izdjelana

Kad na tornju udari ura rana
Kad u selu prvi se glase pijetli
Iz rake podno oltara
Pavlini bijeli izlaze
Svijeće im bijele u ruci
Usne im šapću psalme davne

Vjetar ih prati
Ptica ih slijedi
Krošnje se druže
Sluša ih ona
Remetska Madona

Advocata Croatiae

PEMO K MAJKIBOŽI

Pemo k Majkiboži.
Majka nam speću kokoš
i lecitarske kolače.
Tam bumo vidli
savakvejov lazarov
i Mariju f crelenoj opravi
i ringišpila.

Je l' bumo i gverca pili?
I gverca bumo pili
i vodu za novce.

Je, pak se voda
za novce ne pije!
Kod Majkebože se pije.
Baš čul kak Majdaki budu
na križanje vikali:
"Daj mi kelača,
dam ti vode!"
I dinara zememo
Mariji na dar.

A kaj bu Marija z dinarom?
Kaj joj opravu kupe.

A je l' ju razdrla?
Je l' joj pak kupe crlenu?
Aha!
Buš videl komedijaša z bradom
i golompare.
Navek se za me drž —
oni oču decu krasti.

A kaj delaju z decom?
Strgaju jem ruke i noge
i joči jem skopaju,
ž nejov lazare naprave
pak ž njema prose.

A je l' oni nemaju dece?
Imaju.

A je l' svojoj deci
neču joči skopati?
Neču.

A ščem jem zvade joči?
Denu jem lupinu od oreja
na sakoje joko,
Pod lupinu pavuka –
pavuk jem joko popije.

Mene je stra.
A je l' Marija ne vidi golompare?
Vidi. Ona se vidi.

Je l' kaj si ne bi
crlenu opravu zamusala?
Ja golomparu spuknem bradu!

ANKA PETRIČEVIĆ
(S. MARIJA OD PRESV. SRCA)
(1930)

Anka Petričević rođena je 2. siječnja 1930. u Lovreću kraj Imotskoga. Sestra klarisa, živi u Splitu. Pjesnička djela: *Stazama ljubavi* (1961), *Nedopjevana pjesma* (1964), *Sagni se, Majko* (1967), *U noći* (1970), *Getsemanska ura* (1971), *Pjesma ljubavi* (1974), *Ovdje je sva radost moja* (1976), *Alvernija* (1982), *More sjaja* (1983), *Magnificat* (1985), *Ave Maria* (1988).

MOLITVA KRALJICI HRVATA

Čuvaj moj narod...
Dugi su bili dani njegovih stradanja
i muka,
ali i vjere postojane i čvrste –
koju vihori nevolja i kušnja
nisu mogli uništiti.

Čuvaj moj narod...
On je odnjihan na siromašnim
ali svijetlim ognjištima
uz žarki plamen molitava
i pjev tužbalica
uz cviljenje gusala –
o junačkim i slavnim
podvizima pređa.

Čuvaj moj narod – baštinu svoju,
čije su brazde natopljene
krvlju mučenika
i znojem ratara,

iz kojih niču klasovi zlatni –
za dane nove.

Ti si uvijek bila njegov stijeg
njegova pobjeda

i slava
I Majka milosrđa,
što je čula svaki vapaj;

izvidala ranu svaku.
Čuvaj moj narod...

Sva polja njegova grba,
što Tvoje Srce kao štit krasi,
prekrivena su bjelinom ljiljana
i crvenilom ruža...

i križ spasenja blista na Tvome čelu

i žezlo Tomislava
u Tvojim je rukama.

Vladaj kroz vjekove narodom mojim
koji Te zove K r a l j i c o m s v o j o m.

"ZDRAVO MARIJO" — šapću usne moje
u suton meki, kad Angelus zvoni,
Priklanjam glavu, sklapam ruke svoje:
Duh moj u tajne neshvatljive roni.

I slušam kako pozdravljaju Majku
Daleke vode, kad se sunce gasi,
Valovi tihi, ko da šapću bajku...
I zadnja rumen što planine krasi.

I jutra prva... I cvjetovi nježni,
Trave u rosi, pašnjaci sa stadom;
izvori gorski i vrhunci snježni.

I zvijezde što ih stvorila Ljepota.
I mi što srcem napunjenim jadom
Žeđamo svjetla, istine — života.

MILOSTI PUNA — Djevo, sklapam oči
Pred sjajem Tvojim... Pjesmo Serafina!

O daj da naše umore rastoči,
Lutanja naša — dah Tvojih bjelina.

Pupoljče bijeli, rosom ružo svita
Od ruke Onog koji duh nam stvori,
Božanskim sjajem Njegovih ovita;
Ljepotu Tvoju samo nebo zbori.

Na svakom cvijetu Tvoje stope gledam
Kad jutrom idem poljima širokim...
O Majko bijela, ja Te, ja Te ne dam!

O čuvaj ono ostavljeno dijete
Što samo hoće brdima visokim —
A ne zna da mu ponorima prijete.

GOSPODIN S TOBOM — Od postanka svoga
Ljubav Ti svoju dade, Tebi kruni.
Nastani Bog se usred srca Tvoga!
Ljubav je sama, sveta što Te puni.

O ljubav! — slast je koju nebo kuša,
Ljubljenom srcu potpuno predanje;
Ljubav je poziv što se uvijek sluša...
Žrtava, boli beskrajno je tkanje.

Sve što bje lijepo, unaprijed je Tebi
Za žrtvu dano... (Oprosti što sudim)
I moju bol si darovala sebi.

Sne duše moje, moga srca bajko,
U noći šapćem, kada se probudim:
O ne daj da Te ja ostavim, Majko!

BLAGOSLOVLJENA TI MEĐU ŽENAMA
Ponizni veo krije lice Tvoje,
Djevice blaga, kad si među nama.
Ne želiš nikom dati oči svoje?

A na Te nebo, golubice bijela,
Oduvijek čeka da mu budeš Mati;
Tebe će slavit vasiona cijela:
Vječnoj ćeš Riječi stan u srcu dati!

...Ljubica skromna u trnju se skriva,
Anđeli baš nju za svoj Uskrs beru;
Mirisom njenim lice se umiva.

Daj nam poniznost, a cvijet djevičanstva
Nek cvate svome najljepšemu lijeru.
Nek bude ures Tvoga veličanstva.

BLAGOSLOVLJEN PLOD UTROBE TVOJE
ISUS — Gle tajne: Sam Bog Sina svoga
Dade za žrtvu... iz ljubavi svoje
Kojom me ljubi — rad' spasenja moga.

On posta čovjek... Otkup tužne doli.
Pod križem Ti ćeš Njegovim, o Mati,
Stajati nijema a prepuna boli.
S Tobom ću i ja uz isti križ stati!

Jer sve što ljubljah, žrtveniku dadoh.
A Tvoja Ljubav da će bit i moja,
I ista žrtva, ja, Mati, ne znadoh.

Na pustom vrhu netko noću plače...
Čovjek? O ne, Majko, to Bol Tvoja
S križa me svoga grli sve to jače.

SVETA MARIJO — Iz Izvora sunca
Ističeš... Biće odiše Ti rajem;
Sva lijepa slaziš s vječnoga vrhunca,
Božanskim, Djevo, ogrnuta sjajem.

Misao na Te srce mi napaja
Nebeskim mirom, utjehom i slašću,
I duša moja zbog spasa ne zdvaja,
Kad sve je, Majko, sve pod Tvojom vlašću.

Kori anđela, gle, pjevaju Tebi
Najljepšu pjesan — zbog ljepote Tvoje;
Ti pružaš ruke i zoveš me k sebi.

O duh sam i ja... Sa njima se slivam,
I Tebi pjevam ushit duše svoje...
I mlađa, ljepša, sve sjajnija bivam.

MAJKO BOŽJA — Onog Ti porodi
Koji nas stvori i kojem sve živi,
Koji nam Duhom Svojim duše vodi;
Sunce Mu, zvijezde — sav svemir se divi.

Predivna Majko, moramo Te hvalit:
Ljepota, slava Njegova Te krasi;
I Tebi za sve moramo zahvaliti:
Majčinstvo Tvoje nas sretne spasi.

Majka je žrtva koja uvijek bdije,
Majka je ljubav koja nema sjena;
I bol duboka što je srce krije.

Kako da Tebi, Majko, ljubav vratim?
Tko će ugasit boli Tvojih zjena...
A žrtve Tvoje, zar mogu da platim?

MOLI ZA NAS GREŠNIKE — Što dolom
Lutamo tužnim, bez pokoja svoga,
Praćeni jadom i vlastitim bolom;
Mučeni, Majko, i od duha zloga.

O grijeh nas prvi u nevolju baci,
Ko vjetar lišće kad ga trgne s grane,
Milosti ruho s nas okrutno zbaci;
Ljepoto čista onih prvih dana!

Gdje da od jada pobjegnemo svoga?
O ima tiho skrovište u sjeni:
Počinak blagi usred Srca Tvoga.

I krvlju Sina, što kapaše tlima,
Ljage nam zbriši — i suzom u zjeni:
Ostani Mati dobrima i — zlima.

SADA — kad tuga, Majko, srce mori
I kad na jecaj odaziva nema,
Sad kad se duša s uhom tame bori,
U klancu koji zasjede joj sprema.

Sad kad je ona, Majko, posve sama
I strmim, oštrim uspinje se putem;
Ne daj da bijeli vis joj skrije tama!
Ostani uz nju, ogrni je skutem.

Sad kad gorčina moje pute prati
I bol mi nijema u oku se krije,
A duša pati, Majko, duša pati.

Al' imam nekog u toj tužnoj doli:
Srce me, Majko, Tvoga Sina grije...
I uza Nj slatke sve moje su boli.

I NA ČASU SMRTI NAŠE — kada svoje
Ostavlja duša tijelo i imanje,
Moleći tada milosrđe Tvoje:
Majko, pretežno olakšaj joj stanje.

Jer duša tada ostavljena, sama
Časova svoga života se boji;
Ne daj da vječna ogrne je tama!
Nek lik Tvoj mio, Majko, nad njom stoji.

Nek bude spremna, kada vrijeme dođe
Ko djeva mudra sa svijećom u ruci;
Sa Sinom Tvojim nek na svadbu pođe.

O Ti što motriš sva stradanja moja,
Ljubavlju svojom k Sebi me povuci:
Da budem s Tobom — kroz sve vijeke Tvoja.

AMEN! — izreci iz ustiju svojih
I nek Ti budu mile prošnje moje.
Daruj mi blago svih kreposti Tvojih,
Da slijedim, Majko, divno biće Tvoje.

Ne daj da opet sađemo sa puta,
Čuvaj sve naše sakrivene boli,
Ogrni sve nas mirom svoga skuta;
Iz ove suzne izvedi nas doli.

Put svojih bijelih vodi nas visina,
U dvore svoje, do prijestolja svoga,
Gdje vladaš vječno uz svojega Sina.

Prostorom dok se, žedna naša slavo,
Prosiplje miris čistog Srca Tvoga —
Pjevamo Tebi, o Marijo, zdravo!

ZDRAVO MARIJO! Ti si naša Mati.
Sa Sinom vladaš zemljom, divnim rajem;
Sve što je naše Tebi ćemo dati
Da Srce Tvoje ljepšim blista sjajem.

Kraljica Ti si svemira i raja,
Prostorom silnim Ljubav Tvoja vlada,
A od nje Duh Tvoj širi zrake sjaja...
I od nje vječne harmonije sklada.

S pratnjom anđela lebdiš povrh voda...
Oni Te prate zvucima ljepota;
Kroz drhtaj svojih nepjevanih oda.

Na svakoj stopi Ti si naša želja,
Misao naša, san naših života —
Najljepša zvijezdo krune Stvoritelja!

SAGNI SE MAJKO

(Molitva patnika svojoj majci)

I.

Znam da me jedna
luka uvijek čeka
u kojoj želim srcem počinuti
kada se vratim s dalekoga mora.

O kako žudim
obalam njenim!

Strahovat neću nad sudbinom
svojom —
valove uvijek gledat mračne, crne;
ponore morske što ih motri oko.

O vječna luko,
ti meni brodaru
što plovi morem
nemirna života
zauvijek budi blago utočište.

Kako je slatka misao, što krijepi:
Znati da me Srce
Marijino čeka.

II.

Marijo, cvijete
nježni, predivni
što cvateš, bijel,
na rajskim poljima —
ispuni svojim čistim mirisom
i moje dane tužne, sumorne.

Ubrat ću tebe rukom drhtavom:

O bit ćeš melem
mojim ranama!

III.

O Zvijezdo mora —
K Tebi svoj pogled
upavljam s pučine:
Prevedi preko velikih me voda...

Rasvijetli svojim sjajem sve vidike,
da crni greben lađu moje duše
ne slomi —
jarbol ne polomi bijeli.

Marijo,
zvijezdo
mojega života...

IV.

Nisam siroče —
jer imam srce što me uvijek ljubi
i prati me
na stazi sumornoj.

To srce čišće je od bisera;
Draže od svakog
dragog kamena...

O Marijino srce —
slatka radosti...

V.

Kad su me, Majko, ljudi prezreli,
i kada lutah srca žalosna
noseći dušu svu u ranama;

kada ne nađoh nigdje nikoga —
jedino Tvoje
ruke su me čekale...

I dala si mi
cjelov praštanja.

VI.

Pogledaj: moje srce krvari,
ko dijete jeca, i bez utjehe –
u ovoj smrtnoj uri ponoćnoj;

Njegove rane preduboke su.

Sagni se, Majko,
čedu ranjenom....

O Ti si melem što iscjeljuje!

VII.

Ja čujem zvona
tiha, daleka...
Iz koje zemlje, Majko, dopiru?
Ko da mi tješe srce žalosno
i dušu moju,
dušu smiruju.

O to su zvona Tvoje vječnosti!

Tamo ću naći sve što žrtvovah,
od srca bolna sve što otkidam
tamo će jecaj moj se stišati.

I šapćem s Tobom tihe molitve –
dok suza sjajna blista u oku,
i bol se u dnu srca smiruje.

MAJCI VELIKOG ZAVJETA

Evo nas, Marijo naša, pred Tvojim predivnim likom,
Tvoj se tu sabire narod, sa vjerom starih Hrvata;
Želimo pozdraviti Tebe pobjednim djedova klikom,
Na ovo što došli su tlo s kamenih čvrstih Karpata!

Evo nas s ponosom drevnih, evo nas s buktinjom vjere,
S lancima, ranama, krvlju – iz svih smo vjekova došli,
Na dar Ti nosimo srce, svu ljubav svoju bez mjere;
Kroz oganj, vihor, oluja, kroz plamen smrti smo prošli.

I mi smo stupali s Tobom do vrha Golgote svoje,
I Sina Tvoga smo kalež gorčine samrtne pili;
Još uvijek prebolni mač je sred duše naše i Tvoje...
I skupa s Kristom smo i mi na križu raspeti bili!

Pred Tobom vjernosti SAVEZ sad ćemo obavit sveti...
Nek oganj djedovske vatre po Tebi plamti nam jače:
Pred mučeničkom nam krvlju nek zloduh uzmakne kleti.
Jer još u vapaju našem sva povijest, Majko, nam plače.

Sačuvaj baštinu ovu – domaju milu nam, krasnu,
Na koju dođoše naši djedovi s čvrstih Karpata...
Jer Tvoj smo odani narod... I daj nam budućnost časnu!
Ti, SRCE POVIJESTI NAŠE kraljice vjernih Hrvata!

ZLATKO TOMIČIĆ
(1930)

Zlatko Tomičić rođen je 26. svibnja 1930. u Zagrebu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Susret osmorice* (1950), *Vode pod ledinom* (1955), *Četvrtoga ne razumijem* (1955), *Dosegnuti ja* (1956), *Budni faun* (1960), *Balada uspravnog čovjeka* (1964), *Revolucionarni kalendar* (1965), *Bogumislko groblje* (1968), *Zir* (1968), *Hrvatsko more* (1969), *Traženje bivstva* (1969), *Boj s anđelom* (1970), *Pet stoljeća hrvatske književnosti* (1984), *Vražje oko* (1986). Sastavio je *Antologiju pjesama u prozi* (1958).

MOLITVA HODOČASNIKA MAJCI BOŽJOJ BISTRIČKOJ

U Mariju Bistricu idemo mi romari hrvatski.
Bose su naše noge i znoj rosi lica naša.
Evo idu mladići, muži, žene i djeca mala.
I starci idu i starice, i fratri, i redovnice.

Na čelu je primas naš vrli otac Franjo.
Njegov blagi smiješak na licu i mudre oči
vode nas u Bistricu, gdje bistar izvor teče
ljubavi naše i našeg Boga, što se uvijek rađa.

Za sretan hod do Bistrice, za sretan nam hod
do cilja koji sja u daljini kao vječno svjetlo.
Idu tako i Smiljan, i Jozo, i Jakov, i Višnja,
idu Špiro, i Franjo, Imakulata, iz Čučerja u Laz.

Mi pješaci strojni na svetom putu našem
bogoradimo i pjevamo svete pjesme hrvatske.
Hodočasnici na hodočašću našem drumovima starim
i kroz šumu, s djecom na vratu, sa štapom u ruci.

Anđeli nas nose u našu blaženu Bistricu
iz Zagreba preko Zagrebačke Gore u Hrvatsko Zagorje;
mi tražimo od seljaka vode, a oni iznose kruh i vino
i vesele se govoreći: "Dobro mi došel prijatel"!

Idu djevojke zagrebačke okićene cvijećem u kosi
i nose zeleni zavjetni križ u lišću i s cvjetovima,
klasovi žita su u bujnim vlasima djevojačkim,
i poljsko cvijeće miriše i tijelo i duša djevojačka.

Zagreb ti hodočasti Marijo Bistrico,
ti si naše svetište i naš zavjetni hram.
Zavjet naših predaka štujemo, idemo ti se pomoliti;
Crna Gospo naša, obrani naš grad od osvajača i od kuge!

Idemo mi pješaci, mi pohodnici prigođeni,
da se pred prijestoljem tvojim poklonimo,
rajska djevo, kraljice Hrvata, ljubavi i nado jedina,
bose noge ispunjuju davni zavjet i san povijesti naše.

Crna Gospo bolne naše povijesti,
primi naš zavjet i čista naša srca
i krunicu našu za spas duša zemaljskih
i premile domovine u čas preobraženja.

Idemo mi romari izranjeni, i pusti, i žedni —
tražimo izvor vodu svoju u daljini.
Žeđ je naša velika i velika je naša vjera
u te Gospo naša, lastavice ljupka i čedna!

Zvone zvona u Bistrici i objavljuju dolazak naš.
Čučerje drago, ostavismo te sretni današnjeg dana.
Evo će večer pasti u Mariji Bistrici
i pokriti blagom ljubavlju stope hodočasničke.

Klečimo na cesti ponizno i objavljujemo zahvalnost Bogu.
Molimo se Gospi predaka naših i davnog kraljevstva.
Evo nosimo četiri velike svijeće iz Zagreba,
sa svih četirih strana ljubljenog grada.

Raspelo je naše prolistalo lišćem i procvalo cvijećem.
Došli smo pred žrtvenik ljubavi naše.
Tu gdje se uvijek novi rađa Bog,
gdje se događa novi svijet i duh obnavlja.

Anđeli nas nose na svojim krilima lijepim
i izvor voda teče pred kojom klečimo u ljubavnoj molitvi.
Sa svijećom u ruci ide naš ophod po Kalvariji
Duga je Kalvarija naša i Golgota naša je strašna.

Veliča duša čedna Gospodina našeg ljubeznog
i molimo da današnji dan bude ispunjen radošću.
Bit ćemo učitelji nade uvijek kao što smo danas bili
i pokorna djela naša nagradit će Svesilni!

Na put je naš stao Ivan Krstitelj
i krstio nas u izvor-vodi koja biće naše krijepi,
a s prozora su nas gledali zlim okom
kralj Herod i Saloma, koja traži glavu svetačku.

Isuse blagi, ti si kruh koji se lomiš u ovoj večeri
i krv tvoja teče po zemlji, vino žrtveno opojno miriše.
Zavjet predaka ispunjujemo, i stojimo, i čekamo sudbu našu.
Mi ne želimo mrijeti, ime Božje na našim je usnama.

MOLITVA MAJCI BOŽJOJ REMETSKOJ

Draga Gospo moja, remetksa kraljice,
spasi zemlju našu od propasti hude.
Moli za nas, čista, zagovorom tvojim,
da puk tvoj vijek bude kao što je bio
i vjeri otaca vjeran da ostane.

Mila Gospo naša, odvjetnice sjajna!
Moli Boga za nas, podanike svoje,
da luč sja na brijegu, svetac u dolini,
u trsju da zori sok Kristove krvi,
nad kućom da guču grlica i golub.

Dobra Gospo moja, zaštitnice slabih,
ruku daj nam svoju i riječ svoju blagu,
da bude sve tako kao što bijaše,
pas pred kućom svakom i kokot u dvoru
i Kristuš pred selom, barjak na zvoniku.

Majko naša vječna, kraljice Hrvata,
odvjetnice blaga, zvijezdo zagovora,
čuvaj grad naš bijeli i narod Hrvata,
Zagrebačka Gora da u sjajnoj zori
blagoslov stekne i sunce od zlata.

I nad svakom kućom da nas zvijezda resi
i u svakoj izbi da molitva traje,
zavjetni križ gori i obitelj složna.
I kruh se lomi vrlih nam otaca.
Stog moli za nas, Gospo nam Remetska!

GOSPE MOJA

Gospe moja, ti si tako nježna,
ljupko ti je lice i loman tvoj stas.
Ruke su tvoje mekane i čiste,
oči su ti dobre i ugodan glas.

Gospe moja, primi me u krilo,
uzmi me u svoj vječni zagrljaj.
Ti si tako iskrena i lijepa
i iz tebe zrači nadzemaljski sjaj.

Gospe moja, budi moja mati!
Bez ljubavi bijah, ti mi milost daj.
Beskrajnom svojom dušom me ovi
i uvedi u svoj neumrli raj.

Gospe moja, ti si mi vjerna
i ja sam tebi vjeran i zvan.
Uvijek uz tebe biti ću sretan,
uvijek uz tebe zvjezdani ban.

Gospe moja, stojiš među Nebom
i Zemljom crnom ko jedini spoj.
Između mene i Boga si stala
i slušaš moje molitve poj.

Ti jedina moju shvatiti ćeš ljubav
i muke moje vidjeti ćeš sve.
Ti jedina, Gospe, dati ćeš mi ruku
kada tijelo moje u nevolju gre.

Tvoje bijele ruke jesu božje čudo!
Obožavam tvoje lice u snu.
I častim tvoje nebesko biće
kada plačem sam na zemaljskom dnu.

Gospe moja, ti si mi radost
kada sam gladan i umoran rob.
Ti jedina možeš vratiti me vjeri
kada sam nevjeran i zdvojan ko Job.

Gospe moja, za ljubav si stvorena
i ja sam uvijek samo tvoj sin.
Ti si moja nada i uzdanje čvrsto,
blagoslovi Gospe svaki moj čin.

Djevice čista, ti ljubav si moja,
po tebi sam i ja besmrtan ko Bog.
Božanska ljubav osvjetljuje ženu
i rješava svakog iskušenja zlog.

Primi opet u svoje me krilo
i otri suze na obrazu mom;
koje su zle kćeri i nečiste žene
vrijeđale okrutno u beščašću svom.

Gospe moja, ti si tako mudra
i braniš i hraniš i opraštaš sve.
I vodiš mene po putu zemaljskom
na kojem sve živi, strada i mre.

Vatra u tebi bez prestanka gori
i istine sja besmrtni sjaj.
Neizmjerna tvoja je milost —
blaženstvo svoje beskrajno mi daj.

IVAN MARIJAN ČAGALJ
(1938)

Ivan Marijan Čagalj rođen je 15. siječnja 1938. u Medov Docu (Dalmacija). Svećenik, živi u Splitu. Pjesnička djela: *Pili smo materinsko mlijeko* (1967).

MARIJO

Marijo ti si arija
i Orijent sirota
ne plači sad nad ubojicom
ne plači

ne prebrajaj više
mrtvih Hebreja

moje srce plovi sada
Vltavom
i krvavom Dravom

Marijo,
Zvijezdo mora,
je li skoro zora

TRI HIMNA ZA ČASOSLOV BLAGDANA GOSPE VELIKOGA HRVATSKOGA KRSNOG ZAVJETA

I. himan

Ko zorin vez od pramenja
Lik Djevice nam presvete
Sja s povjesnoga kamenja,
S njim istine su prenijete:

Od časa pada kobnoga
Znak spasa bješe Djevica,
Zemaljska majka Onoga
Kog Božja posla desnica.

O tajno bića majčina,
Što Krista svijetu darova —
Da slabe čini jakima
i diže svijet iz padova!

S njom hvalu svu što imamo
Uzdajmo Kristu uskrslom,
Jar od njeg milost primamo
na putu našem povjesnom.

I ocu s Duhom presvetim,
U krugu sviju nacija —
Pjevajmo himan zavjetni
Što nadahnu ga Marija. Amen.

II. himan

Krštenjem davnim djedova
Sva svjetlost nam je sinula,
Ko jutro bijelih snjegova,
Mrklina sna je minula.

O sliko zlatna, srebrena,
Što iskova te narod naš —
Na spomene svetog vremena,
Da ti nas na Krst podsjećaš!

Kroz povijest našu krvavu,
kroz dugih trinaest stoljeća —
Vijek Hrvat brani domaju,
Sva krvava mu odjeća.

Božanski zlatar — znamo mi —
kroz patnju vodeć narode,

On zlato kuša u vatri,
Ko Izraela kroz Vode.

U vjeri stojmo stameno,
Da dušom grijeh ne zavlada —
I Trojstvo će božanstveno
Učinit čudo Ishoda.

Mariju štujmo ona je
Ruža i zvijezda nadanja,
Kroz sve će pomoć nevolje —
Da svijet ne zatru stradanja.

Po Sinu svojem uskrslom
Što s Ocem, Duhom presvetim
U svjetlu jest nedostupnom
I svijetovima vlada svim. Amen.

III. himan

Gle sunca žarkog padanje
Na kraju dana plavetnog —
U nama jača nadanje
Blagdana ovog zavjetnog.

Još koji stručak časova
Nestat će svjetla sunčanog,
Jenjat će vreva glasova
Sred svijeta našeg sumračnog.

Al' tmine mračnog bezdana
Neće zavladat nad svijetom;
Nebo će prosjat zvijezdama —
Ko povijest Djevom presvetom.

Gledajuć mijene svjetlosne
Što tiho tkaju ljudski vijek,
Mi sjećamo se milosne —
Što svijetu pada spasa lijek.

O Majko Sina Božjega,
O gospo vjere hrvatske –
Počelo svijeta boljega,
Ne daj da ljubav ugasne!

Ti Stvoritelju triput svet,
Koji si Otac, Duh i Sin –
Za najljepši ti hvala Cvijet –
Otajstven život Marijin. Amen.

NA GOSPINU ŠKRPJELU

Don Graciji Brajkoviću

Htio sam biti s tvojim slikarima zatočen,
ovdje, o Gospe Škrpjelska;
kao Lovro Marinov – Dobričević
i kao "Tripo Cocoglia pittur – molin",
za jedan samo čudesno bistar, kao nebo dubok
i kao sveta Gora svijetao –
srpanjsko-bokeški dan...

Ali ti si nečujno, o Bogorodice i Djevice majko,
širila i rastvarala prostore ove šutljive
duhovne školjke,
ovdje na najosebujnijem i najsićušnijem
otoku svijeta;
na otoku kamenog leuta i zavjetne lutnje.

... I blistali su otvoreni beskraji
za neutrnjene snove i sve varave jave
uzigrana srca...

Kao da sam stajao
na smaragdnu komadu odronjene zvijezde,
koja dolazniku poklanja i jeke sjećanja
i uspomene –
na sve što je u srcu djetinjstva

treperilo kao zov – iz iskre vremena,
iz slova vječnosti...

Htio sam biti s tvojim slikarima zatočen,
o Marijo, na bokeškom Škrpjelu,
za jedan samo čudesno bistar, kao nebo dubok
bokeško-srpanjski dan...

LJILJANA MATKOVIĆ
(1938)

Ljiljana Matković rođena je 9. prosinca 1938. u Zagrebu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Traganje za blizinama* (1971), *Ti nisi sišao s križa* (1974), *Sabrani dani* (1977).

GLEDAM TVOJE LICE, MARIJO

Što je patnja moja prema Tvojoj?
Na koljenima Ti leži mrtav Krist.
Reklo bi se da Zlo likuje,
da Pakao slavi svoju najveću pobjedu.
A ovdje gore svijeće.
Ljudi hrpimice dolaze.
Tvoja bol, Marijo, otkupljuje svu težinu
koju nosimo.

MATE SUŠAC
(1938)

Mate Sušac rođen je 10. siječnja 1938. godine u Čitluku. Živi u Zadru. Pjesnička djela: *Pjesme* (1987), *U vječnosti trenutka* (1988).

TISUĆU DEVET STOTINA OSAMDESET I OSME

Majci svih majki

I.

Stramputice se pokazaše putovima. Tragovi otaca potonuše u trnje i korov.
Ču se povik: "Tebi je, Sabaote, dobro. U moći i visinama.
Ali ako si s nama, dođi među nas."
Ni srca pravednika nisu našla ništa bolje od patnje.
I kad se odlučio Bog, bilo je vrijeme Providnosti. Povijest spasenja porodi vrijeme za Preporod.
Samo, treba imati Majku!

II.

"Milosti puna, zdravo! Gospodin s tobom!
Blagoslovljena ti među ženama!" reče Glasnik.
Čednost zaziva razbor. Tko sam ja? Što Gospodin hoće?
Zašto ja između toliko drugih? Bože moj, ja iz Nazareta bijednog.
I taj moj život, običan, težak, sav od sitnih nada...
Ostavi moj mali život, Gospode!
"Blagoslovljena ti među ženama,
Blagoslovljen plod utrobe tvoje, Marijo!"
Moli za nas!

III.

"Ne boj se!" – Anđeo će. "Našla si milost kod Boga.
Začet ćeš, i rodit ćeš sina, i ime Isus ćeš mu dati.
Velik bit će on, Sin Svevišnji.
Njemu će dati Gospodin prijestolje Davida, oca njegova,
i kraljevat će nad domom Jakovljevim dovijeka
i kraljevstvu njegovu neće biti kraja!"

Tko će biti velik kao Bog? Moj sin? Sjediti na Davidovu
prijestolju? O čuvaj me, Bože!
Zloduh oblači odjeću sjajnu. Često. Zemljom prolazi,
brda i doline obećaje. Smrt se izvlači iz vremena, pokazuje
kao vječnost. Taština bijede vlada prijestoljima.
O, Marijo,

Moli za nas!

IV.

"Kako će to biti? Pa ja... ne poznajem muža!"
Povjerovala si. A ja sam mislio da ćeš reći: Čekaj!
Ime Gospodinovo ne spominji u isprazno.
Mogla si pomisliti: Čovjek se rađa od oca i matere.
I svaki čovjek od oca i majke rođen
pun je nemira i nesretan. Napokon, sretan ili nesretan, umire.
I sve je puno žalosti i smrti. Više je boli među ljudima
nego vode u moru, zraka među granama.
No ti si Glas prepoznala, i Prva povjerovala,
Marijo,

Moli za nas!

V.

Anđeo reče: "Duh sveti će doći nad tebe, i sila Svevišnjega
osjenit će tebe i ono sveto što ćeš roditi,
zato će se zvati Sin Božji. Emanuel! Bog s nama!"
Znao je otac da u stadu svojemu ima onih koji se čuvaju,
koji ustrajno prohode pustinjama i vjerno se vraćaju pojilima,
znao je otac da nije pogriješio s čovjekom, jer te nije
pripremao
nego izabrao između mnogih,
da je dobro učinio što je providio ž i v o t.
Sad je mogao biti ponosan, jer mu je našao majku — životu!
Sad je mogao potvrditi rodbinstvo; utjelovljeno — onebesiti!
Eto to si ti, Marijo,

Moli za nas!

VI.

"Evo službenice tvoje, Gospodine! Neka bude kako ti hoćeš!"
Počela je nova povijest prijateljstva

sada ojačana dubokim rodbinstvom, po tijelu i krvi,
i duše su mogle cvjetati, rasti i plodovati;
teško i tužno tijelo jednom će uzići na nebo
najednom, sve je moguće, a najviše n e m o g u ć e.
Vjernost je podigla ustanak, oružje bijaše — ljubav.
Djevice čista ljubavi,

Moli za nas!

VII.

Elizabeta reče: "O da! Blažena ti koja povjerova
da će se ispuniti što ti je rekao Gospodin!"
Danas, kad i rijeke umiru od žeđi,
danas kad se stabla lome pod tuđim plodovima,
kad ruke zjape prazninom i pate od nemoći
poput stupova dok se sušimo u pohlepama,
Djevice mudra i krotka,
gdje bismo tražili da te o p e t nađemo?
O, Marijo,

Moli za nas!

VIII.

Ko mjehuri od sapunice množe se i rasprskavaju carstva,
tolike vjere i uvjerenja guše u bludnjama,
zakoni sile eto žderu sebe i sve okolo sebe
ko vjetar maglu, razbijajuć naše nade. Kamo okrenuti oči?
jer si im potrebna više od suza, više od nada,
gdje bismo pogledali da te opet nađemo, o Marijo, majko,

Moli za nas!

IX.

Šimun reče: "Ovaj je postavljen
na propast i uzdignuće mnogima u Izraelu i za znak osporavan —
a tebi će samoj mač probosti dušu
da se razotkriju namisli mnogih srdaca!"
Starac je otkrio Križ i Mesiju! Njegove oči
vidješe te ispod Drveta, ali i one *iza*
bijele povorke otkrivenih pravednika, napokon ljudi,
i on navijesti smrt i dostojanstvo, život i pobjedu,
a da te ni jednom riječju ne omaloduši, Marijo,

Moli za nas!

X.

Sin reče: "Ženo, što ja imam s tobom!"
A oni rekoše: Pročitaj! Što ona ima s time?
Rekoh: Pročitajte: "Majko, evo ti sina! Sine, evo ti majke!"
Tko ne bi poželio biti Ivan! Prvi koji je primio počast!
Odatle ići!
A oni će morati uvijek iznova počinjati.
Da. Bijeda je ušla u Dvore. I štakori skapavaju!
Marijo,

Pomozi nam!

XI.

Sin reče: "Ja jesam kralj!" "Prvi i posljednji!"
Kraljevsto moje nije od ovoga svijeta
i neću ga ni braniti ni osvajati krvlju i silom.
Kraljevstvo je moje kraljevstvo duša,
beskrajni prostori, slavoluci uskrsnuća.
Put je istina težak, ali doček veličanstven. Ne bojte se!
Ne bojte se vi koji idete za Pastirom dobrim,
bez batine, bez riječi pogrdne,
Idite za pastirom koji vas traži,
podiže i nosi na rukama.
Nasmijali smo se i namignuli stežući šake. Povijest posrće!
A mî prolazimo, Majko,

Pomozi nam!

XII.

Nismo povjerovali i srca su zamrla:
Ovaj otvara oči slijepcima, uši gluhima,
ozdravlja hrome od poroda, oživljuje Lazare...
Ne! Urlamo: Raspni ga!
Krv njegova na nas i djecu našu! Zašto nas b u d i i podiže!
Na smrt navikli prepuštamo se jamama i smradu.
Uče nas da je tako dobro. Gluh! Nijem! Slijep!
I što još da se kaže, Majko,

Blagoslovljena budi!

XIII.

U noći od Petka na Subotu, ko da nas gledam
u mišjoj rupi. Hrpa kamenja: strah, glad, očaj!
I jedva da jedan misli o drugome.
Što si tamo u svojoj samoći mislila o nama
jer je i Petar zanijekao?!
Ko da nas gledam
kako bacamo svoja srca i samo čekamo tren da se raspadnemo...
O, ostani!

XIV.

Još nas vidim.
Sve puno lazara, slijepaca sa Vrata ovčjih,
sve više je onih koji hramlju na obje noge,
uzalud smo umotali svoje raspadanje,
uzalud se namazali pomastima.
Ulice smrde mrtvacima, gubavci liže svoje kraste.
Zmije izvukle svoja legla na svjetlo dana,
nude prolaznicima željnim igara.
Ptice noćne piruju nad tuđim gnijezdima,
ohrabrile se i namnožile hijene i šakali...
Rekoh li da opustiše staze otaca? Da tražimo izgubljeno
podrijetlo?

I sve što trebamo jest tvoj glas
da bismo znali gdje te naći možemo o p e t o premila Majko,

Majko svih majki ove opsjednute zemlje... Moli! Moli! Moli!

***

Na Brotnju, staroj zemlji Humskoj,
gdje se pokopaje sve osim Vjere, Ufanja i Ljubavi,
jezikom hrvatskim, a dušom svih bića i svega stvorenog
molio sam ovu pjesmu, na dan osmoga lipnja,
tisuću devet stotina osamdeset i osme godine od početka
Marije — Majke.

STJEPAN GULIN
(1943)

Stjepan Gulin rođen je 28. rujna 1943. u Šibeniku. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Kovine* (1978), *Istovjetne pjesme* (1987), *Protutijekovi* (1988).

DAJTE MI

Daj mi više ne pogriješit'
snagu čovjeka, djelotvornu
otvorenu, daj mi

gospe od karmela
gospe od karavađa
dajte mi, dajte mi...

gospe od stupa
daj mi biti stup.

SANKO RABAR
(1946)

Sanko Rabar rođen je 17. kolovoza 1946. u Zagrebu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Igračke* (1984), *Veronikin rubac* (1987).

ZDRAVO MARIJO, MILOSTI PUNA

Tebi se obraćam, Tebe molim
ne smijem mrmljati riječi u prazno
Zanovijetam li pred vratima nepoznatog
pokrećem stroj za ispunjavanje želja
gospodarim tehnikom sreće
umjesto da se učim ljubavi
i poznanstvu

Marijo moja, tko si ti?
Kakva si? Kako izgledaš?
Ti si preda mnom. Ti sama
Ti me sama liječiš, puniš i krijepiš
za sutrašnji dan
da ljudima prenesem
mrvicu blagosti i topline
nesvjesno iz svoje dubine
nezasluženo
i nehotično

Gospodarice moja
kakva si bila kad su tvoje bose noge
gazile vruć kamen Palestine
tvoje ruke dijete nosile
tvoje oči uplašeno gledale
kakva si bila?

Ne, ti nisi bila vidarica
ni dvorska gospa, ni vila
ni mudra proročica
ni renesansna Madona
nisi lebdjela iznad zemlje

tvoje su ruke upoznale žulj
a tvoje oči bore
na tržnici si kupovala posuđe
i nisi upadala u oči nikome
u gomili
ti si kapija što je kapnula u more

Gospo moja kakva si bila?
kakvu te Bog htio?
Što li je to odabrao među beskrajnim
izborom svijeta?
a bila si tako obična žena
tako svakodnevna za ljudske oči
ti, prezrena
skromna družica
bez trnja i kamenja
plodna zemlja
za dobrotu
ti, ljubljena

Moli za nas, ti vidarice
ti vilo naša i proročice
moli za nas
tašte i velike, zatvorene u sebe

Mi
ambiciozni muževi
i emancipirane žene
koje svijet vitla kako hoće i kuda hoće
žedni, gladni, osujećeni, jadni
kojima Otac mora stalno i brižno
postavljati prepreke
usmjeravati
zacjeljivati
mi zarobljenici svih mogućih sila
ovisni o stvarima
planovima
snovima
budi uz nas

da i u nama proklije
tvoje malo biće

Ti, što si vidjela ljude oko sebe
a prazne stvari nisi
ti, što te Bog mogao pustiti bez straha
da radiš što hoćeš
ti, slobodna

GOSPODIN S TOBOM

I ti si bila s njime
Odakle ti to znanje
da mu se nasloniš na rame?
Odakle ti ta moć
povjerenja?

Iz kojih si knjiga naučila
kako se ruka pruža
kako se šire krila?

A kad se sve djeve poudaše
ko mlade voćke zatrudnješe
a ti ostade sama s anđelom u grudima
sa željom u srcu i vatrom u mislima
tko li se to još tebe sjetio?

Tko ti je odgovorio na pitanje
koje nisi izrekla
na želju koje nisi bila svjesna?
Tvojoj maloj ruci zemlja bijaše dostatna
pa ipak
otvorilo se nebo

Bijaše to ljubav
da,
odakle si to znala?

ĐURO VIDMAROVIĆ
(1947)

Đuro Vidmarović rođen je 1. travnja 1947. u Piljanicama, općina Novska. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Bujice i bregovi* (1986), *Pečat od magme* (1988).

GOSPI GRADIŠĆANSKIH HRVATA MAJCI BOŽJOJ KOLJNOVSKOJ

Dođoh Ti Majko Koljnovska,
Majko Hrvatska,
Majko svih ljudi što zemljom hode.
Dođoh Ti umoran i sumoran,
Zanesen vrućim nadama,
Uplašen crnim slutnjama
Baš kao narod hrvatski
Što prije mnogo stoljeća,
Gonjen strahom i zulumom
Pobježe ovamo, žalostan.

U mozgu mi tutnje kopita,
Snovima jezde atovi,
Viju se barjaci zeleni.
A narod goloruk odlazi
S Tvojom slikom u povorci
I molitvom na usnama.

Kolone duge odlaze,
Dalekim blatnim cestama,
U pusta polja ugarska.

Hrvatska cijela tuguje.
Gavrani crni pjevaju
u svojim crnim gnijezdima.

Stoljeća žurno minuše.
Požari ratni ugasli.

Sablje se svijetle muzejske.
Zeleni barjaci miruju.

Narod se nije vratio.
Jezik hrvatski je rasut
zelenim poljima ugarskim.

Dolazim k Tebi Djevice,
Iz drage naše Hrvatske,
Da nađem braću i rodbinu.
Znadem da Tebi dolaze
I da Tebi pjevaju
Molitve svoje starinske,
Jezikom svojim najdražim.

Čuvaj to stado predziđa,
Jer kome da se obrate
Kad hladan vjetar urliče
na njihovim cestama
bez susjeda i odmora!

DRAGO ŠTAMBUK
(1950)

Drago Štambuk rođen je 20. rujna 1950. u Selcima na otoku Braču. Živi trenutno u Londonu. Pjesnička djela: *Meu namin* (1974), *ANTINOY and mangal* (1977), *Snijeg za Ehnatona* (1981), *Od onih kakve crta infantkinja* (1984), *Vapnena trupla* (1987). Sastavio je antologije *Insulae*, hrvatska nova lirika (1981) i *Quadrispatium hrvatskog mlađeg pjesništva* (1982).

CROATIAM AETERNAM

Gospa s djecom govori hrvatski
i vrata zadnjih, zatvara, vremena.
Tko posljednji uđe
na živo će se drvo osloniti,
rukama izljuštit grom od munje,
prozrijet elemente
i razumijet razluke ljudske.

Biti izabran u repu vremena,
kada gasnu narodi i zvijezde,
milost je veća od prvorođenja.
Nekad zborismo o predznacima,
sad sve ukazuje
na odsudni čas nastavaka.

Tko mogaše ikada slutjeti
da Gospa je vrh naše sudbine?
Neuništiv snijeg,
otkrivenje nakana povijesti.
Kraljica otoka i kopna, stella
maris, sjajna nad sporim lađama.

O gipke hadrijanske struje,
unjišite me, unesite krhko,
pod mjesečno krilo zaborava.
Plahim, ospite, poljupcima
dok blaga sipi svjetlost sa hrvatskih zvijezda.

CORONA MORTIS

Nađu te na kamenju, iza škole,
istučena kruno Gospe od Karmela;
i dok smo se, zadihani, skupljali,
ticajuć te pogledima, moje srce htjede
iskočiti. Kao da je sam život, posramljen
nečuvenom drskošću, rasplatio zemlju
poda mnom — neprebolnu pukotinu
koja nikada se neće zatvoriti. I sad,
kad se kraju ceste putim, pouzdano
znam da će posljednja u nizu nesreća
bit izravna posljedica ove drskosti;
i jedina milost koju, nakon pada
u crn procijep, od angjela Božjih
smijem očekivati — sklapanje je zemlje
nada mnom; da ne postidim se, gol, pred
nebom, dvorima svjetlosti i putovima zvijezda.

NEVEN JURICA
(1952)

Neven Jurica rođen je 4. travnja 1952. u Dubrovniku. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Nacrt anđela* (1979), *Unatrag* (1983), *Odsutnost* (1987), Sastavio je antologije *Quadrispatium hrvatskog mlađeg pjesništva* (1982) i *U sjeni transcendencije,* Hrvatsko pjesništvo od Matoša do danas, *(1987).*

S IMENOM MARIJA

Blagoslovljena ova zemlja Hrvata,
pir u srcu i večernja rumen
jednaka onoj u Galileji kad je tvojim zagovorom
vodu naše zebnje Bog pretvorio u vino vjere.
Blagoslovljeno nek je dostojanstvo, majko Marijo
kojim prođosmo vjekovima u bjelini milosrđa
zagrnuvši slaboću i nježnost
plaštem tvojim plavim kao vječnost.
Blagoslovljeno sjeme, trud i koljeno, svaki dan i večer
jer nismo pijesak u vremenu, ni pepeo na vjetru
nego smo jedno s tobom, majko
kao kuća, kao lanac, kao pleter.
I evo djece, Kćeri Sionska, u narodu Hrvata!
Volimo ga kao duša prvu muku, tijelo prvu ranu,
dobrota svoje uspomene.
I onda kad udarci kao kiše spiru mladost s lica.
Evo nas da se borimo dok klečimo,
da kličemo dok šutimo
da osvajamo dok se dajemo!
Skrušeni u čvrstoći koja u tvoje blage dlanove, majko
ukapa bol i radost.

VIKTOR HUMSKI
(pseudonim)

Zbirka pjesama *Vedrine* (1983), izdanje Biblioteke "Crkve na Kamenu", Mostar.

KRAJINA

Predvečerje.
Opalni prstenovi ovili oblake. U voćnjacima
i mladoj djetelini bude se tajanstvene melodije.
Promiču ljubičasta jata prostorom. Jetki mirisi
komorača i vrijeska.
Potajno, u lirsku krajinu zađe Kraljica Mira.
Mir i san s neba romore.

PUT VJEČNIH VEDRINA

Gopsi našeg krša
(Kraljici Mira — Hrasno)

Zemljo kolijevko zvijezda
U kršnom domu moje djedovine
Srce je tvoje

Grozdovi stihova zvone
U rumena jutra
Svjetluca rosa na duhaništima
Krajolik kao zlatnik blješti

U duši posustalog putnika
Ganuća
Dvojbe nestaje
Nov putokaz na obzoru raste

Na kupinama šipcima
I strminom
Zaigra lahor

Marija ruža rosna
Ljepota nad ljepotama
Dođe u predio
Gdje sunca klasaju i zriju

Stostruko to ime
Ozvuči
Gluhe sne i javu
Premosti daljine

Ushiti
Molitve iskonske
Iskre
Do vječnih vedrina narasle

Srebrn vir taknuše
Njene božanske misli
Od svemira dublje
Blagost i mir poteče na Zemlju

Opijeno ljeto mirisima trava
Mnoštvo se ziba
Na izvoru tajne
Zastaje mudrac

Riječ
Zaiskri božanskom moći
Poput suncokreta
Bistre oči prate znamen

IZ SNA I NESNA RAZBUKTA SE DAN

Tajnu navijestiše rujne zore
Iz sna i nesna razbukta se dan
Bujica ljudska raste u more
Putevi se slijevaju u jedan

Ponad kruništa kamenog grada
Čiope mlade kušaju krila
U oku potajno raste nada
Mudra riječ srce razbistrila

Tisuće luči zažeglo ljeto
Grimiz ovio kršni krajolik
Na brdu drače i smilja netom
Probljesnu ko dragulj Gospin lik

Oživi nanovo drevna zemlja
Vrijeme nosi u krugu godina
Božansku tajnu u kojoj snena
Zri ljepota od zvijezda sazdana

Obrisi se stopiše u sjenu
Slavoluk jetko čarolijom tkan
Melodija što nenadno krenu
Ko rijeka bistra ode u bezdan

STJEPAN LICE
(1954)

Stjepan Lice rođen je 21. listopada 1954. u Zagrebu. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Otkriće blizine* (1988).

BLAŽENA PJESMA

blago nama što si povjerovala
da će se ispuniti
da će se svjetlošću
preliti
svako biće
da će se poravnati
svi putovi
nama povjereni
da će ljubav
biti lijepa
i dragocjena
i ako bude
zavazda
išla
okrvavljena
osakaćena
prezrena

blago nama
što nam je dano
da u istom svratištu
na ovoj zemlji
udomimo
tvoga sina
beskućnika zemlje i neba

dana čovjekovih
da se ogrijemo
beskućništvom njegovim
da iskusimo hod
stopama njegovim

blago nama
što tvoga sina
koga si žalosna tražila
po tebi
nalazimo u nama
u onome
što je oca našega

blago nama
što si smogla snage
stati pod križ
koga sav svijet
ne mogaše ponijeti
pod križ
koji ponese
sav svijet
blago nama
što si uz svoga sina
ustrajala
i poslije kraja
poučila nas
životu
s tvojim sinom
da sve
bratski dijelimo
s njim

blaženi smo
jer si s nama
jednodušna i postojana
jer nas upućuješ
svome sinu
blaženi smo
zbog svakoga
koga možemo
tvome sinu
uputiti
kome možemo
uputiti
tvoga sina

blaženi smo
od riječi očeve
i neka bude
poštovanje i bratoljublje
gostoljubivost i revnost
strpljivost i postojanost
razumijevanje i suživljenost
u svemu što nam bude
u svemu što budemo
svakome
što budemo

SESTRA SJENA

Svjetlo odabra sjenu da mu bude majka.
I svjetlo pozva sjenu u život.
A kada dođe punina vremena,
sjena zače svjetlo
i ponese ga u utrobi svojoj.
I rodi sjena svjetlo,
svjetlo istinito,
svjetlo koje prosvjetljuje svako biće,
svaku sjenu.
I svjetlo je raslo,
obasjavajući svoju sjenu.
Sjena je bdjela nad njim,
poučavala ga životu među ljudima,
tražila ga izgubljenoga,
slijedila po svim putovima,
patila s njegovim patnjama,
očutjela njegovo mrtvo tijelo,
dotaknula njegovo uskrslo čelo.
Sjena je živjela za svjetlo,
sjena svjedoči za svjetlo,
ona prebiva u njemu.
O podne zrelosti,
kada je svjetlo sve u svemu
očituje se da je svjedočanstvo sjene istinito

da sjenu zamjećujemo
koliko svjetlo ne zamjećujemo
da se u svjetlosti svako biće očituje
kao brat,
kao sestra,
dijete svjetlosti.

IVAN TOLJ
(1954)

Ivan Tolj rođen je 17. siječnja 1954. u Blatnici (Hercegovina). Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Otočanka* (1980), *Biokovski bal* (1983), *Kozmopolitska jesen* (1983), *Slavenske zime* (1987).

FIDELISSIMA,

Molim Te za sretan ulazak u dvadeset i prvo stoljeće
ovoga svijeta, za sretan ulazak u četrnaesto kršćansko
stoljeće moga naroda, jer Tebi se Kraljice naših trinaest
stoljeća prigibahu kneževska, kraljevska, viteška koljena
ovoga naroda. Pod Tvojom su zaštitom s crnih stratišta
njihove duše hrlile Kralju vjekova i naših trinaest
nevolja, trinaest predziđa, trinaest slavnih sjećanja.
Trinaest gorkih postaja: vjere, krštenja i nadanja.

I tisuću tri stotine puta Put. Tisuću tri stotine puta
Istina. I tisuću tri stotine puta život kroz bespuća
trinaest stoljeća.
Pod Križom tisuću tri stotine puta tisuću tri stotine
puta tisuće žena je stajalo iz moga naroda plačući.
Po zgarištima, po planinama i dolinama su se žalosne
sakupljale da Te pozdrave: Zdravo Marijo! Zdravo Kraljice
Majko milosrđa... Zdravo Fidelissima Advocata Croatiae...
Zdravo!
Trinaest stoljeća i još trinaest stoljeća i još i još
Neka bude volja Tvoja, Nado ucviljenih moga naroda.
Zauvijek: Najvjernija Odvjetnice naša, Majko naša,
Djevice naša. Zauvijek Neka bude Zdravo Marijo. Zdravo
Neka bude zauvijek.
Fidelissima, molim te na pragu četrnaestog predziđa
kršćanstva moga naroda. Molim Te...
Gospo i Gospodarice, voli Te
sluga nevjerni: poeta tuus
Croata Ivan!

GOSPI OD NAŠIH GOLGOTA

I.

U jednom zakutku ove Jedine
i ove Lijepe,
ne znam da li na vrhu
ili na sredini brda,
stoji nevidljivo, ali oduvijek,
i moje mjesto raskida s tijelom.
Ponad brda lebdi Križ zasađen
u Srce. Pod njim Gospođa i
nekolicina. Samo nekolicina.

Do toga brda je drugo brdo.
I drugo. I drugo... Redoslijed
do oblaka rasut zvjezdano
zakucima ove Lijepe. Ove
Jedine.
A zarana — dokasna, do sama
zapada čuju se pile i povici
drvosječa... sravnuće sa zemljom.
U podnožju brda pričaju o mladicama.
Obećanim iz daljina. Iz tuđina.
Obećanim...

Sveto Drvo zarasta u Srce
i zato nema sumnje u nove
mladice. Unatoč čavlima.
Unatoč rukama što brišu život.
Unatoč koplju, sjekiri, jezi i
samrtnu strahu golgotniká.

II.

U zakucima i ove Jedine
slave se neke Pirove pobjede
i zapisuju se besmrtnim slovima
pjesme u Srcu. Toči ih vrijeme
u Beskraj. Toči...

I ništa mi nije stvarnije od tebe
križni moj svijete. Zacijeljuješ
stare rane. Svježe rane. Unatoč
jezi golgotnikâ ove Lijepe. Ove
Jedine...

A negdje u pritaji, u podnožju
Maslinskih gora, kuje se nova
zavjera. Siječe se Drvo i nevrijeme
raznosi jauk Stradalnikâ.
Krvavi znoj kaplje u Srce.
Moli se molitva Rastanka i
Sastanka. Konačna molitva.

Pod Drvetom Gospođa i nekolicina.
Samo nekolicina.

ENO TI GOSPE, MAJSTORE!

Eno ih tamo majstore
pod zvonom na kojem si
urezao tajnu Ljubavi.
Dvije karijatide,
dvije tvoje Hrvatice
nose muku života:
duboko u Hrvatskoj,
u Cavtatu, gdje cvatu
ruže od krvi
i
ljiljani od obraza.

Eno ti Gospe, majstore!
Gospe od meštra našeg
Ivana!
Gospe od hrvatske žalosti
i Gospe od naše vjernosti.

U aleji čempresa
nad brdom lebdi Anđeo

dok zmija steže Jaganjca.
Tužni tvoj Anđeo, Ivane.

Eno ih tamo majstore,
u Hrvatskoj.

(Pred mauzolejom obitelji Račić,
u Cavtatu, kolovoza 1984. god.)

ANKA ŽAGAR
(1954)

Anka Žagar rođena je 6. srpnja 1954. u Zamostu u Gorskom Kotaru. Živi u Zagrebu. Pjesnička djela: *Išla i sve zaboravila* (1983), *Ona-on* (1984), *Zemunice u snu* (1988).

NEMOJ. NE OSTAVLJAJ GA

tamo je vuga plakala
iz oka je tekla već zima
a ja ništa
ništa nisam učinila
da bi se riječi susrele

mi krunica od suza
tiha, negovorljiva
od sebe se nanizala:
čista snago bijeloga
nemoj. ne ostavljaj ga

i baš se bila razlila
nijema biljka molitva
i ribe su već išle sve
iza mojih leđa sve
kao davno pamćenje
gdje kapljicu tuge
pokraj kapljice radosti
ostavit ću podrhtavati:
majko božje milosti
ne ostavljaj ga. nemoj
ga ostaviti nikada
to šutljivo oko. čojveka koji gubi

AVE MARIA

će te žute ruže koje ronim k tebi
da imam koru drvenastu, ugarak po

dlanima, što tama nisam trpka sva
zgrudana, će te žute tvoje žute
ruke niz koje ću trusiti
bat zvona kome ječi? ja
sam u pećini, će te žute
ruže iz dubine koje sežu
voljeti me cijeliti me
amen Ave Marija
ti zvoni u ušima svih sedam žalosti
ti vise po oknima zavjese
apolitičke moje zastave
glas po zemlji struže svibanj zeleni
još grane se njišu u osnovnoj školi
a čarape crne moje
što su im noge umrle
zanjihati se ne mogu
rosa je voda sol i srebro Ave Maria
ti već jesi dremovna, će te ruže
žute zibati, dah i mrmor
možda usnut ćeš nećeš ćeš
o da bi se razmaknule planine
da vidim blagu gdje si Ave Maria

MARIO SOLJAČIĆ
(1964)

Mario Soljačić rođen je 18. veljače 1964. godine u Drenovcima. Bogoslov. Živi u Zagrebu. Nema objavljene zbirke pjesama.

VEČERNJA MOLITVA

Pozdravljam te Preblažena
s licem što trči kroz masline
S vjetrom večernjim molim ti se
i ovaj kamen sa mnom
i zmija pod kamenom
dok galeb ti ljubav daruje

rascvjetali ružmarin
za Tvoje dlanove

PRED GOSPOM LURDSKOM U VRAPČU

Bagrem plače
i svađa se s vjetrom
što otresa mu grane

Golubovi se ljube
i zakrilili su svoja lica
preda mnom stidljivo

Dijete pali svijeće
Jednu za oca
Jednu za majku
Jednu za sestru
što umrla je mlada

KRATAK PREGLED NOVIJE HRVATSKE MARIJANSKE LIRIKE OD PREPORODA DO DANAS

I.

U dosadašnjim zbirkama pjesama o Mariji u hrvatskoj književnosti od preporoda do naših dana bilo je nekoliko pokušaja da se u izboru predstavi hrvatsko marijansko pjesništvo. Međutim, pravoga antologijskog izbora pjesama o Mariji ili pak iscrpnijeg pregleda te vrste pjesništva još uvijek nismo uspjeli dobiti. Pa ipak, ono što je u tom smislu do sada učinjeno, nije malo i ne može se olako zanemariti.

U prvoj antologiji hrvatske poezije, poslu što ga je godine 1876. obavio August Šenoa prezentiran je i manji izbor hrvatske duhovne lirike, pa se u njezinom odjeljku *Pobožne pjesme* pojavljuju tek dvije do tri pjesme u kojima Marija figurira kao središnja tema. U Šenoinoj *Antologiji pjesništva hrvatskoga i srbskoga* od novijih, postpreporodnih pjesnika objavljena je samo prekrasna pjesma, u stvari, prepjev *Stabat mater* Ivana Trnskog. Vrlo mali broj marijanskih pjesama naći ćemo i u antologijama Josipa Milakovića, uglavnom pjesnikâ manjih umjetničkih dometa iz druge polovice XIX. stoljeća.

Prva prava antologija marijanske poezije objavljena je tek tridesetih godina našega stoljeća, točnije, 1935. Dušan Žanko sastavlja *Hrvatsku marijansku liriku (noviju);* to je ona antologija kod koje je u jeku njezina pripremanja Vladimir Nazor upitao sastavljača ili, preciznije, sugerirao mu da sastavi izbor cjelokupne hrvatske religiozne lirike. Đuro Kokša u svome predgovoru *Hrvatskoj duhovnoj lirici* (Rim, 1968.), među ostalim, piše: "A nije nikako slučajno, da je sam Nazor, stvaralac svakog pjesničkog roda i gost sviju antologija, pokazao spontano zanimanje; uz ostalo, vjerojatno bi bio rado vidio antologijski izbor svoje religiozne lirike, koja nije ni u kom pogledu sporedna žila njegova ukupnog stvaranja". Žankovu *Marijansku liriku* u dosadašnjim pokušajima svakako valja držati prvom i najozbiljnijom iako ne i potpunom. Naime, svi ostali pokušaji imali su, kako ćemo vidjeti neke druge razloge i namjene; njihovim sastavljačima nije bila namjera da naprave neki stroži antologijski probir ili pak cjelovitiji panoramski

pregled. Žankova *Marijanska lirika* dolazi u vrijeme velikih antologija; uopće te godine, tridesete, na neki način godine su rekapitulacije i prijeđenog puta i razvoja novije hrvatske poezije; oslikavaju suvremeni pjesnički trenutak, pokazuju moderne poetske tendencije; sažimlju domete hrvatskoga suvremenog pjesništva. Žanko je vrlo dobro zamijetio praznine ili, da reknem blaže, nedostatke ovih antologija. I antologija *Hrvatska moderna lirika* (1933.) Olinka Delorka i Dragutina Tadijanovića, i *Antologija nove čakavske lirike* (1934.) Jelenovića i Petrisa, i *Antologija novije hrvatske lirike* (1934.) Mihovila Kombola u potpunosti su zanemarile poeziju religioznog nadahnuća pa onda i poeziju u kojoj je Marija središnja tema. Uostalom, više nas i ne može začuditi takav postupak prema literaturi religiozne, katoličke ili islamske inspiracije uopće. To što se događalo spomenutim antologičarima iz tridesetih godina, konstantna je praksa, primjerice, urednika i sastavljača edicije *Pet stoljeća hrvatske književnosti*. Redovito se, bez pravih književnih razloga, neprekidno zaobilazi vrijednost onih pjesnika i pisaca u čijem je temelju religiozno nadahnuće, upravo kao i oni dijelovi prezentiranih pisaca koji su njime obilježeni.

Kombol, pisac promišljene i utemeljene *Povijesti hrvatske književnosti do Preporoda* (1945.), nenadmašne *Povijesti,* imao je sve pretpostavke da u svojoj *Antologiji* odistinski pokaže "kako se njezina slika (slika hrvatske lirike, o. p.) mijenjala od generacije do generacije i koje su epohe u njezinu razvoju bile više a koje manje stvaralačke". Njegova je, uostalom, *Antologija* i stekla golemi utjecaj i ugled, ostavši kao takva paradigmatičnom dok je njegov izbor prihvaćen kao gotovo neprikosnoven. Žanko je, kako rekoh, jasno osjetio i upozorio na njezine nedostatke kao i nedostatke drugih dviju antologija i ponudio, sa svoje strane, u prilično skromnom opsegu, svoj izbor iz novije hrvatske marijanske lirike. Što se pak tiče potpune slike i cjelovitosti jedne antologije hrvatske poezije, mirno mogu reći da je do antologije *U sjeni transcendencije,* hrvatskog pjesništva od Matoša do danas (1987.) nismo imali.

Žanko, dakle, signalizirajući praznine koje otkrivaju spomenute antologije, prihvaća se vrlo osjetljiva posla; želio je u hrvatskoj lirskoj književnosti pronaći stihove, "koji daleko od poezije praznog spiritualizma slave uistinu realnost katoličke religije: Božje Biće, Utjelovljenje Njegove Riječi u misteriju Blagovijesti, djelo Otkupljenja i općinstvo Svetih u molitvi Pozdravljenja — 'istine, koje su

kruh naš svagdašnji' (Valery-Radot)". Želio je, dalje, nasuprot *Antologiji novije hrvatske lirike,* postići i drugačiju svrhu. "Ovaj bi posao mogao izgledati bezuspješan i opasan. Tamo se razotkriva ovozemno, areligijozno lice naše pjesme, u više slučajeva služba lažnim idolima, čak i nasilno, blasfemno traganje od religijoznog središta, tamo zija pustinja duha i cvili vapaj u *'Prazno nebo'* ". Nasuprot, dakle, Kombolovoj antologiji u kojoj je detektirao užas i pomirenost pred prazninom transcendencije, Žanko u predgovoru piše: "Strah i malodušnost je suvišna. U novijoj hrvatskoj lirici ima još pjesnika ne samo oko Duha nego i do nogu *Imakulate.* Našao sam ih, gdje prisluškuju četirma Arhanđelima, što 'Zemlju prate sveđ u njenom letu'; zastade mi dah, dok molitve im od zlatnih pjesničkih niti satkane ne uroniše kroz Angeluse u ljepotu i misterij Djevice-Bogorodice, one iste, koju Dante usred *'Raja'* zazva: Djevice Majko, kćeri svoga Sina". Žanko u hrvatskoj marijanskoj lirici pronalazi ljepotu i svjetlo, upravo u marijanskoj lirici otkriva hrvatski religiozni duh: djetinje pouzdanje, optimizam, idiličnost i kolektivnu molitvu. To se pak, zaključuje, "ukazuje kao organski izdanak iz hrvatskog narodnog duha, koji se kroz svu historiju tamo od sv. Marije od otoka i starohrvatskog zabata kninske Biskupije pomlađivao, rastao i otkupljivao u sjeni Marijinih svetišta — Trsata, Remeta, Bistrice, Kamenitih vrata, Sinja, Olova... Svećenik pavlinskog reda mogao je lako Hrvatsku nazvati "istinskom Marijinom kraljevinom" još u XVII stoljeću a naši stari Remetsku Djevicu 'Advocata Croatiae fidelissima' (najvjernija odvjetnica Hrvatske)".

Osim toga, Žanko odgovara na Nazorovo pitanje o potrebi opće religiozne hrvatske lirike; Žanko je svjestan takve potrebe, ali se ipak odlučuje samo za isječak marijanske poezije; bio bi to težak i opsežan posao jer nikakvih predradnji nije postojalo, a povrh toga, smatrao je "da je u našoj marijanskoj lirici najčistiji ton našeg religijoznog duha i najistinitiji izraz naše narodne duše"; držao je, osim toga, da su u onih pjesnika koji su pisali religiozne stihove, marijanske pjesme najbrojnije i najvrednije.

Žanko je također svjestan da u njegovoj zbirci, u njegovu snopu mnogo toga nedostaje, manjkaju mnogi klasovi; odlučio se za izbor pjesama Dragutina Domjanića, Ivana Ev. Šarića, Đure Arnolda, Velimira Deželića, Ante Jagara, Eugenije Šah, Vladimira Nazora, Marina Sabića, Milana Pavelića, Izidora Poljaka, F. S. Milovanova, Ljudevita Matkovića, Marka Soljačića, Đure Sudete, Tomi-

slava Prpića, Mate Blaškovića, Cvita Škarpe, Ive Lendića i Jeronima Kornera, nastojeći takvim izborom pomoći "shvaćanju duhovnih sila naše zemlje" i istaknuti "osobnu religijoznu usmjerenost i umjetnički religijozni izražaj pjesnika".

Žankov izbor novije *Hrvatske marijanske lirike* pojavio se poslije triju antologija na, reći će, "sudbonosnoj raskrsnici naše poezije"; naime, potakla ga je da objavi, ovaj isječak hrvatske religiozne lirike i činjenica, "što se u ovom času u našem literarnom svijetu sudbonosno odlučuje: s jedne strane za definitivni kult materije i prekid sa bilom narodne duše a s druge strane za svježi plamsaj narodno-religijozne svijesti i Kantik stvorenja". *Hrvatska marijanska lirika* došla je kao prirodan odgovor i kao naravna posljedica prešućivanja, odbacivanja i neuvažavanja poezije religioznog nadahnuća kao i takve književnosti uopće. Ne samo da je u pravo vrijeme oživjela svijest o vjekovnoj prisutnosti Marijinoj u hrvatskoj književnosti nego je posvjedočila u svojem suvremenom trenutku koliko je Marija kao tema, kao nadahnuće, kao poticaj nazočna i u svijesti suvremenih pjesnika, pjesnika koji svojim stihovima nastoje premostiti jaz između Boga i svijeta, svijeta naravnoga i svijeta nadnaravnoga. Žanko je svojom *Hrvatskom marijanskom lirikom* dobrim dijelom popunio prazninu koja je nakon antologija Delorka-Tadijanovića, Jelenovića-Petrisa i Mihovila Kombola nastala i djelomice upotpunio sliku tadašnjeg suvremenog hrvatskog pjesništva.

Žankov posao, na žalost, nije imao svojih nastavljača, nisu se dugi niz godina pojavile zbirke takve vrste. Ono što je mnogo godina kasnije uslijedilo, bili su tek pokušaji. U izboru lirskih meditacija o svećeničkom životu *Žrtve Božje ljubavi* Josipa Turčinovića (1957.) marijanskih pjesama nije bilo. Tek će se u zbirci svećeničkih lirskih pjesama *On me gleda, ja Ga gledam* koju je uredio Marijan Šoljić godine 1959. pojaviti i odjeljak *Po Mariji k Isusu* u kojem će se pojaviti i marijanske pjesme Alekse Kokića, Jeronima Kornera, Milana Pavelića, Bone Zeca i Mije Škvorca. U drugom, proširenom izdanju godinu dana kasnije Šoljić je objavio i marijanske pjesme Stipe Barišića, mladog ali rano preminulog talentiranog pjesnika. Zbirka Marijana Šoljića nije imala nikakav antologijski karakter, ona je naprosto objedinila pjesničko iskustvo hrvatskih svećenika koji su, kako je to napisao u svome predgovoru Mijo Škvorc, "posvetili i pozlatili nekoliko stranica naše novije literature taktom, ritmom, zvukom i emocijom neba".

Godine 1968. Đuro Kokša objavljuje svoju antologiju *Hrvatska duhovna lirika,* onakvu kakvu je upravo Nazor prigodom Žankove *Marijanske lirike* priželjkivao. Nazor i ne samo on; i Ivo Kozarčanin je također osjećao potrebu i značaj antologije religiozne lirike; potaknut izborom iz svjetske duhovne lirike Milana Pavelića *Iz duhovne lirike*(1937.) istu potrebu ističe i Stanko Petrov. Međutim, do 1968. godine, do Kokšine antologije takve zbirke nije bilo. Kokša u predgovoru piše: "Što više od tada u jednim antologijama (misli se na antologije o kojima je bilo riječi, o. p.) ima malo ili nimalo mjesta za nju (riječ je o duhovnoj lirici, o. p.), i ne zna se pravo, da li je to iz uvjerenja ili iz obzira ili radi obojega. Valja svakako napomenuti nasuprot potpunog pregleda, iz kojega proizlazi novost i povremenost tih stavova, da je još prva naša moderna antologija Augusta Šenoe – vrsna za svoje doba a dobar putokaz u mnogočemu i danas – imala poseban odsjek 'pobožne pjesme'; a istom kada se pogled svrne i krene natrag, dalje i sve dalje, niz stoljeća, prema izvorima, onda se slika stubokom mijenja u svojim odnosima i razmjerima: na iskonu naime našeg umjetničkog pjesništva stoji duhovno pjesništvo, kako nam neosporno svjedoče svi povijesni pregledi dopreporodne književnosti". Uostalom, prati li se Marija kao tema i nadahniteljica hrvatske poezije, nalazimo je već u XIV. stoljeću u predivnoj pjesmi *U se vrime godišća* i prelijepoj *Šibenskoj molitvi* ili *Gospinoj pohvali*. Kokšina antologija prva je cjelokupna antologija hrvatske duhovne lirike, započinje Markom Marulićem a završava sa Zlatkom Tomičićem, Dubravkom Ivančanom, Marijanom Ivanom Čagaljem i Ljiljanom Matković. U svoju antologiju Kokša je uvrstio i nekolicinu marijanskih pjesama, iako, izažme li se njihov ukupan broj, neki veći pregled novijeg hrvatskog marijanskog pjesništva ne bismo mogli dobiti. Uvrštene su marijanske pjesme Marina Sabića, Eugenije Šah, Velimira Deželića, Ivana Ev. Šarića, Dragutina Domjanića, Vladimira Nazora, Milana Pavelića, Izidora Poljaka, Frana Galovića, Đure Sudete, Frane Alfirevića, Kamila Križanića, Ive Lendića, Jeronima Kornera, Josipa Velebita i Rajmunda Kuparea. Ovaj je broj pjesnika čak i manji od onoga što ga je Dušan Žanko uvrstio u svoju *Hrvatsku marijansku liriku*. I da ponovim, Kokšina je antologija *Hrvatska duhovna lirika,* inače prva cjelovita antologija hrvatske duhovne poezije, iznimno vrijedna, promišljena i konzistentna zbirka duhovnog, katoličkog hrvatskog pjesništva, antologija koja u mnogome mijenja sliku hrvatske poezije uopće.

Nedugo poslije Kokšine antologije, u kraćem razmaku pojavljuju se dvije zbirke pjesama o Mariji. Godine 1969. objavljeni su marijanski recitali *Tebi, Majko zborimo* Vinka Kraljevića, a godine 1971. u izdanju Hrvatskoga književnog društva sv. Ćirila i Metoda objelodanjena je zbirka *Iz hrvatske marijanske lirike* Renate Pilić i Ivanke Rukavine. U uvodnoj riječi sastavljačice ove zbirke marijanskih pjesama, među ostalim, pišu: "Već se dugo osjeća potreba da se nađu na jednom mjestu skupljene pjesme mnogih naših pjesnika koji su pjevali u čast blagoslovljenoj među ženama, da se njihovim plodovima duha i srca nadahnu mlade generacije posebno onih koji se žele posvetiti Gospodinu". Autorice ovog istrška iz hrvatske marijanske lirike imaju u vidu prije svega potrebe mladih pripravnika i pripravnica za duhovna zvanja; osim toga, osjetile su i potrebu za dobrim recitacijama kod prigodnih proslava; stoga se i kod izbora i pjesnika i pjesama nisu rukovodile nikakvim posebnim motivima i kriterijima; želja im je bila da pronađu ono što po njihovu sudu može biti "najprikladnije da izrazi osjećaje našega naroda prema našoj nebeskoj Majci". Odričući svojem izboru *Iz hrvatske marijanske lirike* znanstvenu i uopće književnu svrhu, uvrstile su marijanske pjesme Đure Sudete, Jeronima Kornera, Alekse Kokića, S. Marije od Presv. Srca (Anke Petričević), S. M. Benite Prkačin, Dragutina Domjanića, Mire Preisler, Milana Pavelića, Tomislava Prpića, Vladimira Nazora, Ante Jakšića, Marina Sabića, S. R. Ć., Marije Ancile Presečki, Velimira Deželića, Anđelke L., Izidora Poljaka, Mate Blaškovića, Eugenije Šah, Josipa Velebita, S. Mariangele Žigrić, Augusta Đarmatia, Domagoja Kanovića, Mije Škvorca, Ante Bačića Fratrića, Tona Smerdela, M. Đ., Helene Bratkvoić i Rajmunda Kuparea. Zbirka *Iz hrvatske marijanske lirike* je i mimo strogo literarnih kriterija izvrsno odigrala svoju namijenjenu joj ulogu i postigla svoj cilj u godini međunarodnih Marijinih kongresa, kada je i naš hrvatski narod bio počašćen da može biti domaćin Marijinih slavlja.

Najvredniji od dosadašnjih pokušaja da se prezentira jedna cjelovita zbirka pjesama o Mariji jamačno jest izbor recitacija za Marijina slavlja *Pjesme Mariji* Pavla Crnjca koji je u izdanju Katehetskog salezijanskog centra objavljen godine 1987. u Zagrebu. Sastavljač ove do sada svakako najpotpunije zbirke marijanskih pjesama u predgovoru, među ostalim, točno primjećuje: "Stvaralaštvo pjesama o Mariji je nepresušno. Malo je pjesnika kršćanskog nadahnuća, a da nisu napisali neku pjesmu o Mariji. Tome se nije čudi-

ti, jer je Marija u kršćanskoj duhovnosti i pobožnosti vrlo mila osoba, a u pjesništvu napose. Ipak, neovisno o tome je li pobožnost o Mariji rasla ili jenjavala, pjesme o njoj su se stvarale. U pjesnikovoj viziji Mrarija je imala produhovljeni lik majke, ovijen osebujnom nježnošću i ljubavlju koja je nadilazila krhko i prolazno. U razočaranjima i zanosu u njoj se nalazi utjeha i moliteljski zagovor". Pavao Crnjac je, osim toga, pri izboru nastojao slijediti i posve literarne kriterije; ostavio je po strani niz pjesama koje su tek jednostavna parafraza, retorika ili propovijed; izabirao je "one pjesme koje su jezično i pjesnički doživljene, koje se ističu bogatstvom slika, finoćom i ekspresivnošću stila"; dakako da je naročitu pozornost posvetio i samoj tematici. Međutim, što se same namjene ove zbirke marijanske lirike tiče, ona je prije svega "upućena katehetama i katehisticama kao pripomoć za lakši izbor recitacija za Marijina slavlja". Knjiga, dakle, prvenstveno služi u praktične svrhe, ali, treba to isto tako priznati, ona u mnogim svojim vidovima stoji kao solidna predradnja i podloga za jednu pravu i cjelovitu antologiju pjesama o Mariji. Autor je zbirku podijelio na sedam dijelova: *Mariji Bezgrešnoj, Mariji po anđelu navještenoj, Gospi od žalosti, Mariji na nebo uznesenoj, U svetištu Gospinu, Svibanjskoj Gospi i Molitve Gospi.* Tematski, dakle, rasporedivši zbirku, razdijelivši na taj način i prema doktrinalnim poimanjima o ulozi Bogorodice marijanski korpus hrvatskoga pjesništva, Crnjac je ne samo olakšao snalaženje u odbiru pjesama za pojedina Marijina slavlja nego je i ponudio, možda i nesvjesno, posve određena čitanja svake pojedine pjesme. U toj podjeli osobito je zastupljen odjeljak *Molitve Gospi* u kojem je bez većeg premišljanja mogao prezentirati vrlo širok dijapazon različitih pjesničkih nadahnuća ovisno već od svake pojedine životne situacije u kojoj je neka pjesma ispjevana ili, da se poslužim sastavljačevim riječima, u kojoj je "pjesnik dao oduška svom srcu i nadahnuću u različitim nevoljama života". Naposljetku, Crnjčeva je zbirka, upravo kao i Kokšina *Hrvatska duhovna lirika,* popraćena uobičajenim aparatom, bibliografijom i kratkim bibliografskim podacima, na žalost, samo o nekim zastupljenim pjesnicima, a, povrh toga, potrudio se da u skladu s osnovnom namjenom knjige predoči i neophodne upute za recitiranje. U svakom slučaju, uz Žankovu *Hrvatsku marijansku liriku,* Crnjčeva zbirka *Pjesme Mariji* predstavlja do sada najpotpuniju i najozbiljnije prezentiranu hrvatsku

marijansku poeziju. Uz izbor nekih stranih pjesnika, među ostalima i pape Ivana Pavla II., Crnjac je uvrstio slijedeće pjesnike:Stanislavu Adamić, Đuru Arnolda, Antu Bačića Fratrića, Josipa Berku, Dinka Bilića-Tusuna, Frana Biničkog, Matu Blaškovića, s. Mariju Bogdanu, Hrvoja Bora, Helenu Bratković, Janka Bubala, Ivana M. Čaglja, Josipa Ćosića, Velimira Deželića, Dragutina Domjanića, Mitra Dragutinca, Augusta Đarmatia, Antu Jagara, Antu Jakšića, Jurja Jurjevića, Antuna Kanižlića, Petra Kneževića, Anu Zorku Kojaković, Aleksu Kokića, Jeronima Kornera, Rajka Kraljeva, Kamila Križanića, Rajmunda Kuparea, Ivana Lendića, Matu Marčinka, Mariju od Presv. Srca (Anku Petričević), Marka Marulića, Ljudevita Matkovića, Nikolu Nalješkovića, Vladimira Nazora, Milana Pavelića, Tomislava Penavu, Izidora Poljaka, Miru Preisler, Mariju Ancilu Presečki, Tomislava Prpića, Josipa Riječanina, Marina Sabića, Antu Sekulića, Tona Smerdela, Marka Soljačića, Marka Stanića, Đuru Sudetu, Eugeniju Šah, Ivana Ev. Šarića, Josipa Šimunova, Cvitu Škarpu, Miju Škvorca, Vinka Tomića i Mirka Validžića.

Napokon u antologiji *U sjeni transcendencije*, antologiji hrvatskog pjesništva od Matoša do danas (1987.) Nevena Jurice i Božidara Petrača, zamišljenoj kao povijesni prikaz odnosa čovjeka prema temeljnom pitanju smisla života i svijeta kakav se izrazio u hrvatskoj poeziji XX. stoljeća, objavljen je i jedan manji dio marijanskih pjesama Dragutina Domjanića, Vladimira Nazora, Milana Pavelića, Izidora Poljaka, Tina Ujevića, Antuna Bonifačića, Frana Alfirevića, Đure Sudete, Vladislava Kušana, Ivana Lendića, Jeronima Kornera, Aleksе Kokića, Viktora Vide, Rajmunda Kuparea, Branislava Zeljkovića, Joje Ricova, Stjepana Gulina i Anke Žagar. Antologija *U sjeni transcendencije* imala je posve specifičnu namjeru: ne samo što je s maksimalnim uvažavanjem različitih pjesničkih opcija popunila očiglednu prazninu u prezentaciji jednog tipa hrvatskoga pjesništva, nego je osvijetlila sučeljavanje sa Smislom u jednom bitnom segmentu hrvatske kulture; kako je uvažavala istodobno različite duhovne opcije i pjesničke vizije, prisutnost marijanske pjesme znatno je manja nego bi to bila da se težilo prezentaciji isključivo pjesništva katoličke inspiracije.

II.

Ako je, dakle, pokušaja i cjelovitijih pregleda novije hrvatske marijanske lirike bilo, ako su neki od njih imali i karakter antologijskoga, a na svaki način odgovorili svojoj namjeni i svrsi, pokušaji klasificiranja hrvatske marijanske umjetničke pjesme ili pak neki cjelovitiji historiografski njezini pregledi gotovo su u potpunosti izostali. Istina, literatura koja se bavi pojedinim pjesničkim ostvarenjima marijanskoga tipa obilna je i gotovo nepregledna, međutim, sustavnijeg pregleda tipologije cjelokupnog ili novijeg hrvatskog marijanskog pjesništva još uvijek nemamo. Stanovite naznake koje upućuju na takve sinteze nalazimo u jednome tekstu Jakova Bubala, objavljenom u splitskom časopicu "Crkva u svijetu" sedamdesetih godina, a prvi pravi književno-znanstveni sintetički pregled hrvatske marijanske lirike i to u razdoblju između dva rata nedavno je, upravo ove godine, ponudio Neven Jurica u svojoj studiji *Marijanska lirika u kontekstu hrvatskoga katoličkog pjesništva između dva rata* – riječ je o njegovu referatu na X. mariološkom kongresu u Kevelaeru s kraja prošle godine – koji je objavljen u hrvatskoj književnoj reviji "Marulić".

Da bi se uopće mogla razumjeti hrvatska marijanska pjesma, kako to s pravom ističe Jurica, i da bi se uopće pokušala sastaviti njezina tipologija, valja uzeti u obzir one vrijednosti koje i inače karakteriziraju religioznost hrvatskog čovjeka. Istom, naime, od duhovne, religiozne umjetničke pjesme, od njezinih specifičnosti i osnovnih obilježja možemo doći do marijanske umjetničke pjesme. Istom nas sagledavanje fenomena duhovne, religiozne pjesme sigurnije i jasnije može dovesti do razumijevanja fenomena marijanske pjesme. Jurica, stoga, piše: "Od Preporoda, dakle od utemeljenja novije hrvatske književnosti, religiozna umjetnička pjesma sa svjesnom tendencijom iskazuje slijedeće odlike: posvemašnju odanost eklezijalnoj opciji, dogmatsku revnost, obzirnu ćudorednost, individualnu neupitanost, vjernost tradicionalnom ikonografskom rasponu dopustivih i povjerenih tema i motiva. U želji da se ova središnja lojalnost, čista i u svakoj prilici bezrezervna, što više istakne, hrvatsko je religiozno, katoličko pjesništvo od samih početaka novije književnosti pružalo veoma mali prostor osobnom nijansiranju i takvom subjektivnom doživljavanju koji bi ustaljene sheme eventualno narušio kakvom neispitanom originalnošću. Pri tome, osjećaj pripadnosti katoličkoj univerzalnosti ve-

zivao se često i, s obzirom na prilike, gorljivo uz patriotski impuls u smislu narodnog zajedništva i nacionalne samobitnosti, odnosno u duhu točno shvaćene povijesne istine o nacionalnoj inkulturaciji Crkve". Ovakvom se opisivanju hrvatske religiozne umjetničke pjesme, barem u onoj njezinoj matici koja je najbrojnija i koja je djelatna osobito u XIX. stoljeću te do sredine četrdesetih godina našega stoljeća ništa posebno ne može dodati. Bilo je, dakako, i nekih drugačijih ostvarenja, pjesničkih artikulacija koje su znale odudarati od "središnje lojalnosti" i narušiti je "kakvom neispitanom originalnošću", međutim, u svome najvećem dijelu hrvatska je duhovna, religiozna pjesma posve u skladu s naznačenim odlikama.

Marijanska pak pjesma predstavlja jedan specifičan odjeljak hrvatske religiozne poezije; ona je, štoviše, bez ikakvih zastranjivanja postojano slijedila opće umjetničke karakteristike hrvatske poezije katoličke inspiracije. Čak su joj i korijeni njezina nastanka i njezine pojave uopće posebni; možda su još jedino one pjesme koje su nadahnute Isusovim utjelovljenjem — što je opet povezano s Marijom, Bogorodicom — na tragu takve dosljednosti kakvu slijedi, i u teološkom smislu, marijanska pjesma. Marijanska pjesma je tradirana kroz pučku pobožnost, izrasla je iz pučke tradicije; dostatno je prisjetiti se već spomenutih dviju pjesama, one božićne, *U to vrime godišća* ili pak lijepe i pobožne molitve blaženoj Djevici Mariji *Šibenska molitva,* ispjevane u stilu talijanskih lauda tzv. flagelanata ili disciplinanata XIII. i XIV. stoljeća da se umah stekne predodžba o umjetničkoj razini hrvatske marijanske pjesme. Kakav je pak Marija znak raspoznavanja vjere u Hrvata i kakvim su Hrvati intenzitetom kroz stoljeća pa sve do naših dana štovali Mariju, odistinski najvjernije i najbolje pokazuje upravo hrvatsko pjesništvo, pjesništvo kao najsublimniji izraz i individualne i kolektivne duševnosti. Stoga je, u našem umjetnom pjesništvu od Marka Marulića, u luku od pet stoljeća, hrvatska poezija prožeta Marijinim likom, nadahnuta je najbitnijim teološkim definicijama u karakterizaciji Marije i doktrinalnim poimanjima o njezinoj ulozi: Bogorodice kao Majke Božje, njezinoga djevičanstva, Bezgrešnoga začeća, anđeoskog pozdravljenja, njezinoga uznesenja i njezinog odvjetništva, zagovorničkog posredništva i posredništva milosti. Već pri letimičnom dijakronijskom pregledu može se utvrditi da gotovo i nema pjesnika koji se na bilo koji način nije "okrznuo" o Mariju. Od Marka Marulića, preko naših renesansnih pjesnika, pjesnika hrvatskoga baroka i prosvjetiteljstva, ilirskog preporoda pa sve do suvremenih pjesnika, svatko je imao svoje viđenje Marije, Marije kao zaštitnice, tješiteljice, zagovornice, majke, Isusove majke.

Hrvatska marijanska umjetnička pjesma, rekao sam, proizašla je iz pučke tradicije i iz pučkih pobožnosti; posebnu su, najveću i presudnu ulogu u njezinom širenju i ukorjenjivanju u široke narodne slojeve odigrale hrvatske pučke pjesmarice, osobito pjesmarice XIX. i XX. stoljeća. One su, naročito u drugoj polovici XIX. stoljeća ali i dobrim dijelom našega stoljeća predstavljale osnovno književno štivo u najširim čitateljskim slojevima, moglo bi se reći, nosile su u sebi gotovo sva obilježja današnjih bestselera. Procvat što su ga hrvatske pučke tiskane pjesmarice doživjele u drugoj polovici 19. stoljeća i koji je trajao sve do početka II. svjetskog rata a u nekim je našim sredinama živ još i danas, iznikao je na temeljima prosvjetiteljstva iz sredine 18. stoljeća i specifične preporodne domoljubne poezije koja je nerijetko i religiozno obilježena, te u kojoj su na neki način uočljivi spojevi vjerskog i nacionalnog koji će početkom XX. stoljeća i programatski biti izraženi u poznatoj domagojskoj izreci "za vjeru i dom". Primjerice, pjesmarica *Vinac bogoljubnih pisama* fratra Marijana Jaića doživo je do 1903. godine čak dvadeset izdanja; nabožne pučke pjesmarice koje velikim dijelom sadrže i pučke marijanske pjesme, međutim, imaju i jednu posve specifičnu zadaću; kako je, naime, poznato da je hrvatska novija poezija, ona, dakle, poezija koja je izrasla iz temeljnih zasada ilirskog preporoda, bila oskudna na polju religioznog pjesništva, upravo su hrvatske pučke pjesmarice popularizirale naslijeđe ranijih razdoblja, neprestano održavajući i potičući u svijesti naroda nabožnu osjećajnost ili, u našem slučaju, marijansku pobožnost. Odnosno, književno-didaktički rascijep, kako ističe u svojoj studiji *Književno-poučne binarne opozicije iz kojih se razvija nabožna osjećajnost u tiskanim pjesmaricama 19. stoljeća za katolički puk* Divna Zečević, "između 'sve' i 'ništa', između Boga i čovjeka, kao i rascjep unutar čovjeka na dušu i tijelo", premošćen je i spašen te literarno ostvaren "ekstremnom nabožnom osjećajnošću, ganutljivošću..." upravo kroz pobožne pjesme iz hrvatskih pučkih pjesmarica. Dakako, svoje zasebno mjesto u tim pjesmaricama imaju i marijanske pjesme. Marija je u njima "kršćanska odvitnica", Marija zagovara kod Isusa, u čvrstoj opoziciji prema Evi, uzdanica je i nada grešnika,

Marija je bezgrešna, Bogorodica:

"O Marijo, slavna djevo,
Svemu svietu nova Evo!"
"Od prečiste vazda dieve
Nam je rođen Spasitelj.
Da nas zla izbavi Eve
Čovjekom je stvoritelj."

Osim toga, u spoju vjerskog i nacionalnog , paralelizam katoličke vjernosti i vjernosti narodu, bit će i u pučkoj marijanskoj pjesmi realiziran; Marija se, naime, zaziva kao advocata Croatiae, kao odvjetnica i zaštitnica svega hrvatskog naroda:

"Hrvati oduv'jek djeca su Tvoja,
Pobjedu daj im sred ovoga boja,
Srca im vjerna za Tebe biju,
Za vjeru, kralja, krvcu si liju.
Svrni de, Majko, s nebesa dolje
K našima na ratno polje!"

Pučki će pjevač i iz svoje nevolje, ne samo iz životne pogibije, zazvati Majku, srce Marijino, da mu pritekne upomoć, da ga izbavi trenutnih nedaća, da ga pročisti od grijeha i svakoga zla:

"Prečisto začeto o srdašce divno
Svim milo i sveto o srdce Marijino!
Digni sve što smeta, i dušicu kori,
Pak i nami sveto, ti srdce otvori."

Riječju, pučke nabožne pjesme koje, uostalom, još uvijek žive u narodu, čuvaju se i pjevaju, bile su u pojedinim razdobljima novije naše prošlosti, prije svega, u razdoblju hrvatskoga ilirskog preporoda, ali i u razdoblju koje je obilježeno, osobito u literaturi, borbom tzv. "Starih" i "Mladih", pronosnice vjerskog života naroda, jačale su svijest o duhovnoj strani njegova života, iskazivale su, da se poslužim riječima Divne Zečević, i potvrđivale "vjeru u mogućnost povratka u prvotno stanje vjerske čistoće, blaženstva i bratske sloge", u sferu oslobođenu od povijesnoga zla.

Umjetnička pak marijanska pjesma, tradirana upravo iz ovakvih pučkih pjesama i pučke baštine, uspjela je "u individualnom izrazu sublimirati taj vjekovni duh hrvatske pučke, nacionalne pobožnosti ne odmičući od izravnosti eklezijalnih i teoloških uporišta". To će se, uostalom, u najboljem vidu pokazati naročito u hrvatskoj marijanskoj lirici između dva rata, ali, što je osobito važno, to se podjednako iskazuje i u najnovijoj, suvremenoj hrvatskoj marijanskoj lirici. Naime, gledamo li i prosuđujemo s povijesnog stajališta, hrvatska religiozna, duhovna pjesma, pa i onda i marijanska pjesma kao njezin osobiti odjeljak, u novijoj hrvatskoj književnosti, dakle, od ilirskog preporoda do danas, ima svojih uspona i svojih vrhunaca, svojih padova i svojih stagnacija. Napravimo li neke grube podjele korpusa religiozne, duhovne, odnosno, marijanske lirike, sama od sebe nametnut će nam se tri vremenska perioda; 1) preporodno i postpreporodno razdoblje koje, uvjetno, seže do kraja XIX. stoljeća, 2) razdoblje prvog desetljeća XX. i cijelo međuratno razdoblje, 3) razdoblje poslije II. svjetskog rata. Razglobivši na taj način korpus hrvatskoga religioznog, pa onda i marijanskog pjesništva vidjet će se slijedeće:

I. Prvo razdoblje karakterizira prilično oskudna količina takve vrste pjesništva, izniklog prvenstveno na temeljima kačićevske pučke tradicije. Ante Petravić, vrlo plodan i pronicljiv kritik, bez razloga prešućen i zanemaren, vrlo je ocijenio uzroke toj pojavi, pišući o poeziji Ante Jagara: "Ali novija hrvatska poezija sasvim je oskudna na polju religijozne poezije. Ilirizam imao je svrhu, da probudi i osvijesti narod, te nikome nije bilo ni na kraj pameti, da se sasvim posveti toj vrsti poezije. Ipak, kod pojedinih pjesnika ima po koja lijepa religijozna pjesma". Petravić, dalje, poimence spominje Stjepana Ilijaševića, dok za Antu Jagara kaže da "ima svakako tu zaslugu, da se je prvi posvetio pretežno religijoznoj poeziji". I dok je u skladu s preporodnim težnjama pjesnik bio i po dužnosti imao biti produžena ruka narodne svijesti i dok je u njegovim pjesmama često prizivan Bog kao izbavitelj naroda, čuvar njegova bića, zaštitnik i njegov Otac, Mariju kao temu vrlo rijetko susrećemo. Ona živi u pučkim pjesmaricama, u pučkim pjesmama XIX. stoljeća koje tradiraju njezino štovanje i u narodu posvješćuju vjeru i ufanje. Tip pak marijanske pjesme što ga u rijetkim prilikama možemo susresti, donosi baštinjene klišeje, kako na sadržajnoj tako i na formalnoj razini, već spomenute kačićevske tradicije i tradicije pučke pjesme. Takve su, i s određenim elementima maniririrane domoljubne pjesme, marijanske pjesme Pavla Štoosa koji je, primjerice, sam osjetivši potrebu i za crkvenim, pobožnim pjesmama godine 1858. objavio svoje *Kitice crkvenih pjesamah s napjevi za razne prigode,* pjesme koje je sam i spjevao i uglazbio. Takve su pjesme i Stjepana Ilijaševića, Petra Preradovića, Mihovila Pavlinovića, Gašpara Glavanića, Ivana Trnskog, Augu-

sta Šenoe, Mate Meršića-Miloradića, Ivana Despota, Josipa Milakovića i drugih. To su intencionalno uznosite pjesme, pjesme izuzetne elokvencije, pjesme pune kićene, narodno-pučke metaforike, velike ornamentike, u pravom smislu barokne, pune adoracija i eteričnih invokacija; međutim, ništa manje uspjelo i vrijedno, književno realizirane kao i ostalo naše pjesništvo toga razdoblja.

II. Drugo razdoblje, razdoblje prvog desetljeća XX. stoljeća i cijelo međuratno razdoblje moglo bi se, opet u grubim crtama i s mogućnostima interferiranja, podijeliti na dva doba:

1) doba koje je neposredno prethodilo hrvatskoj moderni i pojavi Katoličkog pokreta
2) doba same pojave Katoličkog pokreta pa sve do godina II. svjetskog rata.

Razdoblje koje je neposredno prethodilo realizaciji težnji tzv. "Mladih" s jedne strane i pojavi Katoličkog pokreta s druge, dijelom je u tijesnom osluhu dopreporodne i preporodne književnosti, a dijelom je pak, osobito u nekih pjesničkih pojava s kraja XIX. stoljeća najavilo nove poglede i naslutilo određene tendencije koje će svoju artikulaciju i realizaciju polučiti u jeku Katoličkog pokreta i inauguracije katoličke moderne. Bili bi to pjesnici bardovi, pripadnici tzv. "Starih", nastavljači starog idejnog i kulturnog poretka, pronosnici zagovaranja Cjeline i jedinstvenosti temeljnih odrednica umjetnosti, jedinstvenosti ideja Istine, Dobrote i Ljepote. Ovoj bi skupini pjesnika pripadali Hranilović, Harambašić, dijelom Trnski, Ante Tresić Pavičić, Đuro Arnold, Marin Sabić, Velimir Deželić, Spiridon Petranović, Eugenija Šah, Ivan Ev. Šarić, Mihovil Nikolić, Fran Binički, Ante Jagar, Ljudevit Matković i drugi. Rekao sam, u realizaciji, ova je poezija bliska poetološkim zasadama njihovih prethodnika, ali vrlo suptilna i upečatljivo individualna, poput prekrasne *Molitve* Augusta Harambašića, po sudu mnogih, jedna od najboljih pjesama toga pjesnika uopće i, možda, najvrednija marijanska hrvatska pjesma XIX. stoljeća; na visokoj umjetničkoj razini, jest i *Sonetni vijenac* Ante Jagara, prvi oveći niz pjesama u slavu Marijinu u našoj književnosti; istančanog su osjećaja i marijanske pjesme grkokatoličkih svećenika Jovana Hranilovića i znatno mlađeg Spiridona Petranovića, dok je spoj vjerskog i nacionalnog osobito došao do izražaja u poeziji Velimira Deželića st. i njegovoj knjizi *Kraljica Hrvata*, a teološka utemeljenost i naglašena pravovjernost u pjesništvu Ivana Ev. Šarića, svojedobno proklamiranog kao čistog "marijanskog" pjesnika.

Razdoblje u kojem se osovljuje Katolički pokret, dakle, prve godine našega stoljeća pa sve do godina II. svjetskog rata, mogli bismo, opet uvjetno, odrediti kao razdoblje u kojem je hrvatska duhovna, religiozna poezija, a onda i marijanska lirika doživjela svoj vrhunac. Katolički pokret, kako je poznato, nastupa kao protuteža nastupu modernizma i nastoji mobilizirati sve tradicionalne duhovne snage u cilju zaštite tradicionalnih vrijednosti, posebice, religioznosti, demokratizma te osjećaja nacionalne solidarnosti i zajedništva. To su, ujedno, bile i temeljne označnice književnog upinjanja Katoličkog pokreta koje je istakao i na stranicama "Hrvatske prosvjete" kasnije kao glavne ideje promicao Ljubomir Maraković. Godine 1905. pojavio se časopis "Luč", glasilo Hrvatskog katoličkog pokreta s jasnim stavovima protiv modernizma i ideološkog liberalizma. Na temeljima, dakle, koje su proklamirali, njegovali i promicali "Stari", gradila se katolička književnost s neprestanim isticanjem jedinstva Istine, Dobrote i Ljepote u Bogu. Modernizam se prokazuje kao težnja koja želi "katoličku vjeru, katoličko crkveno mišljenje, čisti kršćanski duh asimilirati modernomu, s njim ga bitno spojiti, izbrisati temeljne razlike među konfesijama, naći na podlozi evolucionističke hipoteze bivstvene sveze i mostove među katolicizmom Crkve i modernim svjetovima, te etičnim nazorima". Nasuprot modernizmu, Katolički pokret težio je za očuvanjem baštinjenih vrijednosti, te očuvanjem kršćanskih vrednota i istina. Na polju književnosti glavni pokretač novoga književnog života bio je Maraković, zalažući se nepokolebljivo na estetičkome planu za jedinstvo istine, dobrote i ljepote u književnome djelu u kojem je neprihvatljiva bilo kakva kolizija s nekom od vjerskih istina. Stoga je i književnost, pa onda i poezija, pa onda i marijanska lirika posljedično teološki posve neupitna, teološki posve čista, daleka od svakog mogućeg zastranjivanja; upravo, ističe Jurica, "zahvaljujući Katoličkom pokretu, prvenstveno upornosti, maru i promišljenoj kritičkoj djelatnosti, kao i vizionarnosti nekolicine teoretičara, u okrilju tog pokreta stvorena je snažna, sugestivna, formalno savršena, moderna religozna lirika. Istodobno teološki čista i neupitna, a subjektivno proosjećana i virtuozna. Tako je od početne, proklamirane zaštite od modernizma katolička lirika zapravo modernizirala i subjektivizirala svoj jezični, oblikovni i duhovni supstrat, pokazavši da za pjesničku

obnovu nije nužna moralna erozija, niti subjektivistička anihilacija vrijednosti. U teorijskom smislu, čini se da je to i njen najveći uspjeh". Vrhunac pak ovaj tip pjesništva, tip marijanske lirike dostiže upravo u godinama između dva rata kroz pojavu mlade katoličke lirike koja se vrlo često oglašuje u novim knjigama ili pak na stranicama književnog časopisa "Hrvatska prosvjeta". Ovaj časopis što ga je uređivao Ljubomir Maraković gotovo u nenadmašnoj mjeri pokazuje s koliko se uviđavnosti i tolerancije uređuje jedan časopis, a po znanstvenoj spremi i profinjenom osjećaju za književne vrijednosti odigrao je gotovo presudnu ulogu u razvoju hrvatske književnosti između dva rata.

Stoga nije nimalo čudno da je upravo i po broju ovaj dio korpusa hrvatskoga marijanskog pjesništva najveći i najvredniji. To su, među ostalima, A. B. Šimić u svojoj ranoj fazi, kao suradnik "Hrvatske prosvjete", Dragutin Domjanić, Nazor, Milan Pavelić, Izidor Poljak, Jeronim Korner, Đuro Sudeta, Tomislav Prpić, Ljubo Wiener, Cvite Škarpa, Antun Bonifačić, Ante Jakšić, Ivo Lendić, Ton Smerdel, Aleksa Kokić, Serafin Mičić, Rajmund Kupareo, Vinko Kos, Gašpar Bujas, Gabriel Cvitan, Branko Klarić, Stanko Petrov, Baltazar Vijolić, Bono Zec, Petar Grgec, Marko Soljačić, Kamilo Križanić i drugi.

III. Napokon, preostaje treće razdoblje, razdoblje poslije II. svjetskog rata pa do naših dana koje je u odnosu na ono koje mu je prethodilo nešto fluidnije i razlivenije, ali koje, osobito osamdesetih godina oživljuje duhovnu, religioznu pjesmu, pa onda i marijansku pjesmu, oživljuje i potiče marijanski stih kojega je idejno polazište i nadahnuće adekvatno onome pjesnika između dva rata, ali, treba reći, na formalnoj razini posve u skladu sa suvremenim trenutkom hrvatskoga pjesništva u cjelini. Otkriva u sebi na podjednak način i veliku individualnu inicijativu upravo kao i duh zajedništva; prirodno se razvija u novim okolnostima i urašćuje posve naravno u cjelokupno tkivo hrvatskoga pjesništva, svjedočeći da je i u doba "bezočnosti svijeta", svijeta posvemašnjeg rasapa, globalne tjeskobe i moralne pustoši moguć "spoj individualnog s kolektivnim, estetskog s etičkim u okrilju modernosti bez sakaćenja pjesničkog učinka". U to nas nedvojbeno uvjeravaju pjesnička ostvarenja, marijanski stihovi Anke Petričević (s. Marije od Presv. Srca), Zlatka Tomičića, Joje Ricova, Stanislave Adamić, Stanka Dominića, Ante Sekulića, Mirka Validžića, Mire Preisler, Ive Balentovića, Josipa Berke, Ane Zorke Kojaković, Augusta Đarmatia,

Mate Marčinka, Ivana Marijana Čagalja, Ljiljane Matković, Stjepana Gulina, Mate Sušca, Sanka Rabara, Drage Štambuka, Nevena Jurice, Pere Pavlovića, Ivana Tolja, Stjepana Licea i drugih.

III.

Pri tipološkom svrstavanju hrvatske marijanske lirike od značajne pomoći mogu, na teorijskoj razini, biti dosadašnji pokušaji takvog klasificiranja cijele katoličke poezije. Ne može se reći da je takvih pokušaja bilo mnogo, ali oni koji su dani odistinski predstavljaju putokaz i pridonose lakšem snalaženju i razumijevanju, razumijevanju fenomena duhovne, katoličke pjesme, a onda, posve razumljivo i fenomena marijanske pjesme. Prvi pokušaj takve vrste dao je u svojem historiografskom pregledu *Hrvatska katolička književnost* Josip Andrić, koji je godine 1918. objavljen kao prilog k historiji mladog hrvatskog katoličkog pokreta u almanahu "Luč". Zamijetivši razlike između starijih i mlađih pisaca Andrić je, među ostalim, pisao: "...ova mlađa generacija zaostaje za starijom, što se tiče opsega, kojim je jedna i druga obuhvatila svoje literarno područje, nije tome tako, što se tiče unutarnjeg bogatstva. Tu se razlika mlađe od starije generacije može uglavnom ovako označiti: profinjenje osjećajnoga sadržaja, bujnije pjesničke životne impresije, raširenje idejnih vrela, bogatiji izražajni aparat, veća formalna gipkost i sloboda — sve postaje toplije te na jednoj strani zbijenije, tvrđe, snažnije, slikovitije, a na drugoj mekše, intimnije, melodičnije i muzičkije". Tu je razliku Andrić istakao između starije pjesničke generacije katoličke orijentacije kojoj pripadaju Milan Pavelić, Izidor Poljak, Stanko Tomašić, Kuzma Petković, Ljudevit Matković i Ante Delalle i mlađe generacije pjesnika među kojima figuriraju Ferdo Galović, Gavro Kostelnik, Dragan Dujmušić, Lovro Knežević, Stjepan Šimunović i Bono Zec. Za prvu je skupinu karakteristična snaga i slikovitost, druga skupina iskazuje intimnost i mekoću. "I dok pjesnici prve skupine — piše Andrić — vanrednom ekspresivnom snagom stvaraju slike jakih poteza otkrivanjem skrivenih tajna vanjskog ili unutrašnjeg svijeta, u koje samo oko silne pjesničke mašte može da prozre, te obasipanjem pjesničkog blagoslovenog blaga do krajnje simbolizacije svega sadržajnog i izražajnog materijala, dotle se pjesnici druge skupine predaju *impresivnim* ugođajima svoje pjesničke duše te ih prenose u melodičke tonove svih mogućih skala i harmonija, što izranjaju plivajući strujom najraznijih osjećaja u momentu ja-

kog pjesničkog unutrašnjeg uzbuđenja". Andrić je poeziju prve skupine nazvao ekspresivnom, a poeziju druge impresivnom.

Petnaestak godina kasnije Ljubomir Maraković, pišući o novim knjigama pjesama Branka Klarića, *Missa poetica*, Ante Jakšića *U dolini zaborava* i Ive Lendića *Angelusi*, kratkim je opisom klasificirao katoličku liriku u tri skupine, odnosno, razabrao je tri duševna ustrojstva u kojima se u potpunosti očituju lirski opusi pojedinih autora. "Prvo je, piše Maraković, patetična nota, inspirirana naročito liturgijskim elementima, pjesničkim govorom Svetog Pisma, smionošću i grandioznošću slika prema Psalmima, Knjizi Jobovoj, Apokalipsi. Zato i nije čudo da su na toj strani najjači svećenici kao Poljak i Pavelić. Druga je duševna dispozicija ona koja je njoj oprečna: to su oni pjesnici koji, prema svome životu, običnom i svakidanjem, drže da bi za njih patos značio grandilokvenciju, smione i snažne slike da bi zvučale kao naučene fraze, a upletanje religioznih motiva u tkivo njihovih ličnih doživljaja koje stavljaju drugima pred oči, da bi bila nametljivost i profanacija. Zato se kod njih, u pretežnoj većini pjesama, uopće ne 'vidi' da su katolici: njihova poezija tek svojom smirenošću, usklađenošću, smislom za neznatne stvari, za potištene i bijedne, za harmoničnu ljepotu u prirodi i u svijetu, daje diskretan odražaj onog unutarnjeg mira, onih tihih i duboko u srcu zatvorenih radosti koje im donosi njihovo vjerovanje. Takve su npr. pjesme g. I. Horvata, takva je poezija g. Cvite Škarpe koja, doduše, zalazi i podublje u probleme života, ali tim akcentima daje ličan karakter i, u vjerskoj motivaciji, usuđuje se tek do rezerviranih aluzija. Treća je, napokon, struktura katoličke lirske ličnosti ona koja stoji od prilike između te obje: ona odražava lični život izbjegavajući patetiku forme koju, prema tom sasvim ličnom karakteru, smatra konvencionalnom, ali je taj lični život tako natopljen mišlju na Boga, tako usko povezan i duboko prožet vjerskim doživljajima, da on probija diskretno ali spontano i nezaustavno iz čitave te poezije, iz njezinih najličnijih i najdelikatnijih momenata kao snažni i sveobuhvatni doživljaj, prema onoj *Nasljedovanja Hristova:* 'Quid hoc vel illud ad te? Tu Me sequere." Takva je bila poezija Đure Sudete, odnosno, ona se sve više penjala tim usponom; takva je poezija g. Jer. Kornera, iako on, svojim izrazitim smislom za vezanu formu, naginje snažno i na onu pravu, patetičnu; takva je, u još jačoj mjeri, poezija g. Ive Lendića".

Neven Jurica prihvaća Marakovićevu podjelu, štoviše, ocjenjuje da bi se ona mogla primijeniti i na poeziju drugih vremenskih razdoblja a ujedno je prihvaća i kao potporu za vlastito klasificiranje hrvatske marijanske lirike između dva rata. Jurica, dakle, iznalazi tri idealna modela marijanske pjesme:

I. prvi model, po njegovu mišljenju, sadrži glorifikaciju Bogorodice, teološka su mu uporišta siromašna, u spoju s nacionalnim zaziva se odvjetništo; poetički je mimetičan i deskriptivan, metaforički klišejiziran, tradiran iz pučke pjesme.

II. Drugi model sadrži zazive Majke Spasa i Marije Pomoćnice; motivika je većinom svetopisamska; teološka podloga sadržajnija; poetički još uvijek deskriptivan, metaforički slobodniji, blizak po svojoj formalnoj strani prethodnome modelu, korespondira s umjetničkom pjesmom postpreporodne poezije.

III. Treći model sadrži skrušene meditacije Tješiteljice i Proslavljene Djevice; motivika je slobodno formirana, ili pak strogo liturgijska, teološka podloga još je sadržajnija i razrađenija; poetički ide u red artističkih i visokih estetičkih ostvarenja; u odnosu na prva dva ovaj je model kontemplativan, a molitveni raspon vrlo širok.

Opisavši na taj način tri modela marijanske pjesme Jurica, dakako, ostavlja otvorenom mogućnost preplitanja i interferiranja pojedinih modela i zaključuje kako je lirika kršćanske inspiracije "u nas prolazila one iste transformacije uočljive za sve ostalo pjesništvo. Držeći korak s inovacijama pjesništva katolička lirika, a tako i njen marijanski segment, tvori nerastavljivi, integralni, organski dio glavnine pjevanja u Hrvata između dva rata".

Svi ovi pokušaji klasificiranja hrvatske duhovne, katoličke pa onda i marijanske pjesme, osobito Marakovićev i Juričin, u mnogome pojašnjavaju cjelokupan razvoj hrvatskoga pjesništva, a pritom uvelike pomažu da se jasno i pregledno rasudi fenomen hrvatske marijanske pjesme. Tražeći neke motivske odrednice toga pjesništva pokušat ću, barem u grubljim crtama, klasificirati noviju hrvatsku marijansku pjesmu, iako se tematsko-motivski registar toga pjesništva često miješa i prepliće; hrvatska marijanska pjesma lako je prepoznatljiva po čestoti nekih općih tema i motiva; bili bi to različiti atributi i sadržaji koji se pripisuju Mariji, kao zaštitnica, zagovornica, žalosna majka, mater dolorosa, pietà, pomoćnica, tješiteljica, nebeska kraljica, proslavljena Djevica, Zvijezda mora, Zvijezda Večernjica, Zvijezda Jutarnjica, Immaculata,

Neoskvrnjena, Bezgrešna, Majka Spasa, Bogomajka, Majka Prinositeljica žrtve; učestali su i pridjevi poput pridjeva divna, milostiva, blažena, mila, sveta, lijepa, blaga, dobrostiva, prelijepa, prečudna, radosna, žalosna itd.; u pjesmama, ona se obično kao Majka Marija i Djevica Marija pojavljuje uz anđele, ptice, cvijeće, zvijezde, kraljevsko prijestolje; okružena je florilegijem u kojem dominiraju ruže, ljiljani, ljubice, jorgovan, vrijesak ili pak ptice, slavuji, labudovi, sokolovi, orao i općenito ptice nebeske; česte su pjesme u kojima se opjevavaju marijanska svetišta i prošteništa, od središnjeg hrvatskog svetišta u Mariji Bistrici do različitih svetišta diljem domovine; najčešće pak su marijanske molitvene pjesme, unutarnji monolozi koji se prinose Majci u obliku zahvalnica, prošnji, kantika, pjesme suptilnog meditiranja i tihe, skrušene i sabrane kontemplacije.

Zornije se ipak određeni tematski krugovi posebno ističu i moguće ih je svrstati na sljedeći način:

1.

Tema Bogorodice, Majke Božje — Nikopoia ("Najsvetija koja donosi pobjedu"), Platytera ("Najsvetija, šira od neba"), Hodegitrija ("Najsvetija pokazateljica puta"), Eleusa ("Umilna"), Prijestolje Mudrosti. Toj se temi utječu, među ostalima, Đuro Arnold, Tin Ujević, Sida Košutić, Vladislav Kušan, August Đarmati, Hrvoje Bor, Mira Preisler, Jeronim Korner, Ante Jakšić, Aleksa Kokić, Mirko Validžić, Mato Marčinko i Tomislav Dorotić.

2.

Tema djevičanstva — Marija je začela Krista djelom Duha Svetoga i ostala uvijek djevicom — koja povezuje teme djevičanskog materinstva, navještenja, rođenja Kristovog. Ovu temu osobito njeguju Ivan Trnski u svojoj pjesmi *Neoskvrnjenoj*, Eugenija Šah u pjesmama posvećenim *Immaculati*, Ivan Ev. Šarić. Spiridon Petranović, Dragan Dujmušić, Mate Blašković, Marko Soljačić, Stanislava Adamić, Ljubo Wiesner, Pavlek Miškina, Nazor, Ivan Blažević, Viktor Vida i Rajmund Kupareo.

3.

Tema Bezgrešnog začeća, tema, dakle, povezana s dogmom učenja da je Bogorodica, kao buduća majka Spasiteljeva bila izuzeta od ljage istočnoga grijeha. Ova tema okuplja manji dio pjesnika, ali se prepliće i pojavljuje u jedinstvu s nekim drugim temama.

Znakove takvog pjevanja moguće je naći u Nazora, Dujmušića, Cvitana, Klarića, Wiesnera, Šarića, Deželića i drugih.

4.

Tema Uznesenja tema je spojena s najnovijom crkvenom marijanskom dogmom po kojoj je Bogorodica "po završteku toka zemaljskog života bila uznesena u nebesku slavu dušom i tijelom". Iznimno su u korištenju ove teme uspjele pjesme Marina Sabića *Assunta,* Ane Zorke Kojaković, također, pjesma *Uznesenoj* i Tomislava Dorotića *Marija u sunce odjevena.* Osim toga, posve izuzetno mjesto u tom smislu zauzima knjiga liturgije uznesenja Marijina *U hramu Cistercija* Jeronima Kornera. "Ove pjesme, napisane gotovo u jednom dahu — ističe sam Korner — govore o liturgiji Marijina Uznesenja, kako se ona odvija u koru Cistercija, u hramu jednog drevnog cistercitskog samostana u Stični pokraj Ljubljane, osnovanog prije osamsto godina". To je, slobodno mogu reći, teološki posve čista i besprijekorno promišljena zbirka. Za Juricu "upečatljivost pjevanja Jeronima Kornera Proslavljenoj Djevici koja u Sjaju, s neba, gleda na Crkvu i ponizne duše, nenadmašna je i, po našem mišljenju, jest najviši domet i kruna čitave hrvatske marijanske lirike". Ovaj je Juričin sud vjerojatno ipak malo preuzetan ali u Kornerovoj marijanskoj lirici, osobito u ovoj knjizi, sigurno možemo naći stihova koji pripadaju samom vrhu ne samo hrvatske marijanske lirike nego i cjelokupnog hrvatskog pjesništva. Kornerova Proslavljena Djevica i Majka, zaogrnuta u nebesku slavu, istodobno je blaga tješiteljica i vladarica svemira.

5.

Teme većih svetišta i prošteništa Majke Božje u hrvatskom narodu pripadaju najčešćim temama marijanske pjesme. Ivan Trnski, Velimir Deželić, Zlatko Tomičić, Dragutin Domjanić, Josip Milaković pjevaju Majci Božjoj Bistričkoj, Bono Zec i Ivo Balentović Gospi Lurdskoj, Stanko Petrov i Josip Milaković Gospi Sinjskoj, Deželić, Nazor i Bonifačić Gospi Trsatskoj, Domjanić i Tomičić Gospi Remetskoj, Nikola Kordić Gospi u Olovu, Vilko Grabarić Gospi od Aljmoša, Anđelinović Gospi od Prizrenice, Mate Blašković Gospi od Plaže, Lendić Gospi od trnja u Janjini, Bubalo širokobriješkoj Gospi, Ricov i Deželić Gospi Sljemenskoj, Antun Blazović i Đuro Vidmarović Mariji Koljnovskoj, Ivan Marijan Čagalj Gospi škrpjelskoj, Stanko Dominić Majci Božjoj u Belcu itd.

6.

Teme adoracije, zahvaljivanja, invokacije, prošnje razgovora s Gospom i molitve uopće najrašireniје su te gotovo da i nema pjesnika s imalo kršćanskog osjećaja koji nije ispjevao Gospi, Majci Mariji, Blaženoj Djevici pjesmu molitve, zahvale, prošnje ili kajanja. Takvih je pjesama najviše, svaka od njih posebna je na svoj način, svaki pjesnik dao je u njoj neki svoj pečat. To su divne molitvene pjesme Ive Lendića, Rajmunda Kuparea, Pavla Štoosa, Stjepana Ilijaševića, Mate Meršića-Miloradića, Ivana Despota, Jovana Hranilovića, Marina Sabića, Augusta Harambašića, Ante Jagara, Ante Tresića Pavičića, Ivana Šarića, Deželića, Domjanića, Nazora, Mihovila Nikolića, Milana Pavelića, Wiesnera, Galovića, Milkovića, Ivana Blaževića, Grgeca, Baltazara Vijolića, Nikole Pavića, Prpića i Šimića, Alfirevića, Sudete, Bujasa i Sekulića, Lucijana Kordića, Tomislava Derotića, Ferdinanda Sinkovića, Mire Preisler, Anke Petričević, Mičića i Kosa, Tomičića i Ricova, Drage Štambuka i Ivana Tolja, Nevena Jurice i Pere Pavlovića, Licea i Rabara.

To bi u tematskom smislu bila okosnica oko koje se organizirao u različitim varijacijama korpus novije marijanske lirike; katkada se navedene teme međusobno prepliću, katkada su posve odijeljene, katkada su ujedno i zahvalnica, i prošnja, i adoracija, katkada mistično stanje lirskog subjekta u času duboke kontemplacije, katkada pak trenutna meditacija, ispovjedni monolog ili razgovor s Gospom. O ma kojoj od spomenutih tema pojedinačno ili pak u njihovoj međusobnoj prožetosti, unatoč rastvaranju čvrstih dogmatskih odredbi i formulacija te teoloških postavki u posve poetsku stvarnost, marijanska pjesma govorila, temeljne vjerske istine, polog vjere i polog Crkve nikada se ne dovodi u pitanje, ostaje sačuvan i neoskvrnjen. To je bitna karakteristika hrvatske marijanske pjesme i hrvatske marijanske lirike uopće. Ako je u širem polju duhovne lirike i bilo određenih dvoumljenja i dvojbi, polje marijanske pjesme uvijek je ostalo čisto i neupitno.

Nakon ovog kraćeg povijesnog i tipološkog (motivskog) tematskog pregleda novije hrvatske marijanske lirike tri su zaključka bitna i sama se od sebe nameću:

1. Marija je duboko urezana u srce i svijest hrvatskoga naroda i Hrvati su, kako primjećuje Jakov Bubalo, "oduvijek u njoj gledali Zvijezdu vodilju i putokaz prema novoj nadi i budućnosti". Tradirana kroz pučku pjesmu, Marija i marijanska pobožnost stalna su tema i preokupacija novijeg hrvatskog pjesništva, od preporoda do naših dana.

2. Hrvatska marijanska pjesma jest izuzetno vrijedan i poseban odjeljak duhovnog, katoličkog pjesništva u Hrvata ali, slobodno se može reći, i neprijeporna vrijednost u obzoru svjetske marijanske lirike uopće.

3. Marijanska pjesma po svome utjecaju zauzima vidno mjesto ne samo u segmentu hrvatske duhovne poezije, nego i u cjelokupnom hrvatskom pjesništvu; ona je neodvojiv dio opće hrvatske poezije, urasla je u njezine tokove, doživljavala je promjene i preobrazbe, pratili su je svi poetički nemiri karakteristični za cjelokupno hrvatsko pjesništvo. Tek što je ona ostala imuna na bilo kakav rasap svoga osnovnog sadržaja, sadržaja iz kojeg je, uostalom, derivirala općeljudske teme majke, majčinske nježnosti, požrtvovanja i ljubavi. Doista se s punim pravom može reći da je, primjerice, antologija *Hrvatska majka u pjesmi* Side Košutić i Vinka Nikolića iz godine 1941. "čista marijanska hrestomatija očišćena od milosne nadnaravnosti Bogorodičinih atribucija" (Jurica).

Riječju, cjelokupna novija hrvatska marijanska lirika svjedoči da je Marija u hrvatskoj pjesmi u pravom smislu *"DUŠA DUŠE HRVATSKE"*.

Božidar Petrač

LITERATURA

a) ANTOLOGIJE:

1. *Antologija pjesništva hrvatskoga i srpskoga.* Uredio August Šenoa. Zagreb, 1876.

2. *Hrvatska Marijanska lirika (novija).* Uredio Dušan Žanko. Zagreb, Naklada knjižare "Preporod", 1935.

3. *Žrtve Božje ljubavi.* Uredio Josip Turčinović. Izbor lirskih meditacija o svećeničkom životu. Zagreb, 1957.

4. *On me gleda, ja Ga gledam.* Uredio Marijan Šoljić. Zagreb, 1959, 1960[2].

5. *Hrvatska duhovna lirika.* Uredio Đuro Kokša. Rim, 1968.

6. *Tebi, Majko, pjevamo.* Marijanski recitali. Uredio Vinko Kraljević. Zagreb, 1969.

7. *Iz hrvatske marijanske lirike.* Sastavile Renata Piličić i Ivanka Rukavina. Zagreb, Hrvatsko književno društvo sv. Ćirila i Metoda, Katehetski centar župe sv. Terezije, 1971.

8. *Pjesme Mariji.* Izbor recitacija za Marijina slavlja. Uredio Pavao Crnjac. Zagreb, Katehetski salezijanski centar, 1987.

9. *U sjeni transcendencije.* Hrvatsko pjesništvo od Matoša do danas. Antologija. Sastavili i uredili Neven Jurica i Božidar Petrač. Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1987.

b) STUDIJE:

1. Ante Petravić, *Studije i portreti,* Zagreb, 1905, str. 194–209.

2. Josip Andrić, *Hrvatska katolička književnost.* Prilog k historiji mladog hrvatskog katoličkog pokreta, Alamanak "Luč", 1918, str. 157–176.

3. Ljubomir Maraković, *Mlada katolička lirika,* "Hrvatska prosvjeta", 1936, br. 8, str. 329–331.

4. Ivo Kozarčanin, *Pregled antologija,* "Hrvatska revija", VIII/1935, br. 10, str. 549–552.

5. Jakov Bubalo, *Kratki osvrt na hrvatsku marijansku liriku,* "Crkva u svijetu", XI/1976, br. 4, str. 363–366.

6. Božidar Petrač, *Marija Bistrica u hrvatskoj književnosti,* "Bogoslovska smotra", LIV/1984, br. 4, str. 626–636.

7. Neven Jurica, *U sjeni transcendencije,* Zagreb, Kršćanska sadašnjost, 1987.

8. Divna Zečević, *Hrvatske pučke pjesmarice 19. stoljeća (svjetovne i nabožne),* Osijek, Izdavački centar "Revija", Radničko sveučilište "Božidar Maslarić", 1988.

9. Neven Jurica, *Marijanska lirika u kontekstu hrvatskoga katoličkog pjesništva između dva rata,* "Marulić", 1988, br. 2, str. 166–177.

ABECEDNO KAZALO PJESNIKA

Stanislava Adamić — str. 242
Frano Alfirević — str. 148
Danko Anđelinović — str. 120
Đuro Arnold — str. 29
Ivo Balentović — str. 203
Stipo Barišić — str. 230
Josip Berka — str. 168
Dinko Bilić-Tusun — str. 257
Fran Binički — str. 72
Mate Blašković — str. 128
Augustin Blazović — str. 243
Ivan Blažević — str. 112
Antun Bonifačić — str. 143
Hrvoje Bor — str. 177
Janko Bubalo — str. 205
Gašpar Bujas — str. 171
Gabriel Cvitan — str. 159
Ivan Marijan Čagalj — str. 279
Ivan Despot — str. 27
Velimir Deželić — str. 74
Stanko Dominić — str. 225
Dragutin Domjanić — str. 77
Tomislav Dorotić — str. 247
Augustin (Dragan) Dujmušić — str. 98
Pere Dulčić — str. 166
August Đarmati — str. 173
Vilko Gabarić — str. 116
Fran Galović — str. 104
Gašpar Glavanić — str. 21
Ivan Golub — str. 259
Petar Grgec — str. 118
Stjepan Gulin — 290
August Harambašić — str. 41
Ivo Horvat — str. 151
Jovan Hranilović — str. 32
Viktor Humski — str. 299
Stjepan Ilijašević — str. 13
Ante Jagar — str. 56

Ante Jakšić — str. 194
Neven Jurica — str. 298
Branko Klarić — str. 197
Ana Zorka Kojaković — str. 227
Aleksa Kokić — str. 208
Jakov Kopilović — str. 232
Lucijan Kordić — str. 216
Nikola Kordić — str. 133
Jeronim Korner — str. 186
Vinko Kos — str. 218
Sida Košutić — str. 146
Kamilo Križanić — str. 234
Rajmund Kupareo — str. 220
Vladislav Kušan — str. 162
Ivo Lendić — str. 179
Stjepan Lice — str. 302
Mato Marčinko — str. 251
Ljiljana Matković — str. 284
Ljudevit Matković — str. 105
Franjo Meršić — str. 145
Mate Meršić-Miloradić — str. 24
Serafin Mičić — str. 211
Josip Milaković — str. 49
Zvonko Milković — str. 114
Vladimir Nazor — str. 81
Mihovil Nikolić — str. 87
Vinko Nikolić — str. 201
Milan Pavelić — str. 88
Nikola Pavić — str. 135
Mihovil Pavlek Miškina — str. 109
Mihovil Pavlinović — str. 19
Boro Pavlović — str. 246
Spiridon Petranović — str. 94
Anka Petričević (s. Marija od Presv. Srca) — str. 263
Stanko Petrov (F. S. Milovanov) — str. 110
Izidor Poljak — str. 97
Mira Preisler — str. 182
Petar Preradović — str. 14
Tomislav Prpić — str. 137

Sanko Rabar — str. 291
Joja Ricov — str. 254
Marin Sabić — str. 35
Ante Sekulić — str. 235
Ferdinand Sinković — str. 190
Mirko Slade Šilović — str. 222
Ton Smerdel — str. 163
Mario Soljačić — str. 312
Marko Soljačić — str. 131
Đuro Sudeta — str. 153
Mate Sušac — str. 285
Eugenija Šah — str. 51
Ivan Šarić — str. 69
August Šenoa — str. 22
Antun Branko Šimić — str. 140
Cvite Škarpa — str. 142
Drago Štambuk — str. 296
Pavao Štoos — str. 11
Ivan Tolj — str. 306
Zlatko Tomičić — str. 274
Ante Tresić Pavičić — str. 64
Ivan Trnski — str. 15
Tin Ujević — str. 122
Mirko Validžić — str. 238
Josip Velebit — str. 193
Viktor Vida — str. 213
Đuro Vidmarović — str. 294
Baltazar Vijolić — str. 125
Ljubo Wiesner — str. 101
Bono Zec — str. 66
Anka Žagar — str. 310